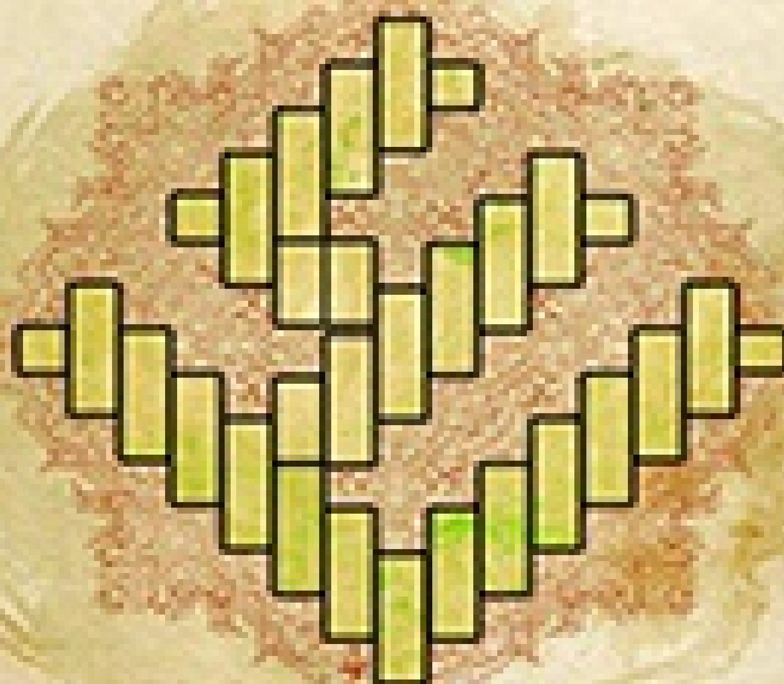
XƏSAİSÜ-NİSAİ ƏMİRƏL-MÖMİNİN ƏLİ İBN ƏBİ TALİBİN (Ə) XÜSUSİYYƏTLƏRİ

ƏHMƏD İBN ŞÜEYB NİSAİ

Mütərcim:
Cəbrayıl Abıyev

بسم الله الرحمن الرحیم

XƏSAİSÜ–NİSAİ ƏMİRƏL–MÖMİNİN

:Müəllif

Əhməd Ibn Şüeyb Nisai

:Çap nəşriyyat

əl–Mustafa (s) Beynəlxalq Tərcümə və Nəşr mərkəzi

:Digital nəşriyyat

İsfəhan Qaimiyyə adına komputer araşdırmalar mərkəzi

Mündəricat

XƏSAİSÜ–NİSAİ ƏMİRƏL–MÖMİNİN

KİTAB HAQQINDA

...KITABıN ADı[E١] [١] : XƏSAİSÜ-NİSAİ ƏMİRƏL-MÖMİNİN

MüəLLIF: Əhməd Ibn Şüeyb Nisai

MüTəRCIM: Cəbrayıl Abıyev

NAşIR: Beynəlxalq əl-Mustafa(s) Nəşr və Tərcümə Mərkəzi

ÇAP TARIXI: ٢٠١٢

ÇAPXANA: Tövhid, Qum

ÇAP NöVBəSI: Birinci

TIRAJ: ١٠٠٠

:SATış MəRKəZI

İran, Qum, Şühəda meydanı, Höccətiyyə prospekti, Beynəlxalq əl-Mustafa(s) Nəşr və Tərcümə Mərkəzi. Telfaks: +٩٨ ٢٥١ ٧٧٣٠٥١٧

İran, Qum, Məhəmməd Əmin (s) prospekti, Caməətül-ülumun kənarı, Beynəlxalq əl-Mustafa(s) Nəşr və Tərcümə Mərkəzinin satış şöbəsi Tel/Faks:

+٩٨٢٥١ ٢١٣٣١٠۶ / +٩٨٢٥١ ٢١٣٣١۴۶

www.miup.ir

www.eshop.miup.ir

E-mail: admin@miup.ir

root@miup.ir

İŞARƏ

بسم الله الرحمن الرحيم

BİSMİLLAHİR-RƏHMANİR-RƏHİM

XƏSAİSÜ-NİSAİ

ƏMİRƏL-MÖMİNİN

ƏLİ İBN ƏBİ TALİBİN (Ə)

XÜSUSİYYƏTLƏRİ

ƏHMƏD İBN ŞÜEYB NİSAİ

Mütərcim:

Cəbrayıl Abıyev

[E۱] [۲]

səh:۴

NAŞİRDƏN

Hər bir tədqiqatın əvvəli və sonu tədqiqatçı insan zehnində yaranmış suala cavab_ tapmaq yolunda inkişafın bir mərhələsi sayılır, həmçinin, bu gedişat elm və bilik olan _.tədqiqat nəticəsinin əldə edilməsi ilə sona çatır

Əlbəttə, bu sonluq yeni bir başlanğıc üçün müjdə verir. Çünki hər bir tədqiqat yeni iş,_ _.inkişaf təravət və bərəkət, həmçinin, yeni sualların meydana çıxması ilə nəticələnir

Tədqiqat əsnasında qarşıya çıxan suallar zaman ehtiyaclarının tənasübü və_ _.tədqiqatçıların bacarığı ilə inkişaf edir və bəşər mədəniyyətini hərəkətə vadar edir

Elm və texnikanın inkişafı nəticəsində sualların tez bir zamanda dünyanın müxtəlif_ yerlərinə çatması və sürətlərin azalması prosesi yeni bir mədəniyyəti ərməğan gətirir. Buna görə də, şübhəsiz bu proses barədə mükəmməl agahlıq və düzgün müdiriyyət _.bu yolda inkaredilməz təsirə malikdir

Beynəlxalq əl-Mustafa (s) Universiteti elmi hövzələrdə malik olduğu xüsusi vəzifəsi,_ habelə insanların müxtəlifliyinə əsasən, tədqiqat sahəsində münasib şəraiti yaratmağı _.özünə vəzifə bilir

Bu sahədə münbit şərait yaratmaq, imkanlardan münasib tərzdə istifadə etmək,_ _həmçinin, din sahəsində

tədqiqatçı alimlərdən himayə etmək Beynəlxalq əl-Mustafa (s) Universitetinin_ _.Tədqiqat müavinliyinin əsas və önəmli vəzifələrindən sayılır

Bu qəbil elmi hərəkətlər və mövcud vəziyyətin möhkəmləndirilməsi ilə dünyanın hər_ _.bir yerində dini mədəniyyətin inkişafı və yayılması ilə nəticələnməsinə ümid edirik

(Beynəlxalq əl-Mustafa (s

Nəşr və Tərcümə Mərkəzi

MÜNDƏRİCAT

GİRİŞ

Tanrının bəşəriyyətə bəxş etdiyi ən dəyərli nemətlərindən biri olan və insanları daim kamilliyə və uca mənəvi dəyərlərə dogru səsləyən İslam dini, milyonlarla insanın müştərək inam yeridir. Milliyyətindən və rəngindən asılı olmayaraq insanları bir ata-ananın övladları sayan, onların cəmiyyətdə hansı təbəqəyə mənsub olmasını önəmsəməyən müqəddəs dinimiz, hər bir şəxsə yalnız onun təqvası və müdrikliyinə görə dəyər verir. Belə ki, Qurani-Kərimin Hücurat surəsinin on üçüncü ayəsində buyurulur: "Ey camaat! Biz sizi bir kişi və bir qadından yaratdıq, sizləri tayfa və qəbilələrə böldük ki, bir-birinizi tanıya biləsiniz. Allahın yanında ən dəyərliniz, sizin ən ".təqvalı olanınızdır

Elə buna görə də, islami dəyərlər ümumbəşəri əhəmiyyətə malikdir. Hətta bu dinə etiqad bəsləməyən yüksək düşüncə tərzinə malik olan insanlar da, belə dəyərlərə hörmətlə yanaşır və onu lazımınca qiymətləndirməyə çalışırlar. Çünki ilahi dəyərlər heç bir sərhəd daşımayaraq və birmənalı olaraq bəşəriyyətin sağlam mühit şəraitində .mümkün olduğu qədər ən ali mənəvi inkişafını qarşıya məqsəd qoymuşdur

Sizə təqdim etdiyimiz kitabda haqqında bəhs olunan

şəxs, əzəməti və mənəvi kamilliyi ilə məzhəbindən asılı olmayaraq bütün müsəlmanların könlündə səltənət qurmuş, hətta daşqa dinlərə mənsub olan insanları belə öz müdrikliyi və insanpərvər ideyaları ilə heyrətləndirən Həzrət Əli (ə) şəxsiyyətidir. Həzrət Əli (ə) İslam peyğəmbərindən (s) sonra dinimizin bütün dəyərlərini kamil şəkildə özündə təcəssüm etdirən bənzərsiz bir şəxsiyyətdir.Əziz həmvətənlərimizin Allah-Təalanın ən sevimli qullarından biri olan Həzrət Əlini (ə) daha yaxından tanıması və Tanrıya ucalan yolda onun göstərişlərindən bəhrələnməsi məqsədilə, əhli-sünnənin görkəmli və məşhur alimlərindən biri olan Əbu Əbdür-rəhman Əhməd ibn Şüeyb Nisainin qələmə aldığı "Xəsaisü-Əmirəl-möminin" (Əli ibn Əbi Talibin xüsusiyyətləri) kitabını sizlərə təqdim edirik. Xatırladım ki, qeyd olunan kitab ərəb dilindən fars dilinə çevrildikdən sonra, fars dilindən azəri dilinə tərcümə !olundu. Ümidvaram, bu qiymətli kitab hər birinizə faydalı bir tohvə olacaq. İnşaallah

Cəbrayıl Abıyev

(Əhməd ibn Şüeyb Nisai kimdir? (Fars dilinə çevirəndən

Əhməd ibn Şueyb Nisai h.q tarixilə ٢١٥-ci ildə Xorasanın "Nisa" şəhərində dünyaya göz açdı, ٣٠٣-ci ildə isə, dünyasını dəyişdi. O, Şamın Rəmlə məntəqəsində, başqa bir tarixə əsasən isə, Məkkə şəhərində dəfn olundu. Nisai şafei məzhəbinə mənsub olan əhli-sünnənin adlı-sanlı alimlərindən biri idi. Alimlərin onun tərcümeyi-halında yazdıqlarına nəzər salsaq, əhli-sünnənin böyük şəxsiyyətlərinin arasında onun xüsusilə seçildiyinin .və yüksək məqama malik olduğunun şahidi olarıq

Əhli sünnənin böyük "ricalşünas"larından (rəvayətçilərin tərcümeyi-halını yazan :tədqiqatçılarından) biri olan hafiz Cəmaləddin Yusif Mizzi, Nisai barəsində belə deyir

Qazi və Hafiz olan Əhməd ibn Şueyb əbu Əbdürrəhman Nisai əhli-sünnənin altı səhih“ hədis kitablarından biri olan "Sünəni-Nisai" ya "Əl-müctəba"adı ilə tanınmış kitabın və başqa məşhur kitabların müəllifidir. O tanınmış rəhbərlərdən, güclü hədis tədqiqatçısı .və adlı-sanlı bir alimdir

Çoxları ondan hədis nəql edirlər. Mənsur fəqih, Təhavi, Qasim mütərriz və Əbuəli kimi .(şəxsiyyətlər onun barəsində deyirlər: "O, müsəlmanların rəhbərlərin dən biridir”(١

.Təhzibul-kəmal", c١, s٣٢٩" .[١]-١

Əhli-sünnəin başqa böyük ricalşünası İbn Həcər Əsqəlani də həmçinin Nisaini həmin .(sifətlərlə tərifləmişdir(۱

Dəyərli "Müstədrək" kitabının müəllifi Hakim Nişaburi Nisai barəsində belə deyir: Həmişə böyük hədisşünas Əbu Əlidən dörd nəfəri müsəlmanların rəhbəri .adlandırdığını eşiddim. Onların hamısından öncə Nisainin adını qeyd edirdi

:O, Əbul-Hüseyn ibn Müzəffərdən nəql edir ki, deyirdi

Misirdə ustadlarım Nisainin rəhbərliyinə etiraf edir və onu gecə-gündüz yorulmadan ibadət etmək, həcc və cihada əhəmiyyət vermək, sünnəni ehya etmək və şahlarla həmnişinlik etməməklə xatırlayırdılar. Və bu sifətləri onun Dəməşqdə xəvaricin (Müaviyənin tərəfdarları) vasitəsi ilə şəhid olmasına qədər olan dəyişilməz şivəsi .(sayırdılar(۲

Əhli-sünnənin məşhur hədisşünası və bəzilərinin onu altı səhih hədis kitablarından biri :hesab etdikləri Sünəni-Darqotni kitabının müəllifi, Nisai barəsində belə deyir

Əbu Əbdür-rəhman Nisai öz zamanında Misirdə olan ustadların hamısından .məlumatlı, səhih və qeyri səhih hədisləri tanımaqda və rical elmində hamıdan üstün idi

Əbu Əbdür-rəhman Sülləmi onun dilindən belə nəql edir."Mən heç kimə Nisai kimi .(əhəmiyyət vermirəm.Və onun kimi pərhizkar bir şəxsi tanımıram"(۳

Əhli-sünnətin məşhur ricalşünası və tarixçisi Əbu Abdullah Zəhəbi də həmçinin Nisai :barəsində deyir

Sünən və başqa kitabların sahibi və böyük şəxsiyyətlərin yadigarı Əbu Əbdür-rəhman Nisai h.q tarixinin ۲۱۵-ci ilində Xorasanın Nisa şəhərində dünyaya göz açdı. O, yaxşı .müəllif, intiqadçı, istiqamətli və baxış sahibi olmaqla yanaşı elm dəryasıdır

səh:۱۲

.Təhzibut-təhzib", c۱, s۳۴-۳۶" .[۱]-۱

.Təhzibul-kəmal", c۱, s۳۳۳; "Təhzibut-təhzib", c۱, s۳۵" .[۲]-۲

٣- [٣]. "Tarixul-İslam", (٣٠١-٣١٠ h.q), s١٠۶; "Seyru ə`lamin-nübəla", c١۴, s١٢۵.

O, elm və savad almaq üçün Xorasana, Hicaza, Misirə, İraqa, Cəzirəyə və Şama səfər etdi. Və axırda Misirə qayıtdı.Hədis araşdıranlar ona müraciət edirdilər.Şafei .(məzhəbinə mənsub olan Nisainin gözəl üzü və yaxşı saqqalı var idi(١

Tacəddin Subki, şafei alimlərinin tərcümeyi-halı barəsində yazdığı "Təbəqati şafeiyyə" kitabında əhli-sünnəin böyük alimlərinin nəzərindən Nisainin çehrəsini əla və yüksək :dərəcədə təsvir edərək yazır

Ustadım Əbu Abdullah Zəhəbidən soruşdum? Hədis elmində Müslim ibn Həccac (Səhihi Müslim kitabının müəllifi) daha çox məlumat sahibidir yoxsa, Nisai? Dedi: Nisai. Mən bu mətləbi (hədis elmində) ustadlıq məqamına malik olan atam üçün nəql etdim. O da .(bunu təsdiq etdi(٢

İbn Əsir(٣), ibn Kəsir(۴), ibn Xələkan(۵)və başqaları(۶) da Nisaini çox tərif edərək, onu .rical və hədis elmində öz zamanının rəhbəri kimi xatırlayırlar

NISAININ HəQIQəTə MEYLI

Nisai, həqiqəti müdafiə etdiyi zaman cürətli idi. O çalışırdı öz elmi və dini şəxsiyyətini azğın insanların razılıq və mükafatını qazanmaq üçün, xətərə atmasın. Əhli-sünnənin :böyük tərcümeyi-hal yazarı Cəmaləddin Yusif Mizzi Nisainin dilindən belə deyir

Mənim taleyim Dəmeşqdə parladı. Orada Əliyə (ə) qarşı kin-küdurətli nadan insanlar çox idi. Mən Əmirəlmöminin Əlinin xüsusiyyətlərini yazdım ki, bəlkə Allah onları bu .(kitabın vasitəsi ilə hidayət edə(٧

.Tarixul-İslam", (٣٠١-٣١٠ h.q), s١٠۶; "Seyru ə`lamin-nübəla", c١۴, s١٢۵" . [١]-١

.Təbəqatuş-şafiiyyətül-kübra", c٣, s١۴" . [٢]-٢

.Camiul-usul", c١, s١٩۵" . [٣]-٣

.Əl-bidayətu vən-nəhayə", c١١, s١٢٣" . [۴]-۴

.Vəfəyatul-ə`yan", c١, s٧٧" . [۵]-۵

.Məhəmməd Kazimin təhqiqi əsasında "Xəsais" kitabına yazılmış müqəddimə . [۶]-۶

.Təhzibul-kəmal", c١, s٣٣٨; "Təhzibut-təhzib, c١, s٣۶" . [٧] -٧

:Sonra Yusif Mizzi əlavə edir

Dəmeşqdə Nisaidən soruşdular ki, Müaviyənin fəzilətləri barəsində hədis demirsən? Dedi: Onun barəsində Peyğəmbərin (s) bu hədisindən başqa nə deyim ki, buyurdu: .("İlahi onun qarnını heç vaxt doyurma"(١

:Hakim Nişaburi də Darqutninin dilindən yazır

Nisai Misirin ən üstün hədisşünası olduğu üçün ona paxıllıq etdilər. O, Dəmeşqin Rəmlə şəhərinə getməyə məcbur oldu. Ondan Müaviyənin fəzilətləri barəsində soruşduqda, özündən hədis düzəltmədi.Camaat da onu möhkəm kötəklədilər. O, bu döyülməyin .(nəticəsində-dünyadan köçdü(٢

:Hakim Nişaburi özü Nisainin həyatını və başına gələnləri belə şərh edir

Əbu Əbdurrəhman Nisai ömrünün axırlarında Misirdən Dəmeşqə getdi. Orada ondan Müaviyə və onun fəzilətləri barəsində rəvayət soruşduqda dedi: Məgər Müaviyə Əli (ə) ilə bir məqam və dərəcədə olması üçün onun barəsində yalandan düzəldilmiş bu qədər rəvayətə razı deyilmi ki, yenə onun üstünlüyü üçün saxta hədis düzəldilsin?! Dəmeşq camaatı bu (haqq) sözə görə onu möhkəm kötəklədilər və Məsciddən çölə atdılar. O, .(Məkkədə ٣٠٣-cü (h.q.) ildə bu yaraların nəticəsində dünyasını dəyişdi(٣

Tacəddin Sübki(۴), İbn Xələkan(۵), İsnəvi(۶) və Zəhəbi(٧) də Nisainin vəfatının səbəbini Dəmeşqə daxil olandan sonra Müaviyənin dostlarının vasitəsi ilə döyülməsində bilirlər. Nisaini bu Allah bəyənən yola doğru çəkən amil Müaviyənin fəzilət sahibi

---

"Təhzibul-kəmal", c١, s٣٣٨; "Təhzibut-təhzib, c١, s٣۶; "Tarixul-İslam" .[١]-١
.Təhzibul-kəmal", c١, s٣٢٨" .[٢]-٢
.Təhzibul-kəmal" kitabından olunan nəqlə əsasən, c١, s٣٣٩" .[٣]-٣
.Təbəqatuş-şafiiyyətül-kübra", c٣, s١۶" .[۴]-۴
.Vəfəyatul-ə`yan", c١, s٧٧" .[۵]-۵
.Təbəqatuş-şafiiyyə ", c٢, s٢۶٨" .[۶]-۶

.Təzkirətul-huffaz", c٢, s۶٩٩; "Seyru ə`lamin-nübəla", c١۴, s١٣٢" . [٧] -٧

olmaması(۱) həqiqətini bəyan etmək və Əlinin (ə)həqqaniyyəti və fəzilətlərinidən .müdafiə etməkdə göstərdiyi şücaətidir

Bəziləri Əməvilərin abır və şərəfini qorumaq üçün Nisainin döyülməsini Xəvaricə nisbət .veriblər.Bu həqiqətdən qaçmaqdan başqa bir şey deyil

Çünki Nisainin əsrində Dəməşqdə Nəhrəvan xəvariclərinin qüdrət və iqtidarından heç bir əsər-əlamət qalmamışdı.Ya da gərək deyək ki, onların xəvaric dedikdə məqsədi onun həqiqi mənasıdır, yəni dindən çıxmış şəxslər.Çünki, Əhli-beyt, səhabə və tabeinlərdən bəzisinin etiraf etdiyi kimi, Bəni-Üməyyə və onun tərəfdarları həqiqi .İslam dinindən çıxanlardırlar

XəSAIS KITABıNıN DəYəRI

Xəsais kitabının bütün hədisləri sənədlə nəql olunmuşdur. Hədis tədqiqatçıları və ricalşünasları yanında dəyərli məqama malikdir. Əhli-sünnənin etimadlı :hədisşünaslarından olan İbn Həcər Əsqəlani bu kitab barəsində deyir

Nisai Peyğəmbərin(s) səhabələri arasında təkcə Əlinin (ə) fəzilətləri barəsində olan hədislərin axtarışına məşğul oldu. O,bu kitabda çoxlu hədislər toplamışdır ki,onların .(daha çoxu etibarlı və qəbul olunacaq sənədlərə malikdir(۲

:O, məşhur kitabı "Fəthul-Bari beşərhi səhihil Buxaridə" də bu barədə belə yazır

Xəsais kitabı Əlinin (ə) fəzilətləri barəsində ən çox etibarlı sənədlərə şamil olan bir .(hədis kitabıdır ki, Nisainin vasitəsi ilə yazılmışdır(۳

Əhli sünnənin Əhməd ibn Hənbəl, İshaq Buxari, Hakim Nişaburi, İbn Cəvəzi və . [۱] -۱ İbn Əsqəlani kimi böyük alimlərinin etirafına əsasən Müaviyə heç bir fəzilətə malik deyil və onun barəsində söylənilən fəzilətlərin hamısının sənədi səhv və bəlkə də .saxtadır. "Fəthul-bari", c۷; "Fəzail" kitabı, s۱۰۴

.Əl-isabə", c۴, s۵۶۵" . [۲] -۲

.Fəthul-bari", c۷; "Fəzailus-səhabə", s۶۱" . [۳] -۳

Doğrusu, bu kitab əhli-sünnəin böyük hədisşünasları Əhməd ibn Hənbəl, İsmayıl Qazi və Əbu Əli Nişaburinin etiraf etdiyi kimi həqiqətdən bir hissəni göstərir.Buna əsasən ki, "Allahın Peyğəmbərinin(s) səhabələrindən heç biri haqqında İmam Əli (ə) qədər .(etibarlı sənədlərlə fəzilət və üstünlüklər nəql olunmamışdır"(١

Bundan əlavə Nisainin rical və hədisşünaslıq elmində lider olması barədə böyük alimlərin eyni fikri paylaşmaları Xəsais kitabının mötəbər olmasına kifayətdir. Darqotni :kimi bir dəstə belə deyir

Heç kimi Nisaidən qabaqcıl bilmirəm"(٢). Əhli-sünnəin hədis tədqiqatçısı Əbu Əli" Nişaburi deyir: "O, şübhəsiz hədisşünaslıqda rəhbərdir"(٣). Zəhəbi yazır: "Nisai rical və hədisşünaslıq elmində ("Səhihi-Müslim" kitabının sahibi) Müslim, ("Sünən" kitabının sahibi) Əbu Davud və ("Sünən" kitabının sahibi) Termezidən daha mahirdir(۴)". Əlbəttə, bu təriflərin mə`nası Nisainin xətasız və nəql etdiyi hədislərin səhvsiz olması .demək deyildir

Hər halda belə nəzərə gəlir ki, Xəsais kitabı Nisainin çöhrəsinə baxmaq üçün şəffaf bir güzgüdür. Bu kitabda Nisainin (rəvayətlərin ünvanlarında gələn) baxışları, hədisləri yaxşı tanıması və onları bölməkdə yaxşı seçim zövqünə malik olması aydın şəkildə görülür. Nisai kitabını Əlinin (ə) İslamı ilk qəbul etməsi ilə başlayır və sonra İmam Əlinin (ə) xüsusiyyətləri barəsində "Səqəleyn", "Teyr", "Rayət", "Mənzilət", "Kəsa", "Qədir", "Səddül-əbvab" və s... kimi onlarla hədisi zikr edir. Sonra Həzrət Fatimənin(s) fəziləti barəsində hədislər zikr etməklə

.Fəthul-bari", cٍ٧; "Fəzailus-səhabə", s۶١" . [١] -١

.Təhzibul-kəmal", c١, s٣٣۴; "Tarixul-İslam", s١٠٨" . [٢] -٢

.Təhzibul-kəmal", c١, s٣٣٣; "Tarixul-İslam", s١٠٨" . [٣] -٣

.Seyru ə`lamin-nübəla", c١۴, s١٣٣" . [۴] -۴

bəhsini davam etdirir. Daha sonra isə İmam Həsən (ə) və İmam Hüseyn (ə) barəsində olan hədislərin qısa bir hissəsinə işarə edir. Sonda isə İmam Əlinin (ə) döyüşlərindən bəhs edir. O Həzrətin həqqaniyyəti və düşmənlərinin (Nakisin, Qasitin və Mariqin) dindən çıxması, yolunu azması və tüğyan etməsi barəsində Rəsulullahın(s) .qabaqcadan verdiyi xəbərləri bəyan edir

Nisai İmam Əli (ə) barəsində yalnız Xəsais kitabını yazmayıb. O, "Müsnədi Əli ibn Əbu .Talib" adlı başqa bir kitab da yazmışdır

Nisainin həyatını şərh edənlər onun tə`lif etdiyi otuz kitaba işarə etməklə yanaşı, iki :mətləbə tə`kid edirlər

.Nisai "Xəsais" kitabını Şama getdikdən sonra yazdı .۱

Sünəni Kübra" və "Sünəni Süğra" (ona "Əl-müctəba da deyirlər") kitablarının hər" .۲ .ikisi Nisainin tə`lif etdiyi müstəqil kitablardır

Sünəni Süğra" kitabı "Sünəni Kübra" kitabının xülasəsi deyildir. Onların arasında" ümum və xüsus min vəch var;yə`ni "Sünəni Süğra" kitabında olan hədislərin hamısı "Sünəni Kübrada" yoxdur. Və həmçinin "Sünəni Kübrada" olan hədislərin hamısı "Sünəni Süğra da" yoxdur.Bu iki mətləb hədis tədqiqatçılarının yanında böyük .(əhəmiyyətə malikdir(۱)

XəSAIS KITABıNıN TəRCüMəSI BARəSINDə NEçə XATıRLATMA

Nisainin "Xəsais" kitabının müxtəlif ölkələrin kitabxanalarında təqribən on iki . ۱ əlyazma nüsxəsi vardır. İndiyə qədər Hindistan, Misir, Nəcəf, Beyrut və İranda doqquz dəfə çap olmuşdur. Bu kitab ۱۳۱۱ (h.q) ilində

Məhəmməd Kazimin təhqiqi əsasında "Xəsais" kitabına yazılmış müqəddimə, . [۱] -۱ .s۱۱-۱۲; Habelə "Sünəni kübranın" müqəddiməsi, Əbdül-Ğəffar Süleyman Bəndari

Seyid Əbul-Qasim Rəzəvi Lahuri tərəfindən "Həqaiqi lədunni dər təşrihi dəqaiqi xəsaisi ələvi" adı ilə fars dilində tərcümə olaraq Lahur şəhərində çap oldu. Həmçinin miladi tarixinin ١٨٩٢-ci ilində də Hind və ondan sonra isə ordu dilində tərcümə olaraq Pakistan .və Rampurda çap oldu

Xəsais" kitabı barəsində indiyə qədər neçə dəfə təhqiq olunmuşdur. Onun" .٢ barəsində çoxlu nüsxələrdən istifadə etməklə ən yeni tədqiq, təhqiqatçı alim Məhəmməd Kazım Məhmudiyə aiddir. O, "Məcməu ihyais-səqafətil-islamiyyə" adlı bu .kitabı ١۴١٩ (h.q) –cu ildə Qum şəhərində nəşr etmişdir

Məhəmməd Kazım Məhmudinin təhqiqi xüsusi məziyyət və üstünlüklərə malikdir. O, qabaqkı tədqiqlərin nöqsanlarını aradan qaldırmaqdan əlavə, yeniliklər də etmişdir. Bu tədqiqatçı Nisainin tərcümeyi-halını bəyan etmək, Xəsais kitabını və onun nüsxələrini tanıtdırmaq üçün faydalı bir müqəddimə yazmaqdan əlavə, rəvayətlərin mətn və sənədlərini islah etmək üçün müxtəlif nüsxələrdən istifadə etmişdir. Həmçinin kitab üçün müxtəlif mündəricatlar tənzimləməklə əhli-sünnəin başqa kitablarından ayrı-ayrılıqda rəvayətçilərin hər birindən (və bəzən də şiə kitablarından) kitabın rəvayətlərini toplamağa çalışmışdır. Buna görə rəvayətlərin sənədlərinin hər təbəqəsində bə`zi şəxslər əlavə olunmuşdur. Bu iş kitabın mö`təbərliyini artırır. Məhəmməd Kazım Məhmudinin təhqiqinin bu xüsusiyyətləri səbəb oldu ki, biz bu .təhqiqə əsasən tərcümə edək

Tərcümədə mümkün qədər əsl mətnə toxunulmamışdır.İzaha ehtiyac olan yerlər iki .٣ .mö`tərizənin arasında, hədislərin əsl mətnidə tərcümədə gətirilmişdir

Bu hədislərdən çoxlu mühüm mətləblər çıxartmaq mümkün olmasına baxmayaraq .۴ tərcüməçinin qəsdi ixtisar

etmək və kitabın quruluşunu qorumaq olduğu üçün, yalnız bir neçə zəruri yerdə bə`zi .mətləblərə haşiyədə toxunmuşdur

Bu hədislərin hər biri əhli-sünnənin başqa mənbələrində (və habelə şiənin . ۵ mənbələrində çox az yerlərdə) kitabın tədqiqatçısının tədqiqinə əsasən siyahıya alınmışdır. Mənbələrin mündəricatında kitablar tarixi qədimliyinə əsasən .tənzimlənmişdir

.Sonda bu tərcümədə mənə kömək edənlərin hamısına təşəkkür edirəm

(Qum şəhəri, Zil-həccətül-həram ۱۴۲۳ (h.q

Doktor Fəthullah Nəccarzadəgan

Əlinin xüsusiyyətləri və onun camaatın və bu ümmətin hamısından qabaq namaz qılması

١. أخبرنا محمّـد بن المثنی, قال: أنبانا عبد الرحمان أعنی ابن المهدی قال: حدثّنا شـعیب عن سـلمه بن کُهیل, قال: سـمعت حبّه العَرْنی قال: سمعت علیا× یقول: أنا أول من صلّی مع رسول الله|.

١ - Həbbeyi Ürəfi deyir: Əlidən eşitdim ki, buyurdu: Mən Həzrət Peyğəmbərlə (s) ilk namaz qılan şəxsəm"(١).

٢. أخبرنا محمّـد بن المثنی، قال: حـدثّنا عبـد الرحمان قال: حدثّنا شـعبه، عن عمرو بن مره، عن أبی عمره، عن زید بن أرقم قال: أول من صلّی مع رسول الله| علی×.

٢- Zeyd ibn Ərqəm deyir: "Əli Allanın rəsulu ilə ilk namaz qılan şəxs idi"(٢).

١- [١]. Birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s٢٤, hədis ١٨٨; "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٦, s٣٧٠, hədis ٣٢٠٧٦; "Müsnədi Əhməd", c٢, s١٦٥, hədis ١١٩١-١١٩٢; "Fəzaili Əhməd", s٨٢, hədis ١٢١, və s٨٤, hədis ١٢٥, və s٢٠٨, hədis ٢٨٦; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s٣٤٨, hədis ٤٤٧; "Əl-Ahad vəl-məsani", s١٧٩; "Əvailu İbn Əbu Asim", s٣٠; "Müsnədi Bəzzar", ٣, hədis ٧٥١; "Mənaqibi Kufi", c١, s٢٦٩, hədis ١٨٠; "Məarifu İbn Quteybə", ١٦٩; "Ənsabul-əşraf", ٨, hədis ٩; "Əvailu Əskəri", ٩١; "Kamil ibn Əddi", c٥, s٤; "Tarixi Bağdad", c٢, s٢٧٤, və c٤, s٢٣٣; "Müstədrəki Hakim", c٣, s١١٢; "Möcəmi əvsəti Təbərani", c٢, s٤٤٤, hədis ١٧٦٧; "Mənaqibi Xarəzmi", s٥٧, hədis ٢٣; "Mənaqibi İbn Məğazili", s١٤-١٥, hədis ٢٠-٢١; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c١, s٥٤-٦٠, hədis ٨٠-٨٧; "Şərhu İbn Əbil-Hədid", c١٣, s٢٢٩, ٢٣٨-ci xütbənin altında; "Təhzibul-kəmal", c٥, s٣٥٤; "İstiab", c٣, hədis ١٩٠٥.

٢- [٢]. İkinci hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqatu Kübra", c٣, s١٢-٢١; "Müsnədi Təyalisi", s٩٣, hədis ٦٧٨; "Müsnədi Əhməd", c٤, s٣٦٨; "Fəzaili Əhməd", s٨٥, hədis ١٢٦, və s١١٠, hədis ١٦٢; "Əvailu İbn Əbu Asim", ٣٠, hədis ٨٦; "Ənsabul-əşraf", c٢, s٨, hədis ١٠; "Sünəni kübra", ٦, ٢٠٦; "Tarixi Təbəri", ٢, ٣١٠; "Mənaqibi İbn Məğazili", s١٤, hədis ١٨; "Möcəmi Bəğəvi", ٤١٨; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c١, s٧٨-٧٩, hədis ١١٠-١١١; "Təhzibul-kəmal", c١٣, s٤٤٩; "Mənaqibi Xarəzmi", s٥٦, hədis ٢٢; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c٥, s١٧٦, hədis ٥٠٠٢.

۳. أخبرنا محمّد بن المثنی قال: أخبرنا محمّد بن جعفر عن غندر قال: حدثّنا شعبه عن عمرو بن مره عن أبی حمزه عن زید بن أرقم قال: أول من أسلم مع رسول الله | علی ابن أبی طالب×.

۳- Həmçinin yenə Zeyd ibn Ərqəm deyir: Əli ibn Əbu Talib Allahın Rəsuluna (s) ilk iman gətirən şəxs idi(۱).

۴. أخبرنا عبد الله بن سعید قال: حدثّنا ابن ادریس قال: سمعت شعبه عن عمرو بن مرّه، عن أب؟ حمزه، عن زید بن أرقم قال: أول من أسلم علی×.

۴- Bu hədis üçüncü hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə Zeyd ibn Ərqəmdən belə nəql edir: Əli İslamı qəbul edən ilk şəxs idi(۲).

۵. أخبرنا إسماعیل بن مسعود، عن خالد _ وهو ابن الحارث _ قال: حدثّنا شعبه عن عمرو بن مرّه، قال: سمعت أبا حمزه مولی الانصار قال: سمعت زید بن أرقم یقول: أول من صلّی مع رسول الله | علی بن أبی طالب, وقال فی موضع آخر: أول من أسلم علی×.

۵- Bu hədis ikinci hədis kimidir. Nisai onu da başqa bir sənədlə Zeyd ibn Ərqəmdən belə nəql edir: "Əli hamıdan əvvəl İslamı qəbul edən və Allahın rəsulu (s) ilə ilk namaz qılan şəxs idi"(۳).

۶. أخبرنا محمّد بن عبید بن محمّد الکوفی قال: حدثّنا سعید بن خثیم. عن أسد بن وداعه، عن أبی یحیی بن عفیف عن أبیه، عن جده عفیف، قال: جئت فی الجاهلیه إلی مکه, وانا أرید أن ابتاع لأهلی من ثیابها وعطرها، فأتیت العباس بن عبد المطلب وکان رجلا تاجرا فانا عنده جالس, حیث أنظر إلی الکعبه، وقد حلقت الشمس فی السماء، فارتفعت وذهبت؛ إذ جاء شاب فرمی ببصره إلی السماء, ثمّ قام مستقبل القبله، ثمّ لم ألبث إلا یسیرا حتی جاء غلام فقام علی یمینه، ثمّ لم ألبث إلا یسیرا حتی جاءت امرأه فقامت خلفهما، فرکع الشاب فرکع الغلام والمرأه، فرفع الشاب فرفع الغلام والمرأه، فسجد الشاب فسجد الغلام والمرأه، فقلت: یا عبّاس أمر عظیم، قال العباس: أمر عظیم؟

أتدری من هذا الشاب؟ قلت: لا، قال: هذا محمّد بن عبد الله ابن اخی، أتدری من هذا الغلام؟

۱- [۱] . Üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۴, s۳۷۱; "Fəzaili Əhməd", s۸۳, hədis ۱۲۲; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۴۲, hədis ۳۷۳۵; "Tarixi Təbəri", ۲, ۳۱۰; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۷۶, hədis ۱۰۳.

۲- [۲] . Dördüncü hədis başqa mənbələrdə: Bu hədisin mənbələri həmən ikinci hədisin

.mənbələridir. Və habelə: "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۷۵, hədis ۱۰۱

Beşinci hədis başqa mənbələrdə: Bu hədisin mənbələri həmin ikinci hədisin . [۳] -۳
.mənbələridir. Və habelə: "Sünəni kübra", Nisai, c۵, s۴۳-۴۴, hədis ۸۱۳۷

هـذا علی ابـن اخی، أتـدری مـن هـذه المرأه؟ هـذه خـدیجه بنـت خویلـد زوجته، أن ابن اخی هـذا اخـبرنی أن ربه ربّ السـماء والارض أمره بهذا الدین الذی هو علیه، ولا والله ما علی الارض کلها احد علی هذا الدین غیر هؤلاء الثلاثه.

۶ - Əfif deyir: Cahillik dövründə Məkkədə Abbas ibn Əbdul-Müttəlibin qonağı idim. Günəş çıxdığı zaman Kə`bəyə tamaşa edirdim. Bir cavanı gördüm ki, göyə baxdıqdan sonra üzü qibləyə dayandı. Bir az keçməmiş bir yeni yetmə oğlan da gəlib onun sağ tərəfində durdu. Yenə bir az keçməmiş bir qadın gəlib onların arxasında durdu. Onun kənarında olan yeniyetmə oğlan və qadın da onunla birlikdə rükuya getdilər. O cavan rükudan başını qaldırdıqda, onlar da başlarını rükudan qaldırdılar. Həmçinin cavan səcdəyə getdikdə birlikdə səcdəyə getdilər. Təəccüblə Abbasa dedim: Böyük hadisədir?! Abbas mənə baxıb dedi: Bəli böyük hadisədir! Bu cavanı tanıyırsan? dedim yox. Dedi: Bu mənim qardaşım Əbdullah ibn Əbdul-Müttəlibin oğlu Məhəmməddir. O yeniyetməni tanıyırsanmı? Dedim: Yox. Dedi: O da mənim qardaşım Əbu Talib ibn Əbdul-Müttəlibin oğlu Əlidir. Onların arxasında duran qadını tanıyırsan? Dedim:Yox. Dedi: Bu mənim qardaşım oğlunun həyat yoldaşı Xuvəylədin qızı Xədicədir. Qardaşım oğlu mənə deyir ki, sənin Pərvərdigarın göylərin və yerin Pərvərdigarıdır.Və həmçinin onu bu dini iblağ etmək üçün O seçmişdir. Allaha and olsun ki, yer üzərində bu üç nəfərdən başqa bu dinə etiqad bəsləyən yoxdur(۱).

۱- [۱] . Altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Sireyi İbn İshaq", ۱۲۳; "Təbəqatu Kübra", c۸, s۱۷; "Müsnədi Əhməd", c۳, s۳۰۶, hədis ۱۷۸۷; "Tarixi kəbir", ۷, ۷۴; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۲۷۱, hədis ۱۸۳, və s۲۷۲, hədis ۱۸۴, və s۲۶۱, hədis ۱۷۳; "Tarixi Təbəri", c۲, s۳۱۱-۳۱۲; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۳, s۱۱۷, hədis ۱۵۴۷; "Möcəmi Səhabə", ۵,۱۳۵; "Kamil ibn Əddi", c۱, s۳۹۹-۴۱۹; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۱۸, s۱۰۰, hədis ۱۸۱, və s۱۰۱, hədis ۱۸۲; "Şəvahidut-tənzil", c۱, s۱۱۶; "İstiab", c۳, hədis ۱۰۹۵; "Dəlailu Bihəqi", c۲, s۱۶۲; "Şərhu İbn Əbil-Hədid", c۱۳, s۲۲۶.

۷. حـدثّنا احمـد بن سـليمان الرهاوى قال: حدثّنا عبيد الله بن موسـى قال: حدثّنا العلاء بن صالح عن المنهال عن عمرو، ابن عبّاد بن عبـد الله قال: قال على×: أنا عبـد الله وأخو رسول الله | وانا الصديق الاكبر، لا يقولها بعدى إلا كاذب صـلّيت قبل الناس بسـبع سنين.

۷- Əli (ə) buyurdu: "Mən Allahın bəndəsi, Rəsulun qardaşı və siddiqi-əkbərəm (çox düz danışznam). Məndən başqa bu sifətləri özünə nisbət verən şəxs yalançıdır. Mən başqalarından yeddi il qabaq (Allah rəsulu ilə) namaz qılmışam"[(۱)](#).

Əlinin (ə) ibadəti

۸. أخبرنا على بن المنذر قال: أخبرنا ابن فضـيل قال: أخبرنا الاجلح عن عبد الله بن أبى الهذيل عن على× قال: ما اعرف احدا من هذه الامه عَبَد الله بعد نبيّها غيرى عَبَدتُ الله قبل أن يعبده احد من هذه الامه بسبع سنين.

۸ - Əli (ə) buyurdu: "Peyğəmbərdən sonra bu ümmətin içərisindən özümdən başqa Allaha ibadət edən bir şəxsi tanımıram. Mən bu ümmətin Allaha ibadət edənlərindən yeddi il qabaq Ona pərəstiş etmişəm"[(۲)](#).

Allah yanında Əlinin (ə) məqamı

۹. أخبرنا هلال بن بشـر قال: حـدثّنا محمّد بن خالد قال: حدّثنى موسـى بن يعقوب قال: حدثّنا مهاجر بن مسـمار عن عائشه بنت سعـد قالت: سـمعت أبى يقول: سـمعت رسول الله | يوم الجحفه فأخذ بيد على فخطب، فحمد الله وأثنى عليه، ثمّ قال: أيها الناس أنى وليكم.

قالوا: صدقت يا رسول الله.

ثمّ اخذ بيد على فرفعها فقال: هذا وليّى ويؤدى عنّى، وان اللّه موالٍ لمن والاه ومعادٍ من عاداه.

۹--Səd deyir: Rəsulullah (s) (Qədir-xumda) Cöhfədə Əlinin (ə) əlini tutub Alaha həmd-səna etdikdən sonra belə

۱- [۱] . Yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Fəzaili Əhməd", s۷۸, hədis ۱۱۷; "Kitabus-sünnə", c۲, s۵۴۸, hədis ۱۳۲۴; "Sünəni İbn Macə", c۱, s۴۴, hədis ۱۲۰; "Əl-Ahad vəl-məsani", c۱, s۱۴۸, hədis ۱۷۸; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۲۶۰, hədis ۱۷۲, və s۲۷۵, hədis ۱۸۷, və s۳۰۸, hədis ۲۳۰, və s۳۱۴, hədis ۲۳۷, və s۳۳۱, hədis ۲۵۷; Tarixi Təbəri", c۲, s۳۱۰; "Əvailu

Əskəri", ۹۱; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۱۱; "Mə`rifətüs-səhabə", c۱, s۲۲; "İstiab", c۳, .hədis ۱۰۹۸; "Təhzibul-kəmal", c۲۲, s۵۱۴; "Mizanul-e`tidal", ۳, ۱۰

Səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: Müsnədi Təyalisi", s۲۶, hədis ۱۸۸; "Müsnədi . [۲] -۲ Əhməd", c۲, s۱۶۶, hədis ۷۷۶; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱, s۳۴۸, hədis ۴۴۷; "Müstədrəki .Hakim", c۳, s۱۱۲

"?buyurdu: "Ay camaat, mən sizin vəli və rəhbərinizəm

.Dedilər: Ay Allahın Rəsulu (s) bəli

Peyğəmbər (s) Əlinin (ə) əlindən tutub yuxarı qaldırdı və buyurdu: "Bu mənim dostum və vəzifələrimi yerinə yetirəndir. Həqiqətən Allah onu sevəni sevir və onunla .(düşmənçilik edənin düşmənidir"(١

١٠. عن أنس بن مالـك: أن النبى | كان عنـده طائر، فقال: «اللّهمّ ائتنى بأحبّ خلقك إليك يأكل معى من هـذا الطير». فجاء أبو بكر فردّه، وجاء عمر فردّه، وجاء على × فأذن له.

Ənəs ibn Malik deyir: Peyğəmbərin (s) yanında bir (bişmiş) quş var idi. Həzrət (s) -١٠ belə dua etdi: "İlahi! Bu quşu mənimlə yemək üçün ən sevimli məxluqunu yanıma göndər. Əbu Bəkr gəldi. Peyğəmbər (s) onu qəbul etmədi. Ömər də gəldi Həzrət (s) ona .(da icazə vermədi. (Sonra) Əli gəldi. Həzrət (s) ona daxil olmaq üçün icazə verdi"(٢

١١. أخبرنا قتيبه بن سـعيد وهشام بن عمار قالا: حدثّنا حاتم عن بكير بن مسمار عن عامر بن سعد بن أبى وقّاص قال : أمر معاويه سعداً, فقال: ما منعك أن تسبّ أبا تراب؟

فقال: أما ما ذكرت ثلاثاً قالهنّ رسول الله | فلن أسبّه لان تكون لى واحده منهنّ احبّ إلىّ من حُمُر النَعَم،

سمعت رسول الله | يقول له وخلّفه فى بعض مغـازيه، فقـال له على×: يـا رسول الله أتخلفنى مع النسـاء والصبيـان؟ فقـال له رسول الله |: أما ترضـى أن تكون منّى بمنزله هارون من موسـى إلا أنه لا نبوه بعـدى. وسـمعته يقول يوم خيبر: لأُعطينّ الرايه غـداً رجلاً يحب الله ورسـولَه ويحبهُ الله ورسـولُه. فتطاولنـا لهـا، فقـال ادعوا لى علىّ×اً، فـأتى به أرمـد، فبصق فى عينيه ودفع الرايه إليه. ولما نزلت: {انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس أهل البيت} دعا رسول الله | علىّ×اً وفاطمه وحسناً وحسيناً فقال: اللهم هؤلاء أهلى.

Amir ibn Sə`d ibn Əbi Vəqqas deyir: Müaviyə (atam) Səd ibn Əbi Vəqqasa Əlini -١١ söyməyi əmr etdi. Səd imtina etdiyi üçün Müaviyə ondan soruşdu: Niyə Əbu Turabı ?söymürsən

---

Doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s٥٥١, hədis ١٨٩; . [١] -١ "Mənaqibi Kufi", c١, s٤٥١, hədis ٣٥٥, və s٤٥٤, hədis ٣٥۶; "Müsnədi Bəzzar", c٤, s٤١, hədis .١٢٠٣

Onuncu hədis başqa mənbələrdə: "Sünəni Termizi", c۵, s۶۳۶, hədis ۳۷۲۱; . [۲] -۲ "Müsnədi Əbu Yə`la", c۷, s۱۰۵, hədis ۴۰۵۲; "Kamil ibn Əddi", c۶, s۴۵۷; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۳۱; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۱۷۲, hədis ۲۰۵-۲۰۶; "Tərcümətil-İmam Əli .min Tarix Dəmeşq", c۲, s۱۲۴, hədis ۶۳۳

Səd dedi: Heç vaxt Əlini söymərəm. Çünki Rəsulullah (s) onun üçün üç xüsusiyyət bəyan etmişdir. Əgər mən o xüsusiyyətlərdən birinə malik olsaydım, mənim üçün qırmızı tüklü dəvələrdən daha yaxşı olardı.

1. Peyğəmbərdən (s) eşitdim ki, bəzi müharibələrdə Əlini (Mədinədə) öz canişini təyin edib döyüşə yollanarkən Əli Peyğəmbərə (s) dedi: Ay Allahın Rəsulu (s), məni uşaqlar və qadınların yanında saxlayırsan? Həzrət (s) buyurdu: "Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun?! Yalnız məndən sonra heç bir Peyğəmbər (s) olmayacaq".

2. Yenə də Allahın Rəsulundan (s) Xeybər döyüşündə eşitdim ki, buyurdu: "Bayrağı Allah və Rəsulunu (s) sevən və habelə onların da sevdiyi bir şəxsə verəcəm". Biz hamımız bayrağa göz dikmişdik. (Bizdən birinə verəcəyini gözləyirdik). Həzrət (s) buyurdu: "Əlini çağırın". Əli gözləri ağradığı halda Peyğəmbərin (s) hüzuruna gəldi. Peyğəmbər (s) ağzının suyundan onun gözlərinə sürtdü. (Əlinin (ə) gözləri sağaldı). Həzrət(s) də bayrağı ona verdi.

3. Hişamın rəvayətinə əsasən "Təthir" ayəsi nazil olduqdan sonra Peyğəmbər (s) Əli, Fatimə, Həsən və Hüseyni çağırıb buyurdu: "İlahi, bunlar mənim Əhli-beytimdirlər"(1).

۱۲. أخبرنا حرمی بن یونس بن محمّد الطرسوسی قال: أخبرنا أبو غسان قال: أخبرنا عبد السلام

۱- [۱] . On birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۳, s۱۶۰, hədis ۱۶۰۸; "Səhihi Müslim", c۴, s۱۸۷۱, hədis ۳۲; "Sünəni İbn Macə", c۱, s۴۵, hədis ۱۲۱; "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۶۹, hədis ۱۵; "Kitabus-sünnə", s۵۸۷, hədis ۱۳۳۶-۱۳۳۸, və s۵۹۶, hədis ۱۳۸۷; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۳۸, hədis ۳۷۲۸; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱۲, s۳۱۰, hədis ۶۸۸۳; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۵۲۸, hədis ۴۷۴, və c۲, s۵۰۱, hədis ۱۰۰۶; "Təfsiri Təbəri", c۲۲, s۶, hədis ۸; " Səhihi İbn Həbban", c۱۵, s۱۵, hədis ۶۶۴۳; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۱, s۱۴۶, hədis ۳۲۸, və c۲۳, s۳۷۷, hədis ۸۹۲; "Təfsirül-vəsit vahidi", c۱, s۴۴۱; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۰۸, ۱۴۷-۱۵۰; "Sünəni Bihəqi", c۷, s۶۳; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۲۲۶, hədis ۲۷۱, ۲۷۳-۲۷۴; "Əmaliyi Tusi", s۳۰۶, hədis ۶۱۶.

عن موسی الصغیر عن عبد الرحمان بن سابط عن سعد قال: کنت جالساً تنقصّوا علی بن أبی طالب× فقال: لقد سمعت رسول الله| یقول له خصال ثلاثه لان تکون لی واحده منهنّ احبّ إلیّ من حُمُر النَعَم، سمعته یقول: أنه منّی بمنزله هارون من موسی إلا أنه لا ـ نبیّ بعدی. وسمعته یقول: لأُعطینّ الرایه غداً رجلاً ـ یحب اللهَ ورسولَه ویحبه اللهُ ورسولُه. وسمعته یقول: من کنت مولاه فعلی مولاه.

Səd ibn Əbi Vəqqas deyir: Əlinin nöqsanlarını araşdıran bir dəstə ilə oturmuşdum. -۱۲ Onlara dedim: Rəsulullahdan (s) onun barəsində üç xüsusiyyət eşitdim. Əgər mən o xüsusiyyətlərdən birinə malik olsaydım mənim üçün qırmızı tüklü dəvələrdən daha yaxşı olardı. Həzrət (s) buyurdu: "Sənin mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimidir". (Daha sonra) eşitdim ki, buyurdu: "Sabah (Xeybər müharibəsində) bayrağı Allah və Rəsulunu (s) sevən və habelə Allah və Rəsulunun (s) da sevdiyi bir şəxsə verəcəm. (Bayrağı Əliyə (ə) verdi)". Və yenə eşitdim ki, buyurdu: "Mən hər kimin .(mövlasıyamsa Əli də onun mövlasıdır"(۱)

۱۳. أخبرنا زکریّا بن یحیی قال: حدثّنا نصر بن علی قال: أخبرنا عبد الله بن داود عن عبد الواحد بن أیمن عن أبیه، أن سعداً قال: قال رسول الله|: «لأدفعنّ الرایه غداً إلی رجل یحب اللهَ ورسولَه ویحبه اللهُ ورسولُه ویفتح الله علی یدیه». فاستشرف لها اصحابه فدفعها إلی علی×.

Nisai başqa bir sənədlə Sə`d ibn Əbi Vəqqasdan belə nəql edir: Rəsulullah (s) - ۱۳ buyurdu: "Sabah (Xeybər müharibəsində) bayrağı Allah və Rəsulunu (s) sevən və habelə Allah və Rəsulunun (s) da sevdiyi bir şəxsə verəcəm. Allah müsəlmanları onun vasitəsi ilə qalib edəcək". Biz hamımız bayrağa göz dikmişdik. (Bizdən birinə verəcəyini .(gözləyirdik). Həzrət (s) onu Əliyə verdi(۲)

On ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۶۹, hədis ۱۵; . [۱] -۱ "Sünəni İbn Macə", c۱, s۴۵, hədis ۱۲۱; "Kitabus-sünnə", s۵۹۶, hədis ۱۳۸۷, və s۶۱۰, hədis ۱۴۵۴; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۲۲۵, hədis ۲۷۰, və s۲۳۲-۲۳۴, hədis .۲۷۶-۲۷۷; "Əl-bidayətu vən-nəhayə", c۷, s۳۴۱

On üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s۵۸۷, hədis ۱۳۴۱, və s۵۹۱, . [۲] -۲ .hədis ۱۳۵۹; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۱۶

۱۴. أخبرنا احمد بن سليمان، حدثّنا عبيد الله قال: أخبرنا ابن أبی ليلی، عن الحکم ومنهال، عن عبد الرحمان ابن أبی ليلی عن ابيه أنه قال لعلی× وکان يسير معه: أن الناس قد أنکروا منک تخرج فی البرد فی الملاءتين، وتخرج فی الحر فی الحشو والثوب الغليظ. قال: أو لم تکن معنا بخيبر؟ قال: بلی. قال: فان رسول الله | بعث ابا بکر وعقد له لواءً فرجع، وبعث عمر وعقد له لواءً فرجع بالناس، فقال رسول الله |: لأعطين الرايه رجلاً يحب اللّهَ ورسولَه ويحبه اللهُ ورسولُه ليس بفرّار. فأرسل إلیّ وانا أرمد، قلت أنی أرمد، فتفل فی عينی فقال: اللهم اکفه اذی الحر والبرد. فما وجدت حراً بعد ذلک ولا برداً.

Əbu Leyla deyir: Əli ilə gəzərkən ona dedim: Camaat sizin paltarınıza qəribə - ۱۴ baxırlar. Siz qışda az yayda isə çox və qalın paltarla evdən çıxırsınız. Buyurdu: Sən ?Xeybər döyüşündə bizimlə deyildin

.Dedim: Sizinlə idim

Buyurdu: O gün Rəsulullah (s) bayrağı Əbu Bəkrə verib meydana göndərdi. (O qalib gələ bilmədiyi üçün) qayıtdı. Sonra Həzrət (s) bayrağı Ömərə verdi. O da qələbə çala bilməyib qoşunla birlikdə qayıtdı. Rəsulullah (s) buyurdu: Bayrağı Allah və Rəsulunu (s) sevən və habelə Allah və Rəsulunun (s) da sevdiyi bir şəxsə verəcəm. O heç vaxt döyüş (meydanından) qaçmaz. Sonra məni çağırdı. Mənim gözüm ağrıyırdı. Həzrət (s) ağzının suyundan gözümə sürtüb buyurdu: "İlahi, onu isti-soyuqdan qoru. O .(zamandan heç vaxt isti-soyuqu hiss etmirəm"(۱

۱۵. أخبرنا محمّد بن علی بن حرب المَروَزی، قال: أخبرنا معاذ بن خالد، قال: أخبرنا الحسين بن واقد، عن عبد الله بن بريده قال: سمعت أبی بريده يقول: حاصرنا خيبر فأخذ اللواء أبو بکر ولم يفتح له، فأخذ من الغد عمر فانصرف ولم يفتح له، وأصاب الناس يومئذ شده وجهد، فقال رسول الله |: أنی دافع لوائی غداً إلی رجل يحب اللهَ ورسولَه ويحبه اللهُ ورسولُه لا يرجع حتی يفتح له. وبتنا طيبه أنفسنا أن الفتح غداً، فلما أصبح رسول الله | صلّی الغداه، ثمّ قام قائماً ودعا باللواء والناس علی مصافّهم، فما منا أنسان له منزله عند الرسول الله | إلا هو

On dördüncü hədis başqa mənbələrdə: ."Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۷۰, hədis . [۱] -۱ ۳۲۰; "Müsnədi Əhməd", c۲, s۱۶۸, hədis ۷۷۸, və c۲, s۳۴۲, ۱۱۱۷; "Fəzaili Əhməd", s۴۷, hədis ۷۳, və s۱۴۱, hədis ۲۰۶; "Tarixi kəbir", c۷, s۲۶۳; "Sünəni İbn Macə", c۱, s۴۳, hədis ۱۱۷; "Müsnədi Bəzzar", c۲, s۱۳۵, hədis ۴۹۶; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۷, s۷۷; "Möcəmi əvsəti Təbərani", c۳, s۱۵۱, hədis ۲۳۰۷, və c۶, s۳۶۸, hədis ۵۷۸۵; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۳۷; "Dəlailun-nübüvvə ", s۴۶۳, hədis ۳۹۱; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۷۴, hədis ۱۱۰;

."Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۲۱۹, hədis ۲۶۰-۲۶۴

يرجو أن يكون صاحب اللواء، فدعا على بن أبى طالب وهو أرمد فتفل فى عينيه ومسح عنه، ودفع إليه اللواء وفتح الله له. قال: وانا فيمن تطاول لها.

Əbu Boreydə deyir: Xeybər (qalası) bizim mühasirəmizdə idi. Əbu Bəkr bayrağı - ۱۵ götürüb (döyüşə) getdi. Amma qalib gələ bilmədi. Səhəri gün də Ömər bayrağı götürüb (döyüşə) getdi. O da qalib gələ bilməyib qayıtdı. Camaat o gün çox əziyyət və zəhmət çəkmişdilər. Peyğəmbər (s) buyurdu: "Sabah bayrağı Allah və Rəsulunu (s) sevən və habelə Allah və Rəsulunun (s) da sevdiyi bir şəxsə verəcəm. O qalib gəlməmiş ."qayıtmaz

Biz gecəni sabah qələbə çalmaq ümidi ilə yatdıq. Səhər vaxtı Rəsulullah (s) namazı qıldıqdan sonra qalxıb bayrağı istədi. Camaat da səflərə düzülmüşdülər. Peyğəmbərin (s) xüsusi səhabələrinin hər biri Həzrətin (s) bayrağı onlardan birinə verəcəyinə ümidvar idilər. Rəsulullah (s) Əli ibn Əbi Talibi çağırdı. Amma onun gözü ağrıyırdı. Həzrət(s) ağzının suyunu onun gözünə sürtərək bayrağı ona verdi. Allah qələbəni ona qismət etdi. (Əbu Boreydə) deyir: Mən də bayrağı almaq üçün ümidvar olan şəxslərdən .(idim(۱

۱۶. أن عبد الله بن بريده حدثه عن بريده الاسلمى، قال: لما كان حيث نزل رسول الله | بحضره أهل خيبر، أعطى رسول الله | اللواء عمر، فنهض معه من نهض من الناس فلقوا أهل خيبر فانكشف عمر واصحابه فرجعو الى رسول الله | فقال: رسول الله | لأعطين اللواء رجلًا يحب اللَهَ ورسولَه ويحبه اللهُ ورسولُه. فلما كان من الغد تصادر أبو بكر وعمر، فدعا علياً وهو أرمد فتفل فى عينيه ونهض معه من الناس من نهض فلقى أهل خيبر، فإذا مرحب يرتجز وهو يقول:

قد علمَتْ خيبرُ أنى مرحب   شاكِ ال_سلاحِ بَ_ط_لٌ مجربُ

أطعَن أحي_اناً وحي_ناً أضربُ   إذا اللي___وثُ أَق_ب___ل_ت تُلّهبُ

فاختلف هو وعلى× ضربتين فضربه علىّ على هامته، حتى عضّ السيف منها أبيض رأسه، وسمع أهل العسكر صوت ضربته، فما تتام آخر الناس مع على× حتى فتح الله له ولهم.

Boreydə Əsləmi deyir: Peyğəmbər (s) Xeybərə çatdıqdan sonra bayrağı Ömərə - ۱۶ verdi. Camaatın bir dəstəsi

On beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۵, s۳۵۳-۳۵۵; "Fəzaili . [۱] -۱ Əhməd", s۸۸, hədis ۱۳۱; "Sünəni kübra", Nisai, c۵, s۱۷۹, hədis ۸۶۰۱; "Mənaqibi Kufi", c۲, .s۵۰۸, hədis ۱۰۰۸; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۱۸۸, hədis ۲۲۴; "Osdul-Ğabə", c۴, s۲۱

də onunla getdilər. O, Xeybər əhalisi ilə üz-üzə gəldikdə dostları ilə birlikdə qaçdı və Rəsulullahın (s) yanına qayıtdı. Həzrət (s) buyurdu: "Bayrağı Allah və Rəsulunu (s) sevən və habelə Allah və Rəsulunun (s) da sevdiyi bir şəxsə verəcəm". Sabah olduqda Əbu Bəkr ilə Ömər (bayrağı almaq üçün) bir-biri ilə rəqabət aparırdılar. Peyğəmbər (s) gözü ağrıyan Əlini çağırdı və ağzının suyundan onun gözünə sürtdü. Sonra da bayrağı ona verdi. Camaatın bir dəstəsi də onunla getdilər. O, Xeybər əhalisi ilə üz-üzə gəldikdə (Xeybər yəhudilərindən olan) Mərhəb rəcəz oxuyurdu: Xeybər əhalisi mənim tam silahlanmış və təcrübəli Mərhəb pəhləvan olduğumu bilirlər. Bə`zən nizə və bə`zən də qılıncla döyüşürəm. (Mənimlə) üz-üzə gələn şirlər (qorxur) və od şöləsi kimi əsirlər. Mərhəb Əli ilə iki dəfə döyüşdü. Əli Mərhəbin başına elə bir qılınc vurdu ki, beyninin içi dağıldı. Döyüşənlər onun qılınc zərbəsinin səsini eşitdilər. Qoşunun axırı Əlinin ətrafına toplaşmamış, Allah qələbəni ona (Əliyə) və İslam ordusuna qismət .(etdi(١

١٧. عن أبى حازم، قال: اخبرنى سهيل بن سعد أن رسول الله | قال يوم خيبر: لأُعطيَنَّ هذه الرايةَ غداً رجلاً يفتح الله له يحب اللهَ ورسولَه ويحبه اللهُ ورسولُه. فلما اصبح الناس غدوا على رسول الله | كلّهم يرجو أن يعطى، فقال: أين على بن أبى طالب× فقالوا: يا رسول الله يشتكى عينيه، قال: فارسلوا إليه، فأُتى به، فبصق رسول الله | فى عينيه ودعا له، فبرأ كان لم يكن به وجع فأعطاه الرايه، فقال على: يا رسول الله أقاتلهم حتى يكونوا مثلنا؟، قال: أنفذ على رِسلِك حتى تنزل بساحتهم ثمّ ادعُهم إلى الاسلام، واَخبرهم بما يَجب عليهم من حقّ الله، فو الله لان يهدى اللهُ بك رجلاً واحداً خيرٌ لك من أن تكون لك حُمُر النِّعَمِ.

Səhl ibn Sə`d deyir: Peyğəmbər (s) Xeybər döyüşündə buyurdu: "Sabah bayrağı bir -١٧ şəxsə verəcəm ki, Allah qələbəni ona qismət edəcək. O, Allah və Rəsulunu (s) sevən

---

On altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٧, s٣٩٣, hədis ٣٦٨٦٣; . [١] -١ "Müsnədi Əhməd", c٥, s٣٥٨; "Fəzaili Əhməd", s١٠٣, hədis ١٥٦; "Kitabus-sünnə", s٥٩٤, hədis ١٣٧٩-١٣٨٠; "Sünəni kübra", Nisai, c٥, s١٧٨, hədis ٨٦٠٠; "Tarixi Təbəri", c٣, s١١-١٢; "Müsnədi Şamiyyin Təbərani", c٣, s٣٤٧; "Müstədrəki Hakim", c٣, s٣٧ və s٤٣٧; "Mənaqibi .İbn Məğazili", s١٨٧, hədis ٢٢٢; "Kəşful-əstar", c٢, s٣٣٨, hədis ١٨١٤

və habelə Allah və Rəsulunun (s) da sevdiyi bir şəxsdir". Sabah sübh camaatın hamısı Rəsulullahın (s) hüzuruna getdilər. Hər bir şəxs bayrağın ona veriləcəyinə ümidvar idi. "?Həzrət (s) buyurdu: "Əli ibn Əbu Talib haradadır

Dedilər: Ya Rəsulullah (s), gözlərinin ağrısından nalə edir. Həzrət (s) buyurdu: "Bir nəfəri onun yanına göndərin" (çağırsın). Əli də gəldi. Rəsulullah (s) ağzının suyundan onun gözlərinə sürtdü və onun barəsində dua etdi. Əli heç bir dərd hiss etmədiyi qədər sağaldı. Həzrət (s) bayrağı ona verdi. Əli dedi: Onlarla bizim kimi olana qədər (İslamı qəbul edənə qədər) döyüşümmü? Həzrət (s) buyurdu: "Öz məmuriyyətinə əməl etmək üçün yola düş. Onları İslama dəvət et və Allahın onların boynunda olan haqqından xəbərdar et. Allaha and olsun, əgər Allah sənin vasitənlə bir nəfəri hidayət etsə, sənin .(üçün qırmızı tüklü dəvələrə malik olmaqdan daha yaxşıdır"(١)

۱۸. عن أبی هریره، قـال: قال رسول الله |: لأدفعن الیومَ الرایهَ إلی رجل یحب اللهَ ورسولَه ویحبه اللهُ ورسولُه. فتطاول القوم، فقال: أین علیّ× فقالوا: یشتکی عینیه، قال: فبَصَق نبی الله فی کفَّیه ومسح بها عَینَی علی ودفع إلیه الرایهَ ففتح الله علی یدیه.

Bu hədis qabaqkı hədislər kimidir. Nisai onu Əbu Hüreyrədən belə nəql etmişdir: - ١٨ Peyğəmbər (s) Xeybər döyüşündə buyurdu: "Bu gün bayrağı Allah və Rəsulunu (s) .(sevən və habelə Allah və Rəsulunun (s) da sevdiyi bir kişiyə verəcəm"(٢)

۱۹. عن أبی هریره: رسول الله | قال یوم خیبر: لأُعطیَنّ هذه الرایهَ رجلًا یحب اللهَ ورسولَه

On yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c٥, s٣٣٣; "Fəzaili . [١] -١ Əhməd", s١٠٧, hədis ١٥٩; "Səhihi Buxari", c۴, s٥٧-٧٣, və c٥, s٢٢-١٧١, hədis ٣٧٠١; "Səhihi Müslim", c۴, s١٨٧٢; "Sünəni Səid ibn Mənsur", c٢, s١٧٨, hədis ٢۴٧٢-٢۴٧٣; "Sünəni İbn Əbu Davud", c٣, s٣٢٢, hədis ٣۶۶١; "Sünəni kübra", Nisai, c٥, s۴۶, hədis ١۴; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s٢٩١, hədis ٩۴, və c١٣, s٥٢٢, hədis ١٨, və s٥٣١, hədis ٢٨; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٥٠٧, hədis ١٠٠٧; "Səhihi İbn Həbban", c١٥, s٣٧٧, hədis ۶٩٣٢; "Müsnədi Royani", s١٢۴, .hədis ١٠٢٣

On səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٧, s٣٩۶, hədis . [٢] -٢ .٣۶٨٨۴; "Sünəni kübra", Nisai, c٥, s۴۶, hədis ١٥; "Səhihi İbn Həbban", c١٥, s٣٧٩, hədis ۶٩٢٣

ويحبه اللهُ ورسولُه، يفتحُ الله عليه. قال عمر ابن الخطاب: ما أحببتُ الإمارةَ إلّا يومئذ. فدعا رسول الله| علی بن أبی طالب× فأعطاه إيّاها، وقال: امشِ ولا تَلفت حتی يفتح الله عليک. فسار علی شيئاً ثمّ وقف، فصرخ يا رسول الله علا مَ اُقاتِل الناسَ؟ قال : قاتلْهم حتی يَشهدوا أن لا ـ إله إلا الله وان محمّداً رسولُ الله، فإذا فعلوا ذلک قد منعوا منک دماءَهم وأموالَهم إلّا بحقّها وحسابُهم علی الله.

۱۹ - Əbu Hüreyrə deyir: Rəsulullah (s) Xeybərdə buyurdu: "Bu bayrağı Allah və Rəsulunu (s) sevən və habelə Allah və Rəsulunun (s) da sevdiyi bir şəxsə verəcəm". Allah onu qalib edəcək". (Bu zaman) Ömər ibn Xəttab dedi: Rəhbərliyi bəyənmirdim. Yalnız o gün (bayrağın mənə verilməsi üçün) rəhbərliyi bəyəndim. Rəsulullah (s) Əli ibn Əbu Talibi çağırıb bayrağı ona verdi və buyurdu: "Get və Allah səni qalib edənə qədər qayıtma". Əli bir az getdikdən sonra dayanıb dedi: "Ay Allahın Rəsulu (s), niyə görə camaatla döyüşüm? Həzrət (s) buyurdu: "Allahın birliyinə və Məhəmmədin (s) peyğəmbərliyinə şəhadət verdiklərinə qədər onlarla döyüş. Əgər qəbul etsələr qanlarını (canlarını) və mallarını səndən qorumuşlar.Amma Allah onlarla hesablaşacaq(۱)".

۲۰. عن أبی هريره قال: قال رسول الله|: لأُعطينّ الرايةَ غداً رجلًا يحب اللَه ورسولَه [و يحبه اللهُ ورسولُه] يفتح عليه. قال عمر: فما أحببتُ الإمارةَ قطّ إلّا يومئذ، قال: فاشرأبّ لها فدعا علياً فبعثه، ثمّ قال: اذهب فقاتل حتّی يفتح الله عليک ولا تلتفت. قال: فمشی ما شاء الله، ثمّ وقف فلم يلتفت فقال: علامَ أقاتل الناس؟ قال: قاتلهم حتّی يشهدوا أن لا إله إلّا الله وان محمّداً رسول الله، فإذا فعلوا ذلک فقد منعوا دماءَهم واموالَهم إلّا بحقّها وحسابُهم علی الله.

۲۰ - Bu hədis on doqquzuncu hədis kimidir. Nisai onu başqa sənədlə Əbu Hüreyrədən nəql etmişdir(۲).

۱- [۱] . On doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۷, s۳۹۴, hədis ۳۶۸۷۱; "Fəzaili Əhməd", s۱۰۱, hədis ۱۵۳, və s۱۱۳, hədis ۱۷۸, və s۱۷۳, hədis ۲۴۴; "Səhihi Müslim", c۴, s۱۸۷۱, hədis ۶; "Kitabus-sünnə", s۵۹۴, hədis ۱۳۷۷-۱۳۷۸; "Sünəni Səid ibn Mənsur", c۲, s۱۷۹, hədis ۲۴۷۴; "Sünəni kübra", Nisai, c۵, s۱۷۹, hədis ۸۶۰۳; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۵۰۲, hədis ۱۰۰۵-۱۰۰۶; "Tarixi Bağdad", c۸, s۵; "Əmaliyi Tusi", s۵۲, hədis ۶۸.

۲- [۲] . İyirminci hədis başqa mənbələrdə: "Ənsabul-əşraf", c۲, s۸, hədis ۱۱; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۱۷۷, hədis ۲۲۲-۲۲۳.

۲۱. عن أبی هریره قال: قال رسول الله | یوم خیبر: لأدفعن الرایهَ إلی رجل [یحب اللهَ ورسولَه و] یحب اللهُ ورسولُه ویفتح الله علیه. قال عمر: فما أحببتُ الإمارهَ قطّ قبلَ یومئذ. فدفعها إلی علیّ × فقال: قاتِل ولا تَلتفِت، فسار قریباً قال: یا رسول الله علامَ أقاتل الناس؟ قال: علی أن یشهدوا أن لا إله إلا الله وان محمّداً رسول الله، فإذا فعلوا فقد عَصَموا دماءَهم وأموالَهم إلّا بحقّها وحسابُهم علی الله.

۲۱- Bu hədis də on doqquzuncu hədis kimidir. Nisai onu (iyirminci hədisin sənədindən başqa) bir sənədlə Əbu Hüreyrədən nəql etmişdir(۱).

۲۲. عن عمران ابن الحصین: أن النّبیّ | قال: لأُعطیَنّ الرایهَ رجلًا یحب اللهَ ورسولَه، أو قال: یحبّه اللهُ ورسولُه. فدعا علیاً وهو أرمد ففتح الله علی یدیه.

۲۲- Bu hədis qabaqkı hədislər kimidir. Nisai onu İmran ibn Həsindən nəql etmişdir(۲).

Cəbrayılın sağ və Mikayılın da sol tərəfdən Əliyə kömək etmələri

۲۳. عن هبیره بن یریم قال: خرج إلینا الحسن بن علی وعلیه عمامه سوداء فقال: لقد کان فیکم بالأمس رجل ما سبقه الأوّلون، ولا یدرکه الآخرون، وان رسول الله | قال: لأُعطیَنّ الرایهَ غداً رجلًا یحب اللهَ ورسولَه، ویحبه اللهُ ورسولُه، یُقاتل جبریلُ عن یمینه ومیکائیلُ عن یساره، ثمّ لا ترد ــ یعنی رایته ــ حتیّ یفتح الله علیه. ما ترک دیناراً ولا درهماً إلّا سبع مائه درهم اخذها من عطائه کان أراد أن یبتاع بها خادماً لأهله.

۲۳- Hübeyrə ibn Yərim deyir: Həsən ibn Əli (İmam Əlinin şəhadətindən sonra) qara əmmamə başında bizim yanımıza gəlib buyurdu: "Dünən sizin aranızda bir kişi var idi ki, sələflər və qabaqkılardan heç kim onu qabaqlamayıb və sonrakılardan da heç kim onun (məqamına) çatmaz. Rəsulullah (s) (Xeybər döyüşündə onun barəsində) buyurdu: "Bayrağı Allah və Rəsulunu (s) sevən və habelə Allah və Rəsulunun (s) da sevdiyi bir şəxsə verəcəm". Cəbrayıl sağ və

۱- [۱]. İyirmi birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s۳۲۰, hədis ۲۴۴۱; "Təbəqatu Kübra", c۲, s۱۱۰; "Müsnədi Əhməd", c۱۳, s۴۴۹, hədis ۸۱۶۳, və c۱۴, s۵۴۰, hədis ۸۹۹۰; "Fəzaili Əhməd", s۱۰۱, hədis ۱۵۲; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۱۸۱, hədis ۲۱۷.

۲- [۲]. İyirmi ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Sünəni kübra", Nisai, c۵, s۴۶; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۵۰۱, hədis ۱۰۳; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۱۸, s۲۲۷, hədis ۵۹۴-۵۹۵, və s۲۳۸, hədis ۵۹۶-۵۹۹; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۱۸۱, hədis ۲۱۶, və s۲۸۰, hədis ۲۱۵; "Təhzibul-

.kəmal", c۲۱, s۴۵۴

Mikayıl da sol tərəfdən Əli ilə birlikdə döyüşərlər. Heç bir zaman qələbə çalmadan geri dönməz. Çünki bu işdə Allah onun yardımçısıdır. Ona əta olunmuş yeddi yüz dirhəmdən başqa özündən sonra heç bir dinar-dirhəm saxlamadı. Ailəsi üçün bir xidmətçi almaq .(istəyirdi"(١)

Allah Əlini heç vaxt xar etməz

]

Əlinin (ə) on xüsusiyyəti

٢٤. عن عمرو بن ميمون قـال: أني لجالس إلى ابن عبّاس, إذ أتاه تسعه رهط فقالوا: إما أن تقوم معنا، واما أن تخلونا يا هؤلاء ــ وهو يومئذ صحيح قبل أن يعمى ــ قال: أنا أقوم معكم. [فانتدؤا] فتحدّثوا فلا أدرى ما قالوا، فجاء وهو ينفض ثوبه وهو يقول: أفٍّ وتُفٍّ يقعون فى رجل له عشر.

Əmr ibn Məymun deyir: Abdullah ibn Abbas ilə oturmuşdum. Doqquz dəstə onun - ٢۴ yanına gəlib dedilər: Ya qalx bizimlə gəl ya da bizi İbn Abbasla tək burax. Bu hadisə baş verən zaman İbn Abbasın gözləri hələ kor olmamışdı. İbn Abbas dedi: Mən sizinlə gəlirəm. (Onlar bir guşəyə çəkilib) söhbət edirdilər. Mən nə dediklərini başa düşmürdüm. Bir az keçmiş Abdullah ibn Abbas tozunun tökülməyi üçün paltarını silkələyərək gəlib dedi: Onlara ar olsun! On xüsusiyyətə malik olan bir kişiyə söyüş .verir və ondan nöqsan axtarırlar

١. وقعوا فى رجل قال رسول الله |: لأَبعثَنَّ رجلاً ـ يحب اللهَ ورسولَه [و يحبه اللهُ ورسولُه] لا ـ يخزيه الله أبداً. فاستشرف [لها] من استشرف فقال: أين عليّ×؟ [قيل:] هو فى الرحى

İyirmi üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqatu Kübra", c٣, s٣٨; "Müsənnif . [١] -١ ibn Əbi Şibə", c۶, s٣٧٢, hədis ٣٢٠٨۵, və c۶, s٣٧۴, hədis ٣٢١٠١; "Müsnədi Əhməd", c٣, s٢۴۶, hədis ١٧١٩, və s٢۴٧, hədis ١٧٢٠; "Fəzaili Əhməd", s٩٠-٩١, hədis ١٣۵-١٣۶; "Kitabuz-zöhd Əhməd", s١٩۵, hədis ٧٠٩; "Tarixi kəbiri Buxari", c٢, s٣۶٢; "Məqtəli İbn Əbid-dünya", s٩٢, hədis ٨۶, ٩۴-٩۵, və hədis ٨٨-٩٠; "Müsnədi Bəzzar", c۴, s١٧٨, hədis ١٣٣٩, və s١٧٩, hədis ١٣۴٠, və s١٨٠, hədis ١٣۴١; "Əl-cərhu vət-tə`dil",c ٣, s١٧٢; "Mənaqibi Kufi", c٢, s۴۴, hədis ۵٣٠, və s۴۵, hədis ۵٣١; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١٢, s٢٢۵, hədis ۶٧۵٨; "Tarixi Təbəri", c۵,

s١٥٧; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c٣, s٧٩, hədis ٢٧١٧-٢٧٢٠, və s٨٠, hədis ٢٧٢١-٢٧٢٥; "Müstədrəki Hakim", c٣, s١٧٢ və s...

يطحن، [قال:] وما كان احدكم ليَطحَن؟ فدعاه وهو أرمد ما يكاد أن يبصر، فنفث فی عينيه ثمّ هزّ الرايةَ ثلاثاً فدفعها إليه، فجاء بصفيّه بنت حيّی.

Allahın Rəsulu (s) buyurdu: "Allah və Rəsulunu (s) sevən və habelə Allah və .١ Rəsulunun (s) da sevdiyi bir kişini meydana göndərəcəm. Allah onu heç vaxt xar etməz". (Bəziləri Peyğəmbərin (s) diqqətini cəlb edəcəklərinə ümidvar idilər). Həzrət (s) "Əlinin harada olduğunu soruşdu?" Həzrətə (s) onun dəyirmanda un üyütdüyünü dedilər. Rəsulullah (s) buyurdu: "Sizdən biri un üyüdə bilmir?" Əlini çağırdı. Əli gözünün ağrısından görə bilmirdi. Həzrət (s) ağzının suyundan onun gözlərinə sürtdü və bayrağı .üç dəfə yellədikdən sonra Əliyə verdi. Əli, Həyyin qızı Səfiyyəni əsir etdi

٢. وبعث ابا بكر بسوره التوبه، وبعث عليّ×اً خلفه فأخذها منه، فقال: لا يَذهَب بها إلّا رجل منّی, وانا منه.

Rəsulullah (s) "Tövbə" surəsini (müşriklərə)oxumaq üçün Əbu Bəkri göndərdi. Sonra .٢ Əlini onun ardınca göndərdi ki, surəni Əbu Bəkrdən alıb, özü oxusun. Həzrət (s) bu barədə buyurdu: Bu surəni məndən olan bir kişidən (Əlidən) ki, mən də ondanam .başqa heç kim (müşriklərə) oxuya bilməz

٣. [و قال لبنی عمه: ايُّكم يُوالينی فی الدنيا والآخره؟ قال: وعليّ معه جالس, فقال: أنا أُواليك فی الدنيا والآخره. فقال: أنت وليّی فی الدنيا والآخره].

Allahın Rəsulu (s) Bəni-Haşimdən soruşdu? "Sizin hansınız dünya və axirətdə mənim .٣ dostum və mənimlə birlikdə olacaqsınız?" Əli də orada idi. Həzrətə (s) dedi: Mən dünya və axirətdə sizin dostunuz və sizinlə birlikdə olacam. Peyğəmbər (s) də bunu təyid etdi ."və buyurdu: "Sən dünya və axirətdə mənim dostum və mənimlə birlikdəsən

٤. ودعا رسول الله | الحسن والحسين وعليّاً وفاطمه، فمدّ عليهم ثوباً فقال: «اللّهمّ هؤلاء أهل بيتی فأَذهِب عنهم الرجسَ وطَهِّرهم تطهيراً».

Peyğəmbər (s) Əli, Fatimə, Həsən və Hüseyni çağırdı. Onların üstünə bir parça atıb .٤ ."buyurdu: "İlahi, bunlar mənim Əhli-beytimdirlər

۵. وكان أوّل من اسلم من الناس بعد خديجه.

.Əli Xədicədən sonra İslamı qəbul edən ilk şəxsdir .۵

۶. ولبس ثوب رسول الله| ونام [مكانه] فجعل المشركون يرمون كما يرمون رسول الله| وهم يحسبون أنه نبيّ الله، فجاء أبو بكر فقال: يا نبيّ الله. فقال على: أن نبيّ الله قد ذهب نحو بئر ميمون. فأتبعه فدخل معه الغار. وكان المشركون يرمون عليّ×اً× حتّى أصبح.

Əli Peyğəmbərin (s) paltarını geyinib yerində yatdı. Müşriklər Peyğəmbərə (s) nasəza .۶ dedikləri kimi Peyğəmbər olması gümanı ilə ona da nasəza deyirdilər. Əbu Bəkr gəlib dedi: Ya Rəsulullah (s), Əli ona dedi: Peyğəmbər (s) "Meymun" quyusuna tərəf getdi. Əbu Bəkr o quyuya tərəf getdi və Həzrətlə (s) birlikdə mağaraya daxil oldu. Müşriklər .hələ də nasəza deyirdilər

۷. وخرج بالناس فى غزوه تبوك, فقال عليّ×: أخرج معك؟ فقال: لا، فبكى فقال: «أما ترضى أن تكون منى بمنزله هارون من موسى إلّا أنك لست بنبيّ»؟ ثمّ قال: «انت خليفتى» يعنى فى كلّ مؤمن «من بعدى».

Rəsulullah (s) "Təbuk" döyüşünə getmək üçün səhabələri ilə (Mədinədən) çıxdı. Əli O .۷ Həzrətə (s) dedi: Mən də sizinlə gəlim? Həzrət (s) buyurdu: "Xeyr". Əli ağladı. Həzrət (s) yenə buyurdu: "Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun?! Yeganə fərq burdadır ki, (Harunun əksinə olaraq) sən Peyğəmbər deyilsən". Sonra da buyurdu: "Sən məndən sonra möminlər arasında mənim canişinim ."olacaqsan

۸. قال: وسدّ ابواب المسجد غير باب عليّ×، فكان يدخل المسجد وهو جنب وهو فى طريقه ليس له طريق غيره.

Allahın Rəsulu (s) Əlinin qapısından başqa məscidə açılan bütün qapıları bağladı. Əli .۸ üçün məscidin yolundan başqa bir yol yox idi. Əli cənabətli halda da məscidə daxil ola .(bilərdi. (Bu iş ancaq Peyğəmbərlə (s) ona məxsus idi

۹. وقال: «من كنت وليّه فعليٌّ وليُّه».

."Peyğəmbər (s) buyurdu: "Mən hər kimin mövlasıyamsa Əli də onun mövlasıdır .۹

۱۰. قال ابن عبّاس: وقد أخبرنا الله فى القران أنه قد رضى عن أصحاب الشجره فهل حدثّنا بعدُ أنه سخط عليهم؟ قال: وقال رسول الله| لعمر حين قال: ائذن لى فأضرب عنقه _ [يعنى:

حاطباً] قال: «ما يدريک لعلّ الله قد اطلع على أهل بدر، فقال: اعملوا ما شئتم فقد غفرت لکم».

Allah Quranda "beyətür-rizvan"da ağac altında Peyğəmbərlə (s) beyət edənlərdən .۱۰ razı olduğundan bizi xəbərdar etmişdi. Görəsən bundan sonra onlara olan qəzəbindən bir söz demişdir? (Xeyr heç vaxt deməmişdir. Əli də o məkanda Peyğəmbərlə (s) beyət edənlərdəndir. Bundan əlavə) Ömər Hatəbin boynunu vurmaq üçün Rəsulullahdan (s) icazə istədikdə Həzrət (s) ona buyurdu: "Sən nə bilərsən ki? bəlkə də Allah "Bədr" döyüşündə iştirak edən müsəlmanları nəzərə alaraq buyurdu: Hər nə istəyirsiniz edin, .(sizi bağışladım."? (Əli də "Bədr" iştirakçılarındandır)(۱)

Əli bağışlanmışdı

۲۵. عن عبد الله بن سلمه، عن علی قال: قال رسول الله |: ألا أُعلِّمک کلماتٍ اذا قلتهنّ غفر لک مع أنه مغفور لک؟: لا إله إلا هو الحلیم الکریم, لا إله إلا الله العلی العظیم، سبحان الله ربّ السماوات السبع ورب العرش الکریم، الحمد لله ربّ العالمین.

Əli deyir: Peyğəmbərlə (s) buyurdu: "Baxmayaraq ki, sən bağışlanmışsan istədiyin -۲۵ zaman bağışlanmaq üçün sənə bəzi sözlər öyrədimmi? (Bəli dedim. Buyurdu: Belə de!) Böyük və əzəmətli Allahdan başqa bir Allah yoxdur. Kəramətli ərşin və yeddi asimanın Pərvərdigarı pak və

Bu hədis başqa mənbələrdə: "Sireyi İbn Hişam", c۲, s۳۳۴; "Təbəqatu İbn Sə`d", . [۱] -۱ c۲, s۱۱۰; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۶, s۳۷۲, hədis ۳۲۰۹۱, və c۷, s۳۹۲, hədis ۳۶۸۶۳; "Müsnədi Əhməd", c۵, s۱۷۸, hədis ۳۰۶۲-۳۰۶۳, (və c۴, s۵۱, qədimi çap), və c۱۷, s۱۹۷, hədis ۱۱۱۲۲, (c ۲, s۲۶, qədimi çap); "Fəzaili Əhməd", s۷۴, hədis ۱۱۱, və s۱۱۹, hədis ۱۷۶, və s۱۴۹, hədis ۲۱۶, və s۲۱۱, hədis ۲۹۱; "Kitabus-sünnə", s۵۵۱, hədis ۱۱۸۸, və s۵۸۸, hədis ۱۳۵۱; "Səhihi Müslim", c۳, s۱۴۳۳, və c۴, s۱۸۷۲; "Sünəni kübra", Nisai, c۵, s۱۷۹, hədis ۸۶۰۳; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۴۵۷, hədis ۹۵۱, və s۴۹۶, hədis ۹۷۷-۹۹۶, və s۵۰۰, hədis ۱۰۰۲; "Müsnədi Royani", c۲, s۱۷۲, hədis ۱۱۷۲, və s۱۶۶, hədis ۱۱۴۹; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۱۲, s۷۷, hədis ۱۲۵۹۳, və s۱۱۴, hədis ۱۲۷۲۲; "Sünəni Bihəqi", c۹, s۱۳۱; "Əl-Bidayətu vən-nəhayə", c۷, s۳۴۲, və .s... ⁕. Bu mətləb ۳۸ və ۴۲-ci hədislərdə təfsilatı ilə gələcək. ⁕. "Fəth" surəsi ayə۱۸

.(münəzzəhdir. Həmd və sitayiş aləmlərin Rəbbi olan Allaha məxsusdur"(١)

٢۶. عن علی قال: أن النبی | قال: یا علی؛ ألا أُعلِّمک کلماتٍ إذا أنت قلتَهنّ غفر الله لک مع أنه مغفور لک؟، تقول: لا إله إلا الله الحلیم الکریم، لا إله إلا هو العلی العظیم، سبحان الله ربّ السماوات [السبع] وربّ العرش الکریم، الحمد لله ربّ العالمین.

Əli deyir: Peyğəmbər (s) buyurdu: "Baxmayaraq ki, sən bağışlanmışsan istədiyin - ٢۶ zaman bağışlanmaq üçün sənə bəzi sözlər öyrədimmi? (Bəli dedim. Buyurdu: Belə de!) Həlim və kəramətli Allahdan başqa bir Allah yoxdur. Böyük və əzəmətli Allahdan başqa bir Allah yoxdur. Kəramətli ərşin və (yeddi) asimanın Pərvərdigarı pak və münəzzəhdir. .(Həmd və sitayiş aləmlərin Rəbbi olan Allaha məxsusdur"(٢)

٢٧. عن علی قال: کلمات الفرج: لا إله إلا الله العلی العظیم، لا إله إلا الله الحلیم الکریم، سبحان الله ربّ السماوات السبع وربّ العرش العظیم، والحمد لله ربّ العالمین.

Əli deyir: Fərəc sözləri aşağıdakılardan ibarətdir: Böyük və əzəmətli Allahdan - ٢٧ başqa bir Allah yoxdur. Səbirli və kəramətli Allahdan başqa bir Allah yoxdur. Kəramətli ərşin və yeddi asimanın Pərvərdigarı pak və münəzzəh olan Allahdır. Həmd və sitayiş .(aləmlərin Rəbbi olan Allaha məxsusdur"(٣)

٢٨. عن علی, عن النبی | نحوه, یعنی نحو حدیث خالد [بن مخلد].

.Bu hədis sənədi fərqli olmasına baxmayaraq iyirmi yeddinci hədis kimidir -٢٨

İyirmi beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۴۶, hədis . [١] -١ ٢٩٣۴۶; "Müsnədi Əbd ibn Həmid", s۵٣, hədis ٧۴; "Müsnədi Əhməd", c٢, s١١٩, hədis ٧١٢; "Müsnədi Bəzzar", c٢, s٢٨٣, hədis ٧٠۵; "Sünəni kübra", c۴, s٣٩٨, hədis ٧۶٧٨; "Əməlül-.yəvm vəl-ləylə", c۶, s١۶۴, hədis ١٠٧۴; "Tarixi Bağdad", c٩, s٣۵۶

İyirmi altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s۵٨٣, hədis ١٣١۵-١٣١٧; . [٢] -٢ "İləlü Darqotni", c۴, s١٠; "Səhihi İbn Həbban", c١۵, s٣٧١, hədis ۶٩٢٨; "Möcəmi səğiri .Təbərani", c١, s١٢٧; "Əmaliyi Xəmisiyyə", c١, s٢۴۵, hədis ١١

İyirmi yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Sünəni kübra", Nisai, c۶, s١۶٣, hədis . [٣] -٣ ١٠۴٧٢; "Müstədrəki Hakim", c٣, s١٣٨; "Mənaqibi Xarəzmi", s٢۵٨; "Təzkirətül-hifaz", c٢,

۲۹. عن علی قـال: قـال النبی| ألا أُعلِّمک کلماتٍ إذا قلتَهنّ غفر لک علی أنه مغفور لک؟،: لا إله إلا الله العلی العظیم، لا إله إلا الحلیم الکریم، سبحان الله ربّ العرش العظیم، الحمد لله ربّ العالمین.

۲۹ - Əli deyir: Peyğəmbər (s) buyurdu: "Baxmayaraq ki, sən bağışlanmışsan istədiyin zaman bağışlanmaq üçün sənə bəzi sözlər öyrədimmi? (Bəli-dedim. Buyurdu: Belə de!) Böyük və əzəmətli Allahdan başqa bir Allah yoxdur. Həlim və kəramətli Allahdan başqa bir Allah yoxdur. Kəramətli ərşin və yeddi asimanın Pərvərdigarı pak və münəzzəhdir. Həmd və sitayiş aləmlərin Rəbbi olan Allaha məxsusdur"(۱).

۳۰. عن علی قال: قال النبی|: ألا أُعلِّمک دعاءً إذا دعوتَ به غُفِر لک وان کنتَ مغفوراً لک؟، قلت: بلی. قال: لا إله إلا الله العلی العظیم، لا إله إلا الله الحلیم الکریم، لا إله إلا الله، سبحان الله ربّ العرش العظیم.

۳۰ - Əli deyir: Peyğəmbər (s) buyurdu: "Baxmayaraq ki, sən bağışlanmışsan istədiyin zaman bağışlanmaq üçün sənə dua öyrədim? Bəli dedim. Buyurdu: (belə de:) Böyük və əzəmətli Allahdan başqa bir Allah yoxdur.Həlim və kəramətli Allahdan başqa bir Allah yoxdur. Allahdan başqa Allah yoxdur. Əzəmətli ərşin Rəbbi olan Allah pak və münəzzəhdir"(۲).

Allah Əlinin ürəyini imanla imtahan etmiş

۳۱. عن علی، قـال: جاء النبی| أناسٌ من قریش، فقالوا: یا محمّـد، أنا جیرانک وحُلفاؤک وان أناساً من عبیـدنا قـد اَتَوک ولیس بهم رغبةٌ فی الـدین ولا رغبةٌ فی الفقه، أنما فرّوا من ضـیاعنا وأموالنا فأرددهم إلینا، فقال لأبی بکر: ما تقول؟ فقال: صدقوا وانهم لجیرانک وحُلفاؤک. فتغیّر وجه النبی|, ثمّ قال لعمر: ما تقول؟ قال: صدقوا أنهم لجیرانک وحُلَفاؤک. فتغیر وجه

۱- [۱]. İyirmi doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۲, s۴۶۱, hədis ۱۳۶۳; "Fəzaili Əhməd", s۷۱۱, hədis ۳۳۸; "Kitabus-sünnə", s۵۸۲, hədis ۱۳۱۴; "Sünəni kübra", Nisai, c۶, s۱۶۳, hədis ۱۰۴۷۳; "Əmaliyi Xəmisiyyə", c۱, s۲۲۸, hədis ۱۱; "Möcəmi Sələfi", s۴۲۰, hədis ۱۴۲۶.

۲- [۲]. Otuzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Fəzaili Əhməd", s۱۱۹, hədis ۱۷۵; "Sünəni Termizi", c۵, s۵۲۹, hədis ۳۵۰۴; "İləlü Darqotni", c۴, s۹; "Sünəni kübra", Nisai, c۶, s۱۴۶, hədis ۱۰۴۷۵-۱۰۴۷۶; "Möcəmi Təbərani", c۱, s۲۷۰, hədis ۷۶۳; "Tarixi Bağdad", c۱۲, s۲۶۳.

النبی|، ثمّ قال: یا معشر قریش؛ والله لَیبعَثنَّ الله علیکم رجلًا منکم قد امتحن الله قلبَه للإیمان فَلیَضربنَّکم علی الدین أو یَضربُ بعضکم. فقال أبو بکر: أنا هو یا رسول الله؟ قال: لا. قال عمر: أنا هو یا رسول الله؟ قال: لا، ولکن ذلک الّذی یخصف النعل. وقد کان أعطی علیاً نعله یخصفها.

Əli deyir: Qüreyş tayfasından bir dəstə Peyğəmbərin (s) hüzuruna gəlib dedilər: Ya -۳۱ Məhəmməd, biz sənin qonşuların və səninlə əhd-peyman bağlayanlarıq. Bizim qullarımızdan bəzisi sənin yanına gəliblər. (İslamı qəbul ediblər). Onlar fikir, düşüncə və dinə məhəbbət üzündən İslamı qəbul etməyiblər. Onlar bizim mallarımızı saxlamamaq .üçün qaçıblar. Onları bizə qaytar

Həzrət (s) Əbu Bəkrə buyurdu: "Sən nə deyirsən?" O dedi: Haqq Qüreyşlədir. Onlar sənin qonşuların və səninlə əhd-peyman bağlayanlardılar. (Qulları qaytar). Peyğəmbərin (s) çöhrəsi dəyişildi və Ömərə buyurdu: "Sən nə deyirsən?" O da dedi: Haqq Qüreyşlədir. Onlar sənin qonşuların və səninlə əhd-peyman bağlayanlardılar. (Qulları qaytar). Yenə Peyğəmbərin (s) çöhrəsi dəyişildi və üzünü Qüreyşə tutub buyurdu: "Ay Qüreyşlilər, Allaha and olsun Allah sizi əzmək üçün sizin özünüzdən bir kişini dirçəldəcək. Allah onun ürəyini imanla imtahan etmişdir. O, dinə görə sizi (ya da .bəzilərinizi) əzəcək

Əbu Bəkr dedi: O kişi mənəm? Həzrət (s) buyurdu: "Xeyr". Ömər də dedi: o kişi mənəm? Həzrət (s) buyurdu: "Xeyr". Həzrət (s) buyurdu: "O kişi indi nəleyni yamayan .(şəxsdir". (O zaman) Həzrət (s) nəleynini yamamaq üçün Əliyə vermişdi(۱

Otuz birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۷۰, hədis . [۱] -۱ ۳۲۰۷۲ (۱۷); "Müsnədi Əhməd", c۲, s۴۴۸, hədis ۱۳۳۶; "Fəzaili Əhməd", s۱۵۸, hədis ۲۲۷; "Sünəni İbn Əbu Davud", c۳, s۶۵; "Müsnədi Bəzzar", c۱, s۷۹; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۳۴, hədis ۳۷۱۵, və s۳۵, hədis ۲۶۶۰; "Şərhu Təhavi", c۴, s۳۵۹; "Müstədrəki Hakim", c۲, s۱۳۷, və c۴, s۲۹۸; "Sünəni kübra Bihəqi", c۹, s۲۲۹; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۵۴, hədis ۷۸; ."Kənzül-ümmal", c۱۳, s۱۲۷, hədis ۳۶۴۰۲

Allah Əlinin ürəyini hidayət edər və dilini haqqı deməkdə sabit saxlayar

۳۲. عن أبی البختری، عن علی قال: بعثنی رسول الله | إلی الیمن وانا شابٌ حدیثُ السِنّ، قال: فقلت: یا رسول الله أنک بَعثَنی إلی قوم یکون بینهم أحداثٌ وانا شابٌ حدیثُ السِّنّ، قال: أن الله سیهدی قلبک ویثبت لسانک. فما شککت فی قضاء بین اثنین.

Əli deyir: Yeniyetmə bir cavan idim ki, Peyğəmbər (s) (mühakimə etmək üçün) məni -۳۲ Yəmənə göndərdi. O Həzrətə(s) dedim: Ya Rəsulullah (s), məni yeniyetmə ikən aralarında yeni fikir və işlər yayılmış tayfanın yanına göndərirsən? Həzrət (s) buyurdu: "Allah sənin qəlbini hidayət edər və dilini haqqı deməkdə sabitləşdirər". Əli dedi: (Peyğəmbərin (s) bu duasından sonra) etdiyim mühakimələrin heç birində şəkk .(etmədim(۱

۳۳. عن أبی البختری عن علی قال: بعثنی رسولُ الله | إلی الیمن، فقلت: أنک تَبعَثنی إلی قوم أسنَّ منّی فکیف القضاء فیهم؟، فقال: أن الله سیهدی قلبک ویثبت لسانک. قال: فما تعایَیتُ فی حکومةٍ بعدُ.

Əli deyir: Peyğəmbər (s) (mühakimə etmək üçün) məni Yəmənə göndərdi. O-۳۳ Həzrətə (s) dedim: Siz məni özümdən yaşlı bir tayfanın yanına göndərirsiniz? Mən onların arasında necə mühakimə edim? Həzrət (s) buyurdu: "Allah sənin qəlbini hidayət edər və dilini haqq deməkdə sabitləşdirər". (Əli dedi): bu (duadan) sonra .(etdiyim mühakimələrin heç birində şəkk etmədim(۲

۳۴. عن أبی البختری عن علی قال: بَعثنی رسولُ الله | إلی الیمن لأقضی بینهم، فقلت: یا رسول الله لا ـ علمَ لی بالقضاء، فضرب بیده علی صدره، وقال: اللهمّ اهد قلبه وسدّد لسانه. فما شککت فی قضاء بین اثنین حتّی جلستُ مجلسی هذا.

Otuz ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqatu İbn Sə`d", c۲, s۳۳۷, hədis ۱; . [۱] -۱ "Müsnədi Əhməd", c۲, s۶۸, hədis ۶۳۶; "Fəzaili Əhməd", s۷۲, hədis ۱۰۸; "Müsnədi Bəzzar", c۳, s۱۲۵, hədis ۹۱۲; "Sünəni İbn Macə", c۲, s۴۷۴; "Ənsabul-əşraf", c۱, s۱۷, hədis ۳۳; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۱۲, hədis ۵۰۱; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱, s۳۲۳, hədis ۴۰۱; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۳۵; "Hilyətül-əvliya", c۴, s۳۸۱; "Sünəni Bihəqi", c۱۰, s۸۵; ."Mənaqibi Xarəzmi", s۸۳, hədis ۷۱

Otuz üçüncü hədis başqa mənbələrdə: Bu hədisin mənbələri otuz ikinci hədisin . [۲] -۲ .mənbələri kimidir

٣۴- Əli deyir: Peyğəmbər (s) mühakimə etmək üçün məni Yəmənə göndərdi. O Həzrətə (s) dedim: Ya Rəsulullah (s), mən mühakimə etməyi bilmirəm. Həzrət (s) mübarək əlini sinəmə vuraraq buyurdu: "İlahi, bunun ürəyini hidayət et və dilini doğru danışmaqda sabitləşdir". (Əli dedi): Bu hadisədən sonra burada oturduğum zamana qədər etdiyim mühakimələrin heç birində şəkk etməmişəm.(١)

٣۵. عن حنش بن المعتمِر، عن علی قـال: بعثَنی رسولُ الله | إلی الیمن وانـا شـابٌّ فقلت: یـا رسول الله تَبعثَنی, وانـا شابّ إلی قوم ذوی أسنان لأَقضیَ بینهم ولا علم لی بالقضاء؟ فوضع یده علی صدری، ثمّ قال: أن الله سیهدی قلبک ویثبّت لسانک، یا علی إذا جلس الیـک الخصـمان فلاـ تقضِ بینهمـا حتّی تَسـمع من الآـخر کمـا سـمعتَ من الأوّل، فإذا فعلت ذلک تَبیّنَ لک القضاء. قال علی×: فما أَشکلَ علیّ× قضاءٌ بعد.

٣۵ - Əli deyir: Cavan idim Peyğəmbər (s) (mühakimə etmək üçün) məni Yəmənə göndərdi. O Həzrətə (s) dedim: Ya Rəsulullah (s), mühakimə etməyi bilmədiyimə baxmayaraq cavan ikən məni mühakimə etmək üçün özümdən yaşlı bir tayfanın yanına göndərirsiniz. Həzrət (s) mübarək əlini sinəmə qoyub buyurdu: "Allah sənin qəlbini hidayət edər və dilini doğru danışmaqda sabitləşdirər. Ay Əli, sənin yanında əyləşmiş iki şəxsin ixtilafını həll etdikdə hər ikisini dinləmədən mühakiməyə başlama. Belə etdiyin zaman mühakimədə (həqiqət) sənin üçün aşkar olar".

Əli deyir: Bundan sonra mənim üçün heç bir mühakimə çətin olmadı.(٢)

٣۶. عن حارثه بن مضرِّب، عن علی قال: بَعثَنی رسولُ الله | إلی الیمن فقلتُ: أنک تبعثنی إلی

١- [١] . Otuz dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", c١, s١۶, hədis ٩٨; "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s٣۶٨, hədis ٣٢٠۵٩; "Müsnədi Əhməd", c٢, s٣۵۶, hədis ١١۴۵; "Sünəni İbn Macə", c٢, s۴٧۴; "Əxbarul-qüzat", c١, s٨۵; "Hilyətül-əvliya", c۴, s٣٨٢; "Sünəni Bihəqi", c١٠, s٨۶.

٢- [٢] . Otuz beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s١۵٩, hədis ١٢۵; "Təbəqatu kübra", c٢, s٣٣٧, hədis ٢; "Müsnədi Əhməd", c٢, s۴٢١, hədis ٧۴۵; "Fəzaili Əhməd", s١۵٢, hədis ٢١٨; "Sünəni İbn Əbu Davud", c٣, s٣٠١, hədis ٣۵٨٢; "Sünəni Termizi", c٣, s۶١٨, hədis ١٣٣١; "Əxbarul-qüzat", c١, s٨۵-٨۶; "Sünəni Bihəqi", c١٠, s٨۶.

قوم هم أسنُّ منّى لأقضى بينهم؟، فقال: أن الله سَيهدى قلبَك ويُثبِّت لسانك.

Əli deyir: Peyğəmbər (s) məni Yəmənə göndərdi. O Həzrətə (s) dedim: Siz məni -٣۶ mühakimə etmək üçün özümdən yaşlı bir tayfanın yanına göndərirsiniz. Həzrət (s) buyurdu: "Allah sənin qəlbini hidayət edər və dilini doğru danışmaqda sabitləşdirər"(١).

٣٧. عن عمرو بن حبشى، عن على قال: بَعَثَنى رسولُ الله | إلى اليمن فقلت: يا رسول الله أنك تَبعثنى إلى شيوخ ذوى أسنان, وانى أخافُ أن لا أُصيب. قال: أن الله سَيُثبِّت لسانك ويَهدى قلبك.

Əli deyir: Peyğəmbər (s) məni Yəmənə göndərdi. O Həzrətə (s) dedim: Siz məni-٣٧ mühakimə etmək üçün özümdən yaşlı və ömür sürmüş bir tayfanın yanına göndərirsiniz. Bu işdə müvəffəq olmamaqdan qorxuram. Həzrət (s) buyurdu: "Allah sənin dilini haqq deməkdə sabit və qəlbini hidayət edəcək"(٢).

Əlinin qapısından başqa (məscidə açılan) bütün qapılar bağlansın

٣٨. عن زيد ابن أرقم قال: كان لنفرٍ من أصحاب رسول الله | ابوابٌ شارعةٌ فى المسجد، فقال رسول الله |: سُدّوا هذه الأبواب إلّا بابَ عليّ×. فتكلّم فى ذلك أناسٌ، فقام رسول الله |، فحمد الله وأثنى عليه ثمّ قال: أما بعد فانى أُمِرتُ بسدّ هذه الأبواب غيرَ باب على×. فقال فيه قائلكم، والله ما سددتُه ولا فتحتُه ولكنّى أُمِرتُ فاتّبعتُه.

Zeyd ibn Ərqəm deyir: Peyğəmbərin (s) səhabələrindən bir dəstənin evinin qapısı -٣٨ məscidə açılırdı. Rəsulullah (s) buyurdu: "Əlinin qapısından başqa bütün qapıları bağlayın".

Camaatın bəzisi bu barədə dedi-qodu edirdilər.

---

[١] -١. Otuz altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqatu İbn Sə`d", c٢, s٣٣٧, hədis ٣; "Müsnədi Əhməd", c٢, s٩٢, hədis ۶۶۶, və c٢, s۴۵١, hədis ١٣۴٢; "Müsnədi Bəzzar", c٢, s٢٨٩, hədis ٧١١; "Əxbarul-qüzat", c١, s٨۵.

[٢] -٢. Otuz yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqatu kübra", c٢, s٣٣٧, hədis ٣; "Əxbarul-qüzat", c١, s٨۵, ٨٧-٨٨; "Mənaqibi kufi", c٢, s١٣, hədis ۵٠٢; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s٢۵٢, hədis ٢٩٣; "Səhihi ibn Həbban", c١١, s۴۵١, hədis ۵٠۶۵.

Peyğəmbər (s) ayağa durub Allaha həmd-səna etdikdən sonra buyurdu: "Mən Əlinin qapısından başqa bütün qapıların bağlanmasına göstəriş vermişəm. Sizin bəziləriniz etiraz edirsiniz. Allaha and olsun mən öz fikrimlə heç bir qapını açıb-bağlamamışam. (Allah tərəfindən) əmr alıb itaət etmişəm"(١).

Allah Əlini daxil edib başqalarını çıxartdı

۳۹. عن ابراهيم ابن سعد بن أبی وقاص، عن أبيه ــ ولم يقل مره: عن أبيه ــ قال: كنّا عند النبی| وعنده قوم جلوس فدخل علی×، فلمّا دخل خرجوا، فلمّا خرجوا تلاوموا فقالوا: والله ما أخرجنا إذ أدخله، فرجعوا فدخلوا، فقال: والله ما أنا أدخلته وأخرجتكم بل الله أدخله وأخرجكم.

٣٩- Səd ibn Əbu Vəqqas deyir: Bir dəstə ilə Peyğəmbərin (s) hüzurunda əyləşmişdik. Əli daxil olduğu üçün başqaları çıxdılar. (Ya da Peyğəmbər (s) başqalarına çıxmağı əmr etdi). Onlar çıxan kimi bir-birini danlayıb deyirdilər. Allaha and olsun bizi çıxardıb. onu qəbul etmək heç rəva deyildir. Qayıdıb daxil oldular. Həzrət (s) buyurdu: "Allaha and olsun onu daxil edib, sizi çıxartmaq mənim işim deyil. Əksinə Allah onu daxil edib sizi çıxartmışdır"(٢).

۴۰. أخبرنا احمد بن يحيی، قال: حدثّنا علی بن قادم، قال: أخبرنا إسرائيل [بن يونس]، عن عبد الله بن شريک، عن الحارث بن مالک، قال: أتيت مكه فلقيت سعدَ بنَ أبی وقاص، فقلت له: هل سمعت لعلی× منقبةً؟ قال: كنّا مع رسول الله| فی المسجد، فنودی فينا ليلاً: ليخرج مَن فی المسجد إلّا آل رسول الله| وآل علی×. قال: فخرجنا، فلما أصبح أتاه عمّه فقال: يا رسول الله أخرجت اصحابک واعمامک واسكنت هذا الغلام؟!

١- [١] . Otuz səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c٣, s۴١, hədis ١٩٢٨٧; "Müstədrəki Hakim", c٣, s١٢۵; "Mənaqibi Xarəzmi", s٣٢٧, hədis ٣٢٨; "Əl-qəvlul-müsəddəd", s٢٨.

٢- [٢] . Otuz doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Əl-mə`rifətü vət-tarix", c٢, s٢١١; "Müsnədi Bəzzar", c۴, s٣۴, hədis ١١٩۵; "İləlü Darqotni", c۴, s٢۶٣, hədis ۶٢٩; "Təbəqatu mühəddisin", c٢, s١۴۵, hədis ١۶۵; "Tarixu Əbu Nəim", c٢, s١۴٧, hədis ١٣٢٨; "Tarixi Bağdad", c۵, s٢٩٣-٢٩۴; "Sünəni kübra" , Nisai, c۵, s۴۶; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c٢, s٣١٢, hədis ٨٢٣-٨٢۴.

فقال: رسول الله|: «ما أنا أمرت باخراجكم ولا باسكان هذا الغلام أن الله هو أمر به». قال فطر عن عبد الله بن شريک، عن عبد الله بن الرقيم، عن سعد: أن العبّاس أتى النبی| فقال: سَددتَ ابوابَنا إلّا باب علی×؟! فقال: «ما أنا فتحتُها ولا أنا سددتُها».

Haris ibn Malik deyir: Məkkəyə getmişdim. Orada Sə`d ibn Əbu Vəqqasla - ۴۰ görüşdükdə ondan Əli barəsində fəzilət eşidib eşitmədiyini soruşdum? Belə cavab verdi: (Bəli) məsciddə Peyğəmbərin (s) kənarında əyləşmişdim. Gecə vaxtı bir nəfər səsləndi: Rəsulullahın (s) və Əlinin övladlarından başqa hamı məsciddən çıxsın. Hamımız çölə çıxdıq. Sübh açılan kimi Peyğəmbərin (s) əmisi (Abbas) O Həzrətin (s) yanına gəlib dedi: Ay Allahın Rəsulu (s), bu cavanı saxlayıb əmilərini və səhabələrini (məsciddən) çıxardırsan?! Peyğəmbər (s) buyurdu: "Mən öz fikrimlə bu cavanı saxlayıb, ."sizi məsciddən çıxartmamışam. Əksinə Allah özü bu işə göstəriş verdi

Nisai deyir: Başqa bir hədisdə Sə`d ibn Əbu Vəqqasdan belə nəql olunub: (Peyğəmbərin (s) əmisi Abbas) O Həzrətin (s) yanına gəlib dedi: Əlinin qapısından başqa bizim hamımızın qapısını bağladın. Həzrət (s) buyurdu: "Qapını mən öz fikrimlə .(bağlayıb açmamışam"(۱

۴۱. أخبرنی زکريّا بن يحيی [السجزی] قال: حدّثنا عبد الله بن عمر، [بن محمی بن أبان مشکدانه الکوفی] قال: حدّثنا أسباط بن [بن محمّد] عن فطر [بن خليفه]، عن عبد الله بن شريک، عن عبد الله بن الرقيم، عن سعد نحوه.

.(Bu hədis qırxıncı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə nəql etmişdir(۲-۴۱

Qırxıncı hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s۵۹۳, hədis ۱۳۷۶; "Mənaqibi . [۱] -۱ kufi", c۲, s۴۵۸, hədis ۹۵۴, və s۴۶۱, hədis ۹۵۶; "Müsnədi Şaşi", c۱, s۱۲۶, hədis ۶۳; "Kamil ibn Əddi", c۳, s۲۳۴; "Əmaliyi Müfid", s۵۵, hədis ۲; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix .Dəmeşq", c۱, s۲۴۳, hədis ۲۷۸, və s۲۳۸, hədis ۲۸۱; "Təhzibul-kəmal", c۵, s۲۷۸

Qırx birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۲, s۹۸, hədis ۱۵۵۱۱; . [۲] -۲ "Kitabus-sünnə", s۵۹۵, hədis ۱۳۸۴, və s۵۹۶, hədis ۱۳۸۵; "Müsnədi Bəzzar", c۴, s۳۶, hədis ۱۱۹۷; "Mənaqibi kufi", c۱, s۴۷۱, hədis ۳۷۳, və c۲, s۴۶۶, hədis ۶۹۱; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۲, s۶۱, hədis ۷۳; "Möcəmi əvsəti Təbərani", c۴, s۵۵۳, hədis ۳۹۴۳; "Müstədrəki Hakim", c۳, .s۱۱۶; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۲۵۷, hədis ۳۰۴-۳۰۶

۴۲. أخبرنی محمّد بن وهب، قال: حدثّنا مسکین [بن بکیر]، قال: حدثّنا شعبه عن أبی بلج، عن عمرو بن میمون، عن ابن عبّاس ــ وابو بلج هو یحیی بن أبی سلیمان ــ قال: أمر رسول الله | بأبواب المسجد فسُدَّت إلا بابُ علی.

۴۲- Əbu Bələc deyir: Peyğəmbər (s) Əlinin qapısından başqa məscidə açılan qapıların hamısını bağlamaq əmri verdi(۱).

۴۳. أخبرنا محمّد بن المثنی، قال: حدثّنا یحیی بن حماد، قال: حدثّنا أبو وضّاح قال: حدثّنا یحیی، قال: حدثّنا عمرو بن میمون، قال: قال ابن عباس: وسد ابوابَ المسجد غیر باب علی، فکان یدخل المسجدَ وهو جنب وهو طریقه لیس له طریق غیرَه.

۴۳- İbn Abbas deyir: Peyğəmbər (s) Əlinin qapısından başqa məscidə açılan bütün qapıları bağladı. Əli cənabətli olduqda belə məscidə daxil olurdu. Çünki, evinə getmək üçün başqa yolu yox idi(۲).

Peyğəmbərin (s) yanında Əlinin məqamı

۴۴. أخبرنا بشر بن هلال، قال: حدثّنا جعفر ــ وهو ابن سلیمان ــ قال: حدثّنا حرب بن شدّاد، عن قتاده، عن سعید بن المسیّب، عن سعد بن أبی وقاص، قال: لما غزا رسول الله | غزوةَ تبوک خلّف علیّ×اً بالمدینه، فقالوا فیه: مَلَّه وکره صحبته. فتَبِع علی النبی | حتی لَحِقه فی الطریق، فقال: «یا رسول الله، خَلَّفتنی فی المدینه مع الذراری والنساء حتی قالوا: مَلَّه وکَرِه صحبتَه. فقال النبی |: «یا علی أنما خلّفتُک علی اهلی، أما ترضی أن تکون منّی بمنزله هارون من موسی غیر أنه لا نبیّ بعدی».

۴۴- Səd ibn Əbu Vəqqas deyir: Peyğəmbər (s) Təbuk döyüşünə gedərkən Əlini Mədinədə öz canişini təyin etdi.

۱- [۱] . Qırx ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Sünəni Termizi", c۵, s۶۴۱, hədis ۳۷۳۲; "Mənaqibi kufi", c۲, s۴۶۴, hədis ۹۵۹, və s ۴۶۶, hədis ۹۶۲; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۱۲, s۷۸, hədis ۱۲۵۹۴; "Hilyətül-əvliya", c۴, s۱۵۳; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۲۶۰, hədis ۳۰۸; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۲۸۲, hədis ۳۲۶.

۲- [۲] . Qırx üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۷۲; "Müsnədi Əhməd", c۲, s۲۶, hədis ۴۷۹۷; "Fəzaili Əhməd", s۵۰, hədis ۷۸, və s۱۷۳, hədis ۲۴۵; "Kitabus-sünnə", s۵۸۵, hədis ۱۳۲۷; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۳۹, hədis ۳۷۲۷; "Əxbarul-qüzat", c۳, ۱۴۹; "Mənaqibi kufi", c۲, s۴۵۸, hədis ۹۵۲, və s۴۵۹, hədis ۹۵۵, və s۴۶۲, hədis ۹۵۷-۹۶۰; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۹, s۴۵۲, hədis ۵۶۰۱;"Müsnədi Royani", s۱۶۷, hədis ۴۱۱; "Əl-küna vəl-əsma Dolabi", c۱, s۱۵۰; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۲۳, s۳۷۴, hədis ۸۸۳;

"Müstədrəki Hakim", c٣, s١٢٥; "Sünəni kübra Bihəqi", c٧, s٦٥-٦٦; "Mənaqibi İbn Məğazili", s٢٥٧, hədis ٣٠٥, və s٢٥٣, hədis ٣٠٣, və s٢٦١, hədis ٣٠٩; "Tarixi Bağdad", c٧, s٢٠٥; "Mənaqibi Xarəzmi", s١٠٩, hədis ١١٦; "Məqtəlu-Hüseyn Xarəzmi", c١, s٦٢; "Kəşfül-...əstar", c٣, s١٩٥, hədis ٢٥٥٢, və s

Camaat bu barədə belə dedilər: Həzrət (s) Əlidən bezib və daha onunla yoldaşlıq etməyi xoşlamır. Əli Peyğəmbərin (s) ardınca getdi. Yolda O Həzrətə (s) çatıb, dedi: Ya Rəsulullah (s), məni Mədinədə uşaqlar və qadınlarla saxlayırsan. Camaat da, Peyğəmbər (s) Əlidən bezib və daha onunla yoldaşlıq etməyi xoşlamır deyirlər. Peyğəmbər (s) ona buyurdu: "Ya Əli, mən səni öz ümmətimə canişin təyin etdim. "Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun?! Yalnız məndən sonra heç bir Peyğəmbər (s) olmayacaq"(١).

۴۵. أخبرنا القاسم بن زكريا بن دينار، قال: حدثّنا أبو نعيم، قال: حدثّنا عبد السلام [بن حرب]، عن يحيى بن سعيد [الانصارى]، عن سعيد ابن المسيّب، عن سعد بن أبى وقاsəh: أن النبى | قال لعلى×: «انت منى بمنزله هارون من موسى».

۴۵ - Səd ibn Əbu Vəqqas deyir: Peyğəmbər (s) Əliyə buyurdu: "Sənin mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimidir"(٢).

۴۶. أخبرنى زكريا بن يحيى، قال: حدثّنا أبو مصعب [أحمد بن أبى بكر] أن الدراوردى حدثّنا عن محمى بن صفوان الجمحى، عن سعيد بن المسيّب، [انه] سمع سعد بن أبى وقاص يقول: قال: رسول الله | لعلى×: «أما ترضى أن تكون منى بمنزله هارون من موسى إلا النبوه».

۴۶- Peyğəmbər (s) Əliyə buyurdu: "Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin Peyğəmbərlikdən başqa Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun"(٣)?!

۴۷. أخبرنى زكريا بن يحيى، قال: أخبرنا أبو مصعب عن الدراوردى، عن هاشم بن هاشم، عن سعيد بن

١- [١] . Qırx dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s۵۸۷, hədis ۱۳۴۲-۱۳۴۳; "Müsnədi Bəzzar", c۳, s۲۸۴, hədis ۱۰۷۶; "Mənaqibi kufi", c۱, s۵۲۰, hədis ۴۲۲, ۴۴۲-۴۶۳, və c۵۲۲, s۴۵۸,-۴۶۶, və s۵۲۳, hədis ۴۶۷-۴۶۸; "Sünəni kübra", c۵, s۴۴, hədis ۸۱۳۸; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۲, s۱۳۶, hədis ۷۳۸; "Kamil ibn Əddi", c۲, s۴۱۶, hədis ۱۶۴; "Möcəmi əvsəti Təbərani", c۵, s۱۳۶, hədis ۴۲۶۰; "Tarixi Bağdad", c۱, s۳۲۴, hədis ۲۲۷; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۳۵, hədis ۵۳.

٢- [٢] . Qırx beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Bəzzar", c۳, s۲۸۷, hədis ۱۰۶۸; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۴۱, hədis ۳۷۳۱; "Mənaqibi kufi", c۱, s۵۱۸,hədis ۴۶۰; "Sünəni kübra ", Nisai, c۵, s۴۴, hədis ۸۱۳۹; "Möcəmi səğiri Təbərani", c۲, s۲۲, hədis ۸۲۴; "Təbaqatul-

.mühəddisin", c۴, s۲۶۴, hədis ۱۰۲۰; "Hilyətül-əvliya", c۷, s۱۹۶

.Qırx altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Tarixi kəbir", c۱, s۱۱۵, hədis ۳۳۳ . [۳] -۳

المسيّب، عن سعد قال: لما خرج رسول الله | إلى تبوک خرج علی يُشَيِّعُه فبكى وقال: «يا رسول الله، أتتركنى مع الخوالف؟! فقال النبی |: يا علی، أما ترضى أن تكون منی بمنزله هارون من موسى إلا النبوه».

Peyğəmbər (s) Təbuk döyüşünə getmək üçün yola düşdü. Əli ağlar halda O – ۴۷ Həzrətin (s) ardınca getdi. Həzrətə (s) çatıb, dedi: Ya Rəsulullah (s), məni (Mədinədə) qadınlarla saxlayırsan? Peyğəmbər (s) buyurdu: "Sən istəməzsən ki, mənimlə olan !?(nisbətin Peyğəmbərlikdən başqa Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun"(۱)

۴۸. أخبرنی اسحاق بن موسى بن عبد الله بن موسى بن عبد الله بن يزيد الانصاری، قال: حدثّنا داود بن كثير الرقّی عن محمّد بن المنكدر، عن سعيد ابن المسيّب، عن سعد: أن رسول الله | قال لعلی×: «انت منی بمنزله هارون من موسى إلا أنه لا نبی بعدی».

Peyğəmbər (s) Əliyə buyurdu: "Sənin mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan -۴۸ .(nisbəti kimidir. Yalnız məndən sonra heç bir Peyğəmbər (s) olmayacaq"(۲)

۴۹. أخبرنی صفوان بن عمرو، قال: حدثّنا أحمد بن خالد، قال: حدثّنا عبد العزيز بن [يعقوب بن] أبی سلمه الماجشون، عن محمّد بن المنكدر: قال سعيد بن المسيّب: أخبرنی ابراهيم بن سعد أنه سمع أباه سعداً, وهو يقول:

قال النبی | لعلی×: «أما ترضى أن تكون منی بمنزله هارون من موسى إلا أنه لا نبوه».

قال سعيد: فلم أرضَ حتی اتيتُ سعداً، فقلت: شيئاً حدثنی به ابنک عنک؟

قال: وما هو؟ وانتهرنی، فقلت: أما علی× هذا, فلا.

فقال: ما هو يابن اخی؟

فقلت: هل سمعتَ النبی | يقول لعل: كذا وكذا؟

قال: نعم ـ وأشار إلى اذنيه ـ وإلّا فاسكتّا لقد سمعتُه يقول ذلک.

Səid ibn Müsəyyib deyir: İbrahim ibn Səd ibn Əbu Vəqqas atasından belə eşitmişdi. -۴۹ Peyğəmbər (s) Əliyə buyurdu: "Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin "!?Peyğəmbərlikdən başqa Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun

Səid ibn Müsəyyib deyir: Mən bu xəbərlə kifayətlənməyib Səd ibn Əbu Vəqqasın yanına gedib, ona

۱- [۱]. Qırx yeddinci hədis başqa mənbələrdə: Bu hədisin məbələri həmən ۴۵ və ۴۶-cı hədisin məbələridir.

۲- [۲]. Qırx səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Tarixur-riqqə", s۱۳۳; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۳۲۰, hədis ۳۵۴.

dedim: Oğlun səndən bir xəbər nəql edir. Hansı xəbəri nəql etdiyini soruşdu? Yoxsa məni danlayırdı? Dedim: Xeyr bu barədə deyildir. Yenə soruşdu ay qardaşım oğlu, bəs nə barədədir? Dedim: Sən Peyğəmbərdən (s) Əlinin barəsində belə belə sözlər dediyini eşitmisənmi? İki qulağına işarə edərək dedi: Bəli və əgər yalan deyirəmsə bu iki qulağım kar olsun. Bu xəbəri mən özüm Rəsulullahdan (s) eşitmişəm(١).

٥٠. أخبرنا زكريا بن يحيى، قال: حدثّنا [محمد بن عبد الملك بن محمّد] ابن أبى الشوارب، قال: حدثّنا حماد بن زيد عن على بن زيد، عن سعيد بن المسيّب، عن عامر بن سعد، عن سعد: أن النبى | قال لعلى×: «انت منى بمنزله هارون من موسى غير أنه لا نبى بعدى».

قال سعيد: فأحببتُ أن اُشافِه بذلك سعداً، فأتيتُه فقلتُ: ما حديث حدثنى به عنك عامر؟ فأدخل إصبعيه فى أذنيه وقال: سمعتُ من رسول الله | وإلّا فاستكّتا.

٥٠- Səid ibn Müsəyyib deyir: Amir ibn Səddən eşitdim ki, Səd ibn Əbi Vəqqasdan belə xəbər verdi: Peyğəmbər(s) Əliyə buyurdu: "Sənin mənə olan nisbətin Harunun Musaya olan nisbəti kimidir. Yeganə fərq buradadır ki, məndən sonra Peyğəmbər olmayacaq."(٢)

Səid ibn Müsəyyib deyir: "Bu hədisi vasitəsiz Sədin özündən eşitmək istəyirdim. Onun yanına gedib, dedim: Amirin səndən nəql etdiyi hədis nədir? O, iki barmağını

١- [١] . Qırx doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Fəzaili Əhməd", s١٣٦, hədis ٢٠١; "Səhihi Müslim", c٤, s١٨٧٠, hədis ٢٤٠٤; "Kitabus-sünnə", s٥٨٧, hədis ١٣٣٥; "Müsnədi Bəzzar", c٢, s٣١۶, hədis ٧٤٤; "Mənaqibi kufi", c١, s٥١٢, hədis ٤٣٥, və c٥٢٢-٥٢٣, s٤۶۶-٤۶٧, və s٥٣٤-٥٣٥, hədis ٤٨٣-٤٨٤; "Sünəni kübra", Nisai, c٥, s٤٤, hədis ٨١٤٠; "Müsnədi Əbu Yə`la", c٢, s٨۶, hədis ٧٣٩, və s٩٩, hədis ٧٥٥; "Möcəmi Şüyux Əbu Yə`la", s٢٣٠, hədis ١٨٨; "Əl-küna vəl-əsma Dolabi", c١, s١٩٢; "Səhihi İbn Həbban", c١٥, s٣۶٩, hədis ۶٩٢۶; "Mənaqibi İbn Məğazili", s٢٧, hədis ٤٠-٤٢, və s٣٤, hədis ٥١; "Əmaliyi Tusi", s٢٢٧, hədis ٣٩٩; "Mənaqibi Xarəzmi", s١٣٣, hədis ١٤٨; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c١, s٣٢٧, hədis ٣٥٠, və s٣١٨, hədis ٣٥١-٣٥٣.

٢- [٢] . Əllinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif Əbdür-rəzzaq", c١١, s٢٢۶, hədis ٢٠٣٩٠; "Müsnədi Əhməd", c٣, s١١٤, hədis ١٥٣٢; "Fəzaili Əhməd", s٥١, hədis ٧٩; "Kitabus-

sünnə", s۵۸۶, hədis ۱۳۳۳-۱۳۴۲; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۵۲۲, hədis ۴۶۵, və s۵۲۳, hədis ۴۶۸; "Muzihi əvham", c۲, s۴۶۴; "Tərcümətil-imam Əli min tarixi Dəmeşq", c۱, s۳۰۹, hədis ۳۴۱-۳۴۲.

qulağına qoyub dedi: Bunu mən özüm Rəsulullahdan (s) eşitməmişəmsə bu iki qulağım ."kar olsun

.۵۱ أخبرنی محمّد بن وهب، قال: حدثّنا مسكين [بن بكير] قال: حدثّنا شعبه، عن علی بن زيد [بن جدعان] قال: سمعت سعيد ابن المسيّب يحدّث عن سعد: أن رسول الله | قال لعلی×: [ألا ترضی أن تكون منی] بمنزله هارون من موسی؟ فقال أوّل مرّه: رضيت رضيت. فسألتُه بعد ذلک، فقال: بلی بلی.

Səid ibn Müsəyyib Səd ibn Əbi Vəqqasın dilindən nəql edir: "Allahın rəsulu (s) Əliyə -۵۱ buyurdu: Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun?". (Əli (ə), Həzrət Peyğəmbərin (s) sualına ilk reaksiyada) razıyam, razıyam dedi. (Yenidən o Həzrətdən soruşdum? İki dəfə buyurdu: Bəli (razıyam).(۱)

.۵۲ أخبرنا محمّد بن بشّار، قال: حدثّنا محمّد بن جعفر غندر, قال: حدثّنا شعبه عن سعد بن ابراهيم، قال: سمعت ابراهيم بن سعد يحدّث عن أبيه, عن النبی | أنه قال لعلی×: «أما ترضی أن تكون منی بمنزله هارون من موسی».

Həzrət Peyğəmbər (s) Əliyə buyurdu: "Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin -۵۲ .(Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun?"(۲)

.۵۳ أخبرنا عبيد الله بن سعد بن إبراهيم بن سعد [البغدادی]، قال: حدّثنی عمّی [يعقوب] قال: حدثّنا أبی عن [محمد] بن اسحاق، قال: حدّثنی محمّد بن طلحه بن يزيد بن رُكانه عن ابراهيم بن سعد بن أبی وقّاص، عن أبيه سعد:

انه سمع رسول الله | يقول لعلی× حين خلّفه فی غزوه تبوک علی أهله: «ألا ترضی أن تكون

Əlli birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", c۱, s۲۹, hədis ۲۱۳; . [۱] -۱ "Müsnədi Həmidi", c۱, s۳۸, hədis ۷۱; "Təbəqati ibn Sə`d", c۳, s۲۴; "Müsnədi Əhməd", c۱, s۹۷ hədis ۱۵۰۹ və s۸۴, hədis ۱۴۹۰, və s۱۲۴, hədis ۱۵۴۷; "Fəzaili Əhməd", s۵۲, hədis ۸۰; "Kitabus-sünnə", s۵۸۸, hədis ۱۳۴۵; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۱, s۱۴۸, hədis ۳۳۳; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۵۰۱, hədis ۴۲۱, və s۵۱۳, hədis ۴۳۷, və s۵۳۳, hədis ۴۷۲; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۲, s۵۷, hədis ۶۹۸, və s۶۶, hədis ۷۰۹; "Müsnədi Şaşi", c۱, s۱۹۵, hədis ۱۴۸; "Kamil ibn Əddi", c۵, s۱۹۹; "Hilyətül- əvliya", c۷, s۱۹۵; "Muzihi əvham", c۲, s۲۴۶; "Tarixi .Bəğdad", c۴, s۲۰۴, hədis ۱۸۹۰, və c۹, s۳۶۴, hədis ۴۹۳۲

Əlli ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", c۱, s۲۹, hədis ۲۰۵; . [۲] -۲

"Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۶۹, hədis ۱۲; "Müsnədi Əhməd", c۳, s۹۵, hədis ۱۵۰۵; "Səhih Buxari", c۶, s۳, hədis ۶; "Səhih Müslim", c۴, s۱۸۷۱; "Sünəni İbn Macə", c۱, s۴۲, hədis ۱۱۵; "Mənaqibi Kufi", s۵۳۵, hədis ۴۷۵; "Sünəni Kübra", Nisai, c۵, s۴۴, hədis ۸۱۴۲; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۲, s۷۳, hədis ۷۱۸; "Mənaqibi Xarəzmi", s۱۳۹, hədis ۱۵۷.

منی بمنزله هارون من موسی إلّا أنه لا نبیّ بعدی».

Bu hədis ۴۷-ci hədis kimidir.Nisai onu Səd ibn Əbi Vəqqasdan başqa bir sənədlə - ۵۳ (nəql edibdir.(۱)

۵۴. أخبرنا محمّـد بن المثنی، قال: حـدثّنا أبو بکر الحنفی [عبد الکبیر بن عبد المجید] قال: حدثّنا بکیر بن مسـمار، قال: سـمعت عامر بن سعد یقول:

قال معاویه لسعد بن أبی وقاsəh: ما مَنَعَک أن تَسبَّ علیّ× بن أبی طالب؟

قال: لا أسُبُّه ما ذکرت ثلاثاً قالهنّ رسول الله| لان تکون لی _ قال . واحده [منهنّ] أحبُّ إلیّ من حُمُر النَّعَم:

لا أسُبُّه ما ذکرتُ حین نزل الوحی فأخذ علیّ×اً وابنَیْه وفاطمه^، فأدخلهم تحت ثوبه ثمّ قال: «اللّهمّ هؤلاءأهلی وأهل بیتی».

و لا أسُبُّه [ما ذکرتُ] حین خلّفه فی غزوه غزاها، قال [علی]: «خلّفتَنی مع الصبیان والنساء، قال: أو لا ترضی أن تکون منّی بمنزله هـارون من موسـی إلّـا أنه لاـ نبوّه [بعـدی]». ولاـ أسُـبُّه مـا ذکرتُ یومَ خیبر حین قال رسول الله|: «لأُعطیَنّ الرایهَ رجلًا یحبّ اللّهَ ورسولَه، [و یحبّ اللّهُ ورسولُه] ویَفتـح اللهُ علی یـدیه». فتطاولنا، فقال: «أین علی»؟ فقالوا: هو أرمد. فقال: «ادعوه». فدعوه، فبصـق فی عینیه ثمّ أعطاه الرایه، ففتح الله علیه.

[قال]: والله ما ذکره معاویه بحرف حتّی خرج من المدینه.

?Müaviyə Səd ibn Əbi Vəqqasa dedi: "Nə səbəb olur ki, Əli ibn Əbi Talibi söymürsən -۵۴

Səd dedi: "Üç fəziləti bildiyim müddətə qədər onu söyməyəcəm. O üç fəziləti Rəsulullah (s) onun barəsində buyurub. Əgər onlardan biri mənim barəmdə deyilsəydi .mənim üçün qırmızı tüklü dəvələrdən sevimli idi

Peyğəmbərə (s) vəhy (yəni təthir ayəsi) nazil olan zaman o Həzrətin (s) Əlinin, onun .۱ iki oğlunun və Fatimənin əlini tutaraq libasının altına salıb buyurduğu: "İlahi bunlar mənim ailəm və Əhli-beytimdir (ki, onları hər bir çirkinlikdən pak etmisən.)" cümləsini .xatırladığım zamana qədər onu söyməyəcəm

Həzrət Peyğəmbər (s) döyüşlərin birində Əlini (Mədinədə) öz canişini təyin etdi. Əli .۲ dedi: "Məni qadınlar

Əlli üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Sireye İbn Hişam", c٣, s٢٥٠; "Kitabus- . [١] -١ sünnə", s٥٨۶, hədis ١٣٣١ və ١٣٣٢; "Müsnədi Bəzzar", c۴, s٣٢, hədis ١١٩۴; "Müsnədi Şaşi", c١, s١٨۶, hədis ١٣۴; "Müsnədi Əbu Yə`la", c٢, s١٣٢, hədis ٨٠٩; "Müsnədi Dəruqi", s١٣٩, .hədis ٨٠; "Müsnədi Şaşi", c١, s١٨۶, hədis ١٣۴; "Təhzibul-kəmal", c٢٥, s۴٢٣

və uşaqların yanında saxlayırsan? Həzrət (s) buyurdu: "Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun? Yeganə fərq buradadır ki, məndən sonra Peyğəmbər olmayacaq. "Bunu xatırladığım zamana qədər onu .söyməyəcəm

Xeybər günü Rəsulullah (s) buyurdu: "Bu bayrağı Allah və rəsulunu (s) sevən (və .٣ habelə Allah və rəsulunun(s) da sevdiyi) bir şəxsə verəcəm." Biz hamımız bayrağın bizə veriləcəyinə tamah etmişdik. Amma Həzrət buyurdu: "Əli haradadır? "Dedilər: Gözü ağrıyır. Həzrət (s) onu çağırmağı əmr etdi. Elə ki, onu çağırdılar Rəsulullah (s) ağzının suyunu onun gözlərinə vurdu və bayrağı ona verdi. Allah da qələbəni ona qismət etdi. .Bu hadisəni xatırlayana qədər onu söyməyəcəm

.(Səd deyir: "Müaviyə bundan sonra heç bir söz demədən Mədinəni tərk etdi"(١

٥٥. أخبرنـا محمّـد بن بشـار، قـال: حـدثّنا محمّـد [بن جعفر غُنـدُر] قـال: حـدثّنا شـعبه [بن الحجاج]، عن الحكم [بن عتيبه]، عن مصعب بن سعد، عن سعد, قال:

خلّف النبيّ | عليّ× بن أبى طـالب فى غزوهِ تبوك فقـال: «يـا رسول الله تُخلّفنى فى النساء والصبيان؟! فقال: أما ترضـى أن تكون منّى بمنزله هارون من موسى غير أنه لا نبيّ بعدى»؟

Bu hədisin məzmunu qabaqkı hədislər kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə belə - ٥٥ bəyan edibdir: Həzrət Peyğəmbər (s) Təbuk döyüşündə Əli ibn Əbi Talibi (Mədinədə) öz canişini təyin etdi. Əli dedi: Ya Rəsuləllah! Məni qadınlar və uşaqların yanında saxlayırsan? Həzrət (s) buyurdu: "Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun? Yeganə fərq buradadır ki, məndən sonra Peyğəmbər .(olmayacaq"(٢

Əlli dördüncü hədis başqa mənbələrdə: Bu hədisin mənbələri Əlli birinci hədisin . [١] -١ .mənbələri kimidir

Əlli beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s٢٩, hədis ٢٠٩; . [٢] -٢ "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٦, s٣٦٩, hədis ٣٢٠٦٥; "Müsnədi Əhməd", c٣, s١۴٦, hədis ١٥٨٣; "Səhih Buxari", c٦, s٣, hədis ٣; "Səhih Müslim", c۴, s٣١, hədis ٢٢٠۴; "Mənaqibi Kufi", c١,

s۵۱۳, hədis ۴۳۸ və c۲, s۵۶۹, hədis۱۱۰۳; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱, s۲۸۵, hədis ۳۴۴; "Səhihi İbn Həbban", c۱۵, s۳۷۰, hədis ۶۹۲۷; "Müşkilül-asari Təhavi", c۲, s۲۱۳, hədis ۱۹۰۳; "Sünəni Bihəqi", c۹, s۴۰; "Tarixi Bəğdad", c۱۱, s۴۲۲; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۳۱, hədis ۴۸ və s۱۸۳, hədis ۲۱۹; "Şərhüs-sünnəi Bəğəvi", c۱۴, s۱۱۳, hədis ۳۹۰۷; "Mənaqibi Xarəzmi", s۱۵۷, hədis ۱۸۷.

۵۶. أخبرنا الحسن بن اسماعيل بن سليمان [المصيصى المجالدى] قال: أخبرنا المطلب [بن زياد] عن ليث [بن أبى سليم]، عن الحكم [بن عتيبه]، عن عائشه بنت سعد، عن سعد:

أن رسول الله | قال لعلى×: فى غزوه تبوك: «انت منّى بمنزله هارون من موسى إلا أنه لا نبىّ بعدى».

Bu hədis əvvəlki hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə nəql edibdir. Rəsulullah -۵۶ (s) Təbuk döyüşündə Əliyə buyurur: "Sənin mənə olan nisbətin Harunun Musaya olan nisbəti kimidir.Yeganə fərq buradadır ki, məndən sonra Peyğəmbər olmayacaq"(۱).

۵۷. أخبرنى زكريّا بن يحيى، قال: أخبرنا أبو مصعب [أحمد بن أبى بكر], عن [عبد العزيز بن محمّد] الدراوردى, عن الجعيد [بن عبد الرحمان]، عن عائشه، عن أبيها: أن علىّ×اً خرج مع النبىّ | حتّى جاء ثنيه الوداع يريد غزوه تبوك وعلىّ يشتكى وهو يقول: «أتُخلفنى مع الخوالف»؟ فقال النبىّ |: «أما ترضى أن تكون منّى بمنزله هارون من موسى إلا النّبوّه».

Bu hədis ۴۷-ci hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə belə nəql etmişdir: Həzrət -۵۷ Peyğəmbər (s) Təbuk döyüşünə hazırlaşırdı. Əli də o Həzrətlə (s) birlikdə idi. Sağollaşma vaxtı çatdıqda Əli şikayət edərək dedi: Məni (Mədinədə) qalanlarla birlikdə saxlayırsanmı? Rəsulullah buyurdu: "Sən istəməzsən ki, peyğəmbərlikdən başqa mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun"(۲)?.

۵۸. أخبرنا الفضل بن سهل، قال: حدثّنا أبو أحمد الزبيرى, قال: حدثّنا عبد الله بن حبيب بن أبى ثابت عن حمزه بن عبد الله [بن عمر بن خطّاب], عن أبيه، عن سعد قال: خرج رسول الله | فى غزوه تبوك وخَلَّف علىّ×اً فقال له: «أتخلفنى»؟ فقال له: «أما ترضى أن تكون منّى بمنزله هارون من موسى إلّا أنه لا نبىّ بعدى».

۱- [۱] . Əlli altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s۵۸۷, hədis ۱۳۳۹; "Müsnədi Bəzzar", c۴, s۳۸, hədis ۱۲۰۰; "İləlül-hədis Razi", c۲, s۳۸۹, hədis ۲۶۸۰; "Tarixi Bəğdad", c۸, s۵۳.

۲- [۲] . Əlli yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۳, s۶۶, hədis ۱۴۶۳; "Fəzaili Əhməd", hədis ۲۸; "Kitabus-sünnə", s۵۸۷, hədis ۱۳۴۰; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۵۳۵, hədis ۴۷۳; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۳۶, hədis ۵۵; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۳۵۲, hədis ۳۸۶-۳۸۷, və s۳۵۵, hədis ۳۹۱-۳۹۲; "Fəraidus-Semtin", c۱, s۱۲۶.

Bu hədis də qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə belə nəql etmişdir: -۵۸ Həzrət Peyğəmbər (s) Əlini öz canişini təyin edərək Təbuk döyüşü üçün (Mədinəni) tərk etdi. Əli Həzrətə (s) dedi: Məni aparmırsan? Həzrət ona buyurdu: "Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun? Yeganə fərq buradadır ki, məndən sonra Peyğəmbər olmayacaq"(۱).

۵۹. أخبرنا القاسم بن زكريّا بن دينار قال: حدّثنا أبو نعيم، قال: حدّثنا فطر عن عبد الله بن شريك، عن عبد الله ابن الرقيم الكنانى، عن سعد بن أبى وقّاsəh: أن النبىّ | قال لعلى×: «انت منّى بمنزله هارون من موسى».

Bu hədis də habelə qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə belə nəql -۵۹ edir: Həzrət Peyğəmbər (s) Əliyə buyurdu: "Sənin mənə olan nisbətin Harunun Musaya olan nisbəti kimidir"(۲).

۶۰. أخبرنا أحمد بن يحيى, قال: حدّثنا علىّ× بن قادم، قال: حدّثنا إسرائيل، عن عبد الله بن شريك، عن حارث بن مالك قال: قال سعد بن مالك: أن رسول الله | غزا على ناقته الجدعاء وخَلَّف علىّ×اً، فجاء علىّ× حتّى أخذ بغرز الناقه, فقال: «يارسول الله زَعمَت قريش أنك أنما خَلّفتَنى أنك استثقلتَنى وكرهتَ صحبتى! وبكى علىّ×» فنادى رسول الله الله | فى الناس: «ما منكم احد الّا وله حامه, بابن أبى طالب، أما ترضى أن تكون منّى بمنزله هارون من موسى إلّا أنه لا نبىّ بعدى». قال على: «رضيت عن الله وعن رسوله |».

Səd ibn Malik deyir: Rəsulullah (s) Əlini (ə) öz canişini təyin edərək qulağı kəsilmiş -۶۰ dəvəsinə minib döyüşə yola düşdü. Əli dəvənin üzəngisini tutub - Qüreyş güman edirlər ki, siz mənim yoldaşlığımı dözülməz bilib, bəyənmədiyiniz üçün məni unudub özünüzlə götürmürsünüz - deyərək ağladı. Həzrət Peyğəmbər (s) camaatın arasından belə səsləndi: "Sizin hamınızın xüsusi və yaxın adamlarınız var. (Əli də mənim xüsusi və yaxın

---

Əlli səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۳, s۱۵۵, hədis ۱۶۰۰; . [۱] -۱ "Tarixi Kəbiri Buxari", c۳, s۴۸ / ۱۷۹; "Kitabus-sünnə", s۵۸۶, hədis ۱۳۳۴; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۵۳۸, hədis ۴۷۵; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۳۰۷-۳۰۸, hədis ۳۳۷-۳۳۸, və s۳۳۴, hədis ۳۶۶, və s۳۴۳, hədis ۳۷۷.

Əlli doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqati ibn Sə`d", c۳, s۲۴; . [۲] -۲ "Kitabus-sünnə", s۵۹۵, hədis ۱۳۸۴, və s۵۹۶, hədis ۱۳۸۵; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۴۶۲۲, hədis

adamımdır.) Ey Əbu Talibin oğlu! Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun? Yeganə fərq buradadır ki, məndən sonra Peyğəmbər olmayacaq"(۱).

۶۱. أخبرنا عمر بن على [الصيرفى الفلّاس] قال: حدثّنا يحيى [يعنى ابن سعيد [القطّان] قال: حدثّنا موسى [بن عبد الله] الجهنى، قال: دخلتُ على فاطمةَ ابنتَ علىّ× فقال لها رفيقى أبو مهل]: هل عندكِ شئ من والدك مثبَّت؟ قالت: حَدّثَتْنى اسماءُ بنتُ عميسٍ: أن رسول الله صلّى الله عليه وآله قال لعلى×: «انت منّى بمنزله هارون من موسى إلّا أنه لا نبىّ بعدى».

۶۱ - Bu hədis də həmçinin ۵۹-cu hədis kimidir. Nisai onu Ümeysin qızı Əsmadan belə nəql edir: Rəsulullah (s) Əliyə buyurdu: "Sənin mənə olan nisbətin Harunun Musaya olan nisbəti kimidir. Yeganə fərq burdadır ki, məndən sonra Peyğəmbər olmayacaq"(۲).

۶۲. أخبرنا أحمد بن سليمان، قال: حدثّنا جعفر بن عون، عن موسى الجهنى، قال: أدركَتْ فاطمةُ ابنتُ علىّ× وهى ابنتهُ ثمانين سنةً فقلت لها: تَحفظين عن أبيكِ شيئاً؟ قالت: لا، ولكنّى أخبرَتْنى أسماءُ بنتُ عميسٍ أنها سمعَتْ رسولَ الله | يقول: «يا علىّ× أنت منّى بمنزله هارون من موسى إلّا أنه ليس بعدى نبىّ».

۶۲ - Bu hədis də habelə qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu Ümeysin qızı Əsmadan başqa bir sənədlə nəql edib ki, deyir: Həzrət Peyğəmbərdən (s) eşitdim ki, buyurdu: "Ey Əli! Sənin mənə olan nisbətin Harunun Musaya olan nisbəti kimidir. Yeganə fərq buradadır ki, məndən sonra Peyğəmbər olmayacaq"(۳).

səh:۵۵

۱- [۱] . Altımışıncıhədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۶۹, hədis ۱۵ (۳۲۰۶۹); "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۱, s۱۴۸, hədis ۳۳۴; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۳۵۶, hədis ۳۹۳, və s۳۵۷, hədis ۳۹۴, və s۳۵۸, hədis ۳۹۶-۳۹۷.

۲- [۲] . Altımış birincihədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۶۹, hədis ۱۳ (۳۲۰۶۷); "Müsnədi Əhməd", c۶, s۳۶۹ və ۴۳۸; "Fəzaili Əhməd", s۹۵, hədis ۱۴۲; "Kitabus-sünnə", s۵۸۸, hədis ۱۳۴۶; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۵۴۰, hədis ۴۷۹-۴۸۰; "Sünəni Kübra", Nisai, c۵, s۴۴, hədis ۸۱۴۳; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۲۴, s۱۴۶-۱۴۷, hədis ۳۸۴-۳۸۹; "Tarixi Bağdad", c۱۲, s۳۲۳, və c۳, s۴۰۶; "İstiab", c۳, s۱۰۹۷.

۳- [۳] . Altımış ikincihədis başqa mənbələrdə: "Tarixüs-siqat İcli", s۵۲۲, hədis ۲۱۰۶; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۵۰۲, hədis ۴۲۲; "Möcəmi Şüyux", c۱, s۲۵۲, hədis ۱۰۰۸; "Tarixi

Bağdad", c۱۰, s۴۳; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۳۸۶, hədis ۴۴۸-۳۸۷, hədis ۴۴۹; "Təhzibul-kəmal", c۳۵, s۳۶۳.

۶۳. أخبرنا أحمـد بن عثمان بن حكيم الأودى، قال: حـدثّنا أبو نعيم، قال: حـدثّنا حسن ــ وهو ابن صالح ــ عن موسـى الجهنى، عن فاطمةَ بنتِ علىّ×، عن أسـماءَ بنتِ عميسٍ: أن رسول الله| قال لعلى×: «انت منّى بمنزله هارون من موسـى إلّا أنه ليس بعـدى نبىّ».

Bu hədis də həmçinin qabaqkı hədis kimi Ümeysin qızı Əsmadan başqa bir sənədlə -۶۳ nəql olunmuşdur ki, Rəsulullah (s) Əliyə buyur: "Sənin mənə olan nisbətin Harunun Musaya olan nisbəti kimidir. Yeganə fərq buradadır ki, məndən sonra Peyğəmbər .(olmayacaq"(۱

Əli Rəsulullahın (s) qardaşı və varisi

۶۴. أخبرنا محمّـد بن يحيى بن عبـد الله النيسابورى وأحمـد بن عثمان بن حكيم ــ واللفظ لمحمّد ــ قالا: حدثّنا عمرو بن طلحه قال: حدثّنا أسباط [بن نصـر]، عن سِماك [بن حرب]، عن عكرمه، عن ابن عبّاس: أن علىّ×اً كان يقول فى حياه رسول الله|: أن الله يقول: {أَفَئِنْ ماتَ أَوْ قُتِلَ أنقَلَبْتُمْ عَلى اَعْقابِكُمْ ومَنْ يَنْقَلِبْ...} [آل عمران: ۱۴۴] واللهِ؛ لا نَنقلبُ على أعقابِنا بعد إذ هدانا الله، واللهِ؛ لئن مات أو قُتِل لأُقاتِلنّ على ما قاتَلَ عليه حتّى مات، واللهِ؛ أنى لأخوه ووليّه ووارثه وابن عمّه, ومَن أحقّ به منّى»؟

Əli Rəsulullahın zamanında buyururdu: "Əgər o [Həzrət Məhəmməd (s)] ölsə və ya -۶۴ öldürülsə, siz öz keçmişinizə qayıdacaqsınız (əqidələrinizdən əl çəkəcəksiniz). Öz keçmişinə qayıdan şəxs Allaha heç bir ziyan vurmaz. "(Ali-imran – ۱۴۴). Allaha and olsun! Allah bizi hidayət etdikdən sonra heç vaxt qabaqkı dinimizə qayıtmayacağıq. Əgər o [Həzrət Məhəmməd (s)] ölsə və ya öldürülsə də qətiyyətlə onun ömrünün sonuna qədər döyüşdüyü hədəf uğrunda döyüşəcəm. Allaha and olsun! Mən onun qardaşı, dostu, varisi və əmisi oğluyam. O Həzrətə (s) kim məndən daha çox ?"(yaxındır(۲

Altımış üçüncühədis başqa mənbələrdə: "Fəzaili Əhməd", s۱۴۶, hədis ۲۱۳; . [۱] -۱ "Mənaqibi Kufi", c۱, s۵۲۹, hədis ۴۶۳, və s۵۳۰, hədis ۴۶۴; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۲۴, .s۱۴۶, hədis ۳۸۴; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۳۸۶, hədis ۴۴۷

Altımış dördüncühədis başqa mənbələrdə: "Fəzaili Əhməd", s۱۶۶, hədis ۲۳۲; . [۲] -۲ "Təfsiri Fürati Kufi", s۹۶, hədis ۸۰; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۳۳۹, hədis ۲۶۸, və s۳۵۸, hədis ۲۸۹; "Əmaliyi Məhamili", c۱, s۸۶; "Təfsiri İbn Əbi Hatəm", c۲, s۷۵; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۱, s۱۰۷, hədis ۱۷۶; "Müstədrəki Hatəm", c۳, s۱۲۶; "Mə`rifətüs-səhabə", c۱, s۲۳;

"Əmaliyi Tusi", s۵۰۲, hədis ۱۰۹۹; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۱۲۷, hədis ۱۶۳; "Fəraidus-Semtin", c۱, s۲۲۴, bab ۴۴; "Riyazün-nəzrə", c۲, s۳۰۰.

۶۵. أخبرنا الفضل بن سهل، قال: حدّثنی عفّان بن مسلم، قال: حدثّنا أبو عوانه عن عثمان بن المغیره, عن أبی صادق، عن ربیعه بن ناجد:

ان رجلاً ـ قال لعلی×: یا أمیر المؤمنین، لِمَ ورثتَ ابن عمّک دون أمّک؟ قال: «جمع رسول الله| ـ أو قال: دعا رسول الله| ـ بنی عبد المطّلب, فصنع لهم مدّاً من الطعام, قال: فأکلوا حتّی شبعوا, وبقی الطعام کما هو, کانه لم یُمسّ، ثمّ دعا بغُمَرٍ فشربوا حتّی رووا وبقی الشراب, کانه لم یُمسّ أو لم یُشرب، فقال: یا بنی عبد المطّلب, أنی بُعِثتُ الیکم بِخاصّهٍ والی النّاس بِعامّهٍ, وقد رأیتم فی من هذه الآیه ما قد رأیتم, فأیّکم یبایعنی علی أن یکون أخی, وصاحبی, ووارثی [و وزیری]؟ فلم یَقُمْ إلیه أحد, فقمتُ إلیه وکنتُ أصغرَ القوم [سنّاً] فقال: اجلس. ثمّ قال: ثلاث مرّات کلّ ذلک أقومُ إلیه, فیقول: اجلس حتّی کان فی الثالثه ضَرَب بیده علی یدی, ثمّ قال: [انت أخی, وصاحبی, ووارثی ووزیری]. فبذلک ورثتُ ابنَ عمّی دون عمّی».

Bir kişi Əliyə dedi: Ya Əmirəl-möminin! Niyə əminizin (Abbas ibn Əbdül-Müttəlibin) -۶۵ deyil, siz əminiz oğlunun [Rəsulullahın (s)] varisi oldunuz? Buyurdu: Həzrət Peyğəmbər (s) Əbdül-Müttəlibin övladlarını dəvət edərək onlar üçün yemək hazırladı. Onlar doyunca yedilər. Buna baxmayaraq yemək sanki əl dəyilməmiş qalmışdı. Sonra O Həzrət (s) kiçik bir qədəh içməli su istədi. Onlar da doyunca qədəhdən su içdilər. Həmçinin su sanki içilməmiş qalmışdı. Sonra Rəsulullah (s) buyurdu: "Ay Əbdül-Müttəlibin övladları! Mən xüsusi ilə sizin üçün və ümumi şəkildə hamı üçün Peyğəmbərliyə seçilmişəm. Siz mənim möcüzəmi qida və içməli su da gördünüz. İndi hansınız mənimlə beyət edib (Allah tərəfindən seçildiyimə inanıb) qardaşım, "?həmməsləyim və varisim (və vəzirim) olacaqsınız

Heç kim qəbul etmədi. Mən hamıdan kiçik olsamda beyət etmək üçün ayağa qalxdım. Həzrət buyurdu: "Əyləş". Sonra həmincümləni üç dəfə təkrar etdi. Hər dəfə də mən beyət etmək üçün ayağa qalxırdım. Həzrət (s) də yenidən əyləşməyi əmr edirdi. Üçüncü dəfə də Rəsulullah (s) əlini əlimə vuraraq buyurdu: "Sən mənim qardaşım, həmməsləyim, varisim və vəzirim olacaqsan." Buna görə

.(əmim (Abbas) deyil, mən əmim oğlunun varisiyəm[(١)](#)

۶۶. أخبرني زكريّا بن يحيى، قـال: حـدثّنا عثمان [بن أبي شـيبه]، قال: حـدثّنا عبـد الله بن نمير، قال: حـدثّنا مالكك بن مغول عن الحارث بن حصيره, عن أبي سليمان الجهني, قال: سمعتُ عليّ× على المِنبرَ يقول:

«انا عبد الله وأخو رسوله|، لا يقولها [غيرى] إلّا كذّاب مفترى». فقال رجل: أنا عبد الله وأخو رسوله| [مستهزءاً]، فخنق فحمل.

Əbu Süleyman Cühəni deyir: Əli minbərdə buyurarkən eşitdim: "Mən Allahın - ۶۶ bəndəsi və Rəsulullahın (s) qardaşıyam. Məndən başqa bu iddianı edən şəxs yalançı və iftiraçıdır."Bir kişi rişxənd və istehza ilə Mən Allahın bəndəsi və Rəsulullahın (s) .(qardaşıyam dedikdə boğazı tutularaq boğuldu. Tutub məclisdən cıxartdılar[(٢)](#)

Əli Peyğəmbərdən (s) və Peyğəmbər Əlidəndir

۶۷. أخبرنا بشر بن هلال عن جعفر بن سليمان، عن يزيد الرِشك، عن مُطَرِّف بن عبد الله، عن عمران بن حصين، قال: قال رسول الله|: أن عليّ× منّي وانا منه و[هو] وليّ كلّ مُؤمن [بعدى].

Rəsulullah (s) buyurdu: "Əli məndən və mən də ondanam. O məndən sonra hər bir -۶۷ .(möminin mövla* və rəhbəridir"[(٣)](#)

Altımış beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۱, s۱۱۱, hədis ۳۷۱; . [۱] -۱ "Fəzaili Əhməd", s۱۸۲, hədis ۳۴۲; "Mənaqibi İbn Mərdəviyyə", s۲۸۹-۲۹۰, hədis ۴۵۷; "Əl-kəşfü vəl-bəyan", c۷, s۱۸۲, "Şüəra" surəsinin ۲۱۴-cü ayəsinin altında; "Təfsiri Təbəri", c۱۹, s۷۵, qeyd olunmuş ayənin altında; "Tarixi Təbəri", c۲, s۳۲۱; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəməşq", c۱, s۹۷-۹۸, hədis ۱۳۳-۱۳۴; "Kənzül-ümmal", c۱۳, s۱۳۱, hədis ۳۶۴۱۹, və .s۱۴۹, hədis ۳۶۴۶۵

Altımış altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۱, s۳۶۹, hədis . [۲] -۲ ۳۲۰۷۰; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۳۰۸, hədis ۲۲۰, və s۳۲۹, hədis ۲۵۷, və s۳۴۷, hədis ۲۷۶; "Kamil ibn Əddi", c۲, s۱۸۷; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəməşq", s۱۳۶, hədis ۱۶۸; ."Fəraidus-Semtin", c۱, s۲۲۷

Altımış yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Mənaqibi İbn Məğazili", s۲۲۹, hədis . [۳] -۳ ۲۷۶; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarixi Dəməşq", c۱, s۴۱۱, hədis ۴۸۵. *. "Vəli" kəlməsi bu hədislərdə rəhbər və başçı mə`nasına gəlmişdir. Ancaq dost, yavər və s... başqa

mənalara deyil. Çünki, Əli istər Rəsulullahın (s) zamanında və istərsə də O Həzrətin (s) vəfatından sonra hər bir möminin dostu və yavəridir. Lakin bu hədislərdə belə deyir: Əli Rəsulullahdan (s) sonra hər bir möminin vəlisidir. Əgər "vəli" kəlməsi rəhbər və başçı mənasına olsa, Rəsulullahın (s) vəfatından sonrakı zamana məxsus olacaq. .((Diqqət edin

۶۸. أخبرنا أحمد بن سليمان، قال: حدثّنا زيد بن حباب، قال: حدثّنا شريک [بن عبد الله], قال: حدثّنا أبو اسحاق [السبيعى], قال: حدّثنى حبشى بن جناده السَلولى, قال: سمعت رسول الله| يقول: علىّ× منّى وانا منه.

Cənadə Səlulinin oğlu Həbəşi deyir: Həzrət Peyğəmbərdən (s) eşitdim ki, buyurdu: -۶۸ "Əli məndən və mən də ondanam"(۱).

۶۹. أخبرنا أحمد بن سليمان، قال: حدثّنا عبيد الله [بن موسى]، قال: حدثّنا إسرائيل [بن يونس]، عن أبى اسحاق، عن البرّاء، قال: قال رسول الله| لعلى×: «انت منّى وانا منک».

و رواه القاسم بن يزيد الجَرْمى عن إسرائيل، عن أبى إسحاق، عن هبيره، وهانئ، عن علىّ×.

Rəsulullah (s) Əliyə buyurdu:"Sən məndən və mən də səndənəm"(۲) -۶۹.

۷۰. أخبرنا أحمد بن حرب, قال: حدثّنا القاسم [بن يزيد], قال: حدثّنا إسرائيل [بن يونس]، عن أبى اسحاق، عن هبيره بن يريم وهانئ بن هانئ، عن علىّ×, قال:

لمّا صَدَرْنا من مكّه إذا ابنهُ حمزةَ تنادى: يا عمّ يا عمّ؛ فتناولها علىّ× فأخذها, فقال لفاطمةَ: دونکِ ابنةَ عمّک. فحملتها، فاختصم فيها علىّ× وجعفر وزيد، فقال علىّ×: أنا أحقّ بها وهى ابنهُ عمّى». وقال جعفر: ابنهُ عمّى وخالتها تحتى. وقال زيد: بنت أخى. فقضى بها رسول الله| لخالتها وقال: «الخاله بمنزله الأم»، وقال لعلى×: «انت منّى بمنزله هارون وانا منک» وقال لجعفر: «أشبهتَ خَلقى وخُلُقى». وقال لزيد: يا زيد «انت اخونا ومولانا».

Əli buyurur: (Ümrə həccini yerinə yetirdikdən sonra) Məkkəni tərk etdik.- ۷۰ (Peyğəmbərin (s) əmisi) Həmzənin qızı "Ay əmi! Ay əmi!"-deyərək səsləndi. Əli ona çatıb tutdu. (Və Fatimənin yanına gətirərək) dedi: Əminin qızını qəbul et. Fatimə də onu qəbul etdi. Sonra Əli, Cəfər və Zeyd onun himayəçiliyi barəsində ixtilaf etdilər. Əli buyurdu: Mən ona qarşı daha münasibəm. Çünki o mənim əmim qızıdır. Cəfər (ibn Əbi Talib)

---

[۱] -۱. Altımış səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۲, s۳۶۸, hədis ۳۲۰۶۲; "Müsnədi Əhməd", c۴, s۱۶۴-۱۶۵; "Fəzaili Əhməd", s۸۹, hədis ۱۳۲, və s۹۷, hədis ۱۴۵; "Sünəni İbn Macə", c۱, s۵۷; "Kitabus-sünnə", s۵۸۴, hədis ۱۳۲۰; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۳۵-۶۳۶, hədis ۳۷۱۶; "Əl-Mə`rifə vət-tarix Fəsəvi", c۲, s۶۲۵; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۴۹۶-۴۹۸, hədis ۴۰۷,۴۰۹,۴۱۱-۴۱۴; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۴, s۱۶, hədis ۳۵۱۱-

۳۵۱۳; "Əxbari İsbəhan", c۱, s۲۵۳; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۲۲۱-۲۲۲, hədis ۲۶۷-۲۶۸; "Mənaqibi Xarəzmi", s۱۳۴, hədis ۱۴۹; "Təhzibul-ıəmal", c۵, s۳۵۰.

۲- [۲] . Altımış doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Sünəni Termizi", c۵, s۶۳۵-۶۳۶, hədis ۳۷۱۶.

dedi: O mənim əmim qızı və onun xalası mənim həyat yoldaşımdır. Və Zeyd (ibn Harisə) dedi: O mənim qardaşım qızıdır. (Çünki Zeyd ilə Həmzə arasında qardaşlıq nikahı oxunmuşdur. Sonra öz ixtilaflarını Həzrət Peyğəmbərlə (s) müzakirəyə qoydular.) Rəsulullah (s) onu xalasına (Cəfərin həyat yoldaşına) verib buyurdu: "Xala ana kimidir. "Və Əliyə buyurdu: "Sən məndən və mən də səndənəm."Və Cəfərə buyurdu: "Sən əxlaqdan və sifətdən mənə oxşayırsan."Və Zeydə buyurdu: "Sən bizim qardaşımız və .(dostumuzsan"(١)

Əli Peyğəmbərin (s) özü

٧١. أخبرنا العباس بن محمّـد، قال: حـدثّنا الأحوص بن جوّاب، قال: حدثّنا يونس بن أبى اسـحاق، عن أبى اسـحاق, عن زيد بن يثيع، عن أبى ذرّ, قال: قال رسول الله |: «لَينتَهيَنّ بنو وليعَه أو لأبعَثَنّ إليهم رجلاً كنفسـى, يُنفِـذ فيهم أمرى, فيَقتل المقاتلهَ ويَسبى الذّرّيّهَ.

فمـا راعنى إلّـا وكفّ عمر فى حجزتى من خلفى [قـال]: مّن يعنى؟ فقلت: مـا إيّـاك يعنى ولاـ صاحبـك. قال: فمن يعنى؟ قلت: خاصف النعل. قال: وعلىّ يخصف نعلاً.

Əbuzər deyir: Rəsulullah (s) buyurdu: "(Həzrəmut ölkəsinin hakimləri) gərək bu – ٧١ şivələrindən əl çəksinlər. Əgər əl çəkməsələr onların arasında mənim əmrimi icra etmək, döyüşənlərini öldürmək və övladlarını əsir etmək üçün özüm kimi olan bir kişini onların üstünə göndərəcəm." (Əbuzər deyir:) Həzrət Peyğəmbərin (s) sözündən təəccüblənmişdim ki, Ömər arxadan belimi tutaraq, dedi: Peyğəmbərin məqsədi ?kimdir

.O Həzrətin məqsədi sən və sənin dostun deyil –

Yetmişinci hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqati kübra", c٤, s٣٦; "Müsnədi İbn . [١] -١ Rahəviyyə", c٣, s٢٦٧; "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٢, s٣٦٨, hədis ٥-٨, və s٣٧١, hədis ٢٦; "Sünəni İbn Əbi Davud", c٢, s٢٨٤, hədis ٢٢٨٠; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s٤٠١, hədis ٥٢٦ və s٤٢١, hədis ٥٥٤; "Müşkilül-asari", bab ٤٨٢, hədis ٣٣٥٢-٣٣٥٥; "Səhihi İbn Həbban", c١٥, s٥٢٠, hədis ٧٠٤٦; "Sünəni kübra Bihəqi", c٨, s٥-٦; "Tarixi Bağdad", c٤, s١٤٠; "Tərcümətil-.İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c١, s١٣٩, hədis ١٧٣

?Bəs kimdir –

.Nəleynini yamayan şəxsdir –

.(Əli nəleynini yamayırdı(١ –

Əli Peyğəmbərin (s) seçilmiş və sədaqətli dostu

٧٢. أخبرني زكريّا بن يحيى، قال: حدثّنا [محمد بن يحيى] بن أبي عمرو أبي مروان [محمد بن عثمان بن خالد], قالا: حدثّنا عبد العزيز [بن محمّد الدراوردي]، عن يزيد بن عبد الله بن [أسامه ابن الهاد]، عن محمّد بن نافع ابن عُجَير، عن أبيه، عن عليّ×, قال: قال رسول الله|: «أمّا أنت يا عليّ× فصفيّي وأميني».

Əli deyir: Rəsulullah (s) buyurdu: "Amma sən mənim seçilmiş və sədaqətli – ٧٢ .(dostumsan"(٢

Əli Peyğəmbərin (s) vəzifələrimi yerinə yetirən

٧٣. أخبرنا أحمد بن سليمان، قال: حدثّنا يحيى بن آدم قال: حدثّنا إسرائيل [بن يونس]، عن أبي إسحاق, عن حُبشي بن جناده السَّلولي, قال: قال رسول الله|: «عليّ منّي وانا منه, ولا يؤدّي عنّي إلّا أنا وعليّ».

Rəsulullah (s) buyurdu: "Əli məndən və məndə Əlidənəm. Özümdən ya Əlidən – ٧٣ .(başqa heç kim mənim vəzifələrimi yerinə yetirməz"(٣

Əli "Bəraət" surəsini çatdıran

٧٤. أخبرنا محمّد بن بشّار، قال: حدثّنا عفّان [بن مسلم] وعبد الصمد [بن عبد الوارث]، قالا: حدثّنا حمّاد بن سلمه، عن سِماك بن حرب، عن أنس قال: بعث النبيّ| ببراءه مع أبي بكر، ثمّ دعاه فقال: «لا ـ ينبغي أن يبلِّغ هذا عنّي إلّا رجل من أهلي». ثمّ دعا عليّ×اً فأعطاه إيّاه.

Ənəs deyir: Rəsulullah (s) "Bəraət " (Tövbə) surəsini –٧٤

Yetmiş birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٦, s٣٧٧, hədis . [١] –١ .٣٢١٢٨; "Fəzaili İbn Əhməd", s٥٩, hədis ٩٠; "Mənaqibi Kufi", c١, s٤٦١, hədis ٣٦٣

Yetmiş ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Tarixi kəbiri Buxari", c١, s٢٤٩; "Sünəni . [٢] –٢ İbn Əbi Davud", c٢, s٢٨٤, hədis ٢٢٨٧; "Kitabus-sünnə", s٥٨٥, hədis ١٣٣٠; "Mənaqibi Kufi",

c۱, s۴۹۷, hədis ۴۱۳; "Müşkilül-asari", c۴, s۱۲۰, hədis ۳۳۵۴, və s۱۲۱, hədis ۳۳۵۵; "Sünəni kübra Bihəqi", c۸, s۶; "Mətalibul-aliyə", c۲, s۵۵, hədis ۱۶۳۵.

۳- [۳]. Yetmiş üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Sünəni kübra", Nisai, c۵, s۴۵ hədis ۸۱۴۷.

camaata çatdırmaq üçün Əbu Bəkri göndərdi. Sonra onu geri çağıraraq buyurdu: "Bu surəni mənim tərəfimdən camaata çatdırmağa Əhli-beytimdən olan bir kişidən başqa heç kim layiq deyil". Sonra Əlini çağırıb surəni ona verdi(۱).

۷۵. أخبرنا العبّاس بن محمّد [الدوری]، قال: حدثّنا أبو نوح ـ واسمه عبد الرحمان بن غزوان ـ قُراد, عن یونس بن أبی إسحاق، عن أبی إسحاق، عن زید بن یثیع، عن علیّ×: أن رسول الله| بَعَثَ ببراءه إلی أهل مکّه مع أبی بکر، ثمّ أتبعه بعلیّ فقال له: «خُذ الکتابَ فامضِ به إلی أهل مکّهَ».

قال: فلحقتُه فأخذتُ الکتابَ منه، فانصَرفَ أبو بکر وهو کئیبٌ, فقال: یا رسول الله| أنزل فیّ شیء؟ قال: «لا [إلّا] أنی أمرتُ أن أبلغه أنا أو رجل من أهل بیتی».

۷۵ - Həzrət Peyğəmbər (s) "Bəraət" surəsini Məkkə əhalisinə çatdırmaq üçün Əbu Bbəkri göndərdi. Sonra Əlini onun arxasınca yollayaraq ona buyurdu: "Yazını ondan al və özün Məkkə əhalisinə çatdır".

Əli deyir: Əbu Bəkrə çatıb yazını ondan aldım. O qayıdaraq dedi: Ya Rəsulullah! Mənim barəmdə bir şey nazil olub (ki, öz fikrinizdən daşındınız?) Həzrət buyurdu: "Xeyr. Yalnız mənə əmr olub ki, ya özüm ya da Əhli-beytimdən bir kişi onu camaata çatdırsın"(۲).

۷۶. أخبرنا زکریّا بن یحیی، قال: حدثّنا عبد الله بن عمر [بن محمّد مشکدانه]، قال: حدثّنا اسباط [بن محمّد] عن فطر، عن عبد الله بن شریک، عن عبد الله بن رُقیم، عن سعد, قال: بَعثَ رسول الله| أبا بکر ببراءه، حتّی إذا کان ببعض الطریق أَرسَل علیّ×اً فأَخذَها منه، ثمّ سار بها. فوجد أبو بکر فی

۱- [۱] . Yetmiş dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۷۷, hədis ۳۲۱۲۶; "Müsnədi Əhməd", c۲۰, s۴۲۳, hədis ۱۳۲۱۴, və c۲۱, s۴۲۰, hədis ۱۴۰۱۹; "Fəzaili Əhməd", s۴۳, hədis ۶۹, və s۱۴۶, hədis ۳۹۳, və s۴۹۹, hədis ۴۱۷; "Sünəni Termizi", c۵, s۲۷۵, hədis ۳۰۹۰; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۴۸۴-۴۹۸, hədis ۴۰۷,۴۰۹,۴۱۱-۴۱۴; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۵, s۴۱۲, hədis ۳۰۹۵; "Şəvahidut-tənzil", c۱, s۳۰۶, hədis ۳۰۹-۳۱۲, və s۳۰۸, hədis ۳۱۴-۳۱۸; "Mənaqibi Xarəzmi", s۱۶۵, hədis ۱۹۷; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۲, s۳۷۷, hədis ۸۷۹-۸۸۰.

۲- [۲] . Yetmiş beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Həmidi", c۱, s۲۶, hədis ۴۸; "Əmvali Əbu Əbid", s۱۷۸, hədis ۴۵۸; "Müsnədi Əhməd", c۱, s۱۸۳, hədis ۵۹۴, və c۲, s۴۲۷,

hədis ١٢٩٧; "Fəzaili Əhməd", s٧٠٣, hədis ٣٢٥; "Ənsabul-əşraf", c١, s٦۴, hədis ١٦٨; "Sünəni Termizi", c٥, s٢٧٦, hədis ٣٠٩٢; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s١٠٠, hədis ۴٥١; "Təfsiri Təbəri", c١٠, s۴٦-۴٧; "İləli Darqotni", c٣, s١٦۴; "Müstədrəki Hakim", c۴, s١٧٨; "Sünəni Bihəqi", c٩, s٢٠٦-٢٠٧.

نفسه، فقال: «قال رسول الله |: أنه لا يؤدّى عنّى إلّا أنا أو رجل منّى».

Səd deyir: Həzrət Peyğəmbər (s) Əbu Bəkri "Bəraət" surəsi ilə Məkkəyə yolladı. Bir -٧۶ miqdar yol getmişdi ki, Əlini göndərdi. Əli də onu Əbu Bəkrdən alıb Məkkəyə yollandı. Əbu Bəkr qəmgin oldu. Səd deyir: Rəsulullah (s) (ona) belə buyurdu: "Mən ya özümdən (olan bir kişidən başqa bir şəxs bu (vəzifəni) əda etməz"(١).

٧٧. أخبرنا إسحاق بن ابراهيم, قال: قرأت على أبى قرّه موسى بن طارق، عن [عبد الملك] بن جريج، قال: حدّثنى عبد الله بن عثمان بن خُثيم عن أبى الزبير، عن جابر: أن النّبىّ | حين رجع من عمره الجِعِرّانه بَعثَ أبا بكر على الحجّ فأقبَلْنا معه حتّى إذا كنّا بالعرج ثُوِّب بالصبح ثمّ استوى ليُكبّر فسمع الرغوةَ خلف ظهره, فوقف عن التكبير، فقال: هذه رغوةُ ناقه رسولِ الله | [الجدعاء]، لقد بدا لرسول | فى الحج، فلعلّه أن يكون رسول الله | فنُصلّى معه! فإذا علىّ× عليها، فقال له أبو بكر: أميرٌ أم رسول؟ فقال: «لا، بل رسول أرسلنى رسول الله | ببراءه أقرؤُها على النّاس فى مواقف الحج». فقدمنا مكّه، فلمّا كان قبل يوم الترويه بيوم قام أبو بكر، فخطب النّاس, فحدّثهم عن مناسكهم، حتّى إذا فرغ قام علىّ× فقرأ على النّاس براءه حتّى ختمها, ثمّ خرجنا معه حتّى إذا كان يومُ عرفه قام أبو بكر فخطب النّاس فحدّثهم عن مناسكهم، حتّى إذا فرغ, قام علىّ× فقرأ على النّاس سوره البراءه حتّى ختمها, ثمّ كان يومُ النحر فأفَضْنا, فلمّا رجع أبو بكر خطب النّاس فحدّثهم عن إفاضتهم وعن نحرهم وعن مناسكهم, فلمّا فرغ, قام علىّ× فقرأ على النّاس براءه حتّى ختمها, فلمّا كان يوم النفر الأول قام أبو بكر, فخطب النّاس فحدّثهم كيف ينفرون وكيف يرمون فعلّمهم مناسكهم, فلمّا فرغ, قام علىّ× فقرأ على النّاس براءه حتّى ختمها.

Cabir deyir: Həzrət Peyğəmbər (s) Cəərranə (məntəqəsində) ehram bağladığı ümrə -٧٧ həccindən qayıdarkən Əbu Bəkri həcc etmək üçün göndərdi. Biz onunla birlikdə idik ki, Ərc (adlı bir nöqtədə) sübh namazı qılmaq istəyirdi. Sonra namazın təkbirini demək üçün dayandıqda arxadan bir dəvə səsi eşitdi. Təkbiri dedikdən sonra dayanıb dedi: Bu, Rəsulullahın (s) Cəda adlı dəvəsinin səsidir. Həzrət (s) həccə getməyi qərara almışdır. Əgər Rəsulullah (s) olsa namazı o Həzrətlə qılarıq. Əbu Bəkr Əlini dəvənin üstündə gördükdə ona

---

Yetmiş altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s۵٩۵-۵٩۶, hədis ١٣٨۵- . [١] -١ ١٣٨۴; "Mənaqibi Kufi", c١, s۴٧١, hədis ٣٧۶ və c٢, s۴۶۶, hədis ٩۶١; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəməşq", c١, s٢٣۴, hədis ٢٧٨; "Əd-dürrül-mənsur", c۴, s١٢٣.

dedi: Həcc əmirisən ya elçi? Elçiyəm-dedi. Həzrət Peyğəmbər (s) məni həcc məvaqifində "Bəraət" surəsini camaata oxumaq üçün göndərdi. Biz Məkkəyə getdik. Əbu Bəkr Tərviyədən (Zil-həccənin səkkizinci günündən) bir gün qabaq qalxıb camaat üçün söhbət etdi. Və həccin qaydalarını onlara söylədi. Onun söhbəti tamam olan kimi Əli ayağa qalxıb "Bəraət" surəsini sonuna qədər camaata oxudu. Sonra Əbu Bəkrlə birlikdə Ərəfə gününə qədər (Məkkəni) tərk etdik. Əbu Bəkr qalxıb camaat üçün söhbət etdi. Və həccin qaydalarını onlara söylədi. Onun söhbəti tamam olan kimi Əli ayağa qalxıb "Bəraət" surəsini sonuna qədər camaata oxudu. Sonra qurbanlıq (Zil-həccənin onuncu) günü yetişdi. Biz minaya köçdük. Əbu Bəkr qayıdan kimi camaata xütbə oxudu və onlara köçmələrinin və qurbanlarının keyfiyyəti və həcclərinin qaydaları barədə söhbət etdi. Onun söhbəti qurtaran kimi Əli qalxıb "Bəraət" surəsini sonuna qədər camaat üçün oxudu. İlk köç günü çatan kimi Əbu Bəkr qalxıb xütbə oxudu və köçmələri və rəmy etmələri (şeytana daş atmaları) barədə söhbət edib və həcc əməllərini onlara öyrətdi. Onun söhbəti qurtaran kimi Əli qalxıb "Bəraət" surəsini .(sonuna qədər camaat üçün oxudu(١

Əli mömilərin vəlisi, dostu və rəhbəri

٧٨. أخبرنا محمّـد بن المثّنى، قال: حـدّثنى يحيى بن حماد، قال: حـدثّنا أبو عوانه عن سـليمان [بن مهران الأعمش], قال: حـدثّنا حبيب بن أبى ثابت، عن أبى الطفيل، عن زيـد بن أرقم, قال: لمّا رجع رسول الله| من حجّةِ الوداع ونزل غـديرَ خمٍّ أمر بدوحات فقممن, ثمّ قـال: «كـانى قـد دُعيتُ فـأجبتُ, أنى قـد تركتُ فيكم الثقلين, أحـدهما اكبر من الآخر: كتابَ الله وعترتى أهل بيتِي، فانظروا كيف تُخلفونى فيهما, فانهما لن يَتَفرّقا حتّى يردا علىّ× الحوض». ثمّ قال: «ان الله مولاى وانا ولىّ كلّ مؤمن». ثمّ أخذ بيد علىّ× فقال: «من كنتُ وليّه فهذا وليّه، اللهمّ وال

səh:٦٤

Yetmiş yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Sünəni Darəmi", c٢, s٦٦; "Sünəni . [١] -١ kübra", Nisai, c٢, s۴١۶ hədis ٣٩٨٧; "Sünəni Nisai", c۵, s٢۴٧; "Şəvahidut-tənzil", c١, s٣١۶, .hədis ٣٢۶; "Sünəni Bihəqi", c۵, s١١١

من والاه وعاد من عاداه». فقلتُ لزيد: سمعتَه من رسول الله|؟ فقال: ما كان فى الدوحات أحد إلّا رآه بعينه وسمعه بأذنيه.

Əbu Tüfeyl Zeyd ibn Ərqəmin nəqlinə əsasən deyir: Rəsulullah (s) vida həccindən -۷۸ qayıdan kimi Qədir- Xum adlı bir yerdə enib böyük və budaqlı ağacları olan məntəqəni süpürməyi əmr etdi. Sonra buyurdu: "Deyəsən (əbədi səfərə çağırıldım) və qəbul etdim. (Mənim vəfatımın yaxınlaşmağına kinayədir.) Mən sizin aranızda iki qiymətli (ağır) şeyi əmanət qoyub gedirəm. Biri digərindən daha böyükdür; Allahın kitabı və mənim itrətim Əhli-beytimdir. Məndən sonra o ikisi ilə necə rəftar edəcəyinizdə diqqətli olun. O ikisi (Kövsər) hovuzunun kənarında mənim yanıma gələnə qədər heç vaxt bir-birindən ayrılmazlar. Sonra buyurdu: "Mən hər kəsin vəlisiyəmsə Əli də onun ."vəlisidir. İlahi! Onu sevəni sev və onu düşmən tutanı düşmən tut

Hədisin ravisi) Əbu Tüfeyl deyir: Zeyd ibn Ərqəmə dedim: Sən özün Rəsulullahdan (s)) belə eşitdin? Dedi: (Bəli) O məkanda olan hər bir şəxs öz gözləri ilə Rəsulullahı (s) .(gördü və qulaqları ilə sözlərini eşitdi(۱)

səh:۶۵

Yetmiş səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۴, s۳۶۶, ۳۶۸, ۳۷۰- . [۱] -۱ ۳۷۱, və c۱۷, s۱۶۱, hədis ۱۱۱۰۴ və s۲۱۱, hədis ۱۱۱۳۱; "Fəzaili Əhməd", s۵۴, hədis ۸۲ və s۷۷, hədis ۱۱۶, və s۱۱۵, hədis ۱۷۰; "Səhihi Müslim", c۴, s۱۸۷۳, hədis ۲۴۰۸; "Əl-Mə`rifə vət-tarix Fəsəvi", c۱, s۵۳۶; "Kitabus-sünnə", s۵۹۱-۵۹۳, hədis ۱۳۶۴-۱۳۶۵, və hədis ۱۳۶۹, ۱۳۷۲-۱۳۷۵, və s۶۳۰, hədis ۱۵۵۵-۱۵۵۸; "Müsnədi İbn Həmid", s۱۰۷-۱۰۸, hədis ۲۴۰; "Ənsabul-əşraf", s۲۴, hədis ۴۸; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۶۳, hədis ۳۷۱۳-۳۷۸۸; "Kəşfül-əstar", c۳, s۱۸۹-۱۹۰, hədis ۲۵۳۸-۲۵۳۹; "Mənaqibi Kufi", s۱۱۲, hədis ۶۱۶ və s۱۱۶, hədis ۶۱۸, və s۱۳۵, hədis ۶۳۳, və s۱۷۰, hədis ۶۳۳, və s۳۱۳, hədis ۷۹۹, və s۳۷۵, hədis ۸۵۹, və s۳۸۶, hədis ۸۷۰, və s۴۳۵-۴۳۶, hədis ۹۲۸-۹۲۹, və s۴۴۹-۴۵۰, hədis ۹۴۸-۹۴۹; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۵, s۱۶۶, hədis ۴۹۶۹, ۴۹۷۰-۴۹۷۱, və s۱۶۹-۱۷۰, hədis ۴۹۸۰, ۴۹۸۴-۴۹۸۶, və s۱۷۵, hədis ۴۹۹۶, və s۱۸۲, hədis ۵۰۲۷-۵۰۲۸, və s۱۸۶, hədis ۵۰۴۰, və s۱۹۲, hədis ۴۰۵۹-۴۰۶۰, və s۱۹۴-۱۹۵, hədis ۵۰۶۵-۵۰۷۱, və s۲۰۴, hədis ۵۰۹۶-۵۰۹۷; "Möcəmi Əvsət", c۲, s۵۷۶, hədis ۱۹۸۷; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۰۹-۱۱۰; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۲۳۵, hədis ۲۸۳; "Əmaliyi Xəmisiyyə", c۱, s۱۴۹, hədis .۷; "Mənaqibi Xarəzmi", s۱۸۲; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۲, s۲۹۷, hədis ۱۰۲۱

۷۹. أخبرنا محمّد بن العلاء، قال: حدثّنا أبو معاويه [محمد بن خازم]، قال: حدثّنا الأعمش، عن سعد بن عبيده، عن [عبد الله] بن بريده, عن أبيه قال: بعثنا رسول الله | فی سريّه واستعمل علينا عليّ ×اً، فلمّا رَجعْنا سَألَنا: «كيف رأيتم صحبةَ صاحبِكم»؟ فإمّا شكوته أنا وإمّا شكاه غيری, فرفعت رأسی ــ وكنت رجلًا مكباباً ــ فإذا بوجه رسول الله | قد أحمرّ, فقال: «من كنتُ وليّه فعليّ وليّه».

Boreydə deyir: Həzrət Peyğəmbər (s) Əlini bizim sərkərdəmiz edib, bizi bir - ۷۹ müharibəyə göndərdi. Qayıdan kimi Həzrət (s) bizdən soruşdu? "Həmməsləyinizin yoldaşlığını necə gördünüz?" Mən və başqaları şikayət etdik. Cəmiyyətin arasında başımı qaldıran kimi Rəsulullahın (s) (narahatçılıqdan) qızarmış çöhrəsini gördüm. O Həzrət buyurdu: "Mən hər kəsin vəlisiyəmsə Əli də onun vəlisidir"(۱).

۸۰. أخبرنا محمّد بن المثنی، قال: حدثّنا أبو أحمد [محمد بن عبد الله بن الزبير]، قال: حدثّنا عبد الملك بن [حميد بن] أبی غَنيّه عن الحكم [بن عتيبه], عن سعيد بن جبير، عن ابن عبّاس قال: حدّثنی بريده, قال: بعثنی النّبیّ | مع عليّ × إلی اليمن، فرأيتُ منه جفوةً، فلمّا رجعتُ شكوتُه إلی رسول الله |، فرفع رأسه إليّ وقال: «يا بريده؛ من كنتُ مولاه فعليّ مولاه».

Həmçinin Boreydə deyir: Həzrət Peyğəmbər (s) məni Əli ilə Yəmənə göndərdi. Mən -۸۰ (öz fikrimcə) ondan özümə zülm gördüm. Qayıdan kimi Rəsulullaha (s) şikayət etdim. O Həzrət üzünü mənə çevirib buyurdu: " Ey Boreydə! Mən hər kəsin vəlisiyəmsə Əli də onun vəlisidir"(۲).

۸۱. أخبرنا أبو داود [سليمان بن سيف]، قال: حدثّنا أبو نعيم، قال: حدثّنا عبد الملك بن أبی غَنيّه، قال: حدثّنا الحكم [بن عتيبه], عن سعيد بن جبير، عن ابن عبّاس، عن بريده,

---

[۱] -۱. Yetmiş doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif Əbdür-rəzzaq", c۱۱, s۲۲۵, hədis ۲۰۳۸۸; "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۶۸, hədis ۳۲۰۵۹; Müsnədi Əhməd", c۵, s۳۵۰, ۳۵۸, ۳۵۹-۳۶۱; "Fəzaili Əhməd", s۸۷, hədis ۱۲۹ və s۲۲۲, hədis ۳۰۱; "Kitabus-sünnə", s۵۹۰, hədis ۱۳۵۴; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۴۵۱, hədis ۳۵۲ və c۲, s۴۱۲, hədis ۹۰۳, və s۴۴۳, hədis ۹۲۹; "Sünəni kübra", Nisai, c۵, s۴۵, hədis ۸۱۴۴; "Müsnədi Royani", s۳۶, hədis ۶۲; "Müşkilül-asar", c۴, s۱۱, hədis ۳۳۱۶; "Səhihi İbn Həbban", c۱۵, s۳۷۴, hədis ۶۹۳۰; "Möcəmi Əvsət Təbərani", c۵, s۴۲۵, hədis ۵۷۵۲, və c۷, s۴۹, hədis ۶۰۸۱; "Təbəqatül-mühəddisin", c۳, s۳۸۸; "Müstədrəki Hakim", c۲, s۱۲۹-۱۳۰; "Sünəni Bihəqi", c۶, s۳۴۲; "Əxbari İsbəhan", c۱, s۱۶۱; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۲۴, hədis ۳۵.

Səksəninci hədis başqa mənbələrdə: "Kəçfül-əstar", c٣, s١٨٨; "Mənaqibi Kufi", . [٢] -٢
.c٢, s٣٧٩, hədis ٨٥٢

قال: خرجتُ مع عليّ× إلى اليمن, فرأيتُ منه جفوةً، فقدمتُ على النبيّ| فذكرتُ عليّ×اً فَتَنَقّصتُه، فجعل رسول الله| يتغيّر وجهه وقال: «يا بريده؛ ألستُ أولى بالمؤمنين من أنفسهم»؟ قلت: بلى يا رسول الله، قال: «من كنتُ مولاه فعليّ مولاه».

Yenə Boreydə deyir: Əli ilə Yəmənə getdik. Mən (öz fikrimcə) ondan özümə zülm-٨١ gördüm. Peyğəmbərin (s) hüzuruna gəlib Əlini xatırladım. Və ona nöqsan tutdum. O həzrətin çöhrəsi dəyişdi. Və buyurdu : "Ay Boreydə! Mən möminlərə onların özündən daha üstün deyiləmmi? "Dedim: Bəli ya Rəsuləllah! Buyurdu: "Mən hər kəsin vəlisiyəmsə Əli də onun vəlisidir"(١).

٨٢. أخبرنی زکریّا بن یحیی، قال: حدثّنا نصر بن علی، قال: أخبرنا عبد الله بن داود عن عبد الواحد بن أیمن, عن أبیه، أن سعداً قال: قال رسول الله|: «من کنتُ مولاه فعلیّ مولاه».

Səd deyir: Rəsulullah (s) buyurdu: "Mən hər kəsin vəlisiyəmsə əli də onun - ٨٢ vəlisidir"(٢).

٨٣. أخبرنا قتیبه بن سعید، قال: أخبرنا [محمد بن إبراهیم بن] أبی عدّی عن عوف [الأعرابی], عن میمون أبی عبد الله, قال: [قال] زید بن أرقم: قام رسول الله|، فحمد الله, وأثنی علیه, ثمّ قال: «ألستم تعلمون أنی أولی بکلّ مؤمن من نفسه»؟

قالوا: بلی، نشهد لانت اولی بکلّ مؤمن من نفسه.

قال: «فانی من کنت مولاه فهذا مولاه. [و] أخذ بید علیّ×.

Zeyd ibn Ərqəm deyir: Həzrət Peyğəmbər (s) Allaha həmd və səna etdikdən sonra -٨٣ buyurdu: "Mənim hər möminin özündən ona üstün olduğumu bilmirsinizmi? "Bəli biz şahidlik edirik ki, siz hər bir möminin özündən ona üstünsünüz. O zaman Əlinin əlini tutub, buyurdu: "Mən hər kəsin vəlisiyəmsə* bu (Əli) də onun vəlisidir"(٣).

١- [١] . Səksən birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٦, s٣٧٦, hədis ٣٢١٢٣; Müsnədi Əhməd", c٥, s٣٤٧; "Fəzaili Əhməd", s٧٦, hədis ١١٣; "Sünəni kübra", Nisai, c٥, s٤٥, hədis ٨١٤٥; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٤٢٥, hədis ٩١٧, və s٤٤٢, hədis ٩٣٧, və s٤٥٤, hədis ٩٥٦; "Müstədrəki Hakim", c٣, s١١٠; "Əxbari İsbəhan", c٢, s٢١٩; "Mənaqibi İbn Məğazili", s٢٤, hədis ٣٦; "Mənaqibi Xarəzmi", s١٣٤, hədis ١٥٠.

٢- [٢] . Səksən ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s٥٨٧, hədis ١٣٤١, və

.s۵۹۱, hədis ۱۳۵۹

Səksən üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۴, s۳۷۲; "Fəzaili . [۳] -۳ Əhməd", s۹۳, hədis ۱۳۹; "Kitabus-sünnə", s۵۹۱, hədis ۱۳۶۲; "Sünəni Termizi", c۶, s۶۳۳, hədis ۳۷۱۳; "Kəşfül-əstar", c۳, s۱۸۹, hədis ۲۵۳۷; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۳۹۸, hədis ۸۸۳ və s۴۰۴, hədis ۸۹۳, və s۴۲۳, hədis ۹۱۵; "Əl-küna vəl-əsma", c۲, s۶۱; "Kamil ibn Əddi", c۶, s۴۱۳, hədis ۱۸۹۵; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۵, s۲۰۲, hədis ۵۰۹۲; "Kənzül-ümmal", c۱۳, s۱۰۴, hədis ۳۶۳۴۲. *. Rəsulullahın (s) qədir hədisində İmam Əli barəsində buyurduğu üç haldan xaric deyil: Həzrət (s) ya belə buyurub: "Mən hər kimin mövlasıyamsa Əli də onun mövlasıdır". Və ya belə buyurub: "Mən hər kəsin vəlisiyəmsə Əli də onun vəlisidir". Ya da hər iki cümləni buyurub. Əgər "Mən hər kəsin vəlisiyəmsə Əli də onun vəlisidir" cümləsini buyurubsa, əldə olan dəlil və sübutlara əsasən bu ibarəyə şəkk etmək olmaz. (Dəlil və sübutlardan nümunələr: Elə "Qədir" hədisinin özündə Həzrət (s) camaatdan onlara özlərindən daha layiq olması və onların can və mallarından istifadə etmək barəsindəki istəyi onların öz istəklərindən irəli olması barəsində iqrar alıb. Və həmçinin görəcəyiniz başqa müxtəlif hədislərdə də "Əli məndən sonra vəlidir" ibarəsi çox işlənmişdir. Bu şəraitdə "vəli" kəlməsi həmin rəhbər və (qeyrisinin) can və mallarından istifadə etmək hüququna malik olmaq mənasınadır. Həzrət (s) hər iki tə`biri də buyurmuş olsa yenə bu mənada olduğu açıq-aydın məlumdur. Yə`ni Əli həm sizin sevimliniz və həm də rəhbərinizdir. Əgər yalnız "Mən hər kimin mövlasıyamsa Əli də onun mövlasıdır" buyurmuşsa, bu surətdə Orada olanlar ərəb olduqları üçün Həzrətin (s) məqsədini yaxşı başa düşürdülər. "Mövla" kəlməsindən "vəli" kəlməsinin mənasını düşünmüşlər. Mənanı nəql etdikdə "Mövla" kəlməsinin yerinə rəhbər .(mə`nasında olan "vəli" kəlməsini işlədiblər. (Diqqət edin

۸۴. أخبرنا محمّـد بن يحيى بن عبـد الله النيسابورى، وأحمـد بن عثمان ابن حكيم الأودى، قالا: حـدثّنا عبيد الله بن موسـى، قال: أخبرنى هانئ بن أيّوب، عن طلحه الأيامى، قال: حدثّنا عَميره بن سعد: أنه سمع علىّ×اً وهو يُنشد فى الرحبه مَن سمع رسول الله| يقول: «من كنتُ مولاه فعلىّ مولاه»؟

فقام بضعه عشر, فشهدوا.

۸۴- Əli "Rohbə" adlı bir məntəqədə camaatın arasında and içərək dedi: Peyğəmbərin (s) "Mən hər kəsin mövlasıyamsa Əli də onun mövlasıdır" - buyurduğunu eşidən hər şəxs şahidlik etsin. On nəfərdən çox olan şəxslər ayağa qalxıb şahidlik etdilər(۱).

۸۵. أخبرنا محمّد بن المثنى، قال: حدثّنا محمّد [بن جعفر غُندُر] قال: حدثّنا شـعبه عن أبى إسحاق، قال: سمعتُ سعيد بن وهب، قال: لمّا ناشدهم علىّ× قام خمسه ــ أو سته ــ من أصحاب النبىّ|, فشهدوا أن رسول الله| قال: «من كنتُ مولاه فعلىّ مولاه».

۸۵- Səid ibn Vəhəb deyir: Əli onlara and verdikdən sonra

səh:۶۸

۱- [۱] . Səksən dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Möcəmi Əvsət", c۳, s۱۳۴, hədis ۲۲۷۵; "Möcəmi səğiri Təbərani", c۱, s۶۴; "Hilyətül-əvliya", c۵, s۲۶; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۲۶, hədis ۳۸; "Əxbari İsfəhan", c۱, s۱۴۲, hədis ۹۲; "Əmaliyi Tusi", s۲۷۲, hədis ۵۰۹ və s۳۳۴, hədis ۶۷۲; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۲, s۱۳-۱۴, hədis ۵۱۱-۵۱۴; "Təhzibül-kəmal", c۲۲, s۳۹۷-۳۹۸; "Əl-bidayə vən-nihayə", c۵, s۲۱۱.

Həzrət Peyğəmbərin (s) səhabələrindən beş ya altı nəfər şahidlik etdilər ki, O həzrət buyurdu: "Mən hər kəsin vəlisiyəmsə Əli də onun vəlisidir"(١).

٨۶. أخبرنا عليّ× بن محمّد بن عليّ× [قاضى المصيصه]، قال: حدثّنا خلف [بن تميم]، قال: حدثّنا إسرائيل عن أبى إسحاق، قال: حدّثنى سعيد بن وهب أنه قام ممّا يليه سته، وقال زيد بن يثيع: وقام ممّا يلينى سته، فشهدوا أنهم سمعوا رسول الله | يقول: «من كنتُ مولاه فان عليّ×اً مولاه».

٨۶ - Bu hədis qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə həmin Səid ibn Vəhəbdən belə nəql edir: Mənim yanımda altı nəfər ayağa qalxdılar. Habelə Zeyd ibn Yüsəy də deyir: Mənim də yanımda altı nəfər ayağa qalxıb şahidlik etdilər ki, Həzrət Peyğəmbərdən (s) eşitdik ki, buyurdu: "Mən hər kəsin vəlisiyəmsə Əli də onun vəlisidir"(٢).

٨٧. أخبرنا أبو داود [سليمان بن سيف الحرانى]، قال: حدثّنا عمران بن أبان، قال: حدثّنا شريك [بن عبد الله]، قال: حدثّنا أبو إسحاق، عن زيد بن يثيع، قال: سمعتُ عليّ× بن أبى طالب يقول على منبر الكوفه: أنى منشدُ الله رجلاً ولا أنشِدُ إلّا أصحابَ محمّد _ [من] سمع رسول الله | يقول يوم غدير خم: «من كنت مولاه فعليّ مولاه، اللهمّ وال من والاه وعاد من عاداه».

فقام ستّه من جانب المنبر وستّه من جانب الآخر، فشهدوا أنهم سمعوا رسول الله | يقول ذلك.

قال شريك: فقلتُ لأبى إسحاق: هل سمعتَ البراء بن عازب يحدّث بهذا عن رسول الله |؟ قال: نعم.

٨٧- Zeyd ibn Yüsəy deyir: Əli ibn Əbi Talib Kufənin

١- [١] . Səksən beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c٥, s٣۶۶, hədis ۶۴١ və s٣٧٠, hədis ۶٧٠; "Fəzaili Əhməd", s٩۶, hədis ١۴٣; "Ənsabul-əşraf", c١, s۶۶, hədis ١٧٣; "Kəşfül-əstar", c٣, s١٩١, hədis ٢۵۴١; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s۴٢٨, hədis ۵۶٧; "Müşkilül-asar", c٢, s٢١٢, hədis ١٩٠١; "Əl-küna vəl-əsma", c٢, s٨٨; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c٥, s١٧٥, hədis ۴٩٩۶-۴٩٧٠ və s١٩١, hədis ۵٠۵٨-۵٠۵٩; "Möcəmi əvsəti Təbərani", c٢, s۵٧۶, hədis ١٩٨٧; "Zeynül-fəta", c١, s١٢-١٣, hədis ١-٢; "Əxbari İsfəhani", c٢, s٢٢٧; "Tarixi Bağdad", c١۴, s٢٣۶; "Əmaliyi Tusi", s٢۵۵, hədis ۴۵٩; "Mənaqibi Xarəzmi", s١۵۶, hədis ١٨۵; "Osdul-ğabə", c١, s٣۶٨, və c٣, s٣٠٧; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c٢, s٨-١٢, hədis ۵٠۶-۵١٠, və s١٨, hədis ۵١۵-۵١۶, və s٢٠, hədis ۵٢٠, və s٢۴, hədis ۵٢٣-۵٢۴; "Fəraidus-Semtin",

.c۱, s۶۹, hədis ۴۶

Səksən altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Mənaqibi Kufi", c۲, s۴۳۹, hədis ۹۲۴ və . [۲] -۲
.s۴۵۲, hədis ۹۴۵; "Mənaqibi Xarəzmi", s۱۵۶, hədis ۱۸۵; "Əl-bidayə vən-nihayə", c۷, s۳۶۰

minbərində deyirdi: Mən Qədir xum günündə Rəsulullahın (s) "Mən hər kəsin vəlisiyəmsə Əli də onun vəlisidir. İlahi! Onu sevəni sev. Və onu düşmən tutanı düşmən tut"-buyurduğunu eşidən hər bir şəxsi (yalnız Həzrət Peyğəmbərin (s) səhabələrini) Allaha and verirəm ki, (ayağa qalxıb şahidlik etsin). Altı nəfər minbərin bir tərəfindən və altı nəfər başqa tərəfindən ayaqa qalxıb bunu Rəsulullahdan (s) eşitdiklərinə şahidlik etdilər. (Bu hədisin ravilərindən biri olan) Şərik ibn Əbdullah deyir: Mən (hədisin başqa ravisi) Əbu İshaqa dedim :Sən Bərra ibn Azibin Həzrət Peyğəmbərdən (s) bu .(hədisi nəql etdiyini eşitmisənmi? Dedi: Bəli(١)

Əli Peyğəmbərdən (s) sonra hər bir möminin rəhbəri

٨٨. أخبرنا قتيبه بن سعيد، قال: حدّثنى جعفر ــ يعنى ابن سليمان ــ، عن يزيد [الرِّشك، عن مُطَرِّف بن عبد الله، عن عمران بن حصين, قال: بَعَثَ رسول الله | جيشاً فاستعمل عليهم علىّ× بن أبى طالب، فمضى فى السّريّةِ فأصاب جاريةً فانكروا عليه، وتعاقدوا أربعةٌ من أصحاب رسول الله |: إذا لقينا رسول الله | أخبرناه بما صنع, وكان المسلمون إذا رجعوا من السفر بدؤوا برسول الله | فسلّموا عليه, ثمّ أنصرفوا إلى رحالهم. فلمّا قَدَمَتِ السريّهُ سلَّموا على النبىّ | فقام أحد الأربعه, فقال: يا رسول الله! ألم تر إلى علىّ× بن أبى طالب صنع كذا وكذا؟ فأعرض عنه رسول الله |، ثمّ قام ــ يعنى الثانى ــ فقال: مثل ذلك، ثمّ قام الثّالث فقال مثل مقالته، ثمّ قام الرابع فقال: مثل ما قالوا, فأقبل إليهم رسول الله |, والغضب [يُبصَرُ] فى وجهه، فقال: «ما تريدون من على؟! أن علىّ×اً منّى وانا منه، وهو ولىّ كلّ مؤمن بعدى».

İmran ibn Hüseyn deyir: Rəsulullah (s) qoşunu Əli ibn Əbi Talibin rəhbərliyi ilə - ٨٨ müharibəyə göndərdi. O, müharibədə düşmən tərəfdən bir neçə əsir tutdu. Özü üçün bir kəniz götürdü. Bəziləri onun bu işini bəyənmədilər və ondan səhv tutdular. Həzrət

---

Səksən yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٦, s٣٧١, . [١] -١ hədis ٣٢٠٨٢; Müsnədi Əhməd", c٤, s٢٨١, hədis ٩٥٠; "Fəzaili Əhməd", s١١١, hədis ١٦٤; "Fəraidus-Semtin", c١, s٦٥, hədis ٤١; "Sünəni İbn Macə", c١, s٤٣, hədis ١١٦; "Kitabus-sünnə", s٥٩٢-٥٩٣, hədis ١٣٧٠-١٣٧٤; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٣٥٨-٣٧٠, hədis ٨٤٤-٨٤٥, və s٤٤١, hədis ٩٢٦-٩٢٧; "Əl-küna vəl-əlqab", c١, s١٦٠; "Əmaliyi xəmisiyyə", c١, s١٤٥, hədis ٥٠; "Mənaqibi Xarəzmi", s١٥٥, hədis ١٨٣; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c٢, s٤٧, .hədis ٥٤٨, və s٥١-٥٢, hədis ٥٥٢-٥٥٣

Peyğəmbərin (s) səhabələrindən dörd nəfər əhd bağladılar ki, o Həzrətin hüzuruna yetişən kimi o Cənabı Əlinin bu işindən xəbərdar etsinlər. Hər səfərdən qayıtdıqdan sonra Rəsulullahın (s) hüzuruna yetişərək o Həzrətə salam verdikdən sonra öz yüklərinin yanına getmək müsəlmanların adəti idi. Qoşun çatan kimi Rəsul əkrəmin (s) hüzuruna getdilər və salam verdilər. Bu zaman o dörd nəfərdən biri ayağa qalxıb dedi: Ya Rəsuləllah! Əli ibn Əbi Talibin nə etdiyini görmürsünüz? Rəsuləllah (s) o şəxsdən üz döndərdi. Bu zaman ikinci, üçüncü və dördüncü şəxs də bir-birinin ardınca ayağa qalxıb o sözü təkrar etdilər. Peyğəmbər Əkrəm (s) müqəddəs çöhrəsi qəzəbli olduğu halda üzünü onlara tutaraq buyurdu: "Əlidən nə istəyirsiniz?! Əli məndən və mən də Əlidənəm. Və o məndən sonra hər bir mö`minin vəlisidir"(١).

٨٩. أخبرنا واصل بن عبد الأعلى عن [محمد] بن فضيل، عن الأجلح، عن عبد الله بن بريده, عن أبيه قال: بعثنا رسول الله | إلى اليمن مع خالد بن الوليد، وبَعَثَ عليّ×اً على جيش آخر، وقال: «ان التقيتما فعليّ على النّاس، وان تَفَرّقتما فكلّ واحد منكما على حدته». فلقينا بنى زبيد من أهل اليمن, وظهر المسلمون على المشركين، فقَتَلْنا المقاتلةَ وسَبَينا الذرّيّهَ، فاصطفى عليّ× جاريةً لنفسه من السبى، فكتب بذلك خالد بن الوليد إلى النبيّ |, وأمرنى أن أنال منه, فقال: فدفعتُ الكتابَ إليه ونِلت من عليّ×, فتغيّر وجه رسول الله | فقلت: هذا مكان العائذ، بَعَثتَنى مع رجل وأمرتنى بطاعته, فبلّغتُ ما أرسلتَ به, فقال رسول الله |: «لا تَقَعَنّ يا بريده؛ فى عليّ×، فان عليّ×اً منّى وانا منه, وهذا وليّكم بعدى».

٨٩- Boreydə deyir: Rəsulullah (s) bizi Xalid ibn

---

[١] -١. Səksən səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Əmaliyi Əbdur-Rəzzaq", s٧٩, hədis ١٠٩; "Müsnədi Təyalisi", s١١١, hədis ٨٢٩; "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٦, s٣٧٥, hədis ٣٢١١٢; Müsnədi Əhməd", c٤, s٤٣٧, və c٣٣, s١٥٤, hədis ١٩٩٢٨; "Fəzaili Əhməd", s١٠٤, hədis ١٥٧, və s١٢٣, hədis ١٨٢; "Sünəni Termizi", c٥, s٦٣٢, hədis ٣٧١٢; "Kitabus-sünnə", s٥٥٠, hədis ١١٨٧; "Sünəni kübra", Nisai, c٥, s٤٥, hədis ٨١٤٦; "Müsnədi Royani", c١, s٦٢, hədis ١١٩; "Mənaqibi Kufi", c١, s٤٤٩-٤٥٠, hədis ٣٥١-٣٥٤, və s٤٩٠, hədis ٣٩٧; "Kamil ibn Əddi", c٢, s١٤٥; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c١٨, s١٢٨, hədis ٢٦٥; "Müstədrəki Hakim", c٣, s١١٠; "Hilyətül-əvliya", c٦, s٢٩٤; "Mənaqibi Xarəzmi", s١٥٣, hədis ١٨٠.

Vəlidin və başqa bir qoşunu isə Əlinin rəhbərliyi ilə Yəmənə göndərərək buyurdu: "Əgər iki qoşun bir-biri ilə rastlaşsalar Əli hamının rəhbəridir. Amma əgər rastlaşmasalar hər biri öz rəhbəri ilədir." Biz Yəməndən olan bəni-Zübeyd tayfası ilə üz-üzə gəldik. Müsəlmanlar müşriklərə qalib gəldilər. Döyüşənləri öldürdük, övladlarını əsir aldıq. Əli əsirlərin içindən bir kiçik kənizi özü üçün götürdü. Xalid ibn Vəlid bu hadisəni Həzrət Peyğəmbərə (s) yazdı və mənə Əlidən gileylənməyi əmr etdi. Mən də məktubu o Həzrətə (s) verdim və Əlidən şikayət etdim. Bu zaman o Cənabın çöhrəsinin rəngi dəyişdi. Ərz etdim: Bu, pənah gətirənin məkanıdır. (Bu mənim günahsızlığımdan kinayədir.) Siz məni Xalid ibn Vəlidlə göndərdiniz. Və ondan itaət etməyi mənə əmr etdiniz. Mən yalnız öz mə`muriyyətimi yerinə yetirirəm. Rəsulullah (s) buyurdu: "Ey Boreydə! Əli barəsində eyb axtarma. Əli məndən və məndə Əlidənəm. Əli məndən sonra sizin rəhbəriniz və vəlinizdir"(١).

Əlini söyən Peyğəmbəri söymüş

٩٠. أخبرنا العبّاس بن محمّد [الدوری], قال: حدثّنا یحیی بن أبی بکر، قال: حدثّنا اسرائیل، عن أبی إسحاق, عن أبی عبد الله الجدلی, قال: دخلتُ علی امّ سلمه, فقالت: أیسبّ رسول الله | فیکم؟! فقلتُ: سبحان الله _ أو معاذ الله _! قالت: سمعتُ رسول الله | یقول: «من سبّ علیّ×اً فقد سبّنی».

٩٠- Abdullah ibn Cədəli deyir: (Rəsulullahın (s) həyat yoldaşlarından biri olan) Ümmü Sələmənin yanına

---

[1] -١. Səksən doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٦, s٣٧٥, hədis ٣٢١١٠; Müsnədi Əhməd", c٣٨, s١١٨, hədis ٢٣٠١٢; "Fəzaili Əhməd", s٢١٩, hədis ٢٩٨; "Mənaqibi Kufi", c١, s٤٧٩, hədis ٣٨٨, və s٤٨٧, hədis ٣٩٧, və c٢, s٣٨٨, hədis ٨٦٣, və s٣٩٠, hədis ٨٦٦, və s٤١٩, hədis ٩٠٣; "Mənaqibi İbn Məğazili", s٢٢٥, hədis ٢٧١; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c١, s٤٠٠-٤٠١, hədis ٤٦٦-٤٦٨, və s٤٠٢-٤٠٦, hədis ٤٧٠-٤٧٨.

getdim. Dedi: Sizlərdən biri Rəsulullaha (s) söyüş verirmi? Dedim sübhanəllah! Ya Allaha pənah! Ümmü Sələmə dedi: (niyə Əliyə söyüş verirsiniz?) Mən Həzrət Peyğəmbərdən (s) eşitdim ki, buyurdu: "Əliyə söyüş verən şəxs mənə söyüş vermişdir"(١).

٩١. أخبرنا عبد الاعلى بن واصل ابن عبد الأعلى [الكوفى]، قال: حدثّنا جعفر بن عون، عن شقيق بن أبى عبد الله, قال: حدثّنا أبو بكر بن خالـد بن عرفطه, قال: رأيتُ سـعدَ بنَ مالك بالمـدينه, فقال: ذُكِر [لى] أنكم تَسبّون عليّ×اً؟! قلتُ: قد فعلنا. قال: لعلّك سَببتَه؟! قلتُ: معاذ الله. قال: لا تَسبَّه, فان وضع المنشار على مفرقى على أن أَسُبَّ عليّ×اً ما سَبَبتُه بعد ما سمعتُ من رسول الله | ما سمعتُ.

٩١- Əbu Bəkr ibn Xalid deyir: Səd ibn Maliki Mədinədə gördüm, dedi: Eşitmişəm Əliyə söyüş verirsiniz?

- Bəli belə edirdik.

- Bəlkə indi də belə edirsən?!

- Allaha pənah aparıram!

- Heç vaxt Əliyə söyüş vermə. Əli barəsində Rəsulullahdan (s) ("Əliyə söyüş verən şəxs mənə söyüş vermişdir")-cümləsini eşitdikdən sonra başıma mişar qoyub kəssələrdə ona söyüş vermərəm(٢).

Əlini sevməyə həvəsləndirmək və onunla düşmənçilik etməkdən çəkindirmək

٩٢ و٩٣. أخبرنى هـارون بن عبـد الله [البغـدادى الحمّـال]، قـال: حـدثّنا مصـعب بن المقـدام، قال: حـدثّنا فطر بن خليفه عن أبى الطفيل. وأخبرنا أبو داود [سليمان بن سيف], قال: حدثّنا محمّد بن سليمان

١- [١] . Doxsanıncı hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٢, s٣٧۴, hədis ٣٢١٠۴; Müsnədi Əhməd", c٢, s٣٢٣, hədis; "Fəzaili Əhməd", s٩٠, hədis ١٣٣; "Ənsabul-əşraf", s٩١, hədis ٢١٩; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١٢, s۴۴۴, hədis ٧٠١٣; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c٢٣, s٣٢٢, hədis ٧٣٧, və s٣٢٣, hədis ٧٣٨; "Möcəmi əvsəti Təbərani", c۶, s٣٨٩, hədis ۵٨٢٨; ""Möcəmi səğiri Təbərani", c٢, s٢١; "Müstədrəki Hakim", c٣, s١٢١; "Tarixi

Bağdad", c۷, s۴۰۱; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۲, s۱۷۱-۱۷۲, hədis ۶۶۴-۶۶۵, və s۱۸۲-۱۸۴, hədis ۶۶۷-۶۷۱.

[۲] -۲ . Doxsan birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۷۵, hədis ۳۲۱۱; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۲, s۱۱۴, hədis ۷۷۷; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۵۴۸, hədis ۱۰۵۷; "Əqdul-Fərid", c۵, s۱۱۴; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۳, s۷۱, hədis ۱۱۰۳; "Təhzibul-kəmal", c۱۲, s۵۵۵, hədis ۲۷۶۸.

[أبی داود الحرانی]، قال: حدثّنا فطر عن أبی الطفیل، عامر بن واثله, قال: جمع علیّ× النّاس فی الرحبه فقال: «انشد بالله کلَّ امرِئ سَمِع من رسول الله| یقول: یومَ غـدیر خمٍّ مـا سـمع». فقام أناس، فشـهدوا أن رسول الله| قال یومَ غـدیر خمٍّ: «ألسـتم تعلمون أنی أولی بـالمؤمنین من أنفسـهم». وهو قـائم, ثمّ أخـذ بیـد علیّ× فقـال: «من کنت مولاـه فعلیّ مولاـه، اللّهمّ وال من والاـه وعاد من عاداه».

قال أبو الطفیل: فخرجتُ وفی نفسی منه شیئ, فلقیت زید بن أرقم, فأخبرتُه فقال: وما تنکر؟ أنا سمعتُه من رسول الله|.

۹۲ - Əbu Tüfeyl Amir ibn Vasilə deyir: Əli "Rohbə" adlı bir məntəqədə camaatı toplayaraq dedi: Qədir-xum günündə Rəsulullahın (s) (mənim barəmdə) buyurduğunu eşidən hər şəxsi Allaha and verirəm ki, eşitdiyini desin. Camaatın bir dəstəsi ayağa qalxıb belə şahidlik etdilər: Rəsul Əkrəm (s) Qədir-xum günündə buyurdu: "Siz bilirsiniz ki, mən möminlərə onların özlərindən daha üstünəm?" O Həzrət ayaq üstə olduğu halda Əlinin əlini tutaraq, buyurdu: " Mən hər kəsin vəlisiyəmsə Əli də onun vəlisidir. İlahi! Onu sevəni sev və onu düşmən tutanı düşmən tut."

Əbu Tüfeyl deyir: Cəmiyyətdən uzaqlaşdıqdan sonra bu məsələ barəsində ürəyimdə şübhə qalmışdı. Zeyd ibn Ərqəmi gördüm. Onu ürəyimdə ki, şübhədən xəbərdar etdim. Dedi: Nəyi inkar edirsən? Mən də bunu Rəsulullahdan (s) eşitmişəm(۱).

۹۳- Həmin ۹۲-ci hədisdir. Nisai onu başqa bir sənədlə nəql etmişdir.

۹۴. أخبرنی زکریّا بن یحیی [السجسـتانی]، قال: حـدّثنی محمّد بن عبد الرحیم، قال: حدثّنا ابراهیم [بن المنذر]، قال: حدثّنا معن [بن عیسی]، قال: حدّثنی موسی بن یعقوب عن المهاجر بن مسمار، عن عائشه بنت سعد وعامر بن سعد، عن سعد:

ان رسول الله| خطب النّاس فقال: «أما بعد: أیّها النّاس فانی ولیّکم».

۱- [1] . Doxsan ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۴, s۳۷۰, hədis ۱۹۳۰۲; "Fəzaili Əhməd", s۶۸۲, hədis ۲۸۹; "Kitabus-sünnə", s۵۹۲, hədis ۱۳۶۷-۱۳۶۸; "Müsnədi Bəzzar", c۲, s۶۳۲, hədis ۲۵۴۴; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۴۴۵, hədis ۹۳۳-۹۳۴; "Səhihi İbn Həbban", c۱۵, s۳۷۵, hədis ۶۹۳۱, və s۳۷۲-۳۷۳, hədis ۸۴۶-۸۴۷; "Əmaliyi Tusi", s۲۵۵, hədis ۴۵۹; "Osdol-Ğabə", c۵, s۲۷۵; "Zeynul-fəta", c۱, s۱۴, hədis ۳, və c۲, s۲۶۷, hədis ۴۷۵; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۲, s۶, hədis ۵۰۴; "Əl-isabə", c۴, s۱۵۹.

قالوا: صدقت، ثمّ أخذ بيد عليّ× فرفعها، ثمّ قال:

«هذا وليّى, والمؤدّى عنّى، وال اللّه من والاه, وعاد من عاداه».

۹۴- Səd deyir: Rəsulullah (s) camaat üçün xütbə oxudu və buyurdu: "Amma sonra: Ay camaat mən sizin vəli və rəhbərinizəm"(۱)?

Dedilər: Bəli düz deyirsiniz. Sonra Əlinin əlini tutub yuxarı qaldırdı və buyurdu: "Bu Əli mənim süvimlim və vəzifələrimi yerinə yetirəndir. İlahi! Onu sevəni sev və onu düşmən tutanı düşmən tut."

۹۵. أخبرنا أحمـد بن عثمان [البصرى] أبو الجوزاء، قال: حدثّنا ابن عثمه [و هو محمّد بن خالد البصرى], قال: حدثّنا موسى بن يعقوب عن المهاجر بن مسمار، عن عائشه بنت سعد, عن سعد, قال: أخذ رسول الله| بيد عليّ× فخطب, فحمد الله وأثنى عليه ثمّ قال: «ألستم تعلمون أنى أولى بكم من أنفسكم»؟

قالوا: نعم، صـدقت يا رسول الله. ثمّ أخـذ بيـد عليّ× فرفعها، فقال: «من كنت وليّه فهـذا وليّه, وان الله يوالى من والاه ويعادى من عاداه».

۹۵- Səd deyir: Rəsulullah (s) Əlinin əlini tutub xütbə oxudu və Allaha həmd və səna etdikdən sonra buyurdu: "Bilmirsiniz ki, mən sizin özünüzdən sizə daha üstünəm"?

Dedilər: Bəli ya Rəsulullah (s)! Düz deyirsiniz. Bu zaman Əlinin əlini tutub yuxarı qaldırdı və buyurdu: "Mən hər kəsin vəlisi və rəhbəriyəmsə, bu Əli də onun vəlisi və rəhbəridir. Həqiqətən Allah onu sevəni sevir və onu düşmən tutanı düşmən tutur"(۲).

۹۶. أخـبرنى زكريّا بن يحيى، قـال: حـدثّنا محمّـد بن يحيى [بن أبى عمر], حـدثّنا يعقوب بن جعفر بن أبى كثير عن مهـاجر بن مسـمار، قـال: أخبرَتْنى عائشه بنتُ سـعد، عن سعد, قال: كنّا مع رسول الله| بطريق مكّه [إلى المـدينه] وهو متوجّهٌ إليها، فلمّا بلغ غدير خمٍّ وَقَّفَ النَاسَ، ثمّ ردّ من مضى ولحقه من تخلّف، فلمّا اجتمع النّاس إليه, قال: «أيّها النّاس هل بلّغتُ»؟ قالوا: نعم.

قـال: «اللّهمّ اشـهد» ثلاث مرّات يقولها، ثمّ قال: «أيّها النّاس من وليكم»؟ قالوا: «الله ورسوله» ثلاثاً, ثمّ أخـذ بيـد عليّ× فأقامه، ثمّ قال: «من كان اللهُ ورسولُه وليَّه فهذا وليّه، اللّهمّ وال من والاه وعاد من عاداه».

۱- [۱] . Doxsan dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s۵۵۱, hədis ۱۱۸۹; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۴۴۴, hədis ۳۴۷; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۲, s۵۳,

hədis ۵۵۴; "Fəraidus-Semtin", c۱, s۷۹, hədis ۴۷; "Əl-bidayə vən-nihayə", c۵, s۱۸۷-۲۱۲; ."Müsnədi Şaşi", c۱, s۱۶۵, hədis ۱۰۶

Doxsan beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s۵۵۱, hədis ۱۱۸۹; Əl- . [۲] -۲ .bidayə vən-nihayə", c۵, s۲۱۲

Səd deyir: Biz Rəsulullah (s) ilə birlikdə Məkkə yolunda Mədinəyə hərəkət edirdik.-۹۶ Qədir-xum məntəqəsinə catan kimi Həzrət Peyğəmbər (s) camaata dayanmağı əmr etdi. İrəli gedənləri qaytardı. Və arxada qalanlar gəlib o Həzrətə qoşuldular. Camaat o Həzrətin ətrafına toplaşan kimi buyurdu: "Ay camaat! (Allah tərəfindən olan hər bir şeyi) sizə çatdırdımmı? Dedilər: Bəli. Üç dəfə buyurdu: "İlahi! Şahid ol". Sonra buyurdu: "Ay camaat! Sizin vəli və rəhbəriniz kimdir?" Üç dəfə dedilər: Allah və Rəsulu (s). Sonra Əlinin əlini tutub yuxarı qaldırdı və buyurdu: "Allah və Rəsulu (s) hər kəsin vəlisi və rəhbəridirsə, bu Əli də onun vəlisi* və rəhbəridir. İlahi! Əlini sevəni sev. Və onu düşmən tutanı düşmən tut"(۱).

Peyğəmbərin (s) Əlini sevəni təşviq və dua etməsi və ona kin bəsləyənə nifrin etməsi

۹۷. أخبرنا إسحاق بن ابراهيم [إبن راهويه]، قال: أخبرنا النضر بن شميل، قال: حدثّنا عبد الجليل عن عطيّه، قال: حدثّنا عبد الله بن بريده، قال: حدّثنى أبى، قال: لم يكن أحد من النّاس أبغضَ إلىّ من علىّ× بن أبى طالب حتّى أَحبَبتُ رجلاً من قريش, لا أُحبُّه إلّا على بغضاء علىّ×، فبعث [النبىّ|] ذلك الرجل على خيل, فصَحِبتُه, وما أَصحبُه إلّا على بغضاء علىّ×، فأصاب سبياً، فكتب إلى النبىّ| أن يبعث اليه من يُخمِّسُه, فبعث إلينا علىّ×اً، وفى السّبى وصيفهٌ من افضل السبى، فلمّا خَمَّسه صارت الوصيفه فى الخمس، ثمّ خمّس, فصارت فى أهل بيت النّبى| ثمّ خمَّس فصارت فى آل علىّ×, فأتانا ورأسه يقطر, فقلنا: ما هذا؟ فقال: «ألم تروا الوصيفه صارت فى الخمس، ثمّ صارت فى أهل بيت النبىّ|، ثمّ صارت فى آل علىّ×؟ فوقعتُ عليها». فكتب وبعثنى مصدّقاً لكتابه إلى النبىّ|, مصدّقاً لما قال [فى] علىّ×، فجعلتُ أقرأ عليه ويقول: صدق، وأقرأ وأقول: صدق, فأمسك بيدى رسول الله| وقال: «أتبغض علىّ×اً»؟

---

[۱] -۱. Doxsan altıncı hədis başqa mənbələrdə: Həmən Doxsan dördüncü hədisin mənbələridir. *. Bu hədisdə də həmçinin "vəli" kəlməsi rəhbər və başçı mənasına olacaq. Çünki, səksən üç saylı hədisdə nəql etdiyimiz dəlil və sübutlardan əlavə, burada da Peyğəmbər (s) buyurub: "ay camaat sizin vəliniz kimdir?" Oradakılar üç dəfə Allah və Rəsuludur dedilər: Əgər "vəli" kəlməsindən məqsəd dost və yavər olsa, bu, Allah və Rəsuluna məxsus deyil. Bəlkə möminlər də bir-birləri ilə dostdurlar. Bundan sonra Rəsulullah (s) buyurur: "Hər şəxs ki, Allah və Rəsulu onun vəlisidir (rəhbəri və başçısıdır) Əli də həmçinin onun rəhbəri və başçısıdır".

فقلت: نعم, فقال: «لا تُبْغِضْه وان كنتَ تُحِبُّه فازدد له حبّاً, فو الّذى نفسى بيده؛ لنصيبُ آل علىّ× فى الخمس أفضل من وصيفه». فما كان أحد بعد رسول الله| أَحبَّ إِلَىّ من علىّ×.

قال عبد الله بن بريده: والله؛ ما فى الحديث بينى وبين النبىّ| غير أبى.

Boreydənin oğlu Abdullah deyir: Atam mənə belə dedi: Mənim yanımda Əli ibn Əbu -۹۷ Talibdən daha mənfur bir şəxs yox idi. Mən Qüreyş qəbiləsindən olan bir kişini Əliyə kin bəslədiyinə xatir çox istəyirdim. Allahın rəsulu (s) o kişini bir dəstə atlılarla döyüşə göndərdi. Mən də Əliyə kin bəslədiyinə xatir onunla birlikdə getdim. O, döyüşdə əsir tutdu və Həzrət Peyğəmbərə (s) məktub yazıb müharibədə əldə edilmiş qənimətlərin xumsunu ayırmaq üçün adam istədi. Rəsulullah (s) Əlini göndərdi. Əsirlərin arasında gözəl və onların ən üstünü olan bir kiçik kəniz var idi.Əli xumsu ayırdıqda kiçik kəniz Peyğəmbərin (s) Əhli-beytinin payına düşdü. Onun da xumsunu ayırdıqda kəniz Əlinin övladlarının payına düşdü. O bizim yanımıza gəldikdə başından su damcılanırdı. Ona nə olduğunu soruşduq? Kiçik kənizin xumsun bölümündə sonra Peyğəmbərin (s) Əhli-beytinin və daha sonra isə Əlinin övladlarının payına düşdüyünü görmədinizmi? Dedi: O, mənim halalım oldu. O qüreyşli kişi Peyğəmbərə (s) məktub yazdı və məni də məktubla birlikdə Əlinin barəsində dediklərinə şahid olmaq üçün göndərdi. Mən məktubu O Həzrət (s) üçün oxuyaraq düz dediyini söyləyirdim. Oxuyurdum və doğru dediyini söyləyirdim. Rəsulullah (s) əlimi tutub buyurdu: "Əliyə nisbət kinlisənmi?" Bəli dedim. Buyurdu: "Əliyə nisbət kin bəsləmə. Əgər onu istəyirsən məhəbbətini artır. And olsun o şəxsə ki, canım onun əlindədir Əli övladlarının xümsdən olan payı bu kiçik kənizdən daha üstündür." Bundan sonra Rəsulullahdan (s) başqa heç kim mənim .yanımda Əlidən daha sevimli deyildir

Boreydənin oğlu Abdullah deyir: Allaha and olsun! Bu

.(hadisədə Peyğəmbərlə (s) mənim aramda atamdan başqa heç bir vasitə yoxdur(١)

۹۸. أخبرنا الحسين بن حريث [المروزی]، قال: حدّثنا الفضل بن موسی عن الاعمش، عن أبی إسحاق عن سعید بن وهب قال: قال علیّ× فی الرحبه: «انشد بالله من سَمِعِ رسولَ الله| یومَ غدیر خمٍّ یقول: أن الله ولیّی وانا ولیّ المؤمنین، ومن کنتُ ولیَّه فهذا ولیُّه، اللّهمّ وال من والاه وعاد من عاداه، وانصر من نصره».

قال: فقال سعید: قام إلی جنبی ستّةٌ، وقال زید بن یثیع: قام عندی ستّه، وقال عمرو ذو مرّ: «أَحِبَّ من أَحَبَّه وأَبغِضْ من أَبغضَه...» وساق الحدیث, رواه إسرائیل عن أبی إسحاق عن عمرو ذی مرّ أَحِبَّ...:

Əbu İshaq Səid ibn Vəhəbdən nəql edərək deyir: Əli, Rohbə adlı bir məkanda belə -۹۸ dedi: Sizi Allaha and verirəm! Qədir-xum günündə hansınız Rəsulullahın (s) "Allah mənim və mən də möminlərin vəlisiyəm. Mən hər kimin vəlisiyəmsə bu (Əli) də onun vəlisidir. İlahi! Onu sevəni sev və onu düşmən tutanı düşmən tut. Ona kömək edənə .(kömək et" buyruşunu eşidibsə (ayağa qlxıb şahidlik etsin

Əbu İshaq deyir Səid ibn Vəhəb və habelə Zeyd ibn Yüsəy mənə dedi: Bu zaman bizim (.yanımızdan altı nəfər qalxıb (şəhadət verdilər

cümləsinin yerinə "وال من والاه" Əmr zu mur

احِبَ من احبه و ابغض من ابغضه

İlahi!) onu sevəni sev və onunla düşmənçilik edəni düşmən tut" cümləsini)" .(işlətmişdir"(٢)

۹۹. أخبرنا علی بن محمّد بن علی، قال: حدّثنا خلف [بن تمیم]، قال: حدّثنا اسرائیل، قال: حدّثنا أبو إسحاق، عن عمرو ذی مرّ, قال: شهدتُ علیّ×اً بالرحبهِ یُنشِد أصحابَ محمّد|: «أیّکم سمع رسول الله| یقول یوم غدیر خمٍّ ما قال»؟ فقام أناسٌ فشهدوا أنهم سمعوا رسول الله| یقول: «من کنت مولاه فان علیّ×اً مولاه، اللّهم وال من والاه، وعاد من عاداه، وأَحِبَّ من أَحَبَّه وأَبغِض من أَبغَضَه، وانصُر من نصره».

الفرق بین المؤمن والکافر

Əmr zu mur deyir: Əlini Rohbə adlı bir məkanda gördüm -۹۹

Doxsan yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۳۸, s۶۵, hədis . [۱] -۱
۲۲۹۶۷; "Fəzaili Əhməd", s۲۲۳, hədis ۳۰۲; "Müsnədi Royani", s۱۳۲, hədis ۳۰۹; "Müşkilul-
.asar Təhavi", c۴, s۱۱۰, (bab ۴۷۶), hədis ۳۳۱۵

Doxsan səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix . [۲] -۲
.Dəmeşq", c۲, s۲۸, hədis ۵۲۹

ki, Muhəmmədin (s) əshabına and verərək buyurdu: Sizin hansınız Rəsulullahın (s) Qədir-xum günündə buyurduğunu eşitmişdir? Bir dəstə ayağa qalxıb şəhadət verdilər ki Peyğəmbər (s) belə buyurdu: "Mən hər kimin mövlasıyamsa Əli də onun mövlasıdır. İlahi! Onu sevəni sev və onu düşmən tutanı düşmən tut. Onu sevəni sev və ona kin bəsləyəni düşmən tut. Və ona kömək edənə kömək et"(١).

Əlini sevmək mömini və münafiqi bir-birindən ayırır

١٠٠. أخبرنا [أبو كريب] محمّد بن العلاء [الكوفى]، قال: حدثّنا أبو معاويه عن الأعمش، عن عدّى بن ثابت، عن زِرّ بن حُبيش، عن علىّ×, قال: «والّذى فلق الحبه وبَرَأَ النَّسَمه؛ [انه] لعهد النبىّ الأُمّىّ|: إلىّ [ان] لا يُحبّنى إلّا مؤمن ولا يُبغِضنى إلّا منافق».

١٠٠- Əli (ə) buyurdu: Toxumu yaran və varlığı icad edən yaradana and olsun! Ummi (dərs oxumamış) Peyğəmbər (s) mənim barəmdə belə buyurdu: "Yalnız mömin məni sevər və münafiqdən başqası mənə kin bəsləməz"(٢).

١٠١. أخبرنا واصل بن عبد الأعلى [الكوفى]، قال: حدثّنا وكيع عن الأعمش، عن عدّى بن ثابت، عن زِرّ بن حُبيش، عن علىّ×, قال: «عهد إلىَّ النبىّ| أن لا يُحِبّنى إلّا مؤمن ولا يُبغِضَنى إلّا منافق».

١٠١- Əli (ə) buyurdu: Peyğəmbər (s) mənim barəmdə belə buyurdu: "Yalnız mömin məni sevər və münafiqdən

---

١- [١]. Doxsan doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c٢, s٢۶٢, hədis ٩٥١; "Fəzaili Əhməd", s٩٧, hədis ١۴۴; "Müsnədi Bəzzar", c٣, s٣۴-٣٥, hədis ٧٨۶; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٣۶٧, hədis ٨۴٣, və s٣٨٣, hədis ٨٥٧, və s۴٢٩, hədis ٩١١, və s۴۴۴, hədis ۴٣٢, və s۴٥١-۴٥٢, hədis ٩۴٢-٩۴٣; "Möcəmi kəbir Təbərani", c٥, s١٩٢, hədis ٥٠٥٩; "Əmaliyi Tusi", s٢٢٧, hədis ٣٩٨; "Fəraidus-Semtin", s۶٨, hədis ۴۴; "Əl-bidayə vən-nihayə", c٧, s٣۶٠; "Kənzül-ümmal", c١٣, s١٥٨, hədis ٣۶۴٨٧.

٢- [٢]. Yüzüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s٣۶٨, hədis ٣٢٠٥٥; "Səhihi Müslim", c١, s٨۶, (bab ٣٣), hədis ١٣١; "Sünəni İbn Macə", c١, s١١۴; "Kitabus-sünnə", s٥٨۴, hədis ١٣٢٥; "Sünəni kübra", Nisai, c٥, s۴٧, hədis ٨١٥٣; "Səhihi İbn Həbban", c١٥, s٣٧۶, hədis ۶٩٢۴; "Mənaqibi Kufi", c٢, s۴٧٩, hədis ٩٧٨; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c٢, s١٩٥, hədis ۶٨٩-۶٩٠.

.(başqası mənə kin bəsləməz"(١

١٠٢. أخبرنا يوسف بن عيسى، قال: أخبرنا الفضل بن موسى، قال: أخبرنا الأعمش عن عدّى بن ثابت، عن زِرّ, قال: قال علىّ×: «انه لعَهْد النبىّ| إلىّ أنه لا يُحِبُّك إلّا مؤمن ولا يُبغِضُك إلّا منافق».

Ummi (dərs oxumamış) Peyğəmbər (s) mənim barəmdə belə buyurdu: "Yalnız - ١٠٢ .(mömin məni sevər və münafiqdən başqası mənə kin bəsləməz"(٢

Əlinin İsaya bənzərliyi

١٠٣. أخبرنا [أبو جعفر] محمّد بن عبد الله بن المبارك [المخرمىّ]، قال: حدثّنا يحيى بن معين، قال: حدثّنا [عمر بن عبد الرحمان] أبو حفص الأبّار عن الحكم بن عبد الملك، عن الحارث بن الحصيره, عن أبى صادق، عن ربيعه بن ناجد، عن علىّ× قال: قال رسول الله|: يا علىّ×, فيك مثل من عيسى, أَبْغَضَتْه يهود حتّى بَهَتوا أُمَّه، وأَحَبَّتْه النصارى حتّى أنزَلوه بالمنزل الّذى ليس به».

Əli (ə) buyurdu: Rəsulullah (s) buyurdu: " Ya Əli! Sənin İsa ilə oxşarlığın vardır. - ١٠٣ Yəhudilər ona (o qədər) kin bəslədilər ki, anasına böhtan atdılar. Xristianlar isə onu (o qədər) sevdilər ki, onu layiq olmadığı məqamda təsəvvür etdilər. (Yəni onu Allah .(güman etdilər)(٣

١- [١] . Yüz birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٦, s٣٦٨, hədis ٣٢٠٥٥; Müsnədi Əhməd", c٢, s١٣٦, hədis ٧٣١, və s٣١٦, hədis ١٠٦٢; "Fəzaili Əhməd", s٤٥, hədis ٧١; "Səhihi Müslim", c١, s٨٦, hədis ١٣١; "Sünəni İbn Macə", c١, s٤٢, hədis ١٤٤; "Kitabus-sünnə", s٥٨٤, hədis ١٣٢٥; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٤٦٩, hədis ٩٦٣; "Sünəni kübra", Nisai, c٦, s٥٣٥, hədis ١١٧٥٣; "Kənzi-fəvaid", c٢, s٨٣; "Mənaqibi İbn Məğazili", s١٩٣, hədis ٢٢٨, və s١٩٥, hədis ٢٣١.

٢- [٢] . Yüz ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Həmidi", c١, s٣١, hədis ٥٨; Müsnədi Əhməd", c٢, s٦٤٢, hədis ٧١; "Fəzaili Əhməd", s٥٦, hədis ٨٤; "Sünəni İbn Macə", c١, s٤٢, hədis ١١٤; "Sünəni Termizi", c٥, s٦٤٣, hədis ٣٧٣٦; "Sünəni kübra", Nisai, c٦, s٥٣٤, hədis ١١٧٤٩; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٤٨٢, hədis ٩٨٢; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s٢٥١, hədis ٢٩١, və s٣٤٧, hədis ٤٤٥; "Əmaliyi Tusi", s٢٥٨, hədis ٤٦٥; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c٢, s١٩٠-١٩١, hədis ٦٨٢-٦٨٤, və s١٩٥-١٩٩, hədis ٦٩١-٧٠٠; "Mənaqibi İbn

Məğazili", s۱۹۰-۱۹۱, hədis ۲۲۵-۲۲۶, və s۱۹۳-۱۹۴, hədis ۲۲۹-۲۳۰; "Mənaqibi Xarəzmi", s۳۲۶, hədis ۳۳۶.

[۳] -۳ . Yüz üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif Əbdür-rəzzaq", c۱۱, s۳۱۸; Müsnədi Əhməd", c۲, s۴۶۸-۴۶۹, hədis ۱۳۷۶-۱۳۷۷; "Fəzaili Əhməd", s۹۹, hədis ۱۴۷, və s۱۴۴, hədis ۲۰۹, və s۷۱۳, hədis ۳۴۳-۳۴۴; "Zöhd Əhməd", s۳۰۹, hədis ۱۱۹۱-۱۱۹۲; "Tarixi kəbiri Buxari", c۳, s۲۸۱, hədis ۹۶۶; "Təfsiri Fərat Kufi", s۲۰۴-۲۰۶, hədis ۵۴۰-۵۴۲; "Kitabus-sünnə", s۴۷۰, hədis ۱۰۰۴; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱, s۴۰۶, hədis ۵۳۴; "Möcəmi kəbir Təbərani", c۱, s۳۲۰, hədis ۹۵۱; "Əmaliyi Tusi", s۳۴۴, hədis ۷۰۹; "Ənsabul-Əşraf", s۳۳, hədis ۸۲; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۷۱, hədis ۱۰۴.

۱۰۴. أخبرنا اسماعیل بن مسعود [البصری]، قال: حدثّنا خالد [بن الحارث] عن شعبه، عن أبی إسحاق، عن العلاء [بن عرار], قال: سأل رجل ابن عمر عن عثمان قال: کان من الّذین تولّوا یوم التقی الجمعان, فتاب الله علیه, ثمّ أصاب ذنباً فَقَتَلوه, وسأله عن علیّ× فقال: لا تسأل عنه, ألا تری قرب منزله من رسول الله|.

Bir kişi Ömərin oğlu (Əbdullahdan) Osman barəsində soruşdu? Belə cavab verdi: O -۱۰۴ Ühüd döyüşündə mərəkədən qaçanlardan idi ki, Allah günahını bağışladı. Sonra bir günah etdiyi üçün camaat onu öldürdülər. O kişi Əli (ə) barəsində soruşduqda isə Ömərin oğlu belə dedi: Onun barəsində soruşma. Görmürsən ki, onun evi Rəsulullahın !?((s) evinin yaxınlığındadır(۱

۱۰۵. أخبرنی هلال بن العلاء بن هلال, قال: حدثّنا حسین [بن عیّاش], قال: حدثّنا زهیر [بن معاویه] عن أبی إسحاق، عن العلاء بن عرار, قال: سألتُ عبد الله بن عمر, قلت: ألا تُحَدِّثنی عن علیّ× وعثمان؟ قال: أمّا علیّ×: فهذا بیته من رسول الله| ولا أُحَدِّثُک عنه بغیره، وأمّا عثمان: فانه أَذنَب یوم أُحُد ذنباً عظیماً فعفا الله عنه، وأَذنَب فیکم [ذنباً] صغیراً فقتلتموه.

Əla ibn Ərar deyir: Ömərin oğlu Əbdullaha dedi: Əli ilə Osman barəsində mənimlə -۱۰۵ danışmırsan? Əli barəsində bu kifayətdir ki, Rəsulullahın (s) evinin yaxınlığındakı ev onun evidir. Onun barəsində başqa bir söz deməyəcəm. Amma Osman Ühüd müharibəsində (döyüşdən qaçdığı üçün) böyük bir günah etdi və Allah onu bağışladı. .(Amma sizin yanınızda kiçik bir günah etdiyi üçün onu öldürdünüz(۲

۱۰۶. أخبرنا احمد بن سلیمان (الرهاوی)، قال: حدثّنا عبید الله (بن موسی)، قال: حدثّنا إسرائیل

Yüz dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif Əbdür-rəzzaq", c۱۱, s۲۳۲, . [۱] -۱ hədis ۲۰۴۰۸; "Fəzaili Əhməd", s۹۰, hədis ۱۳۴; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۲۲, hədis ۵۱۱; "Möcəmi əvsəti Təbərani", c۲, s۹۷, hədis ۱۱۸۸;"Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۲۸۷, hədis ۳۲۸; "Təhzibul-kəmal", c۲۲, s۵۲۸-۵۲۹, hədis ۴۵۸۰; "Mizanul-.e`tidal", c۳, s۶۴-۶۵, hədis ۵۶۱۰; "Əl-qəvlul-müsəddəd",s۳۰

Yüz beşinci hədis başqa mənbələrdə: Həmən Yüz dördüncü hədisin . [۲] -۲ .mənbə`ləridir

عن أبی اسحاق, عن العلاء بن العرار قال: سألت ابن عمر وهو فی مسجد رسول الله | عن علیّ × وعثمان؟ فقال أمّا علیّ ×: فلا تسألنی عنه وانظر إلی منزله من رسول الله | لیس فی المسجد بیت غیر بیته، وأما عثمان: فانه اذنب ذنباً عظیماً [تولّی] یوم التقی الجمعان فعفا الله عنه وغفر له فأَذنبَ فیکم دون ذلک فقتلتموه.

١٠۶ - Bu hədis qabaqkı hədis kimidir. Əla ibn Ərar deyir: Məscidün-nəbidə Ömərin oğlundan Əli ilə Osman barəsində soruşdum? Belə dedi: Əli barəsində soruşma. Onun Rəsulullahın (s) evinin kənarındakı mənzilinə baxmağın (kifayətdir). Məsciddə onun evindən başqa ev yoxdur. Amma Osman Ühüd müharibəsində döyüşdən qaçdığı üçün böyük bir günah etdi və Allah onu bağışladı. Amma sizin yanınızda daha kiçik bir günah etdiyi üçün onu öldürdünüz(١).

١٠٧. أخبرنا اسماعیل بن یعقوب بن اسماعیل قال: حدثّنا ابن موسی ــ وهو محمّد بن موسی بن أعین ــ قال: حدثّنا أبی عن عطاء [بن السائب] عن سعد بن عبیده, قال: جاء رجل إلی ابن عمر, فسأله عن علی؟ فقال: لا تسأل عن علیّ، ولکن أنظر إلی بیته من بیوت النبی | قال: فانی أُبغِضُه قال: أَبغَضَک الله.

١٠٧- Səd ibn Übeydə deyir: Bir kişi Ömərin oğlunun yanına gəldi və ondan Əli barəsində soruşdu? Belə cavab verdi: Əli barəsində suala ehtiyac yoxdur. Onun Rəsulullahın (s) evinin kənarındakı mənzilinə baxmağın (kifayətdir). O kişi dedi: Mən Əliyə qarşı kinliyəm. Ömərin oğlu ona dedi: Allah səni düşmən tutsun(٢).

١٠٨. اخبرنی هلال بن العلاء بن هلال، قال: حدثّنا حسین ــ هو ابن عیّاش ــ، قال: حدثّنا زهیر [بن معاویه]، قال: حدثّنا أبو اسحاق، قال: سأل عبد الرحمان [بن خالد] قثم بن العبّاس: من أین وَرَث علیّ × رسولَ الله |؟ قال: أنه کان أوّلنا به لحوقاً، وأشدّنا به لزوقاً.

١٠٨ - Xalidin oğlu Əbdürrəhmandan Əlinin niyə Peyğəmbərin (s) varisi olduğunu soruşdular? Belə cavab verdi: Çünki o, Peyğəmbərə (s) bizim hamımızdan tez

---

١- [١] Yüz altıncı hədis başqa mənbələrdə: Həmən Yüz dördüncü hədisin mənbə`ləridir.

٢- [٢] Yüz yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۴, s٣۶٨, hədis ٣٢٠۵٩; "Səhihi Buxari", c۶, s٣٢; "Tarixi kəbiri Buxari", c۵, s٢٣; "Ənsabul-əşraf", s٨٩, hədis ٢١۴; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c١٢, s٣١٧, hədis ١٣۵٣٣; "Şəvahidüt-tənzil", c١, s٣٠;

;"Sünəni kübra Bihəqi", c٨, s١٩٢

.(qoşulmuş (iman gətirmiş) və yaxın olmuşdur(١)

١٠٩. أخبرنا هلال بن العلاء، قال: حدثّنا أبی، قال: حدثّنا عبیدالله [بن عمرو الرقّی]، عن زید بن أبی أنیسه، عن أبی اسحاق، عن خالد بن قثم أنه قیل له: ما لعلی× وَرِثَ رسولَ الله | دون جدِّک وهو عمّه؟ قال: أن علیّ×اً کان اوّلنا به لحوقاً, واشدّنا به لصوقاً.

Peyğəmbərin (s) əmisi Abbasın nəvəsi Xalid ibn Qəsəmdən, niyə sənin baban - ١٠٩ Peyğəmbərin (s) əmisi olmasına baxmayaraq deyil, Əli o Həzrətin (s) varisidir soruşduqda-belə cavab verdi: Çünki o, Peyğəmbərə (s) bizim hamımızdan tez .(qoşulmuş(iman gətirmiş) və O Həzrətlə (s) birlikdə addımlamışdır(٢)

١١٠. أخبرنا عبده بن عبد الرحیم [المروزی]، قال: أخبرنا عمرو بن محمّـد، قال: أخبرنا یونس بن أبی اسحاق عن العیزار بن حُرَیث، عن النعمان بن بشیر, قال: استأذن أبو بکر علی النبیّ | فسمع صوت عائشه عالیاً، وهی تقول: لقد علمتُ أن علیّ×اً أَحَبُّ الیک من أبی. فأهوی الیها أبوبکر لِیَلطِمَها وقال: یا ابنت فلانه! أراکِ تَرفعینَ صوتَکِ علی رسول الله |؟! فأمسکه رسول الله |، وخرج أبوبکر مُغضباً، فقال رسول الله |: «یا عائشه؛ کیف رأیتنی أنقذتک من الرجل»؟ ثمّ استأذن أبوبکر بعد ذلک وقد اصطلح رسول الله | وعائشه، فقال: أدخلانی فی السلم کما ادخلتمانی فی الحرب؟ فقال رسول الله صلّی الله علیه وآله: «قد فعلنا».

Əbu Bəkr Peyğəmbərdən (s) hüzuruna çatmaq üçün icazə istədi. Bu zaman qızı - ١١٠ Ayişənin səsini eşitdi ki, uca səslə "Allaha and olsun bilirəm Əli sənin üçün atamdan daha sevimlidir"- deyirdi. Əbu Bəkr ona zərbə vurmaq üçün hücum edərək dedi: Ay filankəsin qızı, Görürəm Rəsulullahın (s) başına qışqırırsan?! Peyğəmbər(s) Əbu Bəkrə mane oldu. O da hirslə çölə çıxdı. Bu zaman Rəsulullah (s) Ayişəyə buyurdu: "Ay Ayişə! Gördün necə səni bu kişinin əlindən xilas etdim?" Rəsulullah (s) ilə Ayişənin arasındaki ixtilaf bitdikdən sonra Əbu Bəkr yenə hüzura çatmaq üçün icazə istəyərək dedi: Mənə dava edərkən daxil olmaq üçün icazə verdiyiniz kimi sülh varkəndə icazə verirsinizmi? :Peyğəmbər (s) buyurdu

---

Yüz səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Əl-iləlü vəl-mə`rifə", c١, s١۴٧; "Möcəmi . [١] -١ kəbiri Təbərani", c١٩, s۴٠; "Müstədrəki Hakim", c٣, s١٢۵; "Tarixi Dəmeşq", c٣, s١۴, hədis .١٠٣۴-١٠٣۵; "Təraifi İbn Tavus", c١, s٢٨۴

Yüz doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: Həmin Yüz səkkizinci hədisin . [٢] -٢ mənbələridir. Və habelə Əlinin (ə) varisliyi barəsində olan altımış dörd və altımış beşinci .hədisdə də gəlmişdir

.(Bəli) biz belə edirik*"(۱)"

۱۱۱. أخبرنی محمّد بن آدم [بن سلیمان المصیصی]، قال: حدثّنا [یحیی بن عبد الملک بن حمید] بن أبی غنیّه عن أبیه، عن أبی اسحاق الشیبانی, عن جُمَیع ـ وهو ابن عمیر ـ قال: دخلتُ مع امّی علی عائشه وانا غلام، فذکرت لها علیّ×اً, فقالت: ما رأیتُ رجلاً أَحبَّ إلی رسول الله | منه، ولا امرأةً أحبّ إلی رسول الله | من امرأته.

Cüməy ibn Üməyr deyir: Yeniyetmə olduğumda anamla birlikdə Ayişənin yanına -۱۱۱ getdik. Anam onun yanında Əlidən söz açdı. Ayişə dedi: Rəsulullahın (s) yanında ondan .(və onun həyat yoldaşı]Fatimədən (s)[daha sevimli heç bir kişi və qadın görmədim(۲)

۱۱۲. أخبرنا عمرو بن علیّ× [البصری]، قال: حدثّنا عبد العزیز بن الخطّاب ـ ثقه ـ قال: حدثّنا محمّد بن اسماعیل بن رجاء الزبیدی، عن أبی اسحاق الشیبانی، عن جُمَیع بن عمیر قال: دخلتُ مع امّی علی عائش, فسمعتُها تسألها من وراء الحجاب عن علیّ×؟ فقالت: تَسألینی عن رجل ما أَعلمُ احداً کان أحبَّ إلی رسول الله | منه، ولا أَحبَّ إلیه من امرأته.

Bu hədis qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu az bir -۱۱۲

Yüz onuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۳۰, s۳۴۱, hədis ۱۸۳۹۴, . [۱] -۱ və s۳۷۲, hədis ۱۸۴۲۱; "Fəzaili səhabə Əhməd", s۲۶, hədis ۳۸; "Sünəni Əbu Davud", c۴, s۳۰۰, hədis ۴۹۹۹; "Sünəni kübra", Nisai, c۵, s۳۶۵, hədis ۹۱۵۵; "Müsnədi Bəzzar", c۸, s۲۲۳; "Kəşfül-əstar", c۳, s۱۹۴; "Məcməüz-zvaid", c۹, s۱۲۷. * . Bu hədis İmam Əlinin (ə) Rəsulullahın (s) yanında camaatın ən sevimli olduğunu çatdırır. Bunun çoxlu dəlil və şahidləri vardır. Qabaqkı hədislərdə onların bəzisini mülahizə etdiniz. Bəzisi də sonrakı hədislər də gələcək. Buna görə "Səhihi-Buxari" və "Müslimdə" Əmr ibn Asın dilindən nəql olunan "Rəsulullahın (s) yanında qadınlar və kişilərin ən sevimlisi Ayişə və atasıdır" hədisi qəbul edilməmişdir. Bu hədisin rəvayətçisi Əmr ibn As İslamdan qabaq Rəsulullahın (s) inadkar düşmənlərindən və müşriklərin başçılarından idi. O İslamdan sonra da fitnəkar və nifaqçıların başçısı və habelə İmam Əlinin (ə) düşməni idi. Və o, Quranın, Rəsulullahın (s) və O Həzrətin (s) övladlarının şahidliyinə əsasən nəsli kəsilmişin oğlu nəsli kəsilmişdir. O hədisi də Əliyə (ə) olan kini üzündən .saxtalaşdırmışdır

Yüz on birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۴۳, s۱۷۰, hədis ۲۵۰۴۶; . [۲] -۲ "Sünəni Termizi", c۵, s۷۰۱, hədis ۳۸۷۴; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۸, s۲۷۰, hədis ۴۸۵۷;

"Mənaqibi Kufi", c۲, s۱۱, hədis ۵۷۷, və s۱۳۲, hədis ۶۱۷, və s۱۹۴, hədis ۶۶۶, və s۴۷۰, hədis ۹۶۴; "Möcəmi kəbir Təbərani", c۲۲, s۴۰۳, hədis ۱۰۰۸; "Tarixi Corcan", s۲۱۳, hədis ۳۲۹; "İstiab", c۴, s۱۸۹۷; "Şəvahidüt-tənzil", c۲, s۶۲, hədis; "Əmaliyi Tusi", s۲۴۹, hədis ۴۴۰, və s۳۳۱, hədis ۶۶۳; "Mənaqibi Xarəzmi", s۷۰, hədis ۶۳; "Fəraidus-Semtin", c۱, s۳۶۷, hədis ۲۹۶.

ixtilaf və başqa bir sənədlə həmən Cüməy ibn Üməyrdən belə nəql etmişdir. Yeniyetmə olduğumda anamla birlikdə Ayişənin yanına getdik. Anamın Ayişədən Əli barəsində soruşduğunu pərdə arxasından eşitdim. Ayişə belə cavab verdi: Bir şəxs barəsində sual edirsən ki, Rəsulullahın (s) yanında ondan və onun həyat yoldaşı .(]Fatimədən (s)[daha sevimli birini tanımıram(١

١١٣. أخبرنی زکریّا بن یحیی، قال: حدثّنا ابراهیم بن سعید قال: حدثّنا [أسود بن عامر] شاذان عن جعفر [بن زیاد] الأحمر، عن عبد الله ابن عطاء, عن ابن بریده، قال: جاء رجل إلی أبی, فسأله: ایّ النّاس کان أَحبَّ إلی رسول الله|؟ فقال: کان أَحبَّ النّاس إلی رسول الله| من النساء فاطمهُ ومن الرجال علیّ×.

İbn Boreydə deyir: Bir kişi atamdan Rəsulullahın (s) yanında camaatın ən sevimlisi -١١٣ kim olduğunu soruşduqda belə cavab verdi: Peyğəmbərin (s) yanında qadınların ən .(sevimlisi Fatimə və kişilərin ən sevimlisi isə Əli idi(٢

Əlinin Rəsulullahın (s) hüzuruna çatdığı zamankı məqamı

١١٤. أخبرنی محمّد بن وهب, قال: حدثّنا محمّد بن سلمه, قال: حدّثنی أبو عبد الرحیم، [خالد بن أبی یزید], قال: حدّثنی زید ـ وهو ابن أبی أنیسه ـ عن الحارث [بن یزید]، عن أبی زرعه بن عمرو بن جریر، عن عبد الله بن نُجَیّ، سمع علیّ×اً یقول: «کنت أدخل علی نبیّ الله| فان کان یصلّی سَبَّح فدخلت، وان لم یکن یصلّی أذن لی فدخلتُ».

Abdullah ibn Nucəyy deyir: Əlinin belə buyurduğunu eşitdim: "Mən Peyğəmbərin -١١٤ (s) hüzuruna çatırdım. Əgər Həzrət (s) namaz qılan halda olsaydı (mənim daxil olmağıma icazə verdiyini bildirmək üçün) təsbeh (subhanəllah) deyərdi. Mən də daxil .(olardım. Əgər namaz qılan halda olmasaydı, daxil olmağım üçün icazə verirdi"(٣

Yüz on ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Şərhül-əxbar", c١, s١۴٠, hədis ٧٠-٧٢; . [١] -١ ."Müstər şidi Təbəri", s۴۴٩, hədis ١۴۶; "Müstədrəki Hakim", c٣, s١۵۴

Yüz on üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Sünəni Termizi", c۵, s۶٩٨, hədis ٣٨۶٨; . [٢] -٢ "Müsnədi Royani", s٢۶, hədis ۴١; "Müstədrəki Hakim", c٣, s١۵۵; "İstiab", c۴, s١٨٧٩; ."Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c٢, s١۶٢, hədis ۶۴٩

.Yüz on dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Tarixi kəbiri Buxari", c۶, s۵٠١ . [٣] -٣

۱۱۵. أخبرني زكريّا بن يحيى، قال: حدثّنا محمّد بن عبيد [بن حساب البصرى] وأبو كامل [فضيل بن حسين], قالا: حدثّنا عبد الواحد بن زياد, قال: حدثّنا عماره بن القعقاع عن الحارث [بن يزيد] العكلى، عن أبى زرعه بن عمرو بن جرير عن عبد الله بن نُجَىّ، قال: قال على: «كانت لى ساعةٌ من السحر ادخل فيها على أَدخلُ فيها على رسول الله | فان كان فى صلاته سَبَّح فكان ذالك اذنه لى, وان لم يكن فى صلاته اذن لى».

۱۱۵ - Bu hədis qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə həmən Abdullah ibn Nucəyydən belə nəql edir. Əli (ə) buyurdu: Mənim Peyğəmbərin (s) hüzuruna çatmağım üçün səhər vaxtı müəyyən bir saat vardı. Əgər Həzrət (s) namaz qılan halda olsaydı təsbeh (subhanəllah) deyirdi. Bu da daxil olmaq üçün icazənin əlaməti idi. Yox, əgər namazda olmasaydı daxil olmağım üçün icazə verirdi"(۱).

۱۱۶. أخبرني محمّد بن قدامه, قال: حدثّنا جرير [بن عبد الحميد] عن المغيره [بن مقسم]، عن الحارث [بن يزيد]، عن أبى زرعه بن عمرو, قال: حدثّنا عبد الله بن نُجَىّ عن علىّ×, قال: «كانت لى من رسول الله | ساعةٌ من السحر آتيه فيها, إذا أتيتُه استأذنتُ فان وجدتُه يصلّى سَبَّح فدخلتُ، وان وجدتُه فارغاً اذن لى».

۱۱۶- Bu hədis də qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu da başqa bir sənədlə həmin Abdullah ibn Nucəyydən belə nəql edir. Əli (ə) buyurdu: Mənim Peyğəmbərin (s) hüzuruna çatmağım üçün səhər vaxtı müəyyən bir saat vardı. Gəlib hüzuruna çatmaq üçün Həzrətdən (s) icazə istəyirdim. Əgər Həzrət (s) namazda olsaydı (mənim hüzuruna çatmağıma icazə verdiyini bildirmək üçün) təsbih (subhanəllah) deyərdi. Mən də daxil olardım. Və əgər namazda olmasaydı hüzuruna çatmağım üçün icazə verirdi"(۲).

۱۱۷. أخبرني محمّد بن عبيد بن محمّد، قال: حدثّنا [أبوبكر] ابن عيّاش عن المغيره، عن الحارث العكى, عن أبى نُجَىّ قال: قال علىّ×: «كان لى من النبىّ | مدخلان: مدخلٌ بالليل, ومدخل بالنهار، فكنتُ إذا دخلتُ

۱- [۱] . Yüz on beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۲, s۱۳, hədis ۵۷۰; "Müsnədi Darəmi", c۲, s۲۸۴, hədis ۲۶۶۳; "Səhihi İbn Xəzimə", c۲, s۵۴, hədis ۹۰۴; "Müşkilül-asar", c۲, s۲۱۱, hədis ۱۸۹۹; "Sünəni Bihəqi", c۲, s۲۴۷.

۲- [۲] . Yüz on altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۵, s۲۴۴, hədis ۲۵۶۶۷; "Səhihi İbn Xəzimə", c۲, s۵۴, hədis ۹۰۴; "Müsnədi Əhməd", c۲, s۴۳, hədis ۶۰۸; "Sünəni İbn Macə", c۲, s۱۲۲۲, hədis ۳۷۰۹; "Sünəni Nisai", c۳, s۱۲; "Kamil ibn Əddi", c۴, s۲۳۴; "Müşkilül-asar", c۲, s۲۱۰, hədis ۱۸۹۸; "Sünəni Bihəqi", c۲, s۲۴۷.

بالليل تَنَحنَح لی».

Əli (ə) buyurdu: Peyğəmbərin (s) hüzuruna çatmağım üçün iki müəyyən vaxt var -١١٧ idı. Biri gündüz digəri isə gecə vaxtı idi. Gecə vaxtı Peyğəmbərin (s) hüzuruna çatmaq üçün icazə istədikdə (icazə verməməsinin nişanəsi) Həzrətin (s) neçə dəfə qeyri-təbii öskürməsi idi"(١).

١١٨. أخبرنـا القـاسم بن زكريّا بن دينـار، قـال: حـدثّنا أبو اسـامه [حمّاد بن أسامه]، قال: حـدّثنى شـرحبيل ـ يعنى ابن مـدرك الجعفى، قال: حـدّثنى عبد الله بن نُجَىّ الحضـرمى عن أبيه ـ وكان صاحب مطهره علىّ× ـ قال: قال علىّ×: «كانت لى منزلةٌ من رسول الله | لم تكن لأحد من الخلائق، فكنتُ آتيه كلَّ سـحر فأقول: السلام عليك يا نبىّ الله، فان تَنحنَحَ أنصرفتُ إلى اهلى، وإلّا دخلتُ عليه».

Əli (ə) buyurdu: Mən Peyğəmbərin (s) yanında heç kimin sahib olmadığı xüsusi bir -١١٨ məqama malik idim. O fəzilət də bu idi ki, hər səhər vaxtı Peyğəmbərin (s) hüzuruna çatdıqda Əssəlamu ələykə ya Rəsuləllah (s) deyirdim. Əgər Həzrət (s) qeyri-təbii öskürsəydi evə qayıdırdım, əks halda hüzuruna çatırdım(٢).

١١٩. أخبرنـا محمّـد بن بشـار، قـال: حـدّثنى أبو المساور [الفضل بن مساور]، قال: حـدثّنا عوف [بن أبى جميله] عن عبـد الله بن عمرو بن هند الجملى، قال: قال علىّ×: «كنت إذا سألت رسول الله صلّى الله عليه وآله أعطانى، وإذا سكتُّ ابتدانى».

Əli (ə) buyurdu: (Peyğəmbərin (s) hüzuruna çatdığım zaman) O Həzrətdən (s) sual -١١٩ soruşurdum və Həzrət (s) cavab verirdi. Sakit olduğum zaman Həzrət (s) özü sözə başlayırdı"(٣).

səh:٨٧

١- [١]. Yüz on yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٥, s٢۴۴, hədis ٢٥۶۶٧; "Müsnədi Əhməd", c٢, s۴٣, hədis ۶٠٨; "Sünəni İbn Macə", c٢, s١٢٢٢, hədis ٣٧٠٩; "Sünəni Nisai", c٢, s١٢; "Səhihi İbn Xəzimə", c٢, s٥۴, hədis ٩٠۴; "Kamil ibn Əddi", c۴, s٢٣۴; "Müşkilül-asar", c٢, s٢١٠, hədis ١٨٩٨; "Sünəni Bihəqi", c٢, s٢۴٧.

٢- [٢]. Yüz on səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c٢, s٣٥, hədis ٥٩٨, və s٧٧, hədis ۶۴٧, və s٢٠٧, hədis ٨۴٥, və s۴٢٥, hədis ١٢٩٠;"Sünəni Nisai", c٣, s١٢; "Səhihi İbn Xəzimə", c٢, s٥۴, hədis ٩٠٢; "Sünəni Bihəqi", c٢, s٢۴٨; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c٢, s۴٥٢, hədis ٩٨٢; "Fəraidus-Semtin", c١, s٢٠١, hədis ١٧٠.

Yüz on doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۶۸, . [۳] -۳ hədis ۳۲۰۶۱; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۳۷, hədis ۳۷۲۲, və s۶۴۰, hədis ۳۷۲۹; "Mərasili İbn Əbi Hatəm", s۹۵, hədis ۱۶۸; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۲۵; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۲, s۴۵۴, hədis ۹۸۷; "Təhzibul-kəmal", c۱۵, s۳۷۲, hədis ۳۴۵۷; "Kənzül-ümmal", .c۱۳, s۱۲۰, hədis ۳۶۳۸۷

١٢٠. أخبرنا محمّد بن المثنّى، قال: حدثّنا أبو معاويه، قال: حدثّنا الاعمش عن عمرو بن مرّه، عن أبى البَخْترى، عن علىّ× قال: «كنتُ إذا سألتُ أُعطيتُ وإذا سَكتُّ اُبتديتُ». ١٢١. أخبرنا يوسف بن سعيد, قال: حدثّنا حجّاج [بن محمّد الأعور] عن [عبد الملك] بن جريج، قال: حدثّنا أبو حرب [بن أبى الأسود] عن أبى الاسود وحدثّنا رجل آخر عن زاذان، قالا: قال: علىّ×: «كنت واللهِ؛ إذا سألتُ اُعطيتُ وإذا سكتُّ اُبتديتُ».

١٢٠- Əli (ə) buyurdu: "(Peyğəmbərin (s) hüzuruna çatdığım zaman) sual soruşurdum və cavab eşidirdim. Sakit olduğum zaman Həzrət (s) özü sözə başlayırdı"(١).

١٢١. أخبرنا يوسف بن سعيد, قال: حدثّنا حجّاج [بن محمّد الأعور] عن [عبد الملك] بن جريج، قال: حدثّنا أبو حرب [بن أبى الأسود] عن أبى الاسود وحدثّنا رجل آخر عن زاذان، قالا: قال: علىّ×: «كنت واللهِ؛ إذا سألتُ اُعطيتُ وإذا سكتُّ اُبتديتُ».

١٢١- Bu hədis də qabaqkı hədislər kimidir. Nisai onu da başqa bir sənədlə belə nəql edir. Əli (ə) buyurdu: "Allaha and olsun hər zaman]Rəsulullahdan (s)[sual soruşurdum, cavab eşidirdim. Sakit olduğum zaman Həzrət (s) özü sözə başlayırdı"(٢).

Əli Peyğəmbərin (s) çiyinlərinə çıxmış

١٢٢. أخبرنا احمد بن حرب، قال: حدثّنا اسباط [بن محمّد] عن نعيم بن حكيم المدائنى، قال: حدثّنا أبو مريم, قال: قال على: «انطلقت مع رسول الله | حتى أتيَنا الكعبَة، فصَعِد رسولُ الله | على منكبى فنَهضتُ به، فلمّا رأى رسول الله | ضَعفى, قال لى: اجلس فجلست، فنزل نبىّ | [و جلس لى]، فقال: اصعد على منكبى، فنهض بى رسولُ الله | فانه ليُخَيِّلنى أنى لو شئت لنلتُ افقَ السماء، فصَعدتُ على الكعبه وعليها تمثال من صفرٍ أو نُحاس، فجعلت اُعالجه لاُزيله يميناً وشمالاً وقداماً ومن بين يديه ومن خلفه حتّى اذا استَمكنْتُ منه، قال نبىّ الله |: اقذفه. فقذفتُ به, فكسرتُه كما تُكسَرُ القواريرُ، ثمّ نزلتُ فانطلقت أنا ورسول الله صلّى الله عليه وآله نستبقُ حتّى توارينا بالبيوت خشيةَ أن يلقانا أحد من النّاس».

١٢٢ - Əli (ə) buyurdu: Rəsulullah (s) ilə Kəbəyə getdik.]Kəbənin kənarında əyləşdim.[Rəsulullah (s) mənim çiyinlərimə çıxdı. Ayaq üstə durub Həzrəti (s) qalxızdım.

١- [١]. Yüz iyirminci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٦, s٣٦٨, hədis ٣٢٠٦٠; "Əl-mə`rifətü vət-tarix", c٢, s٥٤٠; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٤٦, hədis ٥٣٥; "Hilyətul-əvliya", c١, s٦٨, və c٤, s٣٨٢; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c٢, s٤٥٤, hədis ٩٨٥.

٢- [٢]. Yüz iyirmi birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s٢٥, hədis ١٨٠; "Təbəqati İbn Sə`d", c٢, s٣٨٨; "Fəzaili Əhməd", s١٥٤, hədis ٢٢١; "Ənsabul-əşraf", c١,

.s۱۳, hədis ۲۶; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۲, s۴۵۴, hədis ۹۸۶-۹۸۸

Rəsulullah (s) mənim zəifliyimi hiss edib buyurdu: "Əyləş" mən də əyləşdim. Həzrət (s) çiyinlərimdən aşağı düşdü və oturaraq buyurdu: "Mənim çiyinlərimə çıx." Rəsulullah (s) ayaq üstə durub məni qalxızdı. Elə bil əlimi səma üfüqünə vuracaq qədər yuxarı qalxmışdım. Kəbənin üstünə çıxdım. Onun üstündə misdən bir heykəl var idi. Onu yerindən qopartmaq üçün sağa-sola, dala-qabağa çəkdim. Onu yerindən qopardan kimi Peyğəmbər (s) buyurdu: "Onu at." Mən də atdım. Sonra onu büllur kimi sındırıb tikə-tikə etdim. Aşağı enib Rəsulullah (s) ilə birlikdə camaat bizi görmədən evlərdə .(gizlənmək üçün tələsik getdik(١

Əli behişt qadınlarının sərvəri Fatimənin həyat yoldaşı

١٢٣. أخبرنا الحسين بن حريث، قال: أخبرنا الفضل بن موسى، عن الحسين بن واقد، عن عبد الله بن بريده, عن أبيه قال: خطب أبو بكر وعمر فاطمةَ، فقال رسول الله صلّى الله عليه وآله: «انها صغيره». فخطبها عليّ× فزوَّجَها منه.

Əbu Bəkr və Ömər Fatiməyə elçilik etdilər. Rəsulullah (s) buyurdu: "O hələ - ١٢٣ .(kiçikdir". Sonra Əli elçilik etdi. Peyğəmbər (s) də onu Əlinin həyat yoldaşı etdi(٢

١٢٤. أخبرنا اسماعيل بن مسعود، قال: حدثّنا حاتم بن وردان، قال: حدثّنا أيوب السختياني عن أبي يزيد المدني، عن أسماء بنت عميس, قالت: كنتُ في زفاف فاطمةَ بنتِ رسول الله|، فلمّا أَصبَحْنا

Yüz iyirmi ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٧, s٥٠٤, hədis . [١] -١ ٣٦٨٩٦; "Müsnədi Əhməd", c٢, s٧٣, hədis ٦٤٤; "Təhzibel-asari Təbəri", s٢٣٦-٢٣٧, hədis ٣١-٣٣; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s٢٥١, hədis ٢٩٢; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٦٠٦, hədis ١١٠٥; "Müstədrəki Hakim", c٢, s٣٦٦; "Tarixi Bağdad", c١٣, s٣٠٢, hədis ٧٢٨٢; "Məvzei əvham", c٢, s٤٣٢; "Mənaqibi İbn Məğazili", s٢٠٢, hədis ٢٤٠; "Ərbəini Xüzai", s٦٠, hədis ١٨; "Mənaqibi Xarəzmi", s٧١; "Kifayətüt-Talib", s٢٥٧; "Mənaqibi İbn Şəhr Aşub", c٢, s١٣٥; ."Fəraidus-Semtin", c١, s٢٤٩, hədis ١٩٣; "Kəşfül-əstar", c٢, s١٢٨, hədis ٢٤٠١

Yüz iyirmi üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqati İbn Sə`d", c٨, s١٩; Fəzaili . [٢] -٢ Əhməd", s١١٨, hədis ١٧٣; "Sünəni Nisai", c٦, s٦٢; "Mənaqibi Kufi", c١, s٢٩٠, hədis ٢١٠; Səhihi İbn Həbban", c١٥, s٣٩٣, hədis ٦٩٤٤, və s٣٩٩, hədis ٦٩٤٨; "Möcəmi kəbir Təbərani", c٤, s٣٤, hədis ٣٥٧١; "Fəzaili Fatimə İbn Şahin", s٨٧, hədis ٣٧; "Müstədrəki Hakim", c٢, s١٦٧; "Tarixi Bağdad", c١٤, s٣٦٣, hədis ٧٦٩١; "Mənaqibi Xarəzmi", s٣٣٥, hədis ٣٥٦-٣٦٤;

."Fəraidus-Semtin", c١, s٨٨, hədis ٧٠

جاء النبيّ صلّى الله عليه وآله, فضرب البابَ، ففتَحتْ له أمّ أيمن البابَ فقال: «يا أمّ أيمن, أدعى لى أخى». قالت: هو أخوك وتُنكِحُه؟! قال: «نعم, يا أمّ أيمن». وسمعنَ النساء صوت النبيّ | فَتَنَحَّيْنَ, قالت: وأختبأتُ أنا فى ناحيه، قالت: فجاء علىّ×, فدعا له رسول الله | ونَضَح عليه من الماء ثمّ قال: «أدعوا لى فاطمةَ». فجائت خرقه من الحياء, فقال لها: «قد أنكحتُكِ أحبَّ أهل بيتى». ودعا لها ونَضَح علىّ×اً من الماء, فخرج رسول الله صلّى الله عليه وآله فرأى سواداً, فقال: «من هذا»؟ قلتُ: أسماء. قال: «ابنه عميسٍ»؟ قلتُ: نعم. قال: «كنتِ فى زفاف فاطمةَ بنتِ رسول الله تُكرمينَها؟ قلتُ: نعم. قالت: فدعا لى».

Ümeysin qızı Əsma deyir: Rəsulullahın (s) qızı Fatimənin toy gecəsində oradaydım. -۱۲۴ Səhər açılan kimi Peyğəmbər (s) gəlib qapını döydü.] Rəsulullahın (s) həyat yoldaşlarından biri[Ümmü Əymən qapını açdı. Həzrət (s) buyurdu: "Ay Ümmü Əymən! Qardaşım Əlini mənim yanıma çağır. Ümmü Əymən dedi: O sizin qardaşınızdırsa qızınızı necə ona veribsiniz?! Buyurdu: "Bəli ay Ümmü Əymən!] O mənim qardaşım və damadımdır [" Bu zaman qadınlar Peyğəmbərin (s) səsini eşidib hərəsi bir tərəfə getdilər. Ümeysin qızı Əsma deyir: Mən də bir tərəfdə gizləndim. Əli gələn kimi Peyğəmbər (s) ona dua edib, su səpdikdən sonra buyurdu: "Fatiməni mənim yanıma çağır." Elə bil ki, həyadan bir parça gəldi. Həzrət (s) ona buyurdu: "Səni Əhli-beytimin ən sevimli şəxsi ilə evləndirdim." Onun üçün dua edib, su səpdi. Rəsulullah (s) evdən çıxmaq istədikdə küncdə bir qaraltı görərək bunun kim olduğunu soruşdu? Əsma olduğumu söylədim. Ümeysin qızı olduğumu soruşdu? Bəli dedim. Həzrət (s) buyurdu: "Rəsulullahın (s) qızı Fatimənin zifaf gecəsində ona ehtiram etmək üçün buradasanmı?" Bəli dedim. Həzrət (s) mənim üçün dua etdi(۱).

۱۲۵. أخبرنا زكريّا بن يحيى، قال: حدثّنا محمّد ابن صُدران، قال: حدثّنا سهيل بن خلاد العبدى، قال: حدثّنا محمّد بن سواء عن سعيد بن أبى عروبه، عن ايّوب السختيانى، عن عكرمه، عن ابن عبّاس

۱- [۱] . Yüz iyirmi dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbdür-rəzzaq", c۵, s۴۸۵, hədis ۹۷۸۱; "Təbəqati İbn Sə`d", c۸, s۲۳-۲۵; Fəzaili Əhməd", s۵۶۸; "Əz-zür-riy-yətüt-tahirə", s۹۶, hədis ۸۸; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۲۱۳, hədis ۶۸۲, və s۶۸۳, hədis ۲۱۶, və s۶۸۴, hədis ۲۱۸; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۵۷-۱۵۹; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۱, s۲۶۶, hədis ۳۱۱; "Əl-mətalibul-aliyə", c۴, s۶۰, hədis ۳۹۵۹, və s۶۱, hədis ۳۹۶۱.

قال: لمّا زوّج رسولُ الله | فاطمهَ من عليّ× كان فيما أَهدى معها سـريراً مشروطاً, ووسادهً من أَدْم حشوُها ليف, وقربهً قال: وجاؤوا ببطحاء الرمل, فَبَسـطوه فى البيت، وقال لعلى×: «إذا أتيتَ بها فلا تقربها حتّى آتيک». فجاء رسول الله |, فدّق البابَ، فخرجَتْ إليه أمّ أيمن, فقـال لهـا: «أَثَمَّ أخى»؟ فقـالت: وكيف يكون أخوک وقـد زوّجتَه ابنَتـک؟ قـال: «فـانه أخى». قال: ثمّ أقبل [على الباب ورأى سواداً, فقال: «من هـذا»؟ قالت: أسـماءُ بنتُ عميسٍ، فأقبل] عليها فقال لها: «جئتِ تُكرمين ابنهَ رسول الله»؟ قالت: نعم. فدعا لها, وقال لها: خيراً, ثمّ دخل رسول الله |. قال: وكان اليهود يؤاخِذون الرجل عن امرأته إذا دخل بها، قال: فـدعا رسول الله | بتور من ماء, فتفل فيه وعوّد فيه، ثمّ دعا عليّ×اً فرشّ من ذلک الماء على وجهه وصـدره وذراعيه، ثمّ دعا فاطمه فأقبلت تَعثر فى ثوبها حياءً من رسول الله | ففعل بها مثل ذلک, ثمّ قال لها: «انى والله؛ ما آلوتُ أن أُزوّجَکِ خير أهلى». ثمّ قام فخرج.

Abdullah ibn Abbas deyir: Rəsulullah (s) Fatiməni Əli ilə evləndirən zaman ona - ١٢٥ xurma ağacının yarpağıyla toxunmuş bir taxt, içi xurma lifləri ilə doldurulmuş dəridən .bir balış və bir də müşk ətiri cehiz verdi

O belə davam edir: Bir qədər narın qum gətirib, otağa səpdilər. Peyğəmbər (s) Əliyə buyurdu: "Elə ki, zifaf üçün həyat yoldaşının yanına gəldin, mən sənin yanına gəlməmiş onunla yaxınlıq etmə". Rəsulullah (s) gəlib qapını döydü.]Rəsulullahın (s) həyat yoldaşlarından biri[Ümmü Əymən qapıya tərəf getdi. Həzrət (s) ondan soruşdu: "Qardaşım buradadırmı?" Ümmü Əymən dedi: O sizin qardaşınızdırsa qızınızı necə ona ."veribsiniz?! Buyurdu: "Bəli o mənim qardaşımdır

Abdullah ibn Abbas deyir: Sonra Həzrət (s) üzünü qapıya çevirdikdə bir qaraltı görüb onun kim olduğunu soruşdu? Ümmü Əymən Ümeysin qızı Əsma olduğunu söylədi. Həzrət (s) ona tərəf gedib buyurdu: "Rəsulullahın (s) qızına ehtiram etmək üçün gəlmisənmi? Bəli-dedi. Həzrət (s) onun üçün dua edərək, yaxşı söz dedi. Sonra evə .daxil oldu

Abdullah ibn Abbas deyir: Yəhudilərin adəti idi ki, sehr edib kişini qadını ilə yaxınlıq etməyə qoymazdılar. Rəsulullah (s) bir kiçik qabda su istədi. Suya ağzını vurub "hifz" duası oxudu. Sonra Əlini çağırıb suyu onun üzünə, sinəsinə və əllərinə səpdi. Sonra (Fatiməni çağırdı. O həyasından az qalırdı libasına ilişib yerə dəysin. Həzrət (s

ona da bu cürə su səpdikdən sonra buyurdu: "Allaha and olsun səni öz əhlimin ən yaxşısı ilə evləndirməkdə səhlənkarlıq etməmişəm". Sonra durub getdi(۱).

۱۲۶. أخبرنی عمران بن بکار بن راشد، قال: حدثّنا أحمد بن خالد، قال: حدثّنا محمّد [بن اسحاق] عبد الله بن أبی نجیح، عن أبیه: أن معاویه ذکر علیّ× بن أبی طالب, فقال سعد بن أبی وقّاsəh: والله؛ لان تکون لی احدی من خلاله الثلاث أحبّ إلیّ من أن یکون لی ما طلعت علیه الشمس، لان یکون قال لی ما قال له حین ردّه من تبوک: «أما ترضی أن تکون منّی بمنزله هارون من موسی إلّا أنه لا نبیّ بعدی» أحبّ إلیّ أن یکون لی ما طلعت علیه الشمس، ولان یکون قال لی ما قال فی یوم خیبر: «لأُعطِیَنّ الرایهَ رجلًا یُحِبّ الله ویُحِبّه الله رسولُه, یَفتح اللهُ علی یدیه لیس بفرّار» أحبّ إلیّ من أن یکون لی ما طلعت علیه الشمس. ولان أکون کنتُ صهرَه علی ابنته لی منها من الولد ما لَه أحبّ إلیّ من أن یکون لی ما طلعت علیه الشمس.

۱۲۶ - Müaviyə Əli ibn Əbi Talibdən pisliklə yad etdi. Səd ibn Əbi Vəqqas (ona) dedi: Allaha and olsun əgər mən Əlinin üç məxsus xüsusiyyətindən birinə malik olsaydım mənim üçün günəş saçan hər bir şeydən daha sevimli idi:

۱. [Rəsulullah (s)[Təbuk döyüşünə gedərkən Əlini aparmayaraq ona buyurdu: " Sən istəməzsən ki, mənimlə olan nisbətin Harunun Musa ilə olan nisbəti kimi olsun? Yeganə fərq buradadır ki, məndən sonra Peyğəmbər olmayacaq". Həzrət (s) əgər bu cümləni mənim barəmdə buyursaydı mənim üçün günəş saçan hər bir şeydən daha sevimli idi.

۲. [Rəsulullah (s) [Xeybər günündə buyurdu: " Bu bayrağı Allah və rəsulunu (s) sevən və habelə Allah və rəsulunun (s) da sevdiyi bir şəxsə verəcəm. Allah qələbəni onun əli ilə həyata keçirdəcək. O heç vaxt döyüşdən qaçmaz". Həzrət (s) əgər bu cümləni mənim barəmdə buyursaydı mənim üçün günəş saçan hər bir şeydən daha sevimli idi.

۳. Mən əgər Rəsulullahın (s) damadı olsaydım və onun qızından olan övladlar mənim olsaydı mənim üçün günəş saçan hər bir şeydən daha sevimli idi(۲).

۱- [۱] . Yüz iyirmi beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Bu hədisin mənbələri də qabaqkı hədisin mənbələri kimidir.

۲- [۲] . Yüz iyirmi altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Fəzaili Əhməd", s۱۴۸, c۲۱۵; "Kitabus-sünnə", s۵۸۷, hədis ۱۳۴۴, və s۵۹۴, hədis ۱۳۸۶; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۵۴۸, hədis ۱۰۵۸; "Əl-

.bidayətü vən-nihayə", cv, s٣٥٣

Rəsulullahın (s) qızı Fatimə behişt qadınlarının sərvəri

۱۲۷. أخبرنا محمّـد بن بشار، قال: حـدثّنا عبد الوهاب [بن عبد المجيد]، قال: حدثّنا محمّد بن عمرو [الليثى] عن أبى سـلمه، عن عـائشه قـالت: مرض رسول الله | فجـاءت فـاطمهُ فـأكبّتْ على رسول الله | فسارّها, فبكَتْ، ثمّ أكبّتْ عليه, فسارَّها فضَـحكَتْ، فلمّا توفّى النبىّ صلّى الله عليه وآله سألتُها فقالت: «لمّا أَكببتُ عليه أخبرنى أنه ميّت من وجعه ذلك فبكيت، ثمّ أكببتُ عليه فأخبرنى أنى أسرعُ أهل بيتى [به] لحوقاً، وانى سيّدهُ نساء أهل الجنّه إلّا مريم بنتَ عمران, فرفعتُ رأسى فضّحكتُ».

Ayişə deyir: Rəsulullah (s) xəstələnib] yatağa düşdü[. Fatimə gəlib özünü Həzrətin ۱۲۷- (s) üstünə atdı. Həzrət (s) ona bir sirr dedi o da ağladı. Sonra yenə özünü Həzrətin (s) üstünə atdı. Həzrət (s) ona başqa bir sir də dedi. Fatimə bu dəfə güldü. Peyğəmbər (s) dünyasın dəyişdikdən sonra Fatimədən o sirrin nə olduğunu soruşdum? Belə dedi: "Birinci dəfə Rəsulullah (s) bu xəstəliyin ardından gələn vəfatından xəbər verdi. Mən də ağladım. İkinci dəfədə isə mənə Həzrətin (s) Əhli-beytindən birinci mənim ona qoşulacağımı və habelə mənim İmranın qızı Məryəmdən başqa bütün behişt qadınlarının sərvəri olduğumu xəbər verdi. Mən də başımı qaldırıb güldüm"(۱).

۱۲۸. أخبرنى هلال بن بشـر، قال: حدثّنا محمّد بن خالد، قال: حدثّنا موسى بن يعقوب, قال: حدّثنى هاشم بن هاشم عن عبد الله بن وَهْب [بن زمعه] أن أمّ سلمه أخبَرتْه: أن رسول الله | دعا فاطمهَ فناجاها فبكت، ثمّ حدّثها فضحكت، قالت أمّ سلمه: فلمّا توفّى رسول الله | سألتُهـا عن بكائها وضـحكِها؟ فقالت: «أخبرنى رسول الله | أنه يموت فبكيّت, ثمّ أخبرنى رسول الله | أنى سيّده نساء أهل الجنّه بعد مريم بنت عمران فضحكتُ».

Rəsulullahın (s) həyat yoldaşlarından biri[Ümmü [-۱۲۸

---

[۱] -۱ Yüz iyirmi yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c۶, s۳۹۱, . hədis ۳۲۲۶۰; "Sünəni Termizi", c۵, s۷۰۰, hədis ۳۸۷۲; "Ahad və Məsani", c۵, s۳۵۷-۳۵۸, hədis ۲۹۴۲, ۲۹۴۴-۲۹۴۵, və s۳۶۸-۳۶۹, hədis ۲۹۶۹-۲۹۷۰; "Əvaili İbn Əbi Asim", s۳۲, hədis ۷۷, və s۵۴, hədis ۱۵۱; "Sünəni kübra", Nisai c۵, s۹۵, hədis ۸۳۶۶, və s۹۶, hədis ۸۳۶۹; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱۲, s۱۲۲, hədis ۶۷۵۵; "Əz-zür-riy-yətüt-tahirə", s۱۴۰-۱۴۱, hədis ۱۷۵-۱۷۷, və s۱۴۶, hədis ۱۸۵; "Səhihi İbn Həbban", c۱۵, s۴۰۲, hədis ۶۹۵۲; "Möcəmi kəbir Təbərani", c۲۲, s۴۱۷-۴۲۰, hədis ۱۰۳۰, ۱۰۳۱, ۱۰۳۴-۱۰۳۶; "Xisali Səduq", s۵۵۵, (bab Ərbəin), hədis ۳۰; "Müşkilul-asar", c۱, s۳۵, hədis ۹۸; "Fəzaili Fatimə ibn Şahin", s۵۴-۵۶, hədis ۴-۶; "Hilyətul-əvliya", c۲, s۴۰; "Əmaliyi Tusi", s۴۰۰, hədis ۸۹۲; "Dəlaili Bihəqi", c۷, s۱۶۶; "Mənaqibi İbn

.Məğazili", s۳۶۲, hədis ۴۰۸

sələmə deyir: Rəsulullah (s)]xəstəlik yatağında[Fatiməni çağırıb ona bir sirr dedi. O da ağladı. Sonra Fatiməyə başqa bir söz dedi. O da güldü. Ümmü sələmə deyir: Peyğəmbər (s) dünyasın dəyişdikdən sonra ondan ağlamaq və gülməyinin səbəbini soruşdum? Belə dedi: Rəsulullah (s) məni öz vəfatından xəbərdar etdi. Mən də ağladım. Sonra məni İmranın qızı Məryəmdən başqa bütün behişt qadınlarının sərvəri olduğumdan xəbərdar etdi. Mən də güldüm"(١).

١٢٩. أخبرنا اسحاق بن ابراهيم [ابن راهويه]، قال: أخبرنا جرير [بن عبـد الحميـد] عن يزيـد [بن أبى زياد]، عن عبد الرحمان بن أبى نُعم، عن أبى سعيد قال: قال رسول الله |: «الحسن والحسين سيّدا شباب أهل الجنّه وفاطمةُ سيّدةُ نساءِ أهل الجنّه إلّا ما كان من مريم ابنه عمران».

١٢٩ - Rəsulullah (s) buyurdu: "Həsən və Hüseyn behişt cavanlarının sərvərləridir. Fatimə isə İmranın qızı Məryəmdən başqa bütün behişt qadınlarının sərvəridir(٢).

Fatimə İslam ümməti qadınlarının sərvəri

١٣٠. أخبرنا محمّـد بن منصور [الطوسى]، قال: حـدثّنا الزبيرى محمّـد بن عبـد الله [بن الزبير أبو أحمد]، قال: حدثّنا أبو جعفر ــ واسمه محمّد بن مروان ــ، قال: حدّثنى أبو حازم [سلمه بن دينار]، عن أبى هريره قال: أبطأ رسول الله | عنّا يوماً صَدْرَ النهار، فلمّا كان العشيّ قال له قائلُنا: يا رسول الله قد شقّ علينا لم نَرَك اليوم. قال: «ان ملكاً من السّماء لم يكن رانى فاستأذن الله فى زيارتى، فأخبرنى ــ أو: بشّرنى ــ أن فاطمةَ ابنتى سيّدةُ نساء أمّتى، وان حسناً وحسيناً سيّدا شباب أهل الجنّه».

١٣٠ - Əbu Hüreyrə deyir: Səhər Rəsulullahı (s) görmədim. Axşam vaxtı bizdən biri dedi: Ya Rəsulullah (s)! Sizi görmədiyimiz üçün bu gün bizə çox çətin keçdi. Həzrət (s) buyurdu: "İndiyə qədər məni görməmiş səmadan olan bir

---

١- [١] . Yüz iyirmi səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Sünəni Termizi", c٥, s٧٠١, hədis ٣٨٧٣; "Ahad və Məsani", c٥, s٣۶٥, hədis ٢٩۶۴; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١٢, s١١٠, hədis ۶٧۴٣, və s٣١٢, hədis ۶٨٨۶; "Əz-zür-riy-yətüt-tahirə", s١۴۴, hədis ١٨٢; "Möcəmi kəbir Təbərani", c٢٢, s۴٢٢, hədis ١٠٣٩; "Fəzaili Fatimə ibn Şahin", s٥٨, hədis ٨.

٢- [٢] . Yüz iyirmi doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c١٨, s١۶١, hədis ١١۶١٨, və s٢٧٩, hədis ١١٧٥۶; "Fəzaili Əhməd", s٧٥٧, hədis ١٣٣١, və s٧٧١, hədis ١٣۶٠; "Sünəni Termizi", c٥, s۶٥۶, hədis ٣٧۶٨; "Müsnədi Əbu Yə`la", c٢, s٣٩٥, hədis ١١۶٩;

"Mənaqibi Kufi", c۲, s۱۹۳, hədis ۶۶۵, və s۲۲۳, hədis ۶۸۷; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۵۴; ."İstiab", c۴, s۱۸۹۴; "Əmaliyi Tusi", s۲۴۸, hədis ۴۳۶

mələk məni ziyarət etmək üçün Allahdan icazə istədi. (Gəlib) mənə belə bir xəbər ya müjdə verdi: Qızım Fatimə bu ümmətin qadınlarının sərvəri, Həsən və Hüseyn isə behişt cavanlarının sərvərləridir"(١).

١٣١. أخبرنا أحمد بن سليمان، قال: حدثّنا أبو نعيم الفضل بن دكين, قال: حدثّنا زكريّا [بن أبى زائده] عن فراس [بن يحيى]، عن الشعبى، عن مسروق، عن عائشه, قالت: أقبلتْ فاطمةُ [تمشى] كان مشيتَها مشيةُ رسول الله | فقال: «مرحباً بابنتى». ثمّ أجلَسَها عن يمينه أو عن شماله، ثمّ أسرّ إليها حديثاً فبكَتْ، فقلتُ لها: استَخصَّكِ رسول الله | بحديثه وتَبكين؟ ثمّ أنه أسرّ إليها حديثاً فَضَحَكَتْ، فقلتُ لها: ما رأيتُ كاليوم فرحاً أقربَ من حزن، وسألتُها عمّا قال؟ فقالت: «ما كنتُ لأُفشى سرَّ رسول الله |». حتّى اذا قُبِض سألتُها فقالت: «انه أسرّ إلىّ فقال: أن جبريل كان يعارضُنى بالقران كلَّ سنةٍ مرّةً، وانه عارَضنى به العامَ مرّتين, ولا أرانى إلّا قد حَضَر أجلى وانكِ أوّلُ أهل بيتى لحوقاً بى, ونعم السلف أنا لكِ. _ قالت: _ فبكيت لذلك, ثمّ قال: أما ترضين أن تكونى سيّدةَ نساء هذه الأمّه, أو: نساء المؤمنين. _ قالت: _ فضحكت».

١٣١ - Ayişə deyir: Fatimə gəldi. Yol getməyi Rəsulullahın (s) yol getməyi kimi idi. Rəsulullah (s) buyurdu: "Afərin mənim qızıma". Sonra onu sağ ya sol tərəfində əyləşdirib bir söz dedi. Fatimə ağladı. Ona dedim: Rəsulullah (s) sözlərini yalnız sənə söyləyir. Sən isə sevinmək əvəzinə ağlayırsan? Sonra Həzrət (s) yenə ona bir söz dedi. Fatimə bu dəfə güldü. Ona dedim: Sevincin qəmə bu qədər yaxın olduğu bir günü görməmişdim. Sonra Həzrətin (s) ona nə dediyini soruşdum? Mən Rəsulullahın (s) sirrini faş etmərəm dedi. Peyğəmbər (s) dünyasını dəyişdikdən sonra yenə ondan o sirrin nə olduğunu soruşdum? Həzrət (s) mənə belə buyurdu dedi: "Cəbrayıl Quranı hər il bir dəfə mənimlə qovuşdururdu (tətbiq edirdi). Amma bu il iki dəfə qovuşdurdu (tətbiq etdi). Məncə bu vəfatımın yaxınlaşmasına bir nişanədir. Sən Əhli-beytimdən mənə qoşulan birinci şəxs olacaqsan. Mən sənin üçün nə yaxşı

١- [١] . Yüz otuzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif ibn Əbi Şibə", c٦, s٣٨١, hədis ٣٢١٦٧, və s٣٩١, hədis ٣٢٢٦١; "Müsnədi Əhməd", c٣٨, s٣٥٣, hədis ٢٣٣٢٩; "Tarixi kəbiri Buxari", c١, s٢٣٢, hədis ٧٢٨; "Sünəni Termizi", c٥, s٦٦٠, hədis ٣٧٨١; "Ahad və Məsani", c١٥, s٤١٣, hədis ٦٩٦٠; "Möcəmi kəbir Təbərani", c٣, s٣٦-٣٨, hədis ٣٦٠٩-٣٦٠٤, və c٢٢, s٤٠٢-٤٠٣, hədis ١٠٠٥-١٠٠٦; "Müstədrəki Hakim", c٣, s١٥١; "Tarixi Bağdad", c٢, s٣٧٢, hədis ٣٣٩٧; "Əmaliyi Tusi", s٨٤, hədis ١٢٧; "Təhzibul-kəmal", c٢٦, s٣٩١, hədis ٥٥٩٦.

irəlidə gedənəm". Ayişə deyir: Fatimə dedi: Buna görə ağladım. Sonra Rəsulullah (s) buyurdu: "Sən bu ümmətin ya mömin qadınlarının sərvəri olmağa razı deyilsən"? .(Fatimə bunu eşidən kimi güldüm dedi(۱

۱۳۲. أخبرنا محمّد بن معمّر [البحرانی]، قال: حدثّنا أبو داود [الطیالسی]، قال: حدثّنا أبو عوانه عن فراس، عن الشعبی، عن مسروق قال: أخبرتْنی عائشه, قالت: كنّا عند رسول الله | جمیعاً ما تغادر منّا [امرأه] واحده، فجاءت فاطمهُ تمشی, ولا والله؛ أن تخطئ مشیتُها من [مشیهَ] رسول الله | حتّی أنتهت إلیه فقال: «مرحباً بابنتی». فأقعدها عن یمینه أو عن یساره، ثمّ سارّها بشئ فبكَتْ بكاءً شدیداً, ثمّ سارّها بشئ فضحكَتْ، فلمّا قام رسول الله | قلتُ لها: خَصّكِ رسول الله صلّی الله علیه وآله من بیننا بالسرار وانتِ تبكینَ؟! أخبرینی ما قال لكِ؟ قالت: «ما كنتُ لأُفشی علی رسول الله | سِرَّه» فلمّا توفّی قلتُ لها: أسألكِ بالّذی [لی] علیك من الحقّ ما الّذی سارّكِ به رسول الله |؟ قالت: «امّا الان: فنعم، سارّنی أمّا مرّته الأولی فقال: أن جبریل كان یعارضُنی بالقران فی كلّ عام مرّهً, وانه عارَضنی به العامَ مرّتین، ولا أری الأجل إلّا قد اقترَبَ, فاتّقی الله واصبری. [فبكیت], ثمّ قال: یا فاطمه؛ أما ترضینَ أنك سیّدهُ نساء هذه الأمّه أو: نساء العالمین. فَضَحكتُ».

Bu hədis də qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu da başqa bir sənədlə Ayişədən belə - ۱۳۲ nəql edir: Hamımız istisnasız Rəsulullahın (s) hüzurunda idik. Fatimə gəldi. Allaha and olsun yol getməyi Rəsulullahın (s) yol getməyi kimi idi. Rəsulullahın (s) yanına gələn kimi Həzrət (s) ona buyurdu: "Afərin mənim qızıma". Sonra onu sağ ya sol tərəfində əyləşdirib bir söz dedi. Fatimə şiddətlə ağladı. Sonra Həzrət (s) yenə ona bir söz dedi. Fatimə bu dəfə güldü. Peyğəmbər (s) getdikdən sonra ona dedim: Rəsulullah (s) sirrini ?yalnız sənə söyləməsinə baxmayaraq sevinmək əvəzinə ağlayırsan

---

Yüz otuz birinci hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqati kübra İbn Sə`d", c۲, s۲۴۷, və . [۱] -۱ c۸, s۲۶; "Müsnədi İbn Rahəviyyə", c۴, s۲۴۵; "Müsnədi Əhməd", c۴۴, s۹, hədis ۲۶۴۱۳; "Səhih Buxari", c۴, s۲۴۷-۲۴۸, hədis ۳۶۲۵; "Səhih Müslim", c۴, s۱۹۰۵, hədis ۲۴۵۰; "Sünəni İbn Macə", ", c۱, s۵۱۸, hədis ۱۶۲۱; "Ahad və Məsani", c۵, s۳۵۷, hədis ۲۹۴۳; "Əvaili İbn Əbi Asim", s۳۲, hədis ۷۶; "Sünəni kübra", Nisai c۵, s۹۶; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱۲, s۱۱۱, hədis ۶۷۴۴-۶۷۴۵, və s۳۱۳, hədis ۶۸۸۷; "Əz-zür-riy-yətüt-tahirə", s۱۴۳, hədis ۱۸۰; "Müşkilul-asar", c۱, s۳۵, hədis ۹۷; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۳۹۲, hədis ۳۱۴, və c۲, s۲۰۸, hədis ۶۷۹; "Möcəmi kəbir Təbərani", c۲۲, s۴۱۸, hədis ۱۰۳۲; "Əmaliyi Səduq", s۶۹۲, hədis ۹۴۸; ."Dəlaili Bihəqi", c۶, s۳۶۴; "Əmaliyi Tusi", s۳۳۳, hədis ۶۶۹; "Hilyətul-əvliya", c۲, s۴۰

Həzrətin (s) ona nə söylədiyini mənə deməsini istədim. Fatimə mən Rəsulullahın (s) sirrini faş etmərəm dedi. Peyğəmbər (s) dünyasını dəyişdikdən sonra ona dedim:Səni ?boynunda haqqı olan şəxsə and verirəm Rəsulullah (s) səninlə nə pıçıltı etdi

İndi Həzrətin (s) mənə nə buyurduğunu deyəcəm. Həzrət (s) mənə belə buyurdu: "Cəbrayıl Quranı hər il bir dəfə mənimlə qovuşdururdu (tətbiq edirdi). Amma bu il iki dəfə qovuşdurdu (tətbiq etdi). Məncə bu vəfatımın yaxınlaşmasına bir nişanədir. Qızım təqvalı və səbirli ol". Mən ağladım. Sonra yenə buyurdu: Ay Fatimə! Sən bu ümmətin ya dünya qadınlarının sərvəri olmağa razı deyilsən"? Fatimə bunu eşidən kimi güldüm .(dedi(١

Fatimə Rəsulullahın (s) vücudunun parası

١٣٣. أخبرنا قتيبه بن سعيد، قال: حدثّنا الليث [بن سعد] عن [عبد الله بن عبيد الله] بن أبى مُلَيكه، عن المِسوَر بن مَخرَمه, قال: سمعتُ رسول الله | وهو على المنبر يقول: «ان بنى هشام بن المغيره استأذنونى فى أن يُنكِحوا ابنتَهم علىّ× بن أبى طالب, فلا آذنُ ثمّ لا ـ آذنُ, إلّا أن يريد ابن أبى طالب أن يُطلِّق ابنتى ويَنكح ابنتَهم، فانما هى بضعه منّى, يريبنى ما رابها, ويؤذينى ما آذاها».

Məxrəmənin oğlu Misvər deyir: Rəsulullahın (s) minbərdə belə buyurduğunu - ١٣٣ eşitdim: "Hişam ibn Müğəyrənin övladları tayfalarından bir qızı Əli ilə evləndirmək üçün icazə istəyirlər. Mən icazə vermirəm. Əbu Talibin oğlunun qızımı boşayıb, onlardan bir qızı almasına icazə vermərəm. Fatimə mənim vücudumun parasıdır. Onu narahat .(edən məni narahat edib və ona əziyyət edən mənə əziyyət etmişdir*"(٢

Yüz otuz ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s١٩۶, hədis ١٣٧٣; . [١] -١ "Fəzaili Əhməd", s٧۶۴, hədis ١٣۴۵; "Səhih Buxari", c٨, s٧٩, (kitabul-istizan, bab ۴٣), hədis ١; "Səhih Müslim", c۴, s١٩٠۴, (bab ١۵), hədis ٢۴۵٠; "Ahad və Məsani", c۵, s٣۵٨, hədis ٢٩۴۶, və s٣۶٧, hədis ٢٩۶٧; "Əz-zür-riy-yətüt-tahirə", s١۴٢, hədis ١٧٩; "Müşkilul-asar", c١, s٣۵, hədis ٩۵-٩۶; "Möcəmi kəbir Təbərani", c٢٢, s۴١۵, hədis ١٠٢۴, və s۴١٩, hədis ١٠٣٣; "Fəzaili Fatimə İbn Şahin", s۵۶, hədis ۶, və s۵٩, hədis ٨; "Hilyətul-əvliya", c٢, s٣٩; "Dəlaili .Bihəqi", c٧, s١۶۴-١۶٧

Yüz otuz üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Səhih Buxari", c٧, s۴٧, (kitabun- . [٢] -٢

nikah), bab ١٠٩; "Səhih Müslim", c٤, s١٩٠٢, hədis ٢٤٤٩; "Sünəni Əbu Davud", c٢, s٢٢۶, hədis ٢٠٧١; "Sünəni Termizi", c٥, s۶٩٨, hədis ٣٨۶٧; "Şərhüs-sünnə Bəğəvi", c١٤, s١٥٩, hədis ٣٩٥٨. *. Yüz otuz üç və yüz otuz dördüncü hədis Əməvilərin Peyğəmbərin (s) ailəsinə kin- küdurətləri olduğu üçün düzəltdikləri bir əfsanədir. Rəsulullahın (s) Fatimənin fəzilətləri barəsində "Fatimə mənim bədənimin parasıdır Fatiməyə əziyyət edən mənə əziyyət etmiş, Fatimənin qəzəbi mənim qəzəbim, mənim qəzəbim isə Allahın qəzəbidir" kimi buyurduğu qəti hədisləri inkar edə bilmiyənlər və habelə O Həzrətin (s) vəfatından sonra başqalarının etdiyi zülm və əziyyətləri gizlədə bilmiyənlər həqiqətlərin üstünə pərdə çəkmək üçün Əlinin (ə) Bəni Hişamın qızına elçilik etməsi hədisini düzəltmişlər. Bu hədisin yalan və saxta olmasına neçə nişanə vardır: ١) Bütün tarixçilərin nəzərinə əsasən bu iki hədisin rəvayətçisi olan Misvər ibn Məxrəmə Rəsulullahın (s) hicrətindən sonra dünyaya gəlmişdir. O elçilik hadisəsi baş verən zaman altı ya yeddi yaşında idi. Bununla belə o bu hədisi (١٣٧-ci hədisi) eşitdiyi zaman özünün həddi-büluğ olduğunu bildirir. ٢) Misvər Bəni-üməyyəyə məxsusən də Müaviyəyə xüsusi məhəbbəti var idi. Ürvə ibn Zübeyr deyir: O, Müaviyənin adını eşidən zaman ona salam göndərirdi. ٣) Əlinin (ə) belə bir elçilik etdiyini fərz etsək də bu iş şəriətdə qadağan olunmuş bir iş deyil ki, təqva və Allahın əmrinə itaət etməyin nəticəsində dünya qadınlarının rəhbərliyi məqamına yetişmiş Həzrət Zəhra (s) və həmçinin Allahın əmrinə təslim olanların rəhbəri olan Rəsulullah (s) narahat olub bunu pis bir iş saysın. Rəsulullahın (s) ürəyində bu işdən narazı olduğunu fərz etsək də onu dilinə gətirdikdən sonra minbərə çıxıb camaata elan etməsini qəbul etmək olarmı? Belə bir rəftarın Rəsulullahın (s) məqam, rütbə və əxlaqı ilə uyğunluğu varmı? Buna görə bu saxta hədislər Əliyə (ə) tənə olmadan öncə Rəsulullaha (s) tənədir.Nəticədə bu hədislərin arasından Əhli-beytin vasitəsi ilə də rəvayət olunan hədislər qəbul olunasıdır. Onlarda Rəsulullah (s) buyurur: "Fatimə mənim bədənimin parasıdır. Fatiməyə əziyyət edən mənə əziyyət etmişdir. Fatimənin qəzəbi Allahın qəzəbidir". Lakin Peyğəmbərin (s) ailəsinin düşmənləri başqa səhabələrin əksinə olaraq Əlinin (ə) Rəsulullaha (s) qarşı rəftarında kiçik bir itaətsizlik belə müşahidə etmədikləri üçün bu hədislərin bəzisini saxtalaşdırmağa çalışdılar.Və həqiqətin gizlin qalmayacağından qəflət edərək Əlinin (ə) elçilik etməsini bu hədislərə əlavə etdilər. (Daha çox izah üçün

.(Məhəmməd Kazim Əl-Məhmudinin "Xəsaisi Nisaiyə" verdiyi izahata bax. s١٨٨-١٩١

۱۳۴. أخبرنا أحمد بن سليمان، قال: حدثّنا يحيى بن آدم، قال: حدثّنا بشر بن السرى، قال: حدثّنا ليث بن سعد، قال: سمعت ابن أبى مُلَيكه يقول: سمعت المِسور بن مَخرمه, يقول: سمعتُ رسول الله| بمكّه يخطب, ثمّ قال: «ان بنى هشام استأذنونى فى أن يُنكِحوا ابنتَهم علىّ×اً وانى لاـ آذنُ ثمّ لاـ آذنُ, إلّا أن يريد ابن أبى طالب أن يُفارِق ابنتى, وان يَنكَح ابنتَهم». ثمّ قال: أن فاطمه مضغه ــ أو: بضعه ــ منّى, يؤذينى ما آذاها, ويريبنى ما رابها، وما كان له أن يجمع بين بنت عدوّ الله وبين ابنه رسول الله».

Bu hədis də qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa -۱۳۴

səh:۹۸

bir sənədlə Məxrəmənin oğlu Misvərdən belə nəql edir: Rəsulullahın (s) minbərdə belə buyurduğunu eşitdim: "Hişam ibn Müğəyrənin övladları tayfalarından bir qızı Əli ilə evləndirmək üçün icazə istəyirlər. Mən icazə verməyəcəm. Əbu Talibin oğlunun qızımı buraxıb onlardan bir qızı almasına icazə verməyəcəm". Sonra buyurdu: Fatimə mənim vücudumun bir hissəsi və ya parasıdır. Ona əziyyət edən mənə əziyyət edib və onu narahat edən məni narahat etmişdir. O (Əli) gərək heç vaxt Rəsulullahın (s) qızı ilə Allahın düşməninin qızını eyni zamanda öz ailəsi kimi qəbul etməməlidir"(١).

١٣٥. الحارث بن مسكين قرأةً عليه وانا أسمع عن سفيان [بن عيينه] عن عمرو [بن دينار], عن ابن أبى مُلَيكه، عن المِسوَر بن مَخرمه: أن النبىّ | قال: «ان فاطمه مضغةٌ منّى, من أغضَبَها أغضَبَنى».

١٣٥- Peyğəmbər (s) buyurdu: "Fatimə mənim vücudumun parasıdır. Onu qəzəbləndirən məni qəzəbləndirmişdir"(٢).

١٣٦. أخبرنا محمّد بن خالد بن خلى، قال: حدثّنا بشر بن شعيب [بن أبى حمزه الحمصى]، عن أبيه, عن الزُهْرى, قال: اخبرنى على بن حسين أن المِسور بن مَخرمه أخبره أن رسول الله | قال: «ان فاطمه مضغه منى».

١٣٦- Peyğəmbər (s) buyurdu: "Fatimə mənim vücudumun parasıdır"(٣).

١- [١]. Yüz otuz dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c٣١, s٢۴٠, hədis ١٨٩٢۶; "Fəzaili Əhməd", s٧۵۶, hədis ١٣٢٨; "Səhih Müslim", c۴, s١٩٠٢; "Sünəni Əbu Davud", c٢, s٢٢۵, hədis ٢٠٧١; "Sünəni İbn Macə", c١, s۶۴٣, hədis ١٩٩٨; "Ahad və Məsani", c۵, s٣۶١, hədis ٢٩۵۵; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c٢٢, s۴٠۴, hədis ٣۵٧١.

٢- [٢]. Yüz otuz beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Səhih Buxari", c۵, s٢۶, (Babu mənaqibi qərabəti Rəsulullah və mənqəbəti Fatimə); "Səhih Müslim", c۴, s١٩٠٣, hədis ٢۴۴٩; "Sünəni Əbu Davud", c٢, s٢٢۶, hədis ٢٠٧٠; "Sünəni Termizi", c۵, s١٩٨, hədis ٣٨۶٧; "Ahad və Məsani", c۵, s٣۶١, hədis ٢٩۵۴; "Sünəni kübra", Nisai, c۵, s٩٧, hədis ٨٣٧١; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c٢٢, s۴٠۴, hədis ١٠١١-١٠١٢; "Fəzaili Fatimə ibn Şahin", s٧۴, hədis ٢١-٢٢.

٣- [٣]. Yüz otuz altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c٣١, s٢٢۶-٢٢٧, hədis ١٨٩١١-١٨٩١٢; "Fəzaili Əhməd", s٧۵۶, hədis ١٣٢٩; "Səhih Buxari", c۵, s٢٨, (Babu zikru əsharin-nəbi); "Səhih Müslim", c۴, s١٩٠٣, hədis ٢۴۴٩; "Sünəni İbn Macə", c١, s۶۴۴, hədis

۱۹۹۹; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۲۰, s۱۹; "Müsnədi Şamiyyin", c۴, s۱۶۳; "Fəzaili Fatimə ibn Şahin", s۷۶, hədis ۲۳; "Sünəni kübra Bihəqi", c۷, s۳۰۸.

۱۳۷. أخبرنا عبید الله بن سعد بن ابراهیم بن سعد، قال: حدّثنی عمّی [یعقوب], قال: حدّثنا أبی عن الولید بن کثیر، عن محمّد بن عمرو بن حلحله، أنه حدّثه أن ابن شـهاب [الزُهْری] حدّثه, أن علیّ× بن حسـین حدّثه, أن المسور بن مخرمه قال: سمعتُ رسول الله| یخطب علی منبره هذا وانا یومئذ محتَلِمٌ فقال: «ان فاطمه مضغه منّی».

ذکر ما خصّ به علیّ× بن أبی طالب من أن الحسن والحسـین ابنَی رسول الله| وریحانتَیه من الدنیا, وانهما سیّدا شباب أهل الجنّه إلّا

۱۳۷- Məxrəmənin oğlu Misvər deyir: Yetkinlik yaşında bu minbərdə Rəsulullahın (s) belə buyurduğunu eşitdim: "Fatimə mənim vücudumun parasıdır"(۱).

Həsən və Hüseyn Peyğəmbərin (s) iki ətirli gülləri

۱۳۸. أخبرنا احمـد بن بکار الحرانی، قال: حـدثّنا محمّـد بن سـلمه عن [محمد] بن اسـحاق، عن یزید بن عبد الله بن قسـیط، عن محمّد بن اسامه بن زید، عن أبیه قال: قال رسول الله|: «أمّا أنت یا علیّ×؛ فختنی وأبو ولدی، وانت منّی وانا منک».

۱۳۸ - Peyğəmbər (s) buyurdu: "Amma ay Əli! Sən mənim damadım və övladlarımın atasısan. Həmçinin sən məndən və mən də səndənəm"(۲).

Həsən və Hüseyn Peyğəmbərin (s) övladları

۱۳۹. أخبرنی القاسم بن زکریّا بن دینار، قال: حدثّنا خالد بن مخلّد قال: حدّثنی موسی ـ وهو ابن یعقوب الزمعی ـ عن عبد الله بن أبی بکر بن زید بن المهاجر قال: أخبرنی مسلم بن أبی سهل

۱- [۱] . Yüz otuz yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Səhifətul-İmamir-Riza", s۴۵, hədis ۲۲; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۶, s۳۹۱, hədis ۳۲۲۶۴; "Müsnədi Əhməd", c۳۱, s۲۲۸, hədis ۸۹۱۳; "Fəzaili Əhməd", s۷۵۶, hədis ۱۳۲۷, və s۷۵۷, hədis ۱۳۳۰, və s۷۵۸, hədis ۱۳۳۴; "Səhih Buxari", c۴, s۱۰۱; "Səhih Müslim", c۴, s۱۹۰۳-۱۹۰۴, hədis ۲۴۴۹; "Sünəni Əbu Davud", c۲, s۲۲۵-۲۲۶, hədis ۲۰۶۹-۲۰۷۰; "Ahad və Məsani", c۵, s۳۶۲, hədis ۲۹۵۶-۲۹۵۹; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۹۹, hədis ۳۸۶۹; "Sünəni kübra", Nisai, c۵, s۹۷, hədis ۸۳۷۲; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۲۰۰, hədis ۶۷۳, və s۲۱۰, hədis ۶۸۰; "Səhih İbn Həbban", c۵, s۴۰۸, hədis ۶۹۵۸; "Müsnədi Şamiyyin", c۳, s۱۴, hədis ۱۷۰۷; "Əmaliyi Səduq", s۴۶۷, hədis ۶۲۲; "Məanil-əxbar",s ۱۰۷, və s۳۰۳; "Üyunu əxbarir-Riza", c۲, s۴۶, hədis ۱۷۶; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۵۸-۱۵۹; "Əmaliyi Müfid", s۲۵۹, (Əl-məclisul-hadi vəs-səlasun), hədis ۲; "Əmaliyi Tusi", s۴۲۷,

.hədis ۹۵۴

Yüz otuz səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۳۶, s۱۱۱, hədis . [۲] -۲ ۲۱۷۷۷; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱, s۴۰۲, hədis ۵۲۸; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۱, s۱۶۰; "Tarixi Bağdad", c۹, s۶۲, hədis ۴۶۴۵; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۲۲۴, hədis ۲۶۹; "Mənaqibi Xarəzmi", s۶۵, hədis ۳۶.

النبّال، قال: أخبرنی حسن بن اسامه بن زید بن حارثه، قال: أخبرنی اسامه بن زید, قال: طرقتُ رسول الله | لیلةً لبعض الحاجه, فخرج وهو مشتمل علی شیئ لا أدری ما هو، فلمّا فرغتُ من حاجتی قلت: ما هذا الّذی أنت مشتمل علیه؟ فکشفه فإذا الحسن والحسین علی ورکَیْهِ، فقال: «هذان اِبنای وابنا ابنتی، اللهمّ أنک تعلم أنی أُحبُّهما فأَحِبَّهما, اللهمّ؛ أنک تعلم أنی أُحبُّهما فأَحِبَّهما».

۱۳۹- Zeydin oğlu Üsamə deyir: Bir gecə bir iş üçün Rəsulullahın (s) hüzuruna çatdım. Həzrət (s) çölə çıxdı. Mənim bilmədiyim bir şey əbasının altında var idi. İşimi qurtaran kimi Həzrətin (s) özü ilə nə gətirdiyini soruşdum? Əbasını kənara çəkdi. Həsən və Hüseyn Həzrətin (s) ayaqları üstündə idilər. Sonra Həzrət (s) buyurdu: "Bu ikisi mənim və qızımın övladlarıdırlar. (İki dəfə buyurdu:) İlahi! Mənim bu ikisini sevdiyimi bilirsən. Sən də onları sev"(۱).

Həsən və Hüseyn behişt cavanlarının sərvərləri

۱۴۰. أخبرنا عمرو بن منصور، قال: حدثّنا أبو نعیم، قال: حدثّنا یزید بن مردانبه، عن عبد الرحمان بن أبی نُعم، عن أبی سعید الخدری قال: قال رسول الله |: «الحسن والحسین سیّدا شباب أهل الجنّه».

۱۴۰- Peyğəmbər (s) buyurdu: "Həsən və Hüseyn behişt cavanlarının sərvərləridirlər"(۲).

۱۴۱. أخبرنی محمّد بن اسماعیل بن ابراهیم, قال: حدثّنا أبو نعیم عن سفیان [الثوری], عن یزید بن أبی زیاد, عن ابن أبی نُعم, عن أبی سعید الخدری, قال: قال رسول الله |: «الحسن والحسین سیّدا شباب أهل الجنّه».

۱- [۱] . Yüz otuz doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Tərcümətül- İmam Hüseyn min təbəqati İbn Sə`d", s۲۳, hədis ۲۰۲; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۶, s۳۸۱, hədis ۳۲۱۷۳, və s۳۸۲, hədis ۳۲۱۸۲-۳۲۱۸۳; "Müsnədi Əhməd", c۳۰, s۵۴۲, hədis ۱۸۵۷۷; "Fəzaili Əhməd", s۷۶۸, hədis ۱۳۵۳, və s۷۸۱, hədis ۱۳۸۸; "Səhih Buxari məə fəthil-bari", c۷, (kitabu fəzailis-səhabə), s۹۴, hədis ۳۷۴۹; "Tarixi kəbiri Buxari", c۲, s۲۸۶, hədis ۲۴۹۲; "Səhih Müslim", c۴, s۱۸۸۳, hədis ۲۴۲۲; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۵۶, hədis ۳۷۶۹; Sünəni kübra", Nisai, c۵, s۵۰, hədis ۸۱۷۱; "Səhih İbn Həbban", c۱۵, s۴۱۶-۴۱۷, hədis ۶۹۶۲-۶۹۶۳, və s۴۲۲, ۶۹۶۷; Möcəmi kəbiri Təbərani", c۳, s۳۱, hədis ۲۵۸۲; "Kamil ibn Əddi", c۲, s۷۴۸; "Hilyətül-əvliya", c۸, s۳۰۵; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۳۷۴, hədis ۴۲۱.

۲- [۲] . Yüz qırxıncı hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۱۷, s۳۱, hədis ۱۰۹۹۹;

"Fəzaili Əhməd", s۷۷۹, hədis ۱۳۸۴; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۳, s۳۸, hədis ۲۶۱۱; "Tarixi İsbəhan", c۲, s۳۲۱, hədis ۱۸۴۷; "Tarixi Bağdad", c۱۱, s۹۰, hədis ۵۷۷۸.

Bu hədis də qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə belə nəql etmişdir: -١۴١
.(Rəsulullah (s) buyurdu: "Həsən və Hüseyn behişt cavanlarının sərvərləridirlər"(١)

١۴٢. أخبرنا أحمد بن حرب، قال: حدثّنا [محمد] بن فضيل عن يزيد [بن أبى زياد], عن عبد الرحمان بن أبى نُعم، عن أبى سعيد الخدرى عن النبىّ | قال: «ان حسناً وحسيناً سيّدا شباب أهل الجنّه».

ما استثنى من ذلك.

Bu hədis də qabaqkı hədislər kimidir. Peyğəmbər (s) buyurdu: "Həsən və Hüseyn -١۴٢ behişt cavanlarının sərvərləridirlər". Həzrət (s) heç kimi istisna etməmişdir.(İki nəfəri
.(istisna etdiyi sonrakı hədisə işarədir)(٢)

١۴٣. أخبرنا يعقوب بن ابراهيم ومحمد بن آدم عن مروان [بن معاويه]، عن الحكم بن عبد الرحمان ــ وهو ابن أبى نُعم ــ عن أبيه، عن أبى سعيد قال: قال رسول الله |: «الحسن والحسين سيّدا شباب أهل الجنّه إلّا ابنى الخاله عيسى بن مريم، ويحيى بن زكريّا».

Qabaqkı hədislər kimi Peyğəmbər (s) buyurur: "Həsən və Hüseyn xalam oğlu İsa -١۴٣ ibn Məryəmdən və Yəhya ibn Zəkəriyyadan başqa bütün behişt cavanlarının
.(sərvərləridirlər*"(٣)

səh:١٠٢

Yüz qırx birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c١٨, s١٣٨, hədis . [١] -١ ١١۵٩۴, və s١۶١, hədis ١١۶١٨; "Fəzaili Əhməd", s٧٧١, hədis ١٣۶٠, və s٧٧۴, hədis ١٣۶٨; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۵۶, hədis ٣٧۶٨; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٢۴۵, hədis ١٨٢; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c٣, s٣٩, hədis ٢۵١٢, ٢۶١۵; "Hilyətül-əvliya", c۵, s٧١; "Tarixi Bağdad", c٩, .s٢٣١, hədis ۴٨٠۴

Yüz qırx ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Sünəni Termizi", c۵, s۶۵۶, hədis ٣٧۶٨; . [٢] -٢ ."Mənaqibi Kufi", c٢, s٢٣٨, hədis ٧٠٣

Yüz qırx üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Əl-mə`rifətü vət-tarix", c٢, s۶۴۴; . [٣] -٣ Sünəni kübra", Nisai, c۵, s۵٠, hədis ٨١۶٩; "Səhih İbn Həbban", c١۵, s١٢, hədis ۶٩۵٩; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c٣, s٣٨, hədis ٢۶١٠; "Müşkilül-asar", c٢, s٣٩٣, hədis ١٩۶٧; "Müstədrəki Hakim", c٢, s١۶۶; "Hilyətül-əvliya", c۵, s٧١; "Tarixi Bağdad", c۴, s٢٠٨, hədis ١٨٩۶. *. Hədis tədqiqatçılarının nəzərində bu hədisin sənədi zəifdir."Həsən və Hüseyn

behişt cavanlarının sərvəridirlər" barəsində deyilən çoxlu mütəvatir hədislər arasında yalnız həmin bu hədisdə "Zəkəriyyanın oğlu Yəhya və xalam oğlu İsa ibn Məryəmdən başqa" ibarə gəlmişdir. Buna görə də buna etina olunmur. (Daha çox izah üçün Məhəmməd Kazim Əl-Məhmudinin "Xəsaisi Nisaiyə" verdiyi izahata bax. s١٩٨.)

۱۴۴. أخبرنا محمّـد بن عبد الأعلى، قال: حدثّنا خالد [بن الحارث]، قال: حدثّنا أشعث [بن عبد الملك], عن الحسن [البصرى], عن بعض أصحاب رسول الله | ـ قال: يعنى أنس بن مالك ـ قال: دخلنا ـ وربّما قال: دخلتُ ـ على رسول الله | والحسن والحسين ينقلبان على بطنه, قال: ويقول: «ريحانتيّ من هذه الأمّه».

۱۴۴ - Ənəs ibn Malik biz Rəsulullahın (s) hüzuruna çatdıq və ya çatdım dedi. Həsən və Hüseyn Həzrətin (s) qarnının üstündə diyirlənirdilər. (oynayırdılar). Həzrət (s) buyurdu: "Bunlar mənim bu ümmətdən iki ətirli güllərimdirlər"(۱).

۱۴۵. أخبرنى ابراهيم بن يعقوب، قال: حدثّنا وَهْب بن جَرير [بن حازم] أن أباه حدّثه, قال: سمعتُ محمّـد بن عبد الله بن أبى يعقوب عن [عبد الرحمان] بن أبى نُعم, قال: كنتُ عند ابن عمر, فأتاه رجل, فسأله عن دم البعوض يكون فى ثوبه ويصلى فيه، فقال ابن عمر: ممن أنت؟ قال: من أهل العراق فقال ابن عمر: أنظروا إلى هذا يسألنى عن دم البعوض يكون فى ثوبه, أيصلّى به؟ فقال ابن عمر: ممّن أنت؟ قال: من أهل العراق. قال: من يعذرنى من هذا!! يسألنى عن دم البعوض!! وقد قتلوا ابن رسول الله |؟! وسمعتُ رسول الله | يقول: «هما ريحانتيّ من الدنيا».

۱۴۵ - Əbi Nümin oğlu Əbdür-rəhman deyir: Ömərin oğlu Abdullahın yanında idik. Bir kişi onun yanına gəlib libasında olan ağcaqanad qanının hökmünü belə soruşdu? Bu libas ilə namaz qılmaq olarmı? Abdullah ondan haralı olduğunu soruşdu? İraqlıyam dedi. Abdullah dedi: Məni bu sualın cavabını verməkdən nə saxlayır? Əcəba (bu iraqlı) ağcaqanadın qanını soruşur? Amma Peyğəmbərin (s) balasının qanını tökür! Rəsulullahdan (s) Həsən və Hüseyn bu dünyada mənim iki ətirli güllərimdirlər buyurduğunu eşitdim"(۲).

۱- [۱] . Yüz qırx dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Kitabu səlim", s۹۷;"Səhifətül-İmamir-Riza", s۴۵, hədis ۲۳; "Təfsiru fərati Kufi", s۲۹۸, hədis۴۰۳; "Kəşfül-əstar", c۳, s۲۲۵; "Möcəmüt-Təbərani", c۴, s۱۸۵, hədis ۳۹۹۰; "Üyunu əxbarir-Riza", c۲, s۲۷, hədis ۸; "Əmaliyi Səduq", s۵۷۴, hədis ۱۹; "Kamiluz-ziyarat", s۶۲, hədis ۱۱۷, və s۹۸, shədis ۱۸۲.

۲- [۲] . Yüz qırx beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s۲۶۰, hədis ۱۹۲۷; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۶, s۳۸۲, hədis ۳۲۱۸۰; "Müsnədi Əhməd", c۹, s۴۰۲, hədis ۵۵۶۸; "Fəzaili Əhməd", s۷۸۱, hədis ۱۳۹۰; "Səhih Buxari", c۵, s۳۳, hədis ۳۷۵۳; "Ədəbu müfrəd", s۳۸, bab ۴۵, hədis ۸۵; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۵۷, hədis ۳۷۷۰; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱۰,

s۱۰۶, hədis ۵۷۳۹; "Səhih İbn Həbban", c۱۵, s۴۲۵, hədis ۶۹۶۹; "Əmaliyi Səduq", s۲۰۷, hədis ۲۲۸; "Əmaliyi xəmisiyyə", c۱, s۱۷۶, hədis ۸.

Peyğəmbərin (s) yanında Əli ən əziz və Fatimə ən sevimli şəxs

۱۴۶. أخبرنی زکریّا بن یحیی, قال: حـدثّنا [محمـد بن یحیی] بن أبی عمر، قال: حـدثّنا سـفیان [بن عیینه]، عن [عبـد الله] بن أبی نجیح، عن رجـل قـال: سـمعتُ علیّ×اً علی المنبر بالکوفه یقول: «خطبت الی رسول الله| فاطمهَ فزوَّجنی، فقلتُ: یا رسول الله، أنا أحبّ الیک أم هی؟ فقال: هی أحبّ إلیّ منک وانت أعزّ علیّ× منها».

۱۴۶ - Bir kişi deyir: Əlidən Kufə şəhərinin minbərində eşitdim ki, belə buyurdu: " Rəsulullahdan (s) Fatimə üçün elçilik etdim. Həzrət (s) (qəbul edib) onu mənimlə evləndirdi. Mən dedim: Ya Rəsulullah (s)! Məni çox istəyirsən ya onu? Həzrət (s) buyurdu: "Fatiməmənim yanımda səndən daha sevimlidir. Sən isə mənim yanımda Fatimədən daha əzizsən"[1].

Peyğəmbər (s) özü üçün Allahdan nə istəmişdirsə Əli üçün də onu istəmiş

۱۴۷. أخبرنا عبـد الأعلی بن واصل بن عبـد الأعلی, قال: حـدثّنا علیّ× بن ثابت، قال: حدثّنا منصور بن أبی الأسود، عن یزید بن أبی زیاد، عن سـلیمان بن عبـد الله بن الحارث [بن نوفل]، عن جـدّه، عن علیّ×, قال: «مرضتُ فعادنی رسول الله|، فـدخل علیّ× وانا مُضـطَجِعٌ, فاتّکأ إلی جنبی، ثمّ سـجانی بثوبه، فلمّا رانی قد هُدِئتُ قام إلی المسجد یصلّی، فلمّا قضی صلاته جاء فرفع الثّوب عنّی وقال: قُم یا علیّ×؛ فقـد بُرأتَ فقمت کانما لم أَشکِ شـیئاً قبل ذلک، فقال: ما سألتُ ربّی شـیئاً فی صـلاتی إلّا أعطانی، وما سألتُ لنفسی شیئاً إلّا وقد سألتُ لک».

۱۴۷ - Əli deyir: Mən xəstələndiyim üçün Rəsulullah (s) görüşümə gəlmişdi. Mən yan tərəfim üstə uzanmışdım. Həzrət

---

۱- [1] . Yüz qırx altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Sireyi İbn İshaq", s۲۴۶; "Müsnədi Həmidi", c۱, s۲۲, hədis ۳۸; "Təbəqatu İbn Sə`d", c۸, s۲۰; "Müsnədi Əhməd", c۲, s۴۱, hədis ۶۰۳; "Fəzaili Əhməd", s۱۳۴, hədis ۱۱۹۸; "Sünənu Səid ibn Mənsur", c۱, s۱۶۷, hədis ۶۰۰; "Əl-ahad və Məsani", c۵, s۳۶۰, hədis ۴۱۵۱; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۱۸۵, hədis ۶۵۹, və s۲۱۲, hədis ۶۸۱; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۱۱, s۵۵, hədis ۱۱۰۶۳; "Fəzaili Fatimə ibn Şahin" s۸۳-۸۴, hədis ۳۱-۳۲.

s) kənarımda əyləşib öz libası ilə mənim üstümü örtdü. Yaxşı olduğumu hiss edib) durub namaz qıldı. Namazdan sonra mənim yanıma gəldi. Libasını götürüb buyurdu: "Ay Əli! Yaxşı olmusan qalx". Ayağa durdum. Elə bil heç bir ağrım yox idi. Sonra Həzrət .((s) buyurdu: "Namazda özüm üçün hər nəyi istədimsə sənin üçün də onu istədim"(١)

١۴٨. أخبرنا القاسم بن زكريّا بن دينار، قال: حـدثّنا علىّ× [بن قادم], قال: حـدثّنا جعفر [بن زياد] ألأحمر عن يزيد بن أبى زياد, عن عبـد الله بن الحارث, عن علىّ× قال: «وجعتُ وجعاً شديداً, فأتيت النبىّ| , فأقامنى فى مكانه وقام يصلّى, وألقى علىّ× طرفَ ثَوبه، ثمّ قال: قُم يا علىّ×؛ قد بُرِئْتَ لا بأس عليك، وما دعوتُ لنفسى بشئ إلّا دعوتُ لك مثله، وما دعوتُ بشئ إلّا قد أستجيب لى ــ أو قال: أُعطيتُ ــ إلّا أنه قيل لى: لا نبىّ بعدك».

Əli deyir: Xəstələnmişdim və çox şiddətli ağrı hiss edirdim. Rəsulullahın (s) - ١۴٨ hüzuruna çatdım. Həzrət (s) məni öz yerində əyləşdirib libasının bir hissəsini mənim üstümə atdı və namaza durdu. Namazdan sonra buyurdu: "Ay Əli! Yaxşı olmusan qalx. Sənin üçün bir qorxu yoxdur. Mən Allahdan özüm üçün hər nəyi istədimsə sənin üçün də onu istədim". Allahdan hər nəyi istədimsə qəbul oldu (və ya mənə verildi). Amma .(mənə səndən sonra Peyğəmbər (s) olmayacaq deyildi"(٢)

Peyğəmbərin (s) Əli barədə etdiyi xüsusi dualar

١۴٩. أخبرنا احمـد بن حرب، قال: حـدثّنا قاسم ــ وهو ابن يزيد ــ، قال: حدثّنا سـفيان [الثورى] عن أبى اسـحاق [السبيعى]، عن ناجيه بن كعب الأسـدى، عن علىّ× «انه جاء رسول الله| [و] قال: أن عمّك الشيخ الضالّ قد مات, فمن يواريه؟ قال: اذهب فوار أبـاك, ولا تُحدِث حـدثاً حتّى تأتينى. ففعلتُ ثمّ أتيتُه, فأمرنى أن أغتسِل فغتَسلتُ ودعا لى بـدعوات ما يسرّنى ما على الأرض بشئ منهنّ».

Əli Rəsulullahın (s) yanına gəlib dedi: Sizin yolunuazmış qoca əminiz dünyasın - ١۴٩ dəyişdi. Kim onun

---

Yüz qırx yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Mənaqibi Xarəzmi", s١۴٢, hədis ١۶۴; . [١] -١ ."Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəməşq", c٢, s٢٧٧, hədis ٨٠٧

Yüz qırx səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s۵٨٢, hədis ١٣١٣; . [٢] -٢ "Möcəmi əvsəti Təbərani", c٨, s۴۴۵, hədis ٧٩١٣; "Mənaqibi Kufi", c١, s۵١٧, hədis ۴۴۵; "Mənaqibi İbn Məğazili", s١٣۵, hədis ١٧٨; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəməşq",

s۲۷۴-۲۷۵, hədis ۸۰۴-۸۰۶, və s۲۷۸-۲۷۹, hədis ۸۰۸-۸۱۰; "Kənzül-ümmal", c۱۳, s۱۵۱, hədis ۳۶۴۷۴.

cənazəsini dəfn etsin? Həzrət (s) buyurdu: "Get atanı dəfn et və mənim yanıma gəlmədən heç bir iş görmə". Mən belə edib Həzrətin (s) yanına gəldikdə, mənə belə buyurdu: "Qüsl et". Mən də qüsl etdim. Sonra mənim barəmdə elə dualar etdi ki, yerdə .(olan hər bir şeyi (əgər mənə versələr) o duaların heç biri qədər məni sevindirməz*"(١)

١٥٠. أخبرنا محمّد بن المثّنى عن أبى داود [الطيالسى]، قال حدثّنا شعبه، قال: أخبرنى فضيل [بن ميسره] أبو معاذ عن الشعبى، عن علىّ×, قال: «لمّا رجعتُ إلى النبىّ| قال لى كلمةً ما أحبُّ أن لى بها الدنيا».

Bu hədis həmən qabaqkı hədisin bir hissəsidir. O hədisdə belə gəlmişdi ki, Əli - ١٥٠ deyir: Peyğəmbərin (s) yanına qayıtdıqda mənə elə bir söz dedi ki, o sözün

---

Yüz qırx doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s١٩, hədis . [١] -١ ١٢٠; "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c۶, s٣٩, hədis ٩٩٣۶; "Təbəqatu İbn Sə`d", c١, s١٢۴; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c٢, s۴٧١, hədis ١١١۵۵۵, və c۶, s٣٧١, hədis ٣٢٠٨٠; "Müsnədi Əhməd", c٢, s١٨۶, hədis ٨٠٧, və s٣٣٢, hədis ١٠٩٣, və s٣٢٣, hədis ١٠٧۴; "Sünəni əbu Davud", c٣, s٢١۴, hədis ٣٢١۴; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s٣٣۵, hədis ۴٢٣-۴٢۴; "İləlü Darqotni", c۴, s١۴۶-١۵٩. *. Bu rəvayət hədis tədqiqatçılarının yanında mötəbər deyil. Onların terminində bu hədis "müdərrəc" adlanır. Yəni bu hədisdə əsl məntndən olmayan "aldadan və yoldan çıxardan" kəlməsi yazılmışdır. ١) Bu hədisin sənədi onun rəvayətçilərindən biri olan "Naciyə ibn Kə`bə" görə zəif sayılmışdır. ("Müsnədi Əhməd", c٢, s٣٢٢, ١٠٩٣ saylı hədisin altında bax). ٢) Bu hədis "Üsamə ibn Zeyd" və başqalarından "aldadan və yoldan çıxardan" kəlməsi olmadan nəql olunmuşdur. ("Müsnədi Əhməd", c٢, s١٨۶, hədis ٨٠٧; və "Sünəni kübra Bihəqi" c١, s٣٠۵-də bax). ٣) Əbu Talib Məkkə şəhərinin və Qüreyş tayfasının böyüyü olmasına baxmayaraq Əbu Ləhəb və Abbas kimi qardaşları və həmçinin müşriklərin başçılarından olan başqaları onun dəfnində iştirak etmədilər. Bu da Əbu Talibin onlarla həmfikir olmamasının və habelə ona kin bəslədiklərinin göstəricisidir. ۴) Bizə Əhli-beyt və qeyrilərindən Əbu Talibin möhkəm imanı və həmçinin onun Rəsulullahı (s) müdafiə etməsindən xəbər verən çoxlu hədislər çatmışdır. Əbu Talibin divanında toplanmış bu barədə olan şe`rləri bu iddiaya sübutdur. ۵) Bəni-üməyyə və Bəni-abbas Ələviləri zəiflətmək üçün heç bir işi əsirgəmirdilər. İmam Əlidən (ə) heç bir nöqsan tapmadıqları üçün atasını

yolunazmağa və müşrikliylə müttəhim edərək o Həzrətə və övladlarına irad tuturdular.Buna görə də onlar Müaviyənin zamanında və ondan sonra da hədisləri saxtalaşdıraraq ya da səhih hədislərin arasına bə`zi kəlmələri əlavə edərək onları .nəşr etdilər

.(əvəzinə dünyanın mənim olmasını istəmirəm"(1)

Əlinin isti–soyuğu hiss etməməsi üçün Peyğəmbərin (s) etdiyi dua

١٥١. أخبرنا محمّـد بن يحيى بن أيوب بن ابراهيم، قال: حـدثّنا هاشم بن مخلّد [محمّـد بن ابراهيم], قال: حـدثّنا عمّى أيوب بن ابراهيم ــ قال محمّـد بن يحيى: وهو جـدّى ــ عن ابراهيم [بن ميمون] الصائغ، عن أبى اسحاق الهمْـدانى, عن عبـد الرحمان بن أبى ليلى: أن علىّ×اً خرج علينا فى حرٍّ شديد, وعليه ثياب الشتاء، وخرج علينا فى الشتاء وعليه ثياب الصيف، ثمّ دعا بماء فشرب, ثمّ مسح العرق عن جبهته، فلمّا رجع إلى أبيه قال: يا أبه؛ أرأيت ما صنع أمير المؤمنين؟ خرج إلينا فى الشتاء وعليه ثياب الصيف، وخرج علينا فى الصيف وعليه ثياب الشتاء! فقال أبو ليلى: هل فطنت؟ وأخـذ بيـد ابنه عبـد الرحمان, فأتى علىّ×اً [فقال له الذى صنع]، فقـال له على: «ان النـبىّ | كـان بعث الىّ وانـا أرمـد, شديـد الرمـد, فبَزَقَ فى عينى, ثمّ قـال: افتـح عينيـك, ففتحتُهمـا فما اشتكيتُهما حتّى الساعه، ودعا لى فقال: اللهمّ أذهب عنه الحرَّ والبردَ. فما وجدتُ حرّاً وبرداً حتّى يومى هذا».

Əbdür-rəhman deyir: Əli, şiddətli istidə qış libası, soyuqda isə yay libası ilə bizim -١٥١ yanımıza gəlirdi. Elə soyuq havada su istəyirdi və içirdi. Və alnından təri təmizləyirdi. Əbdür-rəhman atası Əbu Leyliyə deyir: Əmirül-mömininin nə etdiyini görmüsən? O qışda yay libası və yayda isə qış libası ilə bizim yanımıza gəlir. Əbu Leyli ona dedi: Bu məsələnin sirrini anlamısan? O oğlu Əbdür-rəhmanın əlini tutub Əlinin yanına gətirdi. (Və hadisəni ona dedi). Həzrət (s) ona buyurdu: Bir gün Peyğəmbər (s) məni yanına çağırdı. Amma mənim gözüm şiddətlə ağrıyırdı. Peyğəmbər (s) ağzının suyunu gözümə sürtüb buyurdu: "Gözlərini aç". Mən də gözümü açdım və indiyə qədər göz ağrısı hiss etməmişəm. Sonra mənim üçün dua edərək buyurdu: "İlahi! Ondan isti və soyuğu hiss .(etməsini götür". Ondan sonra indiyə qədər isti və soyuğu hiss etmirəm"(2)

.Yüz əllinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s١٩, hədis ١٢١ . [1] -١

Yüz əlli birinci hədis başqa mənbələrdə: "Möcəmi əvsəti Təbərani", c٣, s١٥٠, . [2] -٢ .hədis ٢٣٠٧

Əlinin Peyğəmbərlə (s) xüsusi söhbəti və onun vasitəsi ilə bu ümmətə asanlıq gəlməsi

۱۵۲. أخبرنا محمّـد بن عبـد الله بن عمّار الموصـلى، قال: حدثّنا قاسم [بن زياد] الجرمى عن سـفيان [الثورى]، عن عثمان ــ وهو ابن المغيره ــ عن سالم [بن أبى الجعـد]، عن علىّ× بن علقمه, عن علىّ×, قال: لمّا نزلت {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُم الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَى نَجْوَاكُمْ صَدَقَةً} [۱۲ / المجادله / ۵۸] قال رسول الله| لعلى×: «مُرْهم أن يتصـدّقوا. قال: بكَم يا رسول الله؟ قال: بدينار، قال: لا يطيقون. قال: فنصف دينار. قال: لا يطيقون. قال: فبكَم؟ قال: بشـعيره. فقال له رسول الله|: أنك لزهيد». فانزل الله: {أَأَشْفَقْتُمْ أن تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَى نَجْوَاكُمْ} الى آخر الآيه, وكان علىّ× يقول: «بى خُفِّفَ عن هذه الأمّه».

۱۵۲ – Əli deyir: "Ey iman gətirənlər, Allahın Rəsulu ilə xüsusi söhbət etmək istədiyiniz zaman, öz söhbətinizdən öncə sədəqə verin..." ayəsi nazil olandan sonra Peyğəmbər (s) mənə buyurdu: "Onlara fərman ver xüsusi söhbət etmək üçün sədəqə versinlər". Əli nə qədər sədəqə versinlər soruşdu? Həzrət (s) buyurdu: "Bir dinar" Əli dedi: Onlar verə bilməzlər. Həzrət (s) buyurdu: "Dinarın yarısı" Əli dedi: Onlar verə bilməzlər. Həzrət (s) buyurdu: "Nə qədər verə bilərlər? Əli belə cavab verdi. Bir arpa qədərində verə bilərlər. Rəsulullah (s) buyurdu: "Sən zahidlik edirsən". Bundan sonra Allah bu ayəni nazil etdi: "Yoxsa öz xüsusi söhbətinizdən qabaq sədəqə verməkdən qorxdunuz...?" (Xüsusi söhbətdən qabaq sədəqə vermək hökmü götürüldü.) Buna görə Əli deyirdi: Mənimvasitəm ilə bu ümmətə asanlıq verildi.(۱)

Əlinin qatili camaatın ən bədbəxti

۱۵۳. أخبرنى محمّد بن وهب بن عبد الله بن سماك بن أبى كريمه الحرانى, قال: حدثّنا محمّد بن سلمه, قال: حدثّنا [محمد] بن اسحاق عن يزيـد بن محمّد بن خُثيم، عن محمّد بن كعب القُرَظى، عن محمّد بن خُثيم، عن عمّار بن ياسـر, قال: كنتُ أنا وعلىّ بن أبى طـالب رفيقين فى غزوه العُشَـيره, فلمّـا نزلهـا رسول الله| وأقـام بهـا, رأينا أناساً من بنى مُدْلـج يعملون فى عين لهم أو فى نخل, فقال لى علىّ×: «يا أبا اليقظان؛ هل لك [فى] أن نأتى هؤلاء

۱- [۱] . Yüz əlli ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi İbn həmid", s۵۹, hədis ۹۰; ۵۵۶۸;"Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۶, s۳۷۶, hədis ۳۲۱۱۶; "Sünəni Termizi", c۵, s۴۰۶, hədis ۳۳۰۰; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱, s۳۲۲, hədis ۴۰۰; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۱۲۳, hədis ۶۸; "Züəfa Əqili", c۳, s۲۴۳, hədis ۱۲۴۰; "Səhih İbn Həbban", c۱۵, s۳۹۰-۳۹۱, hədis ۶۹۴۲-۶۹۶۱.

[القوم] فَننظرَ كيف يعملون»؟ قـال: قلت: أن شئتَ. فجئناهم فنظَرْنا إلى عملهم ساعةً, ثمّ غَشيَنا النومُ فانطلقتُ أنا وعليّ حتّى اضطَجَعْنا فى ظلّ صور من النخل، وفى دقعاء من التراب فنُمنا, فوالله؛ ما أنبهنا إلّا رسول الله | يحرّكنا برجله، وقد تتربّنا من تلك الدقعاء الّتى نُمنا فيها, فيومئذ قال رسول الله صلّى الله عليه وآله لعلى×: «ما لك يا أبا تراب» لما يرى ممّا عليه من التراب، ثمّ قال: «ألا أحدّثكما بأشقى النّاس [رجلين]»؟ قلنا: بلى يا رسول الله. قال: «أُحَيْمِر ثمود الّذى عقر الناقه، والّذى يضربُك يا عليّ؛ على هذه» ووضع يده على

قِرنِه «حتّى يُبَلّ منها هذه» وأخذ بلحيته.

Əmmar Yasər deyir: Mən Əli ilə Üşəyrə döyüşündə birlikdə idim. Rəsulullah (s) - ۱۵۳ orada (atından) enib, qaldı. Bəni Müdəlc tayfasından arxları və ya xurmalıqlarında işləyən bir dəstə kişini gördük. Əli mənə dedi: İstəyirsən onların yanına gedib işlərinə baxaq. Mən də əgər istəyirsən gedək dedim. Birlikdə onların yanına gedib bir saat işlərinə tamaşa etdik. O zaman biz yuxuladıq. Əli ilə xurma ağaclarının altında tozlu-torpaqlı bir yerdə böyrü üstə uzanıb yatdıq. Allaha and olsun yalnız Rəsulullah (s) ayaqları ilə bizi silkələyib yuxudan ayıltdı. Yatdığımız yerdə torpaqlı olmuşduq. O gün Rəsulullah (s) Əlini üstü-başı torpaqlı görüb buyurdu: "Ay Əbuturab! Sənə nə olub? Sizi camaatın ən bədbəxt (iki kişisindən) xəbərdar etməyimmi? Ya Rəsulullah (s)! Bizi agah et dedik. Həzrət (s) buyurdu: "Səmud tayfasından (Salehin) dəvəsini tə`qib edib öldürən Üheymər ləqəbli bir şəxs və Həzrət (s) əlini onun başının üstünə qoyub buyurdu: Ya Əli! Sənin burana qılınc vuran şəxs". Sonra Əlinin saqqalını tutub sözünü .(belə davam verdi. "Axırda saqqalın qanına boyanar"(۱

Yüz əlli üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c۱۰, s۱۵۴; . [۱] -۱ "Təbəqatu İbn Sə`d", c۲, s۱۰, və c۳, s۳۵; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۷, s۴۴۴, hədis ۳۷۰۸۷, və s۴۸۴, hədis ۳۷۴۱۳; "Müsnədi Əhməd", c۳۰, s۲۵۶, hədis ۱۸۳۲۱; "Fəzaili Əhməd", s۲۱۷-۲۱۸, hədis ۲۹۵-۲۹۶, və s۳۱۰, hədis ۶۹۵; "Tarixi kəbiri Buxari", c۱, s۷۱, və c۸, s۳۲۰; " Əl-Ahad vəl-məsani", c۱, s۱۴۶-۱۴۷, və s۱۷۳-۱۷۵; "Müsnədi Bəzzar", c۴, s۲۴۷, hədis ۱۴۱۷ və s۲۵۴, hədis ۱۴۲۴; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱, s۲۸۴, hədis ۳۴۱, və c۸ s۵۵, hədis ۴۵۷۶; "Tarixi Təbəri", c۲, s۴۰۸-۴۰۹; "Məanil-asar Təhavi", c۱, s۳۵۱; "Şəvahidüt-tənzil", c۲, s۴۴۳; "Osdul-Ğabə", c۴, s۳۴-۳۵; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۸, hədis ۵, və s۲۰۵, hədis ۲۴۱-۲۴۲; ."Mənaqibi Xarəzmi", s۲۷۴

۱۵۴. أخبرنا عليّ× بن حجر [المروزی]، قال: أخبرنا جریر [بن عبد الحمید] عن مغیره [بن مقسم]، عن أمّ موسی [سریّه عليّ× (رض)] قالت: قالت أمّ سلمه: أن أحدث النّاس عهداً برسول الله | عليّ×.

۱۵۴- [Rəsulullahın (s) həyat yoldaşlarından biri[Ümmü Sələmə deyir: "Rəsulullaha (s) camaatın ən yaxını Əli idi"(۱).

۱۵۵. أخبرنا محمّد بن قدامه، قال: حدثّنا جریر [بن عبد الحمید] عن مغیره [بن مقسم]، عن أمّ موسی, قالت: قالت أم سلمه: والّذی تحلف به أمّ سلمه؛ أن كان أقربَ النّاس عهداً برسول الله | عليّ×. قالت: لمّا كان غداه قبض رسول الله |, فأرسل إليه رسول الله صلّی الله علیه وآله, وكان أری فی حاجه أظنُّه بَعثَه فجعل یقول: «جاء علی»؟ ثلاث مرّات. قالت: فجاء قبل طلوع الشمس، فلمّا أن جاء عرفنا أن له إلیه حاجه، فخرجنا من البیت, وكنّا عدنا رسول الله | یومئذ فی بیت عائشه, فكنت فی آخر من خرج من البیت، ثمّ جلستُ أدناهنّ من الباب, فأكبّ علیه عليّ× فكان آخر النّاس به عهداً, جعل یسارّه ویناجیه.

۱۵۵ - Ümmü Sələmə deyir: Ümmü Sələmənin and içdiyinə and olsun. Rəsulullaha (s) camaatın ən yaxını Əli idi. Habelə deyir: Rəsulullah (s) dünyasını dəyişdiyi səhər (birini) Əlinin ardınca göndərdi. Zənnimcə bir ehtiyac üçün idi. Biz o gün Rəsulullah (s) ilə Ayişənin otağında görüşdük. Üç dəfə buyurdu: "Əli gəlsin". O günəşin çıxmasından qabaq gəldi. Onunla sözü olduğunu bildik. Otaqdan qırağa çıxdıq. Mən otaqdan çıxanların axırıncısı idim. Mən qapının arxasında Rəsulullahın (s) başqa həyat yoldaşlarının yanında əyləşdim. Əli Həzrətə (s) qulaq asmaq üçün hüzuruna tələsdi. Həzrət (s) sirrini ona deyir və onunla xüsusi söhbət edirdi. O, Rəsulullahın (s) yanında olan axırıncı şəxs idi(۲).

۱- [۱]. Yüz əlli dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqatu İbn Sə`d", c۲, s۲۶۲-۲۶۳; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۶, s۳۶۸, hədis ۳۲۰۵۷; "Müsnədi Əhməd", c۴۴, s۱۹۰, hədis ۲۶۵۶۵; "Fəzaili Əhməd", s۲۱۵, hədis ۲۹۳; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱۲, s۳۶۴, hədis ۶۹۳۴; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۴۵۶, hədis ۳۵۸, və c۲, s۸۷, hədis ۵۷۳; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۳۸; "Əxbari İsbəhan", c۱, s۲۵۰; Məqtəlül-Hüseyn Xarəzmi", c۱, s۳۸; "Şərhu Nəhcül-bəlağə İbn Əbil-Hədid", c۱۰, s۱۷۹.

۲- [۲]. Yüz əlli beşinci hədis başqa mənbələrdə: Yüz əlli beşinci hədisin mənbələri həmin yüz əlli dördüncü hədisin mənbələridir.

Əlinin döyüşləri Quranın şərhinə xatir

۱۵۶. أخبرنا اسحاق بن ابراهيم [ابن راهويه] ومحمّد بن قدامه واللفظ له عن جرير [بن عبد الحميد]، عن الأعمش، عن اسماعيل بن رجاء [بن ربيعه الزبيدى]، عن أبيه، عن أبى سعيد الخدرى, قال: كنّا جلوساً ننتظر رسول الله | , فخرج إلينا قد أنقطع شسعُ نعلِه, فرمى بها إلى عليّ × فقال: «ان منكم من يُقاتِل على تأويل القران, كما قاتلتُ على تنزيله». فقال أبو بكر: أنا؟ قال: «لا». قال عمر: أنا؟ قال: «لا، ولكن صاحب النعل».

۱۵۶- Əbu Səid Xodri deyir: Biz Rəsulullahın (s) gəlməsi üçün intizar çəkirdik. Həzrətin (s) nəleyininin ipi qırılmışdı. Bizim yanımıza gəlib onu yamamaq üçün Əliyə verdi. Sonra buyurdu: "Mən Quranın nazil olması üçün döyüşdüyüm kimi Əli də Quranın şərhi üçün döyüşür".

Əbu Bəkr o şəxs mənəm dedi. Həzrət (s) buyurdu: "Xeyr". Ömər də mənəm dedi. Həzrət (s) buyurdu: "Xeyr. O mənim nə`leyinimi yamıyan şəxsdir"(۱).

Peyğəmbərin (s) Əliyə kömək etməyə həvəsləndirməsi

۱۵۷. أخبرنا يوسف بن عيسى، قال: حدثّنا الفضل بن موسى, قال: حدثّنا الأعمش، عن أبى اسحاق، عن سعيد بن وُهْب، قال: قال عليّ × فى الرحبه: أنشد بالله من سَمعَ رسولَ الله | يوم غدير خمٍّ يقول: «الله وليّى وانا وليّ المؤمنين، ومن كنتُ وليّه فهذا وليُّه، اللهمّ؛ وال من والاه, وعاد من عاداه, وانصر من نصره، [و اخذُل من خَذَله]». فقال سعيد: قام إلى جنبى ستّه، وقال حارثه بن مضرب: قام عندى ستّه، وقال زيد بن يثيع: قام عندى ستّه. وقال عمرو ذو مرّ: «أَحِبَّ من أَحَبَّه وأَبغِضْ من أَبغَضَه». ذكر قول النبيّ |: «عمار تقتله الفئه الباغيه»

۱۵۷- Səid ibn Vəhəb deyir: Əli Rohbə adlı bir məntəqədə camaatın içində belə buyurdu: Sizi Allaha and verirəm!

---

[۱] -۱. Yüz əlli altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۱۷, s۳۶۰, hədis ۱۱۲۵۸, və s۳۹۰, hədis ۱۱۲۸۹, və c۱۸, s۲۹۶, hədis ۱۱۷۷۳; "Fəzaili Əhməd", s۱۳۰, hədis ۱۹۳, və s۲۰۵; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۲, s۳۴۱, hədis ۱۰۸۶; "Səhih İbn Həbban", c۱۵, s۳۸۵, hədis ۶۹۳۷; "Kamil ibn Əddi", c۳, s۳۲۷; "Mənaqibi Kufi", c۲, s۵۵۲-۵۵۴, hədis ۱۰۴۶-۱۰۶۵; "Müstədrəki Hakim", c۳, s۱۲۲; "Hilyətül-əvliya", c۱, s۶۷; "Əmaliyi Tusi", s۲۵۴, hədis ۴۵۸; "Dəlailun-nübüvvə Bihəqi", c۶, s۴۳۵-۴۳۶; "Mənaqibi Xarəzmi", s۲۶۰, hədis ۲۴۳; "Tərcümətil-İmam Əli min Tarix Dəmeşq", c۳, s۱۶۴, hədis ۱۱۷۹-۱۱۸۰, və s۱۶۷-۱۶۹, hədis ۱۱۸۲-۱۱۸۷, və s۱۷۰,

.hədis ١١٨٩-١١٩٠; "Şərhüs-sünnə Bəğəvi", c١٠, s٢٣٣, hədis ٢٥٥٧

Qədir-xum günündə hansınız Rəsulullahın (s) "Allah mənim və mən də möminlərin vəlisiyəm. Mən hər kimin vəlisiyəmsə bu (Əli) də onun vəlisidir. İlahi! Onu sevəni sev və onu düşmən tutanı düşmən tut. Ona kömək edənə kömək et və onu xar edəni xar et" .(buyurduğunu eşidibsə (ayağa qlxıb şahidlik etsin

Səid ibn Vəhəb, Harisə ibn Müzərrib və habelə Zeyd ibn Yüsəy deyirlər: Bizim hər (.birimizin kənarından altı nəfər qalxıb (hamısı şahidlik etdilər

Hadisənin şahidlərindən biri) Əmr zu murr deyir: Rəsulullah (s) bundan əlavə buyurdu:) .("(İlahi!) onu sevəni sev və ona kin bəsləyəni düşmən tut"(١)

Əmmarı sitəmkar və üsyankar bir dəstə öldürəcək

١٥٨. أخبرنا عبـد الله بن محمّـد بن عبـد الرحمان [الزهرى]، قال: حدثّنا غُندُر [محمد بن جعفر], قال: حدثّنا شعبه, قال: سمعتُ خالد [الحذّاء] يحدّث عن سعيد بن أبى الحسن، عن أمّه، عن أمّ سلمه: أن رسول الله صلّى الله عليه وآله قال لعمّار: «تقتلك الفئه الباغيه».

Peyğəmbərin (s) həyat yoldaşlarından biri[Ümmü Sələmə deyir: Rəsulullah (s) [-١٥٨ .(Əmmara belə buyurdu: "Səni sitəmkar və üsyankar bir dəstə öldürəcək"(٢)

١٥٩. أخبرنى عمرو بن علىّ×, قال: حدّثنى أبو داود [الطيالسى], قال: حدثّنا شعبه, قال: حدثّنا أيّوب [السختيانى] وخالد [الحذّاء] عن الحسن, عن أمّه، عن أمّ سلمه: أن رسول الله | قال لعمّار: «تقتلك الفئه الباغيه».

قال: أبو عبد الرحمان: وقد رواه ابن عون عن الحسن:

Bu hədis qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə həmin Ümmü - ١٥٩ .(Sələmədən nəql etmişdir: Bu hədis habelə Həsən Bəsridən də nəql olunmuşdur(٣)

Yüz əlli yeddinci hədis başqa mənbələrdə: Bu hədisin mənbələri səksən beş və . [١] -١ .doxsan səkkizinci hədisin mənbələri kimidir

Yüz əlli səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c٤, s٢٥٥, hədis . [٢] -٢ ٢٦٦٥٠; "Səhihi Müslim", c٤, s٢٢٣٦, hədis ٢٩١۶; "Hilyətül-əvliya", c٧, s١٩٧; "Sünəni kübra .Bihəqi", c٨, s١٨٩; "Mənaqibi Xarəzmi", s١٩٠-١٩١, hədis ٢٢٧-٢٢٨

Yüz əlli doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqatu İbn Sə`d", c٣, s٢٥٢; . [٣] -٣ "Müsnədi Əhməd", c٤٤, s١٨٩, hədis ٢۶٥۶٣; "Hilyətül-əvliya", c٧, s١٩٧; "Tarixi Bağdad", .c١١, s٢٨٩; "Dəlailun-nübüvvə Bihəqi", c٢, s٥۴٩

۱۶۰. أخبرنا حميـد بن مسعده, عن يزيـد ــ وهو ابن زريع ــ قال: حـدثّنا [عبد الله] بن عون، عن الحسن, عن أمّه، عن أمّ سلمه, قالت: لمّا كان يوم الخندق وهو يعاطيهم اللبن وقد اغبرّ شعر صدره قالت: فوالله ما نسيته وهو يقول: «اللهمّ أنما الخير خيرُ الآخره, فاغفر للانصار والمهاجره». قالت: وجاء عمّار فقال: «ابنَ سُمَيَّهَ؛ تَقتُله الفئهُ الباغيهُ». ۱۶۱. حدثّنا محمّد بن عبد الأعلى، قال: حدثّنا خالـد [بن الحـارث], قال: حـدثّنا [عبـد الله] بن عون عن الحسن [البصـرى]، قال: قالت أمّ الحسن: قالت أمّ المؤمنين أمّ سلمه: ما نسيتُ يوم الخنـدق وهو يعاطيهم اللبن وقـد اغبرّ شـعره وهو يقول: «اللهمّ أن الخير خيرُ الآخره, فاغفر للانصار والمهاجره». وجاء عمّار, فقال: «يا بنَ سُمَيّهَ؛ تَقتُلك الفئهُ الباغيه».

Ümmü Sələmə deyir: Xəndəq gününü heç vaxt unutmaram. Rəsulullah (s) - ۱۶۰ səhabələrinə çiy kərpic verirdi. Sinəsinin tükləri tozlu olmuşdu. (Bu zaman) buyurdu: "İlahi! Xeyir və yaxşılıq yalnız axirətin xeyir və yaxşılığıdır. Ənsar və Mühacirləri bağışla". Əmmar Həzrətin (s) yanına gəldikdə Həzrət (s) ona buyurdu: "Ay Süməyyənin .(oğlu! Səni sitəmkar və üsyankar bir dəstə öldürəcək"(۱

۱۶۲. أخبرنا احمـد بن عبـد الله بن الحكم ومحمّـد بن الوليد, قالا: حدثّنا محمّد بن جعفر [غُندُر] قال: حدثّنا شـعبه عن خالد [بن مهران الحذّاء]، عن عكرمه, عن أبى سعيد الخدرى: أن رسول الله | قال لعمّار: «تَقتُلك الفئهُ الباغيهُ».

Bu hədis qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə həmin Ümmü - ۱۶۱ .(Sələmədən nəql etmişdir(۲

۱۶۲. أخبرنا احمـد بن عبـد الله بن الحكم ومحمّـد بن الوليد, قالا: حدثّنا محمّد بن جعفر [غُندُر] قال: حدثّنا شـعبه عن خالد [بن مهران الحذّاء]، عن عكرمه, عن أبى سعيد الخدرى: أن رسول الله | قال لعمّار: «تَقتُلك الفئهُ الباغيهُ».

Əbu Səid Xodri deyir: Rəsulullah (s) Əmmara belə buyurdu: "Səni sitəmkar və - ۱۶۲ .(üsyankar bir dəstə öldürəcək"(۳

Yüz altımışıncı hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi ibn Rahəviyyə", c۴, s۱۱۱, hədis . [۱] -۱ ۱۸۷۷, və s۱۴۵, hədis ۱۹۱۸; "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c۱۱, s۲۲۹, hədis ۲۰۴۲۶; "Təbəqatu İbn Sə`d", c۳, s۲۵۱-۲۵۲; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۷, s۵۴۸, hədis ۳۷۸۴۰; "Müsnədi Əhməd", c۴۴, s۲۷۹, hədis ۲۶۶۸۰, və s۸۳, hədis ۲۶۴۸۲; "Səhihi Müslim", c۴, s۲۲۳۶, hədis ۲۹۱۶; ."Müsnədi Əbu Yə`la", c۱۲, s۲۲۴, hədis ۶۹۹۰, və s۴۵۵, hədis ۷۰۲۵

Yüz altımış birinci hədis başqa mənbələrdə: Bu hədisin mənbələri həmən yüz . [۲] -۲ .altımışıncı hədisin mənbələridir

Yüz altımış ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s۲۲۳, hədis ۱۵۹۸, . [۳] -۳ və s۲۸۸, hədis ۲۱۶۸, və s۲۹۳, hədis ۲۲۰۲; "Təbəqatu İbn Sə`d", c۲, s۲۵۲, və c۳, s۳۵۲; "Müsnədi Əhməd", c۱۷, s۲۵۷, hədis ۱۱۱۶۶, və c۱۸, s۳۶۷, hədis ۱۱۸۶۱; "Ənsabul-əşraf", c۱, s۱۶۸, hədis ۳۹۸; "Müstədrəki Hakim", c۲, s۱۴۹; "Hilyətül-əvliya", c۷, s۱۹۷.

۱۶۳. أخبرنا اسحاق بن ابراهیم [ابن راهویه], قال: حدثّنا النضر بن شمیل عن شعبه, عن أبی مسلمه [سعید بن یؤید]، عن أبی نضره [العبدی]، عن أبی سعید الخدری, قال: حدّثنی من هو خیر منّی ابو قتاده: أن رسول الله | قال لعمّار: «بؤساً لک یا بن سمیّه ـ ومسح الغبار عن رأسه ـ تَقتُلک الفئهُ الباغیهُ».

۱۶۳- Əbu Qotadə deyir: Rəsulullah (s) Əmmara belə buyurdu: "Ay Süməyyənin oğlu! Nə zəhmət və əziyyətə düşmüsən?" Əmmarın başından toz-torpağı təmizləyərək buyurdu: "Səni sitəmkar və üsyankar bir dəstə öldürəcək"(۱).

۱۶۴. أخبرنا احمد بن سلیمان، قال: حدثّنا یزید [بن هارون]، قال: أخبرنا العوّام [بن حوشب]، عن الأسود بن مسعود، عن حنظله بن خویلد، قال: کنت عند معاویه فأتاه رجلان یختصمان فی رأس عمّار, یقول کلّ واحد منهما: أنا قتلتُه، فقال عبد الله بن عمرو: لِیَطِب به أحدکُما نفساً لصاحبه, فانی سمعت رسول الله | یقول: «تَقتُله الفئهُ الباغیهُ».

۱۶۴ - Xuvəylədin oğlu Hənzələ deyir: Müaviyənin yanında idim. İki nəfər Əmmarın kəsilmiş başını gətirib bir-biri ilə dava edərək hər biri onu öldürdüyünü iddia edirdi. (Orada olan) Əmru Asın oğlu Əbdullah dedi: Gərək sizdən biri özünü bu rüsvayedici ləkədən pak etsin. Çünki, Rəsulullahdan (s) "onu sitəmkar və üsyankar bir dəstənin öldürəcəyini" buyurduğunu eşitdim(۲).

۱۶۵. أخبرنا محمّد بن المثنی، قال: حدثّنا محمّد [بن جعفر غُندُر], قال: حدثّنا شعبه عن العوّام بن حوشب، عن رجل من بنی شیبان، عن حنظله بن سوید، قال: جئ برأس عمّار, فقال عبد الله بن عمرو: سمعتُ رسول الله | یقول: «تَقتُله الفئهُ الباغیهُ».

۱۶۵- Hənzələ ibn Süvəyd deyir: Əmmarın başını gətirdilər. Orada olan Əmru Asın oğlu Əbdullah dedi: Rəsulullahdan (s) "Əmmarı sitəmkar və üsyankar bir dəstənin öldürəcəyini" buyurduğunu eşitdim(۳).

۱- [۱] . Yüz altımış üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqatu İbn Sə`d", c۲, s۲۵۲; "Müsnədi Əhməd", c۳۷, s۲۹۷, hədis ۲۲۶۰۹; "Səhihi Müslim", c۴, s۲۲۳۵; "Hilyətül-əvliya", c۷, s۱۹۸; "Tarixi Bağdad", c۲, s۲۸۲, və c۷, s۳۴۴; "Sünəni kübra Bihəqi", c۸, s۱۸۹; "Dəlailun-nübüvvə Bihəqi", c۲, s۵۴۸-۵۴۹.

۲- [۲] . Yüz altımış dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqatu İbn Sə`d", c۳, s۲۵۳; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۷, s۵۴۷, hədis ۳۷۸۳۴; "Müsnədi Əhməd", c۱۱, s۹۶, hədis ۶۵۳۸, və s۵۲۳, hədis ۶۹۲۹; "Tarixi kəbiri Buxari", c۳, s۳۹, hədis ۱۵۷; "Ənsabul-əşraf", c۲, s۲۲۰,

.hədis ٣٩٤; "Təhzibul-kəmal", c٧, s٤٣٧, hədis ١٥٥٩

Yüz altımış beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Tarixi kəbiri Təbəri", c٣, s٣٩, hədis . [٣] -٣
.١٥٧; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٣٥٤, hədis ٨٣١; "Hilyətül-əvliya", c٧, s١٩٨

۱۶۶. أخبرنا محمّد بن قدامه، قال: حدثّنا جرير [بن عبد الحميد]، عن الأعمش، عن عبد الرحمان [بن زياد مولى بنى هاشم], عن عبد الله بن عمرو قال: سمعتُ رسول الله | يقول: «تَقتُل عمّاراً الفئةُ الباغيةُ».

۱۶۶- Əmru Asın oğlu Əbdullah deyir: Rəsulullahdan (s) "Əmmarı sitəmkar və üsyankar bir dəstənin öldürəcəyini" buyurduğunu eşitdim(۱).

۱۶۷. أخبرنا عبد الله بن محمّد [بن يحيى الطرسوسى]، قال: حدثّنا أبو معاويه [محمد بن خازم], قال: حدثّنا الأعمش عن عبد الرحمان بن زياد، عن عبد الله بن الحارث, قال: عبد الله بن عمرو: نحوه.

۱۶۷- Bu hədis qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə həmin Əmru Asın oğlu Əbdullahdan nəql etmişdir.

۱۶۸. أخبرنا عمرو بن منصور، قال: حدثّنا أبو نعيم عن سفيان [الثورى]، عن الأعمش، عن عبد الرحمان ابن أبى زياد، عن عبد الله بن الحارث, قال: أنى لأُسائر عبد الله بن عمرو بن العاص ومعاويه, فقال عبد الله بن عمرو: سمعتُ رسول الله | يقول: «تَقتُل الفئةُ الباغيةُ عمّاراً». فقال عمرو لمعاويه: أتسمع ما يقول هذا؟ فحذفه, قال: نحن قتلناه؟ أنما قتله مَن جاء به, لا تزال داحضاً فى بولك.

۱۶۸- Harisin oğlu Əbdullah deyir: Müaviyə, Əmru Asın özü və oğlu Əbdullah ilə birlikdə idik. Əmru Asın oğlu Əbdullah dedi: Rəsulullahdan (s) "Əmmarı sitəmkar və üsyankar bir dəstənin öldürəcəyini" buyurduğunu eşitdim. Əmru As Müaviyəyə dedi: Nə dediyini eşitdin? Müaviyə onu geri çəkib dedi: Biz onu öldürdükmü? Onu (döyüşə) gətirən öldürmüşdür.Sən sabitqədəm deyilsən(۲).

۱- [۱] . Yüz altımış yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Təbəqatu İbn Sə`d", c۳, s۲۵۳; "Müsnədi Əhməd", c۱۱, s۴۲, hədis ۶۴۹۹; "Ənsabul-əşraf", c۲, s۲۲۵, hədis ۳۹۵.
۲- [۲] . Yüz altımış səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c۱۱, s۲۴۰, hədis ۲۰۴۲۷; "Təbəqatu İbn Sə`d", c۱, s۲۴۱, ۲۴۸, ۲۵۱-۲۵۳ və c۳, s۲۹۵; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۷, s۵۵۱, hədis ۳۷۸۶۴-۳۷۸۶۵; "Müsnədi Əhməd", c۱۱, s۴۵, hədis ۶۵۰۰, və s۵۲۲, hədis ۶۹۲۶; "Tarixi kəbiri Buxari", c۵, s۲۸۳; "Sünəni Termizi", c۵, s۶۶۹, hədis ۳۸۰۰; "Ənsabul-əşraf", c۲, s۲۲۲, hədis ۳۹۵; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱۱, s۴۰۳, hədis ۶۵۲۴, və c۱۳, s۳۳۳, hədis ۷۳۵۱, və s۳۵۲, hədis ۷۳۶۴; "Möcəmi Şüyux Əbu Yə`la", s۲۲۶, hədis ۱۸۱, və s۳۱۱, hədis ۲۸۳; "Möcəmi kəbiri Təbərani", c۱, s۳۲۰, hədis ۹۵۴, və c۴, s۱۶۸, hədis ۴۰۳۰; "Kamil

ibn Əddi", c۷, s۴۷, hədis ۱۹۷۹; "Mənaqibi Kufi", c۱, s۵۱۵, hədis ۴۵۵, c۲, s۳۵۰-۳۵۱, hədis ۸۲۸-۸۳۰, və s۳۶۲, hədis ۸۴۰; "Müstədrəki Hakim", c۲, s۱۴۸-۱۵۵, və c۳, s۳۸۵-۳۸۶, və s۳۹۱; "Tarixi Bağdad", c۵, s۳۱۵, və c۷, s۴۱۴, və c۸, s۲۷۵; "Dəlailun-nübüvvə Bihəqi", c۲, s۵۵۰-۵۵۲; "İstiab", c۲, s۴۸۱; "Kəşfül-əstar", c۳, s۲۵۳, hədis ۲۶۸۹.

۱۶۹. أخبرنا محمّد بن المثنّى، قال: حدثّنا عبد الأعلى [بن عبد الأعلى]، قال: حدثّنا داود [بن أبى هند]، عن أبى نضره [العبدى]، عن أبى سعيد الخدرى: أن رسول الله | قال: «تمرقُ مارقه من النّاس, سيلى قتلَهم أولى الطائفتين بالحق».

۱۶۹ - Rəsulullah (s) buyurdu: "Camaatın bir dəstəsi (dindən) çıxıb (yəni xəvaric) haqqa layiq olan tayfanı (yəni imam Əli və dostlarını) öldürməyi öhdələrinə götürürlər"(۱).

۱۷۰. أخبرنا قتيبه بن سعيد، قال: حدثّنا أبو عوانه [الوضّاح بن عبد الله]، عن قتاده [بن دعامه]، عن أبى نضره, عن أبى سعيد الخدرى, قال: قال رسول الله |: «ستكونُ أمّتى فرقتين, فتخرج من بينهما مارقه يلى قتلَها أولاهما بالحق».

۱۷۰ - Rəsulullah (s) buyurdu: "Mənim ümmətim tezliklə iki dəstəyə bölünürlər. Onların arasından bir dəstə (dindən) çıxıb haqqa layiq olan tayfanı öldürməyi öhdələrinə götürərlər"(۲).

۱۷۱. أخبرنا عمرو بن علىّ×, قال: حدثّنا يحيى [بن سعيد القطّان], قال: حدثّنا عوف [الأعرابى], قال: حدثّنا أبو نضره, عن أبى سعيد قال: قال رسول الله |: «تَفترِقُ أمّتى فرقتين, يَمرقُ بينهما مارقه تقتُلُهم أولى الطائفتين بالحق».

۱۷۱ - Bu hədis qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə həmin Əbu Səid Xodridən nəql etmişdir(۳).

۱۷۲. أخبرنا سليمان بن عبيد الله بن عمرو الغَيلانى, قال: حدثّنا بهز [بن أسد العمّى] عن القاسم ــ وهو ابن الفضل ــ، قال: حدثّنا أبو نضره عن أبى سعيد: أن رسول الله | قال: «تَمرقُ مارقه عند فرقةٍ من النّاس تَقتُلها أولى الطائفتين بالحقّ».

۱۷۲ - Rəsulullah (s) buyurdu: "Mənim ümmətimin camaatı neçə dəstəyə bölünən zaman onların bir dəstəsi (dindən) çıxıb haqqa layiq olan tayfanı öldürməyi

---

۱- [۱]. Yüz altımış doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Səhihi Müslim", c۲, s۷۴۶, bab ۴۷; "Təzkirətül-hifaz", c۱, s۱۴۷, hədis ۱۴۰.

۲- [۲]. Yüz yetmişinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۱۸, s۱۳, hədis ۱۱۴۱۶, və s۱۵۵, hədis ۱۱۶۱۱-۱۱۶۱۲; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۲, s۳۰۷, hədis ۱۰۳۶.

۳- [۳]. Yüz yetmiş birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۱۷, s۲۹۰, hədis ۱۱۱۹۶, və c۱۸, s۲۷۴, hədis ۱۱۷۵۰; "Səhihi İbn Həbban", c۱۵, s۱۲۹, hədis ۶۷۳۵; "Hilyətül-

.əvliya", c٣, s٩٩; "Sünəni Bihəqi", c٨, s١٨٧

.(öhdələrinə götürərlər"(۱

۱۷۳. أخبرنا محمّد بن عبد الأعلى، قال: حدثّنا المعتمر [بن سليمان]، قال: سـمعت أبى، قال: حدثّنا أبو نضره عن أبى سعيد, عن النبىّ | أنه ذكر ناساً فى أمّته يخرجون فى فرقه من النّاس, سيماهم التحليق، يَمرقون من الـدين كما يَمرقُ السـهم من الرِميَهِ، هم من شـرار الخلق ــ أو هم شـرّ الخلق ــ تَقتلُهم أدنى الطائفتين إلى الحق. قال: وقال كلمه أخرى, قلت [لرجل]: بينى وبينه ما هى؟ قال: أنتم قَتَلتموهم يا أهل العراق.

Əbu Səid Xodri deyir: Peyğəmbər (s) öz ümmətində başlarını təraş edən – ۱۷۳ camaatdan ayrılmış bir dəstəni xatırladı. Yaydan çıxan ox kimi dindən çıxarlar. Onlar ən pis camaatdan bir dəstə və ya ən pis camaatdırlar. Onlar haqqa ən yaxın olan .tayfanı öldürərlər

Rəvayətçi deyir: Əbu Səid Xodri bu sözün ardından başqa bir söz dedi: Mənimlə onun arasında olan kişidən onun nə dediyini soruşdum? Belə cavab verdi: O, siz .(İraqlılar]İmam Əli (ə) ilə müharibədə[onları öldürdünüz dedi(۲

۱۷۴. أخبرنا عبـد الأعلى بن واصل بن عبد الأعلى، قال: حدثّنا محاضـر بن المورّع، قال: حدثّنا الأجلح عن حبيب [بن أبى ثابت] أنه سـمع الضـحّاك [بن شـراحيل] المشْـرقى يحـدثّهم ومعهم سـعيد بن جبير, وميمون بن أبى شـبيب, وأبو البختـرى [سـعيد بن فيروز], وأبو صالـح [ذكوان], وذرّ [بن عبـد الله] الهمْـدانى والحسن[بن عبـد الله] العُرَنى: أنه سـمع ابـا سـعيد الخـدرى يروى عن رسول الله | فى قوم يخرجون من هذه الأمّه, فذكر من صـلاتهم, وزكاتهم, وصومهم «يمرقون من الاسـلام كما يمرق السـهم من الرِميَه، لا يجاوز القران تراقيهم, يخرجون فى فرقهٍ من النّاس، يُقاتِلهم أَقربُ النّاس إلى الحقّ».

Əbu Səid Xodri bu ümmətdən ayrılmış bir dəstə barəsində Rəsulullahdan (s) – ۱۷۴ rəvayət etdi.]Və Rəsulullahın (s) dilindən[onların namaz, zəkat və oruclarının (necəliyini) xatırlayaraq (dedi:) Onlar yaydan çıxan ox

---

Yüz yetmiş ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s۲۸۷, hədis ۲۱۶۵; . [۱] -۱ "Müsnədi Əhməd", c۱۷, s۳۷۵, hədis ۱۱۲۷۵, və c۱۸, s۴۱۱, hədis ۱۱۹۲۱; "Səhihi Müslim", c۲, s۷۴۵, hədis ۱۵۰; "Sünəni Əbu Davud", c۴, s۲۱۷, hədis ۴۶۶۷; "Kitabus-sünnə", s۵۸۵, hədis .۱۳۲۸; "Mənaqibi Xarəzmi", , s۲۵۸, hədis ۲۴۱

Yüz yetmiş üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c۱۰, . [۲] -۲ s۱۵۱, hədis ۱۸۶۵۸; "Müsnədi Həmidi", c۲, s۳۳۰, hədis ۷۴۹; "Müsnədi Əhməd", c۱۷, s۶۲,

hədis ١١٠١٨, və c١٨, s۴٠١, hədis ١١٩٠۴; "Səhihi Müslim", c٢, s٧۴۵, hədis ١۴٩; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٣٢٩, hədis ٨٠١; "Müstədrəki Hakim", c٢, s١۵۴; "Şərhüs-sünnə Bəğəvi" c١٠, s٢٢٩, hədis ٢۵۵۵.

kimi dindən çıxarlar. Quranın (qiraəti) onların boğazından yuxarı getməz. Onlar .(camaatdan ayrılmış bir dəstə və haqqa ən yaxın olan tayfanı öldürənlərdilər[١]

Mariqinlə (xəvariclə) döyüşmək Əliyə (ə) məxsus

١٧٥. أخبرنا يونس بن عبد الأعلى والحارث بن مسكين قراءةً عليه وانا أسمع ــ واللفظ له ــ عن [عبد الله] بن وهْب [بن مسلم] قال: أخبرني يونس [بن يزيد]، عن[محمد بن مسلم] بن شهاب, قال: أخبرني أبو سلمه بن عبد الرحمان، عن أبي سعيد الخدري قال: بينا نحن عند رسول الله | وهو يقسم قسماً, أتاه ذو الخويصره ــ وهو رجل من بني تميم ــ فقال: يا رسول الله اِعدل! فقال رسول الله |: «و مَن يَعدِل إذا لم أَعدِل؟! قد خبتُ وخسرتُ أن لم أعدِل». فقال عمر: ائذن لي فيه أضرب عنقه. قال: «دعه فان له أصحاباً يحقر أحدكم صلاته مع صلاتهم, وصيامه مع صيامهم، يقرؤون القران لاـ يجاوز تراقيهم، يمرقون من الاسلام مروق السهم من الرِمْيَه، ينظر الى نصله فلا يوجد فيه شئ، ثمّ ينظر الى رصافه فلا يوجد فيه شئ، ثمّ ينظر الى نضيه فلا يوجد فيه شئ ــ وهو القدح ــ, ثمّ ينظر الى قذذه فلا يوجد فيه شئ سبق الفَرْث والدم، آيتهم رجل أسود, احدى عضديه مثل ثدي المرأه أو مثل البضعه تَدَرْدَر يخرجون على خير فرقه من النّاس». قال أبو سعيد: فأشهد أني سمعت هذا من رسول الله |, وأشهد أن عليّ× بن أبي طالب قاتلهم وانا معه، فأمر بذلك الرجل فالتُمس, فوُجد فأُتي به حتّى نظرت إليه على نعت رسول الله | الّذي نَعَتَ.

١٧٥- Əbu Səid Xodri deyir: Rəsulullahın (s) yanında idik. Həzrət (s) nəyisə bölürdü. Bəni Təmim qəbiləsindən olan Zül- Xüvəysərə Həzrətin (s) yanına gəlib ərz etdi: Ya Rəsulullah (s)! (Bölmədə) ədalətli ol. Rəsulullah (s) buyurdu: "Mən ədalətli olmasam kim ədalətli olacaq?! Əgər ədalətli olmasam ziyankar və xəsarət görmüşəm". Ömər dedi: .İcazə verin onun boynunu vurum

Həzrət (s) ona buyurdu: "Onu burax. Onun bir dostları olacaq ki, sizin hər biriniz namaz və oruclarınızı onların namaz və orucları ilə müqayisə etdikdə öz namaz və orucunuzu kiçik görərsiniz. Onların Quranı qiraət etmələri boğazlarından yuxarı getməz. Onlar yaydan çıxan ox kimi dindən çıxarlar. O oxun ucu iti deyil. Bədəndən keçib

---

١- [1] . Yüz yetmiş dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Səhihi Müslim", c٢, s٧٤۶, hədis ;١٥٣; "Sünəni kübra Bihəqi", c٨, s١٧٠; "Dəlailun-nübüvvə Bihəqi", c۶, s۴٢۴

paralamaq üçün onun itiliyi yoxdur. Onların nişanələri bunlardı: Qaraüzlü kişi, (qısa əl) və onun qollarından biri qadının sinəsi və ya bir ət tikəsi kimi silkələnir. Onlar camaatın ."ən yaxşı dəstəsinə üsyan edərlər

Əbu Səid deyir: Bunu Rəsulullahdan (s) eşitdiyimə və Əli ibn Əbu Talibin onlarla döyüşməsinə şəhadət verirəm. Mən də onunla idim.O]Əli (ə) xəvariclə döyüşdükdən sonar qaraüzlü və s... nişanələrə malik olan[kişini tapmaq üçün fərman verdi. Onun cəsədi tapılıb gətirildi. Ona baxdığım zaman Rəsulullahın (s) buyurduğu vəsflərin .(hamısının onda olduğunu gördüm(١)

١٧۶. أخبرنا محمّـد بن المصـفى بن بهلول، قال: حـدثّنا الوليـد بن مسـلم. قال [ابن المصـفى]: وحدثّنا بقيّه بن الوليد وذكر آخر, قالوا: حـدثّنا [عبد الرحمان بن عمرو] الأوزاعى، عن الزهرى، عن أبى سـلمه [بن عبد الرحمان] والضـحّاك [المشـرقى], عن أبى سعيـد الخـدرى, قال: بينما رسول الله | يقسم ذات يوم قسـماً فقال: ذو الخويصره التميمى: يا رسول الله اِعدِل. قال: «ويحک ومن يعـدِل إذا لم أعـدِل»؟! فقـام عمر فقـال: يـا رسول الله إئـذن لى حتّى أضـرب عنقه. فقـال له رسول الله |: «لاـ أن له أصـحاباً يحقر احدكم صـلاته مع صلاتهم, وصيامه مع صيامهم، يمرقون من الدين مروق السهم من اِلرمّيَه، حتّى أن أحدهم لينظر إلى نصله فلا يجد فيه شيئاً, ثمّ ينظر الى رصافه فلا يجد فيه شيئاً، ثمّ ينظر الى نضيه فلا يجد فيه شيئاً, ثمّ ينظر الى قذذه فلا يجد فيه شيئاً, سبق الْفَرْث والـدم، يخرجون على خير فرقه من النّاس, آيتهم رجل أدعـج, احدى يديه مثل ثدى المرأه أو كالبضـعه تَدَرْدَر». قال أبو سعيد: أشـهد لسمعت هذا من رسول الله |, وأشهد أنى كنت مع علىّ× بن أبى طالب حين قاتلهم، فأرسل إلى القتلى فأتى به على النعت الّذى نَعتَ رسول الله |.

Bu hədis qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə həmin Əbu Səid - ١٧۶ .(Xodridən nəql etmişdir(٢)

Yüz yetmiş beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c١٠, s١۴۶, . [١] -١ hədis ١٨۶۴٩; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c٧, s۵۵۶, hədis ٣٧٨٩۶; "Müsnədi Əhməd", c١٨, s٩۵, hədis ١١۵٣٧, və s١٢۵, hədis ١١۵٧٩; "Səhihi Müslim", c٢, s٧۴٣-٧۴۴, hədis ١۴٨; "Sünəni İbn Macə", c١, s۶٠, hədis ١۶٩; "Kitabus-sünnə", s۴٣٧, hədis ٩٢۵, və s۴۴٢, hədis ٩٣۵; "Səhihi İbn Həbban", c١۵, s١٣٢, hədis ۶٧٣٧; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۵٣, hədis ٧٧; "Mənaqibi .Xarəzmi", s٢۵٩, hədis ٢۴٢

Yüz yetmiş altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c١٠, s١۵۶, . [٢] -٢ hədis ١٨۶٧۶; "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c٧, s۵۵٩, hədis ٣٧٩٠, və s۵۶١, hədis ٣٧٩١٩; "Müsnədi

Əhməd", c۱۷, s۱۸۷, hədis ۱۱۱۱۸, və s۳۸۶, hədis ۱۱۲۸۵, və c۱۸, s۱۵۸, hədis ۱۱۶۱۴, və s۱۶۴, hədis ۱۱۶۲۱, və s۱۹۱, hədis ۱۱۶۴۸; "Tarixi kəbiri Buxari", c۸, s۳۴۲, hədis ۳۲۵۱; "Səhihi Buxari", c۸, s۴۷, hədis ۸۵۶۱; "Səhihi Müslim", c۲, s۷۴۱, hədis ۱۰۶۴; "Sünəni Səid ibn Mənsur", c۲, s۳۲۲, hədis ۲۹۰۳, və s۳۲۴, hədis ۲۹۰۴; "Kitabus-sünnə", s۴۳۵-۴۳۶, hədis ۹۲۳-۹۲۴, və s۴۴۲, hədis ۹۳۵, s۴۴۴, hədis ۹۳۹; "Sünəni Əbu Davud", c۳, s۲۲۵, hədis ۳۲۶۴, və c۴, s۲۴۳, hədis ۴۷۶۴-۴۷۶۵; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۲, s۴۰۹, hədis ۱۱۹۳; "Müstədrəki Hakim", c۲, s۱۴۸; "Sünəni kübra Bihəqi", c۸, s۱۷۱; "Şərhüs-sünnə Bəğəvi" c۱۰, s۲۲۶, hədis ۲۵۵۳.

١٧٧. قال الحارث بن مسكين قراءةً عليه وانا أسمع عن [عبد الله] بن وهْب [بن مسلم], قال: أخبرنى عمرو بن الحارث، عن بكير بن الأشج، عن بسر بن سعيد، عن عبيد الله بن أبى رافع: أن الحروريه لمّا خرجت مع علىّ× بن أبى طالب, فقالوا: لا حكم إلّا لله، قال علىّ×: «كلمه حقّ أريدَ بها باطل, أن رسول الله| وصف لى ناساً, أنى لأعرف صفتهم فى هؤلاء الّذين يقولون الحقّ بألسنتهم لا يجوز هذا منهم ـ وأشار إلى حلقه ـ, من أبغض خلق الله اليه, منهم أسود احدى يديه طُبْىُ شاه أو حَلَمَه ثدى». فلمّا قاتلهم علىّ× قال: «انظروا». فنظروا فلم يجدوا شيئاً فقال: «ارجعوا والله؛ ما كذبتُ ولا كُذِبتُ» ـ مرّتين أو ثلاثاً ـ. ثمّ وجدوه فى خربه فأتوا به حتّى وضعوه بين يديه. قال عبيد الله: أنا حاضر ذلك من أمرهم وقول علىّ× فيهم.

Əbu Rafein oğlu Übeydullah deyir: Xəvaric Əli ibn Əbi Talibə qarşı çıxaraq fəryad -١٧٧ etdilər. Hökmranlıq yalnız Allaha məxsusdur. Əli buyurdu: Bu batil niyyətlə deyilən haqq sözdür. Rəsulullahın (s) mənə vəsf etdiyi camaatın sifətlərini hal-hazırda bunlarda görürəm. Haqq söz onların dilində cari olur amma hülqumlarından yuxarı getmir. Onlar Allah yanında məxluqların ən mənfurudurlar. Onların arasında (kəsilmiş) .əllərinin biri qoyun və ya (insan) sinəsinin ucuna bənzər qaraüzlü bir kişi vardır

Əli onlarla döyüşərək buyurdu: Onların (ölənlərinə) baxın. İki ya üç dəfə o kişini axtardılar amma tapmadılar. (Əli) yenə buyurdu: (Qayıdın və yenə axtarın.) Allaha and olsun mən yalan deməmişəm və]Rəsulullahdan (s)[da yalan eşitməmişəm. Sonra onun (cəsədini) bir xarabalıqdan tapıb gətirdilər. Və o Həzrətin (s) qarşısında yerə qoydular. Übeydullah deyir: Mən bu hadisədə oradaydım. Əlinin onların barəsində .(buyurduqlarına da şahid idim(١

Yüz yetmiş yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Səhihi Müslim", c٢, s٧٤٩, hədis . [١] -١ ١٠۶۶; "Əl-Mə`rifətu vət-tarix", c٣, s٣٩١; "Kitabus-sünnə", s۴٣٨, hədis ٩٢٨; "Səhihi İbn Həbban", c١۵, s٣٨٧, hədis ۶٩٣٩; "Tarixi Bağdad", c١٠, s٣٠۵, hədis ۵۴۵٣; "Sünəni kübra .Bihəqi", c٨, s١٧١

١٧٨. أخبرنا محمّـد بن معاويه بن يزيـد، قال: حـدثّنا عليّ× بن هشام [بن البريد] عن الأعمش، عن خيثمه [بن عبد الرحمان]، عن سويـد بن غفله، قال: سـمعت عليّ×اً يقول: «إذا حـدّثتُكم عن نفسـى فان الحرب خدعه، وإذا حدّثتكم عن رسول الله| فلان أخّر من السـماء أحبّ اليّ من أن أكـذب على رسـول الله|، سـمعت رسول الله| يقول: يخرج قوم أحـداث الأسـنان, سـفهاء الأحلام, يقولون من خير قول البريّه، لا ـ يجـاوز ايمـانهم حناجرهم, يمرقون من الـدين كما يمرق السـهم من الرِميّه، فان أدركتَهم فاقتُلْهم، فان فى قتلهم أجراً لمن قَتَلَهم يوم القيامه».

Süveyd ibn ğəfələ deyir: Əlinin belə buyurduğunu eşitdim: (Düşmənlərlə döyüş - ١٧٨ barəsində) öz dilimdən dediyim sözləri müharibə şəraitinə görə xarakterizə ola bilər. Amma Rəsulullahın (s) dilindən sizə bir söz nəql etdiyim zaman onu şəksiz qəbul edin. Çünki, mənim üçün göydən yerə düşmək Rəsulullaha (s) yalan qoşmaqdan daha sevimlidir. Rəsulullahın (s) belə buyurduğunu eşitdim: "Ağılsız, camaatın içində çox işlənən ən yaxşı sözü deyən, imanları hülqumlarından yuxarı getməyən və yaydan çıxan ox kimi dindən uzaqlaşan bir təzə tayfa dövrana gələcək. (Ay Əli!) Onları tapan .(kimi öldür. Çünki, qiyamət günündə onları öldürənlərə mükafat veriləcək"(١)

١٧٩. أخبرنـا أحمـد بن سـليمان [الرهاوى]، والقاسم بن زكريّا، قالا: حـدثّنا عبيـد الله [بن موسـى]، عن إسـرائيل [بن يونس]، عن [جـدّه] أبى اسـحاق، عن سويـد بن غفله، عن عليّ× قـال: «قـال رسـول الله|: يخرج قوم من آخر الزمـان يقرؤن القران لا ـ يجـاوز تراقيهم، يمرقون من الدين كما يمرق السهم من الرِميّه, قتالهم حقّ على كلّ مسلم».

Rəsulullah (s) buyurdu: Axirəz-zamanda quranı oxuyub amma hülqumundan - ١٧٩ .yuxarı getməyən və yaydan çıxan ox kimi dindən uzaqlaşan bir tayfa tapılacaq

---

Yüz yetmiş səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c١٠, . [١] -١ s١٥٧, hədis ١٨۶٧٧; "Müsnədi Əhməd", c٢, s٣٢٩, hədis ١٠۶٨; "Fəzaili Əhməd", s٧٠١, hədis ١١٩٨; "Səhihi Müslim", c٢, s٧۴۶, hədis ١٠۶۶; "Sünəni Əbu Davud", c۴, s٢۴۴, hədis ۴٧۶٧; "Səhihi İbn Həbban", c١۵, s١٣۶, hədis ۶٧٣٩; "Möcəmi səğiri Təbərani", c٢, s١٠٠, hədis .١٠۴٩; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٣٣٠, hədis ٨٠۴; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۵٧, hədis ٨١

."Onlarla döyüşmək hər müsəlmanın vəzifəsidir"(١)

١٨٠. أخبرني زكريّا بن يحيى، قال: حدثّنا [أبو كريب] محمّد بن العلاء, قال: حدثّنا ابراهيم بن يوسف [بن اسحاق بن أبى اسحاق]، عن أبيه، عن أبى اسحاق، عن أبى قيس الأودى، عن سويد بن غفله، عن عليّ×, عن النبيّ| قال: «يخرج فى آخر الزمان قوم يقرؤن القران لا يجاوز تراقيهم، يمرقون من الدين مروق السهم من الرِميّه، قتالهم حقّ على كلّ مسلم, سيماهم التحليق».

١٨٠- Bu hədis qabaqkı hədis kimidir. Nisai onu başqa bir sənədlə Rəsulullahdan (s) nəql etmişdir. Bu hədisin o biri hədislərlə fərqi təkcə onların başqa nişanəsini deməsindədir. ."Başlarını qırxmaq onların nişanəsidir"(٢)

öyüşmək üçün Əli ilə birlikdə yola düşdük. Əli onları öldürdükdən sonra dedi: Peyğəmbərin (s) nə buyurduğuna diqqət edin: "Tezliklə haqqı deyən amma hülqumundan yuxarı getməyən və yaydan çıxan ox kimi dindən uzaqlaşan bir tayfa tapılacaq. Onların arasında qaraüzlü və qısa qara tüklü əli olan bir kişi vardır". Əgər o kişi ölülərin içində olsa siz camaatın ən pisini öldürmüsünüz amma əgər olmasa deməli camaatın ən yaxşısını öldürmüsünüz. (Olmaya belə bir şəxs onların arasında yoxdur) deyə ağladıq və axtarışa başladıq. O qısa əlli kişinin cənazəsini tapdıqdan sonra hamılıqla səcdə etdik. Əli də bizimlə səcdə edərək buyurdu: (Onlar batil niyyətlə və .(hülqumlarından yuxarı getməyən) haqq söz deyirdilər(٣)

١٨١. أخبرنا احمد بن بكار الحرانى, قال: حدثّنا مخلّد [بن يزيد], قال: حدثّنا إسرائيل [بن يونس]، عن ابراهيم بن عبد الأعلى، عن طارق بن زياد قال: خرجنا مع عليّ× إلى الخوارج فَقَتَلهم, ثمّ قال: «انظروا فان نبيّ الله| قال: أنه سيخرج قوم يتكلّمون بالحقّ لا يجاوز حلوقهم، يخرجون من الحقّ كما يخرج السهم من الرِميّه، سيماهم أن فيهم رجلاً أسود مُخْدج اليد، فى يده شعرات سود. أن كان هو فقد قتلتم شرّ النّاس، وان لم يكن هو فقد قتلتم خير النّاس». فبكينا ثمّ قال:

١- [١] . Yüz yetmiş doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c٢, s٤٥٣, hədis ١٣٤٦; "Kitabus-sünnə", s٤٢٧, hədis ٩١١.

٢- [٢] . Yüz səksəninci hədis başqa mənbələrdə: "Kamil ibn Əddi", c١, s٢٣٧; "Kəşfül-əstar", c٢, s٣٦٣, hədis ١٨٥٨.

٣- [٣] . Yüz səksən birinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c٢, s٢٠٩, hədis ٨٤٨, və s٤١٠, hədis ١٢٥٥; "Fəzaili Əhməd", s٧١٤, hədis ١٢٢٤; "Ənsabul-əşraf", s٢٨٣, hədis ٤٦٧.

«اطلبوا» فطلبنا، فوجدنا المخدج, فخررنا سجوداً وخرّ علىّ معنا ساجداً غير أنه قال: يتكلمون بكلمه الحقّ».

۱۸۲. أخبرنا الحسن بن مدرك، قال: حدثّنا يحيى بن حمّاد قال: أخبرنا أبو عوانه، قال: أخبرنا أبو بلج يحيى بن سُلَيم بن بلج, قال: أخبرنى أبى, سُلَيم بن بلج: أنه كان مع علىّ× فى النهروان قال: كنت قبل ذلك أصارع رجلاً على يده شىء فقلت ما شان يدك؟ قال: أكلها بعير. فلمّا كان يوم النهروان وقتل علىّ× الحروريّه, فخرج علىّ من قلتهم حين لم يجد ذا الثدى, فطاف حتّى وجده فى ساقيه, فقال: «صدق الله وبلّغ رسوله» وقال: فى منكبه ثلاث شعرات مثل حلمه الثدى.

Tariq ibn Ziyad deyir: "Xəvariclə" d ۱۸۲- Süləym ibn Bələcin oğlu Yəhya deyir: - ۱۸۱ "Nəhrəvan" döyüşündə Əli ilə birlikdə olan atam mənə belə dedi: "Nəhrəvan" döyüşündən qabaq bir kişi ilə vuruşdum. Onun əlinə nəsə olmuşdu. Ondan əlinə nə olduğunu soruşdum? (O əlinin bir hissəsini) dəvənin yediyini dedi. "Nəhrəvan" günü Əli (ə) xəvarici öldürdükdən sonra əlinin üzəri qabarıq (şiş) olan kişini tapmadığı üçün narahat oldu. Onu axtararaq (cəsədini) bir arxda tapdı və buyurdu: "Allah doğru buyurdu və Rəsulu da habelə xəbəri (olduğu kimi) çatdırdı. (Çünki Rəsulullah (s) xəvaricin içində belə bir kişinin olacağını qabaqcadan xəbər vermişdi)". Atam dedi: .(Onun kəsilmiş əlində sinənin ucu kimi üç tük çıxmışdı(۱)

Xəvariclə döyüşənlərin mükafatı

۱۸۳. أخبرنا علىّ× بن المنذر، قال: أخبرنا ل[محمد] بن فضيل, قال: حدثّنا عاصم بن كليب [بن شهاب]الجرمى، عن أبيه قال: كنت عند علىّ× جالساً إذ دخل رجل, عليه ثياب السفر, قال: ــ وعلىّ يكلّم النّاس ويكلّمونه فقال: ــ يا أمير المؤمنين أتأذن أن أتكلم؟ فلم يلتفت إليه وشغله ما هو فيه، فجلست الى الرجل فسألته: ما خبرك؟ قال: كنت معتمراً فلقيت عائشه فقالت لى: هؤلاء القوم الّذين خرجوا فى أرضكم يسمّون حروريّه؟ قلت: خرجوا فى موضع يسمّى حروراء فسمّوا بذلك. فقالت: طوبى لمن شهد هلكتهم, لو شاء ابن أبى طالب لأخبركم خبرهم، قال: فجئت أسأله عن خبرهم. فلمّا فرغ علىّ× قال: «أين المستأذن»؟ فقصّ عليه كما قصّ علينا، قال [علىّ]: «انى دخلت على رسول الله| وليس عنده أحد غير عائشه أمّ المؤمنين، فقال لى: كيف أنت يا علىّ× وقوم كذا وكذا؟ قلت: الله ورسوله أعلم. وقال: ثمّ أشار بيده فقال: قوم يخرجون من المشرق يقرؤن القران لا

Yüz səksən ikinci hədis başqa mənbələrdə: Bu hədis belə sənədlə başqa . [۱] -۱ .mənbələrdə tapılmadı

يجاوز تراقيهم, يمرقون من الدين كما يمرق السهم من الرِمْيَه، فيهم رجل مخدج كان يده ثدى. أنشدكم بالله؛ أخبرتكم بهم؟ _ قالوا: نعم. قال: _ أناشدكم بالله أخبرتكم أنه فيهم؟ _ قالوا: نعم. فأتيتمونى فأخبرتمونى أنه ليس فيهم, فحلفت لكم بالله أنه فيهم فأتيتمونى به تجرونه كما نعتُّ لكم؟ قالوا: نعم. قال: «صدق الله ورسوله».

Küləyb Cürmi deyir: Mən Əlinin yanında idim. O camaatla söhbət edərkən - ۱۸۳ müsafirət paltarı geyinmiş bir kişi gəlib dedi: Ay əmirəl-möminin bir söz deməyə icazə verirsən? Həzrət (s) ona diqqət etmədən öz işi ilə məşğul idi. Mən o kişinin yanında oturub nə xəbər olduğunu soruşdum? Ümrə həccində (Peyğəmbərin (s) həyat yoldaşı) Ayişəni gördüm. O mənə belə dedi: Sizin məntəqədən çıxanların adları "həruriyyədir?" Mən bəli dedim. O məntəqənin adı "Həvra" olduğuna görə onlara "həruriyyə" deyirlər. Onları öldürən nə qədər xoşbəxt insandır. Əgər Əbu Talibin oğlu istəsə onların hadisəsindən sizi xəbərdar edərəm. Mən indi Əlidən onların hadisəsini soruşmağa gəlmişəm. Əlinin camaatla söhbəti qurtardıqdan sonra buyurdu: Kim icazə istəyirdi? O :kişi (icazə alıb) hadisəni bizə danışdığı kimi onun üçün də söylədi. Əli buyurdu

Mən Rəsulullahın (s) hüzuruna çatdım. Həzrətin (s) yanında Ümmül-möminin Ayişədən başqa heç kim yox idi. Həzrət (s) mənə belə dedi: "Belə bir dəstə ilə necə rəftar edəcəksən? "Allah və Rəsulu (s) daha yaxşı bilirlər dedim. Sonra Həzrət (s) əli ilə məşriqə işarə edərək buyurdu: "Məşriqdən quran oxumaqlarına baxmayaraq hülqumlarından yuxarı getməyən bir dəstə tapılacaq. Yaydan çıxan ox kimi dindən ".uzaqlaşarlar. Onların arasında qısa əlli bir kişi var. Elə bil onun əli (insan) sinəsi kimidir

Əli) dedi: Sizi Allaha and verirəm mən sizi bu dəstədən xəbərdar etmədimmi? Bəli) demişdin dedilər. Sizi Allaha and verirəm mən onların arasında belə bir kişinin

olduğunu demədimmi? Dedilər Bəli dedin. Siz mənim yanıma gəlib dediniz: Onların arasında belə bir kişi yoxdur. Sonra o kişinin qəti şəkildə onların arasında olduğuna and içdim. (Siz yenidən axtarıb onun cənazəsini tapdınız). Onu çəkib mənim yanıma gətirdiniz. O mənim sizə vəsf etdiyim kimi deyildimi? Bəli-dedilər. O zaman (Əli) dedi: .(Allah və Rəsulu (s) doğru söyləmişlər(۱)

۱۸۴. أخبرنا محمّد بن العلاء، قال: حدثّنا أبو معاويه [محمد بن خازم]، عن الأعمش، عن زيد ــ وهو ابن وهْب ــ عن عليّ× بن أبی طالب قال: لمّا كان يوم النهروان لقی الخوارج فلم يبرحوا حتّی شجروا بالرّماح, فقُتِلوا جميعاً، قال عليّ×: «اطلبوا ذا الثديه». فطلبوه [فلم يجدوه. فقال عليّ×: «ما كَذِبتُ ولا كُذِبتُ, اطلبوه». فطلبوه] فوجدوه فی وهده من الأرض عليه ناس من القتلی, فإذا رجل علی يديه مثل سبلات السنور، فكبّر عليّ× والنّاس وأعجبهم ذلك.

Zeyd ibn Vəhəb deyir: Əli "Nəhrəvan" günündə xəvariclə döyüşdü. Qısa bir - ۱۸۴ müddət içində xəvaric ardıcıl nizələrlə məhv edildilər. O zaman Əli buyurdu: " Əlinin üzəri (qadın) sinəsinə bənzər (yəni əlinin üstü qadın sinəsi şəklində şişmiş) şəxsi tapın". Axtarıb (onu tapmadılar. Əli buyurdu: "Heç vaxt yalan deməmişəm və]Rəsulullahdan (s) [da yalan eşitməmişəm. Yenidən axtarın". Sonra axtarıb onu tapdılar). Onu bir dərədə ölənlərin içində tapdılar. O əlində pişiyin bığları kimi tükləri olan bir kişi idi. Əli .((ə) və camaat bu işdən təəcübləndikləri üçün "Allahu əkbər" dedilər(۲)

۱۸۵. أخبرنا عبد الأعلی بن واصل بن عبد الأعلی، قال: حدثّنا الفضل بن دكين، عن موسی بن قيس الحضرمی، عن سلمه بن كهيل، عن زيد بن وهب، قال: خطبنا علی بقنطره الديزخان، فقال: «انه قد ذُكر لی خارجه تخرج من قبل المشرق وفيهم ذو الثديه» فقاتلهم, فقالت الحروريه بعضهم لبعض: لا تكلّموه فيردّكم كما ردّكم يوم حروراء، فشجر بعضهم

Yüz səksən üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c۲, s۴۷۰, hədis . [۱] -۱ ۱۳۷۸-۱۳۷۹; "Fəzaili Əhməd", s۷۱۴, hədis ۱۲۲۳; Kitabus-sünnə", s۴۲۸, hədis ۹۱۳, və s۵۸۵, hədis ۱۳۲۷; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱, s۳۶۳, hədis ۴۷۲, və s۳۷۵, hədis ۴۸۲; "Mənaqibi Kufi", .c۲, s۳۲۵, hədis ۷۹۸, və s۳۶۱, hədis ۸۳۹; "Dəlailun-nübüvvə Bihəqi", c۶, s۴۴۴

Yüz səksən dördüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۷, . [۲] -۲ s۵۵۸, hədis ۳۷۹۰۲; Habelə yüz səksən beş və yüz səksən altıncı hədislərin mənbələrinə .bax

بعضاً بالرماح، فقال رجل من أصحاب عليّ×: اقطعوا العوالى. _ والعوالى: الرماح _ فداروا واستداروا، وقتل من أصحاب عليّ× اثنا عشر رجلًا أو ثلاثه عشر رجلًا، فقال عليّ×: «التمسوا المخدج». وذلك فى يوم شات فقالوا: ما نقدر عليه. فركب عليّ× بغله النبيّ | الشهباء، فأتى وهده من الأرض فقال: «التمسوا فى هؤلاء». فأُخرِج فقال: «ما كذِبتُ ولا كُذِبتُ». _ فقال: _ اعملوا ولا تتكلّوا لو لا أنى أخاف أن تتّكلوا لأخبرتُكم بما قضى الله لكم على لسانه _ يعنى النبيّ | _ ولقد شَهِدنا ناس باليمن. قالوا: كيف يا أمير المؤمنين؟ قال: هواهم معنا».

۱۸۵- Zeyd ibn Vəhəb deyir: Əli Dizcan körpüsündə bizim üçün söhbət etdi və buyurdu: "Mənə məşriqdən çıxan bir dəstədən və onların arasında (qadın) sinəli birinin olduğu xəbər verilib. Onlarla döyüşün". Xəvaric bir-birinə dedilər: Onunla danışmayın. Çünki, o "Həvra" günündəki kimi sizi döyüşdən çəkindirmək istəyir. Müharibə başladı və onlara nizə atdılar. Əlinin dostlarından olan bir kişi dedi: Onları nizə ilə məğlub edin. Əlinin qoşunu onları mühasirəyə salıb (məğlub etdi). O gün Əlinin dostlarından on iki və ya on üç nəfər şəhid oldular. O zaman Əli buyurdu: Əli qüsurlu olan şəxsi axtarın. O gün hava soyuq olduğu üçün axtara bilmirik-dedilər. Əli Peyğəmbərin (s) Şəhba adlı qatırına minib bir çolaya daxil olaraq buyurdu: "Onu bu cənazələrin arasında axtarın". Onun (cənazəsini) tapıb çıxartdıqdan sonra Əli buyurdu: "Heç vaxt yalan deməmişəm və]Rəsulullahdan (s) [da yalan eşitməmişəm. İş görün və işləri bir-birinizin boynuna atmayın. İşdən qaçmağınızdan və işləri bir-birinizin boynuna atmağınızdan qorxmasaydım sizi Allahın bu barədə etdiyi təqdirdən və Peyğəmbərinin (s) dilinə cari etdiyi məsələdən xəbərdar edərdim". O zaman buyurdu: "İndi Yəməndə olan bir dəstə camaat da bizimlədirlər". Belə soruşdular: Bizimlədirlər nə deməkdir ya Əmirəl-möminin!? Buyurdu: "Yəni meylləri bizimlədir"(۱).

۱۸۶. أخبرنا العبّاس بن عبد العظيم، قال: حدثّنا عبد الرزّاق [بن همام]، قال: أخبرنا عبد الملك

۱- [۱] . Yüz səksən beşinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif İbn Əbi Şibə", c۷, s۵۵۵, hədis ۳۷۸۸۷.

بن أبى سليمان، عن سلمه بن كهيل، قال: حدثّنا زيد بن وهب: أنه كان فى الجيش الّذين كانوا مع علىّ× الّذين ساروا إلى الخوارج، فقال علىّ×: «أيها النّاس؛ أنى سمعتُ رسول الله| يقول: سيخرج قوم من أمّتى يقرؤن القران, ليس قراءتكم إلى قراءتهم بشئ، ولا صلاتكم إلى صلاتهم بشئ، ولا صيامكم إلى صيامهم بشئ، يقرؤن القران يحسبون أنه لهم وهو عليهم, لا تجاوز تراقيهم، يمرقون من الاسلام كما يمرق السهم من الرِمْيه، لو يعلم الجيش الّذين يصيبونهم ما قضى لهم على لسان نبيّهم| لا تّكلوا على العمل، وآيه ذلك أن فيهم رجلاً له عضد وليست له ذراع, على رأس عضده مثل حَلَمه ثدى المرأه, عليه شعرات بيض، [فتذهبون الى معاويه وأهل الشام, وتتركون هؤلاء يخلفونكم فى ذراريكم وأموالكم؟! والله؛ أن!ى لا ـ أرجو أن يكونوا هؤلاء القوم, فانهم قد سفكوا الدم الحرام, وأغاروا فى سرح النّاس, فسيروا على اسم الله]».

قال سلمه: فنزّلنى زيد منزلاً حتّى مررنا على قنطره [فلمّا التقينا و] على الخوارج عبد الله بن وهب الراسبى، فقال لهم: ألقوا الرماح وسلّوا سيوفكم من جفونها، فانى أخاف أن يناشدوكم [كما ناشدوكم يوم حوراء]. قال: فسلّوا السيوف وألقوا جفونها, وشجرهم النّاس ــ يعنى برماحهم ــ فقتل بعضهم على بعض, وما أصيب من النّاس يومئذ إلّا رجلان. قال علىّ×: «التمسوا فيهم المخدج». فلم يجدوه، فقام علىّ× بنفسه حتّى أتى أناساً قتلى بعضهم على بعض. قال: «جرّدوهم». فوجدوه ممّـا يلى الأرض فكبّر علىّ× وقال: «صدق الله وبلّغ رسوله|». فقام إليه عَبيده السلمانى, فقال: يا أمير المؤمنين, الله الّذى لا إله إلّا هو سمعت هذا الحديث من رسول الله|؟ قال: اى والله الّذى لا إله إلّا هو لسمعته من رسول الله|. حتّى استحلفه ثلاثاً وهو يحلف له.

Xəvaric ilə döyüşdə Əlinin qoşununda olan Zeyd ibn Vəhəb deyir: Əli belə dedi: Ay -۱۸۶ camaat! Rəsulullahın (s) belə buyurduğunu eşitdim: "Mənim ümmətimdən bir dəstə gələcək ki, sizin hər birinizin Quran oxumağınız, namaz və oruclarınızı onların quran oxumağı, namaz və orucları ilə müqayisə etdikdə öz namaz və orucunuzu hesaba gəlməz dərəcədə kiçik görərsiniz. Quranı qiraət edirlər. Və onun onları tə`yid etdiyini güman edirlər. Amma Quran onların əleyhinədir. Onların namazları boğazlarından yuxarı getməz. Yaydan çıxan ox kimi İslamdan uzaqlaşarlar". Onlarla döyüşən qoşun Allahın bu barədə etdiyi təqdiri və Peyğəmbərinin dilinə (s) cari etdiyi məsələni bilsələr işdən əl çəkərlər.]Çünki, Rəsulullahın (s) gələcəkdə olacağını bildirdiyi məsələnin qəti şəkildə baş verəcəyini və xəvaricin bu döyüşdə məğlub olacağını bilirlər .[Onların arasında əlləri yalnız dirsəyə qədər olan bir kişi vardı. Onun kəsilmiş qolunun başı qadın sinəsinin ucu kimi idi ki, üzərində tüklər

çıxmışdı. Bu onların nişanəsidir. (Övladlarınız və mallarınızın yanında sizi əvəz etmək üçün onları buraxıb Müaviyə və Şam əhalisinin yanına gedirsinizmi? Allaha and olsun ümidvaram [Peyğəmbərin (s)[vəsf etdiyi camaat həmin şəxslərdirlər. Onlar nahaq qan töküb və camaatı qarət ediblər. Deməli Allahın adı ilə (qəti qərara gəlib döyüş üçün) .hərəkət edin

Hadisənin rəvayətçisi) Sələmə ibn Küheyl (Zeyd ibn Vəhəbin dilindən) nəql edir: Zeyd) ibn Vəhəb məni körpüdən keçmək üçün bir məntəqədə endirdi. Elə ki, xəvariclə üzləşdik onların sərkərdəsi olan Vəhəb Rasibinin oğlu Abdullah qoşununa belə dedi: Nizə vurun və qılınclarınızı qınından çıxardın. (Həvra günündə and verdikləri kimi) sizi Allaha and verib (döyüşdən çəkindirməklərindən) qorxuram. Xəvaric qılınclarını çıxardıb hücuma keçdilər. (Əlinin) qoşunu da nizələri ilə onları məğlub etdilər. Ölənlər bir-birinin üstünə düşdülər. Əlinin dostlarından yalnız iki nəfər şəhid oldu. Əli buyurdu: Ölülərin arasından qısa əlli olan şəxsi tapın. (Axtarıb) tapmadılar. O zaman Əli özü durub (axtarmağa başladı). Bir-birinin üstünə düşmüş ölülərin yanına gəlib buyurdu: Onları bir-birindən ayırın. O şəxsin cənazəsini (onların altında) yerə yapışmış şəkildə tapdılar. Əli Allahu əkbər deyərək dedi: Allah doğru buyurdu. Rəsuluda xəbəri olduğu .kimi çatdırdı

O zaman Əbidə Səlmani qalxıb dedi: Ay Əmirəl-möminin! Səni tək olan Allaha and verirəm bu hədisi Rəsulullahdan (s) eşitmisənmi? Əli belə cavab verdi: Tək olan Allaha and olsun bu hədisi Rəsulullahdan (s) eşitmişəm. Əbidə onu üç dəfə and verdi. O da üç .(dəfə and içdi(١

Yüz səksən altıncı hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c١٠, s١۴٧, . [١] -١ hədis ١٨۶۵٠; "Müsnədi Əhməd", c٢, s١١٣, hədis ٧١۶; "Səhihi Müslim", c٢, s٧۴٨, hədis ١٠۶۶; "Sünəni Əbu Davud", c۴, s٢۴۴, hədis ۴٧۶٨; "Kitabus-sünnə", s۴٣٠, hədis ٩١۶, və s۴٣٢, hədis ٩١٧; "Əmaliyi seyyid Əbu Talib", s٣۴, hədis ١۵; "Sünəni kübra Bihəqi", c٨, s١٧٠; ."Dəlailun-nübüvvə Bihəqi", c۶, s۴٣٢; "Şərhüs-sünnə Bəğəvi", c١٠, s٢٣٠, hədis ٢۵۵۶

۱۸۷. أخبرنا قتيبه بن سعيد، قال: حدثّنا [محمد بن ابراهيم] بن أبی عدی, عن [عبد الله] بن عون، عن محمّد [بن سيرين], عن عبيده [السلمانی], قال: قال علی: «لولا أن تبطروا لانبأتُکم ما وعد الله الّذين يقتلونهم علی لسان محمّد|». فقلت: أنت سمعته من رسول الله|؟ قال: «ای وربّ الکعبه, ای وربّ الکعبه, ای وربّ الکعبه».

Əbidə Səlmani deyir: Əli belə buyurdu: "Əgər özünüzü daha üstün görməsəydiniz - ۱۸۷ sizi xəvarici öldürənlərin mükafatı barəsində Allahın verdiyi vədələrdən və Peyğəmbərinin dilinə cari etdiyi məsələdən (s) xəbərdar edərdim". Əbidə dedi: Siz Rəsulullahdan (s) belə eşitmisinizmi? Əli də "bəli Kəbənin Allahına and olsun" cümləsini .(üç dəfə təkrar etdi(۱)

۱۸۸. أخبرنا اسماعيل بن مسعود, قال: حدثّنا المعتمر بن سليمان بن عوف[بن أبی جميله الأعرابی]، قال: حدثّنا محمّد بن سيرين, قال: قال عَبيده السلمانی: لمّا کان حيث أصيب أصحاب النهر قال علی: «ابتغوا فيهم, فانهم أن کانوا هم القوم الّذين ذکرهم رسول الله| فان فيهم رجلاً مُخْدج اليد _ أو مثدون اليد أو مؤدن اليد _» فابتغيناه فوجدناه, فدللناه عليه، فلمّا رآه قال: «الله اکبر, الله اکبر, الله اکبر. قال: والله لو لا أن تبطروا، _ ثمّ ذکر کلمه معناها _ لحدّثتکم بما قضی الله [عزّ وجلّ] علی لسان نبيّه [صلی الله عليه وسلم] لِمن وَلِی قتل هؤلاء». قلت: أنت سمعته من رسول الله|؟ قال: ای وربّ الکعبه» ثلاثاً.

Əbidə Səlmani deyir: "Nəhrəvan xəvaricləri" nabud olan kimi Əli buyurdu: Axtarın - ۱۸۸ əgər onlar Rəsulullahın (s) xatırlatdığı dəstədirlərsə gərək onların arasında qısa, kiçik və ya qüsurlu əli olan bir kişi olsun". Onu axtarmağa başladıq. (Cəsədini) tapan kimi ona göstərdik. Əli onu görən kimi üç dəfə "Allahu əkbər" deyərək buyurdu: "Allaha and olsun əgər özünüzü daha üstün görməsəydiniz sizi xəvarici

---

Yüz səksən yeddinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s۲۴, hədis ۱۶۶; . [۱] -۱ "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c۱۰, s۱۴۹, hədis ۱۸۶۵۲-۱۸۶۵۳; "Müsnədi Əhməd", c۲, s۲۸۱, hədis ۹۸۲; "Fəzaili Əhməd", s۱۱۴, hədis ۱۶۸; "Səhihi Müslim", c۲, s۷۴۷, hədis ۱۵۵, (min kitabiz-zəkat); "Kitabus-sünnə", s۴۲۸, hədis ۹۱۲; "Sünəni Əbu Davud", c۴, s۲۴۲, hədis ۴۷۶۳; "Müsnədi Əbu Yə`la", c۱, s۲۸۱, hədis ۳۳۷; "Mənaqibi İbn Məğazili", s۵۶, hədis ۸۰; ."Mənaqibi Xarəzmi", s۲۶۲, hədis ۲۴۵

öldürənlərin mükafatı barəsində Allahın etdiyi təqdirdən və Peyğəmbərinin dilinə cari etdiyi məsələdən xəbərdar edərdim". Əbidə deyir: Ona dedim. Bunu siz özünüz Rəsulullahdan (s) eşitmisinizmi? Əli "bəli Kəbənin Allahına and olsun" cümləsini üç dəfə təkrar etdi"(١).

١٨٩. أخبرنا محمّـد بن عبيـد بن محمّد، قال: حدثّنا أبو مالك عمرو ــ وهو ابن هاشم ــ [عن اسـماعيل ــ وهو ابن أبى خالد ــ قـال: أخبرنى عمرو بن قيس، عن المنهـال بن عمرو]، عن زِرّ بن حبيش, أنه سـمع علىّ×اً يقول: «انا فقأت عين الفتنه, ولولا أنا ما قوتل أهل النهروان [و أهل الجمل], ولو لا أنى أخشـى أن تتركوا العمل لأخبرتُكم بالّـذى قضـى الله [عزّ وجلّ] على لسان نبيّكم صلّى الله عليه وآله لمن قاتلهم مبصراً لضلالتهم, عارفاً بلهدى الّذى نحن عليه».

Zirr ibn Hübəyş deyir: Əlinin belə buyurduğunu eşitdim: "Mən fitnənin gözünu - ١٨٩ (hədəqəsindən) çıxartdım. Əgər mən olmasaydım "Nəhrəvanlılar" və (Cəməldəkilərlə) döyüşən olmazdı. İşdən qaçmağınızdan qorxmasaydım sizi Allahın onların yolunu azdıqlarını və bizim doğru yolda olduğumuzu bilənlər və onlarla döyüşənlərin mükafatı barəsində etdiyi təqdirdən və Peyğəmbərinin dilinə cari etdiyi məsələdən xəbərdar edərdim"(٢).

Əli ibn Əbi Talibi müdafiə etmək üçün Abdullah ibn Abbasın xəvariclə etdiyi münazir

١٩٠. أخبرنا عمرو بن علىّ×، قال: حدثّنا عبد الرحمان بن مهدى، قال: حدثّنا عكرمه بن عمّار، قال: حدثّنا أبو زميل [سِـماك بن الوليـد], قـال: حـدّثنى عبـد الله بن عبّـاس، قـال: لمّـا خرجت الحروريّه اعتزلوا فى دار وكـانوا سـته آلاـف، فقلت لعلى×: يـا أمير المؤمنين أبرِد بالصلاه لعلى× أكلّم هؤلاء القوم. قال: «انى أخافهم عليك». قلت: كلّا. فلبستُ وترجّلت ودخلتُ عليهم فى

---

[١] -١. Yüz səksən səkkizinci hədis başqa mənbələrdə: "Əş-şəriə", s٣٢;"Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s٣٧٠, hədis ٥٧٥٠; "Tarixi Bağdad", c١١, s١١٨, hədis ٥٨١۴; "Dəlailun-nübüvvə", c٥, s١٨٩.

[٢] -٢. Yüz səksən doqquzuncu hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c١٠, s١۴٩, hədis ١٨۶٥١, və s١٥٠, hədis ١٨۶٥٧, və s١٥٢, hədis ١٨۶۶٣; "Müsnədi Əhməd", c٣, s۴٢۶, hədis ٩٠٨-٩٠٩, və s۴۴٥, hədis ٩۴٣; "Müsnədi Həmidi", c١, s٥٣۴, hədis ١٢٧١; "Kitabus-sünnə", s۴٣٠, hədis ٩١٥, və ۴٣٣, hədis ٩١٩; "Mənaqibi Kufi", c٢, s٣٢۴, hədis ٧٩٧, və s٣٢٧-٣٢٨, hədis ٧٩٩-٨٠٠; "Tarixi Bağdad", c٧, s٢۴٩-٢٥٠, vəc ١٢, hədis ۴٥٢-۴٨٠, və c١٣, s٢٨٢, və c١۴, s٣۶٢-٣۶٣; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s٢٩۶, hədis ٣٥٨, və c۴, s٢۴٢, hədis ٢٣٥۴;

."Kifayətut-talibi Kənci", s١٨٠

دارٍ نصف النهار وهم يأكلون, فقالوا: مرحباً بك يا بن عبّاس, فما جاء بك؟! قلت لهم: أتيتكم من عند أصحاب النبيّ | المهاجرين والانصار. ومن عند ابن عمّ النبيّ | وصهره, وعليهم نزل القران, فهم أعلم بتأويله منكم، وليس فيكم منهم أحد, لأبلغكم ما يقولون, وأبلغهم ما تقولون. فانتهى لى نفر منهم, قلت: هاتوا ما نقمتم على أصحاب رسول الله | وابن عمّه؟ قالوا: ثلاث. قلت: ما هنّ؟ قالوا: أمّا احداهنّ: فانه حكّم الرجال فى أمر الله, وقال الله: (ان الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ) [۵۸ الانعام: ۶, ۴۰ و۶۴ / يوسف: ۱۲] ما شان الرجال والحكم؟ قلت: هذه واحده. قالوا: وأمّا الثانيه: فانه قاتل ولم يَسْبِ [سباهم] ولم يَغْنم، وان كانوا كفّاراً لقد حلّ سبيهم، ولان كانوا مؤمنين ما حلّ سبيهم ولا قتالهم. قلت: هذه ثنتان, فما الثالثه؟ وذكر كلمه معناها: قالوا: محى نفسه من أمير المؤمنين, فان لم يكن أمير المؤمنين فهو أمير الكافرين. قلت: هل عندكم شئ غير هذا؟ قالوا: حسبنا هذا. قلت لهم: أرأيتكم أن قرأت عليكم من كتاب الله جلّ ثنائه وسنه نبيّه | ما يردّ قولكم أترجعون؟ قالوا: نعم. قلت: أمّا قولكم: «حكّم الرجال فى أمر الله» فانى أقرأ عليكم فى كتاب الله أن قد صيّر الله حكمه إلى الرجال فى ثَمن ربع درهم, فأمر الله تبارك وتعالى أن يحكّموا فيه، أرأيت قول الله تبارك وتعالى: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وانتُمْ حُرُم ومَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ فَجَزَاء مِثْلُ مَا قُتِلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ) [۹۵ / المائده: ۵]، وكان من حكم الله أنه صيّره الى الرجال يحكمون فيه, ولو شاء يحكم فيه, فجاز من حكم الرجال, أنشدكم بالله أحكم الرجال فى صلاح ذات البين وحقن دمائهم أفضل أو فى أرنب؟ قالوا: بلى, بل, فى هذا أفضل. وفى المرأه وزوجها [قال الله عزّ وجلّ]: (وَ أن خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهُمَا فَابْعَثُوا حَكَماً مِنْ أَهْلِهِ وحَكَماً مِنْ أَهْلِهَا) [۳۵ / النساء: ۴] فنشدتُكم بالله حكم الرجال فى صلاح ذات بينهم وحقن دمائهم أفضل من حكمهم فى بضع امرأه؟ خرجت من هذه؟ قالوا: نعم. قلت: وأمّا قولكم: «قاتل ولم يسب ولم يغنم» أفتسبون أمّكم عائشه تستحلّون منها ما تستحلّون من غيرها وهى أمّكم؟ فان قلتم: أنا نستحلّ منها ما نستحلّ من غيرها فقد كفرتم، وان قلتم: ليست بأمّنا فقد كفرتم, (النَّبِيُّ أَوْلى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أنفُسِهِمْ وأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ) [۶ / الاحزاب: ۳۳] فانتم بين ضلالتين فأتوا منها بمخرج؟ أفخرجت من هذه، قالوا: نعم. وأمّا محى نفسه من أمير المؤمنين فانا آتيكم بما ترضون, أن نبىّ الله | يوم الحديبيّه صالح المشركين فقال لعلى×: «أكتب يا علىّ×: هذا ما صالح عليه محمّد رسول الله». قالوا: لو نعلم أنك رسول الله ما قتلناك. فقال رسول الله |: «أمحُ يا علىّ×, اللّهم أنك تعلم أنى رسول الله, امح يا علىّ× واكتب: هذا ما صالح عليه محمّد بن عبد الله». والله لرسول الله | خير من علىّ×، وقد محا نفسه, ولم يكن محوه نفسه ذلك محاه من النبوّه، أخرجت من هذه؟ قالوا: نعم. فرجع منهم ألفان وخرج سائرهم, فقتلوا على ضلالتهم, قتلهم المهاجرون والانصار.

Abdullah ibn Abbas deyir: Altı min nəfər olan xəvaric (Əlinin qoşunundan ayrılıb) bir -۱۹۰ evdə toplandılar. O zaman mən Əliyə dedim: Namazı tez qılın ki, mən gedib onlarla söhbət edim. Əli buyurdu: Mən sənin üçün narahatçılıq hissi keçirirəm. Heç bir narahatçılıq yoxdur-dedim. Paltarımı geyinib piyada yola düşdüm. Günorta onların yanına çatdım. Onlar yemək yeyirdilər. Mənə xoş gəldin dedikdən sonra nə üçün (gəldiyimi soruşdular? Mən də Peyğəmbərin (s

mühacir və ənsardan olan dostlarının və O Həzrətin (s) əmisi oğlu və damadının yanından gəldiyimi dedim. Quran onların yanında nazil olduğu üçün onlar onun şərhini sizdən daha yaxşı bilirlər. Sizin yanınızda Peyğəmbərin (s) dostlarından heç kim yoxdur. Onların sözünü sizə və sizin sözünüzü də onlara çatdırmaq üçün gəlmişəm. Bu zaman onlardan neçə nəfər mənimlə söhbət etmək üçün gəldilər. Mən onlara dedim: Sizin Rəsulullahın (s) dostlarına və əmisi oğluna qarşı çıxmağınıza nə səbəb olmuşdur? :Bu məsələnin üç səbəbi vardır

O (Əli), bəzi kişiləri (Siffeyn döyüşündə) münsiflik etmək üçün təyin etdiyinə görə .١ Allahın işinə qarışdı. Çünki, Allah buyurur: " Hökmranlıq yalnız Allaha məxsusdur"(١). ?Camaatın münsiflik etməyə haqqı yoxdur. Bu biri dedim. İkinci hansıdır

O, (Nakisinlə yəni əhd-peymanı pozanlarla) döyüşməsinə baxmayaraq onlardan əsir .٢ tutmadı və qənimət götürmədi. Əgər onlar kafirdirlərsə, onlarla döyüşüb əsir və qənimət götürmək rəvadır. Amma əgər mömindirlərsə, onlarla döyüşüb və onları əsir ?almaq əsla rəva deyildir. Bu ikinci-dedim. Üçüncü hansıdır

Münsiflikdə Əmirəl-möminin adını özündən götürməsidir. Əgər o, Əmirəl-möminin .٣ .deyildirsə deməli kafirlərin əmiridir

Mən onların söylədiklərindən başqa bir sözləri olduğunu soruşdum? Xeyr bu qədər bizim üçün kifayətdir dedilər. Onlara dedim: Sizin sözlərinizə cavab olaraq Allahın kitabı .və Peyğəmbərin (s) sünnəsindən dəlil gətirsəm qayıdarsınızmı? Bəli dedilər

---

.Ən`am" ٥٨, və "Yusuf" ٤٠-٦٧" .[١]-١

Amma Əlinin bəzi kişiləri münsiflik etmək üçün təyin etməsi Allahın işinə qarışmaq olmadığına dəlil olaraq, Allah dirhəmin dörddə biri barədə münsiflik etməyi camaatın öhdəsinə qoyaraq onlara bu barədə münsiflik etməyi fərman vermişdir. Allahın kitabından olan bu ayəyə diqqət edin: "Ey iman gətirənlər! İhramda olarkən ovu öldürməyin. Sizdən ovu qəsdən öldürən hər bir kəsin boynuna cəza və ya kəffarə düşür. Onun cəzası içərinizdən olan iki ədalətli şəxsin hökmü ilə öldürdüyünə bənzər .(bir heyvanı kəffarə verməkdir"(١

Bu məsələ barəsində hökm verməyi Allah camaatın öhdəsinə qoymuşdur. Əgər istəsəydi özü hökm çıxarardı. Amma bunu camaatın öhdəsinə qoymuşdur. Sizi Allaha and verirəm, camaatın bir-birlərinin arasını islah etmək və qan tökülməsinin qarşısını almaq üçün hökm çıxarması daha yaxşıdır, yoxsa hərəmdə ovlanan dovşanın qiyməti barəsində? Əlbəttə, bir-birlərinin arasını islah etmək barəsində hökm verməkləri daha .yaxşıdır dedilər

Habelə Allah qadın və həyat yoldaşının ixtilafı barəsində belə buyurur: "Və (siz, ey şəriət hakimləri, yaxud ey tayfanın ağıllıları) əgər o ikisinin (ər ilə arvadın) arasındakı çəkişmə və ziddiyyətdən qorxsanız, onda bir hakim kişinin ailəsindən və bir hakim də qadının ailəsindən göndərin"(٢). Sizi Allaha and verirəm, camaatın bir-birlərinin arasını islah etmək və qan tökülməsinin qarşısını almaq üçün hökm çıxarmaq daha yaxşıdır, yoxsa qadının iffəti ilə bağlı (şəxsi) bir məsələ barəsində? Əlbəttə, (bir-birlərinin arasını islah etmək barəsində hökm verməkləri daha yaxşıdır)-dedilər. Cavabın kamil .olduğunu soruşdum? Bəli- dedilər

---

.Maidə", ٥" .[١]-١

.Nisa", ٤" .[٢]-٢

Amma (Nakisinlə, yəni əhd-peymanı pozanlarla) döyüşməsinə baxmayaraq onlardan əsir və qənimət götürməməsi barədə (bu sözümə diqqət edin). Ananız Ayişəni əsir edərək ondan başqasının hər nəyinin sizə halal olduğu kimi onun da sizə halal olmasını istəyirdinizmi?! Bir halda ki, o sizin ananızdır. Əgər başqa əsirlər kimi Ayişənin də sizə halal olduğunu desəniz kafir olmuşsunuz. Habelə əgər Aişə bizim anamız deyildir desəniz də kafir olmuşsunuz. Çünki, Allah buyurur: "Peyğəmbər (s) möminlərə özlərindən daha layiqdir (Peyğəmbərin (s) onların can və mallarından istifadə etmək barədəki istəyi onların öz istəklərindən irəlidir) və onun zövcələri (onların ehtiramının saxlanması və onlarla evliliyin haram olması baxımından) onların (möminlərin) anaları (hökmündə)-dir"(١). Buna görə siz iki yol (Ananı əsir və ya inkar etmək) ayrıcında qərar tutmusunuz. (İmam Əlinin seçdiyi yoldan başqa) bu iki yoldan xilas yolunu seçin. .Cavabın kamil olduğunu soruşdum? Bəli-dedilər

Amma münsiflikdə Əmirəl-möminin adını özündən götürməsi barədə mən sizə qəbul olunası cavab verəcəm. Peyğəmbər (s) "Hüdeybiyyədə" müşriklərlə sülh müqaviləsi bağlayaraq Əliyə buyurdu: "Ay Əli yaz: Bu, Məhəmməd Rəsulullahın (s) bağladığı sülh müqaviləsidir..." Müşriklər (etiraz edərək) dedilər: Əgər biz səni Rəsulullah kimi qəbul etsəydik səninlə döyüşməzdik. Həzrət(s) buyurdu: "Ay Əli, o adı poz. İlahi, sən bilirsən mən sənin rəsulunam. Ay Əli, onu poz və belə yaz: Bu, Abdullahın oğlu Məhəmmədin bağladığı sülh müqaviləsidir..." Allaha and olsun Rəsulullah (s) Əlidən daha üstün və daha yaxşı olmasına baxmayaraq öz adını pozdu. Öz adını pozmasına baxmayaraq Peyğəmbərliyi pozulmadı. Bu cavabın da kamil olduğunu

---

١- [١] . "Əhzab", ٣٣.

.soruşdum? Bəli dedilər

Mənim bu sübutlarımla onların iki min nəfəri qayıtdı. Qayıtmayanlar isə yollarını azdıqlarına görə ənsar və mühacirlər tərəfindən öldürüldülər(١).

Qabaqkı mətləbləri təsdiq edən başqa xəbərlər

١٩١. أخبرنی معاویه بن صالـح، قال: حـدثّنا عبـد الرحمان بن صالـح، قال: حدثّنا عمرو بن هاشم الجنبی عن محمّد بن اسحاق, عن محمّـد بن کعب القرظی، عن علقمه بن قیس، قـال: قلت لعلی×: تجعـل بینک وبین ابن آکله الاکباد حکماً؟ قال: «انی کنتُ کاتبَ رسول الله| یوم الحدیبیّه فکتبتُ: هذا ما صالح علیه محمّد رسول الله، وسهیل بن عمرو. فقال سهیل: لو علمنا أنه رسول الله مـا قاتلنـاه, اُمحُهـا، فقلت: هو والله؛ رسول الله وان رغم أنفـک, ولا والله لا أَمحُوها. فقال رسول الله|: أرنی مکانها. فأریتُه فمحاها وقال: أما أن لک مثلَها ستأتیها وانت مضطرّ».

١٩١- Qeysin oğlu Əlqəmə deyir: (təəccüblə) Əliyə dedim: Özünlə ciyər yiyən Hindin oğlu (Müaviyə) arasında münsif qərar verirsənmi?! Belə dedi: Mən "Hüdeybiyyədə" Rəsulullahın (s) yazıçısı idim. Belə yazdım: Bu, Məhəmməd Rəsulullahın (s) (Qüreyşdən olan) Süheyl ibn Əmrlə bağladığı sülh müqaviləsidir." Süheyl dedi: Əgər biz onu Rəsulullah kimi qəbul etsəydik onunla döyüşməzdik. O adı poz. Mən dedim: Allaha and olsun, o sənin istəyinə baxmayaraq Rəsulullahdır (s). Xeyr, Allaha and olsun, onu pozmayacam. Rəsulullah (s) buyurdu: "Rəsulullah kəlməsinin yerini mənə göstər". Mən onun yerini göstərdim. Həzrət (s) onu pozaraq buyurdu: Xəbərdar ol səndə bunun kimi bir hadisə ilə üzləşəcəksən. Sən ona əməl etməyə məcbur olacaqsan"(٢).

١- [١] . Yüz doxsanıncı hədis başqa mənbələrdə: "Müsənnif əbdür-rəzzaq", c١٠, s١٥٧, hədis ١٨۶٧٨; "Müsnədi Əhməd", c٢, s٨۴, hədis ۶۵۶, və c۵, s٢۶٣, hədis ٣١٧٨; "Kitabul-əmval", s١٧٢, hədis ۴۴۵; "Əl-Mə`rifətü vət-tarix", c١, s۵٢٢; "Müsnədi Əbu Yə`la", c١, s٣۶٧, hədis ۴٧۴; "Mö`cəmi kəbiri Təbərani", c١٠, s٢۵٧, hədis ١٠۵٩٨; "Camiü bəyanil-ilm", c٢, s١٠٣; "Müstədrəki Hakim", c٢, və s١۵٠-١۵٢; "Sünəni kübra Bihəqi", c٨, s١٨١-١٧٩; "Mənaqibi Xarəzmi", s٢۶٠, hədis ٢۴۴.

٢- [٢] . Yüz doxsan birinci hədis başqa mənbələrdə: "Kitabus-sünnə", s۴٢۵, hədis ٩٠٧; "Ənsabul-əşraf", c١, s٣۴۴, hədis ۴٢٧.

۱۹۲. أخبرنا محمّـد بن المثنّى ومحمّـد بن بشار, قالا: حـدثّنا محمّد [بن جعفر], قال: حدثّنا شعبه عن أبى اسحاق, قال: سـمعت البراء قال: لمّا صالـح رسول الله | أهل الحـديبيّه ــ وقال ابن بشّار: أهل مكّه ــ كتب علىّ × كتاباً بينهم, قال: فكتب: محمّد رسول الله، فقال المشـركون: لا تكتب محمّـد رسول الله, لو كنتَ رسول الله لم نقاتلك. فقال لعلى×: «اُمحُه». قال: «ما أنا بالّـذى أمحاه». فمحاه رسول الله | بيده, فصالحهم على أن يدخل هو وأصحابه ثلاثه أيّام, ولا يدخلها إلّا بجُلْبان السلاح.

Rəsulullah (s) Hüdeybiyyə və ya Məkkə əhalisi ilə sülh etdi. Sülh müqaviləsini Əli - ۱۹۲ .yazırdı. Məhəmməd Rəsulullah (s) yazdı

Müşriklər]Peyğəmbərə (s)[dedilər: Məhəmməd Rəsulullah yazma. Əgər sən Rəsulullah olsaydın biz səninlə döyüşməzdik.]Həzrət (s)[Əliyə buyurdu: "Onu poz." Əli dedi: Mən onu poza bilmərəm. Rəsulullah (s) Öz barmağı ilə onu pozdu. Həzrət (s) onlarla sülh edərək dostları ilə birlikdə yalnız üç gün qalmaq şərti ilə səfər azuqəsi və .(qılınc qoyulan dəri kisə ilə Məkkəyə gəldi(۱

۱۹۳. أخبرنا احمد بن سليمان [الرهاوى]، قال: حدثّنا عبيد الله بن موسى، قال: أخبرنا إسرائيل [بن يونس] عن [جدّه] أبى اسحاق، عن البراء بن عازب, قال: اعتمر رسول الله | فى ذى القعـده فأبى أهل مكّه أن يَدَعوه يدخل مكّه حتّى قاضاهم على أن يقيم فيها ثلاثـه أيّام، فلمّا كتبوا: هـذا ما قاضـى عليه محمّـد رسول الله، قالوا: لا نقرّ بها, لو نعلم أنك رسول الله ما منعناك بيته ولكن أنت محمّـد بن عبد الله. قال: «انا رسول الله، وانا محمّد بن عبد الله», قال لعلى×: «اُمحُ رسول الله». فقال: «و الله؛ لا أمحوك أبداً». فأخذ رسول لله صـلّى الله عليه وآله الكتاب وليس يحسن يكتب, فكتب مكان رسول الله محمّداً، فكتب: «هذا ما قاضـى عليه محمّد بن عبـد الله, لا يـدخل مكّه سـلاح إلّا السـيف فى القراب، وان لا يخرج من أهلهـا بأحـد أن أراد أن يتبعه، وان لا يمنع أحـداً من أصـحابه أن أراد أن يقيم». فلمّا دخلهـا ومضـى الأجـل أتوا علىّ×اً فقالوا: قل لصاحبك, فليخرج عنّا. فقـد مضـى الأجل، فخرج رسول الله |, فتبعته ابنه حمزه تنادى: يا عمّ يا عمّ! فتناولها علىّ×, فأخـذ بيدها فقال لفاطمه: دونك ابنه عمّك, فحملتها، فاختصـم فيها علىّ× وزيد وجعفر، فقال على: أنا آخذها وهى ابنه عمّى. وقال جعفر: ابنه عمّى وخالتها تحتى، وقال زيد: ابنه أخى. فقضـى بهـا رسول الله | لخالتها وقال: «الخاله بمنزله الأم». ثمّ قال لعلى×: «انت منّى وانا منك». وقال لجعفر: «أشـبهت خَلقى وخُلقى». ثمّ قال لزيد: «انت أخونا ومولانا». فقال علىّ×: «ألا تتزوّج ابنه حمزه»؟ فقال: «انها ابنه أخى من الرضاعه».

Yüz doxsan ikinci hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Təyalisi", s۹۷, hədis ۷۱۳; . [۱] -۱ ""Müsnədi Əhməd", c۱۰, s۵۳۵, hədis ۱۸۵۶۷; "Səhihi Buxari", c۳, s۲۴۱; "Səhihi Müslim", c۳, .s۱۰, hədis ۱۷۸۳; "Sünəni Əbu Davud", c۲, s۱۶۷, hədis ۱۸۳۲

Azibin oğlu Büra deyir: Rəsulullah (s) Zil-qədə ayında Ümrə həcci üçün Məkkəyə -١٩٣ yollandı. Amma Məkkə əhalisi o Həzrətə (s) yalnız üç gün orada qalmaq şərti ilə müqavilə bağlamadan icazə vermədilər. Müqaviləni belə yazdı: "Bu, Məhəmməd Rəsulullahdan (s) bir müqavilədir." Biz qəbul etmirik dedilər: Əgər biz səni Rəsulullah kimi qəbul etsəydik sənin Onun evinə getməyinə mane olmazdıq. Sən Abdullahın oğlu Məhəmmədsən.]Həzrət (s)[buyurdu: "Mən Abdullahın oğlu Məhəmməd olduğum kimi həm də Rəsulullaham". O zaman Əliyə buyurdu: "Rəsulullah kəlməsini poz". Əli dedi: Allaha and olsun, mən sizin adınızı heç vaxt pozmaram. Peyğəmbər (s), yazmağı bacarmadığı üçün müqaviləni alıb Rəsulullah (kəlməsinin) yerinə Məhəmməd yazılması üçün fərman verdi. Müqavilə belə yazıldı. "Bu, Abdullahın oğlu Məhəmmədin bağladığı müqavilədir. Məkkəyə özü ilə dəri kisəsinin içində olmaq şərti ilə qılıncdan başqa bir silah gətirməsin. Məkkə əhalisindən kimsə onun ardınca gəlmək istəsə onu özü ilə aparmasın. Və əgər onun dostlarından kimsə Məkkədə qalmaq istəsə mane olmasın." Təyin olunmuş müddət qurtaran kimi müşriklər Əlinin yanına gəlib dedilər: Öz həmməsləyinə vaxtın qurtardığını və Məkkədən getməsini söylə. Rəsulullah (s) Məkkəni tərk etdi. Həzrətin (s) ardınca Həmzənin qızı "Əmi can, əmi can"-deyərək qışqırdı. Əli onu götürüb Fatiməyə (s) dedi: Əmin qızını al. O da onu qəbul etdi. O zaman Əli, Zeyd və Cəfər bu qızın başçılıq və hamiliyini almaq üçün bir-biri ilə ixtilaf etdilər. Əli deyirdi: Mən onu götürmüşəm və o mənim əmim qızıdır. Cəfər də deyirdi: O mənim əmim qızıdır və habelə onun xalası mənim həyat yoldaşımdır. Zeyd də belə deyirdi: Bu qız mənim (din) qardaşımın qızıdır. (Mənimlə

Həmzənin arasında Oxovvət (qardaşlıq) siğəsi oxunmuşdu). Rəsulullah (s) qızı xalasına (yəni) Cəfərin həyat yoldaşına tapşıraraq buyurdu: "Xala ana yerindədir". Sonra Əliyə buyurdu: "Sən məndən və mən də səndənəm". Cəfərə də həmçinin buyurdu: "Sən surət və xasiyyətdən mənə bənzəyirsən". Sonra isə Zeydə belə buyurdu: "Sən bizim qardaşımız və dostumuzsan". Əli [Rəsulullaha (s)] dedi: Həmzənin qızı ilə evlənmirsən? [Həzrət (s)[buyurdu: "O mənim süd qardaşımın qızıdır". [Mənimlə Həmzə bir qadından .(süd içmişik. Həmzə mənim süd qardaşım və mən bu qızın əmisiyəm](١)

١٩۴. أخبرنا محمّد بن عبد الله بن المبارک, قال: حدثّنا یحیی ــ وهو ابن آدم ــ, قال: حدثّنا إسرائیل عن أبی اسحاق, عن هانئ بن هـانئ وهبیره بنیریم, عن علیّ×: «انهم اختصـموا فی ابنه حمزه, فقضـی بهـا رسول الله | لخالتها وقال: الخاله أمّ. قلت: یا رسول الله ألاـ تزوّجهـا؟ قـال: أنهـا لاـ تحلّ لی, أنها ابنه أخی من الرضاعه»، وقال لعلی×: «انت منّی وانا منک», وقال لزیـد: «انت أخونا ومولانا»، وقال لجعفر: قال لجعفر: «أشبهت خَلقی وخُلقی».

Bu hədis yetmişinci hədis kimidir. Nisai onu başqa sənədlə belə nəql edir: Onlar - ١٩۴ (Əli, Cəfər və Zeyd) Həmzənin qızının başçılıq və hamiliyini almaq üçün bir-biri ilə ixtilaf etdilər. Rəsulullah (s) onu xalasına (yəni) Əlinin qardaşı Cəfərin həyat yoldaşına tapşıraraq buyurdu: "Xala ana yerindədir". Əli deyir: Rəsulullaha (s) dedim: Həmzənin qızı ilə evlənmirsən? [Həzrət (s)[buyurdu: "Xeyr, o mənim üçün halal deyil. O mənim süd qardaşımın qızıdır". (Çünki, Rəsulullah (s) ilə Həmzə bir qadından süd içmişlər). [Həzrət (s)[o zaman Əliyə buyurdu: "Sən məndən və mən də səndənəm". Sonra isə Zeydə belə buyurdu: "Sən bizim qardaşımız və dostumuzsan". Cəfərə də həmçinin buyurdu: "Sən surət və

Yüz doxsan üçüncü hədis başqa mənbələrdə: "Müsnədi Əhməd", c٣٠, s۵٩۴, hədis . [١] -١ ١٨۶٣۵; "Səhihi Buxari", c۵, s١٧٩; "Sünəni Darəmi", c٢, s٢٣٧; "Sünəni Bihəqi", c٨, s٢٣٧; ."Şərhüs-sünnə Bəğəvi", c١۴, s١٣٩, hədis ٣٩٣٧

.(xasiyyətdən mənə bənzəyirsən"(۱

Yüz doxsan dördüncü hədis başqa mənbələrdə: Bu hədisin mənbələri yetmişinci . [۱] -۱
.hədisin mənbələri kimidir

Haqqında mərkəzi

Allahın adı ilə

Rəhman və Rəhimli olan Allahın adı ilə.Və bütün həmdlər aləmlərin rəbbi olan Allaha .məxsusdur

.Varlıq aləminin Kövsəri olan Həzrəti Fatiməyi Zəhraya (a) təqdim olunur

(Bilən kimsələrlə (alimlər) bilməyənlər (cahillər) eynidirlərmi? (Zümər surəsi, ayə ۹

:Ön söz

İsfahan Qaimiyyə kompüter araşdırmalar müəssisəsi ۲۰۰۶-cı ildən Mərhum Ayətullah Seyyid Həsən Fəqih İmaminin nəzarəti altında,elmi mərkəzlərdə tanınan görkəmli tələbələrin vasitəsi ilə məzhəb,mədəniyyət və elmi sahələrdə öz fəaliyyətinə .başlamışdır

:Məramnamə

İsfahan Qaimiyyə kompüter araşdırmalar müəssisəsi təhqiqatçıların dini biliklərə rahət və tez bir zamanda yiyələnmələri üçün hər bir xidməti onların ixtiyarında qərar vermişdir.Və bu sahədə təəssübkeşlikdən,ictimai,siyasi,fərdi cəryanlardan uzaq duraraq yalnız və yalnız elmi sahədə ixlasla öz xidmətini həyata keçirməkdədir.Bu səbəbdən adı çəkilən müəssisə layihəsini həyata keçirmiş.Və tədqiqat üçün nəzərdə tutulmuş kitabları,məqalələri mütəxəssislər və müxtəlif təbəqələrdən olan insanlar üçün,bir neçə dillərdə və formalarda hazırlayaraq,heç bir məbləğ tələb etmədən sosial .medyada istifadəçilərin ixtiyarında qoymuşdur

:Hədəflər

Quran və Əhli beyt mədəniyyətini və maarifini yaymaq.۱

İnsanları,xüsusən gəncləri tam dəqiq şəkildə dini məsələləri araşdırmağa.۲ sövqləndirmək

Telefon,tablet və kompüterlərdə olan faydasız,yararsız mövzuların yerini .۳ faydalı,mənəviyyatlı mövzularla doldurmaq

.Təhqiqatla məşğul olan tələbələrə xidmət etmək.۴

.Kitab və elmi əsərlər oxumaq mədəniyyətini yaymaq.۵

.Müəlliflərin öz elmi əsərlərini digital formada yaymaq üçün onlara şərait yaratmaq.۶

:İcraçılıq

.Qanunla icazəli olan lisenziyaya malik əsərlərin yayımı.۱

.Bu mərkəz kimi xidmət göstərən oxşar mərkəzlərlə əlaqə.۲

.(Paralel xidmətlərdən çəkinmək (başqalarının etdiklərini təkrarlamamaq.۳

.Yalnız və yalnız elmi məsələləri yaymaq.۴

.Nəşriyyatın mənbələrini qeyd etmək.۵

.Qeyd:Kitabda olanlara görə məsüliyyət o kitabı yazan müəllifin öhdəsindədir

:Müəssisənin fəaliyyəti

.Kitabların çapı və nəşri.۱

.Kitab oxumaq müsabiqələrinin təşkili.۲

.Məcazi sərgilərin istehsalı.۳

.Kompüter oyunlarının istehsalı.۴

Qaimiyyə internet saytının yaradılması:www.ghaemiyeh.com.۵

.Sərgi məhsullarının və moizələrin istehsalı.۶

.Şər'i,əxlaqi və etiqadi suallara cavab.۷

.Mühasibat,mətbuat yaratmaq və sms... sistemlərinin layihəsi.۸

.Təlim kurslarının həyata keçirilməsi.۹

Tərbiyəçi şəxslər hazırlamaq üçün təlim kurslarının təşkili.۱۰

Kompüterdə,tabletdə və telefonlarda icrası mümkün olan minlərlə proqramların.۱۱ dünyada məşhur olan səkkiz formada istehsalı

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

.v.Qaimiyyə kitab bazarı adına dörd market

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

deyilənlər müəssisənin veb saytında Fars,Ərəb,İngilis və Azərbaycan dillərində pulsuz

.istifadəyə verilmişdir

:Sonunda

Mərcəi təqlid müctəhidlərin dəftərxanalarından (ofis),müəssisələrdən,nəşriyyatçılardan,müəlliflərdən və əməyi olan bütün şəxsiyyətlərdən bizlərə hədəfə çatmaqdan ötrü yardım etdikləri üçün səmimi qəlbdən .təşəkkür edirik

:Mərkəzin ünvanı

İsfahan-Əbdurrəzzaq küçəsi-Hacı Muhəmməd Cəfər adına bazar-Şəhid Muhəmməd Həsən Təvəkküli küçəsi-blok۱۲۹/۳۴-birinci mərtəbə

veb sayt:www.ghbook.ir

mail:Info@ghbook.ir

mərkəzin ofis telefonu: ۰۰۹۸۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

Tehran ofisi: ۰۰۹۸۲۱۸۸۳۱۸۷۲۲

Biznes və alqı satqı: ۰۰۹۸۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

Mərkəzdə çalışan insanlarla əlaqə yaratmaq üçün nəzərdə tutulan nömrə: ۰۰۹۸۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

